

JOSEP PERARNAU I ESPELT

LA DISPUTACIÓ DE CINC SAVIS DE RAMON LLULL
ESTUDI I EDICIÓ DEL TEXT CATALÀ

La llargària del text català de la *Disputació de cinc savis*, ara per primera vegada publicat —ha calgut esperar gairebé set-cents anys— imposa condicions dràstiques als altres elements que normalment acompanyen les edicions de textos dins ATCA: estudi introductori, aparats i notes explicatives.

Això no obstant, el fet de posar ara per primera vegada la *Disputació de cinc savis* a l'abast del lector obliga a oferir-li també aquelles notícies que ajuden a comprendre el sentit global del text. Caldrà, però, ni que sigui a contracor, tancar les portes de la introducció a elements genèrics de doctrina lulliana, que hom pot trobar en d'altres publicacions.

Són temes específics els relatius a l'elaboració de la *Disputació*,¹ a l'acolliment que el text trobà en aquells als quals era directament destinat i, no cal dir-ho, a la nostra edició.

És un detall interessant que algunes de les peticions de Ramon Llull per a la conversió dels infidels i per a la recuperació de Terra Santa es trobin orgànicament integrades amb tractats doctrinals (El *Liber de fine* de 1304 és tot alhora;² el *De convenientia fidei et intellectus in obiecto et subiecto* i el *De acquisitione Terrae Sanctae* de 1309 semblen escrits un en funció de l'altre;³ com també ho foren el *Liber de ente quod simpliciter est per se et propter se existens et agens* i la *Petitio Raimundi in*

1. Tal com després recordarem, la *Disputació de cinc savis* i la *Petitio de Ramon al papa Celestí V per a la conversió dels infidels* formen una unitat de composició. Per aquesta raó, hom pot aplicar al nostre text pràcticament tot allò que acompanya l'edició crítica de la *Petitio* dins ATCA, 1 (1982), 9-46 (*Un text català de Ramon Llull desconegut: la «Petició de Ramon al papa Celestí V per a la conversió dels infidels». Edició i estudi*). La validesa d'allò que exposarem allí també per a la *Disputació* alleuja un xic la manca d'espai per a la introducció present. Sigui'ns permès de recordar que emprem ací les mateixes abreviatures allí indicades, 9-10.

2. Edició recent a cura d'Aloisius Madre, dins ROL IX (CC CM XXXV), Turnholt 1981, 250-291.

3. Del *De convenientia* no n'hi ha encara —que jo sàpiga— edició moderna i per això cal usar el text de MOG IV/XI, 5 pàgines; el *De acquisitione Terrae Sanctae* fou editat per Ephrem Longpré dins «Criterion», III (1927), 266-278.

Concilio Generali ad acquirendam Terram Sanctam de 1311).⁴ Però també és un fet que la primera vegada que Llull establí tal vinculació fou justament en el cas de la *Disputació de cinc savis* i la *Peticció de Ramon al papa Celestí V per a la conversió dels infidels*. Si, de més a més, tenim present que aquesta primera vinculació només durà uns quants dies i que immediatament després, en fer la versió llatina dels dos escrits, aquests foren separats com a obres independents i la *Petitio*, ara ja (només) llatina, presentada a Bonifaci VIII sense el recolzament de la parallela *Disputatio*,⁵ veurem que aquella primera i momentània vinculació deu ésser significativa i aquest significat és que tot el contingut doctrinal de la *Disputació* és en funció de les peticions i suggeriments o projectes polítics de la *Peticció*.

El fet complementari és que tant el tractat doctrinal com la petició d'iniciatives o empreses de gran abast foren escrits i destinats a Celestí V —acompanyats d'altres pàgines lullianes⁶—, a un papa, doncs, l'elecció del qual em sembla innegable que permeté a Ramon Llull de viure uns quants mesos il·lusionat amb l'esperança que, finalment, trobaria en l'Església Romana resposta positiva a la realització dels tres ideals essencials de tota la seva existència⁷ —bé, de la posterior al seu canvi de trajectòria o conversió.

Recordem, breument, les peticions a Celestí V:

1. Posar, per llei general, el tresor de l'Església —és a dir, els delmes (29-33)⁸— a disposició de dos objectius:

4. Tots dos textos han estat recentment editats en llur forma unitària primitiva per Hermogenes HARADA, dins ROL VIII (CC CM XXXIV), Turnholt 1980, 190-257.

5. Em remeto als elements de judici aplegats dins *Un text català* (cit. nota 1), 27-28 i al fet significatiu que el lector pot constatar al final dels textos paral·lels català i llatí de la quarta part de la *Disputació* editats immediatament després d'aquestes pàgines introductòries: el text llatí té el colofó datant l'acabament de l'obra (detall que vol dir que l'obra ha arribat al seu final), colofó absent del text català, perquè el d'aquest es troba al final de la *Peticció*, obra amb la qual la *Diputació* catalana formava llibre únic.

6. Són les *Flors d'amors* i les *Flors d'intel·ligència*, edició de Salvador GALMÉS (ORL XVIII), Ciutat de Mallorca 1935, 273-283 i 284-311.

7. Vegeu dins *Vita coetanea*, 5-7, la formulació articulada dels tres objectius posteriors a la conversió, edició Hermogenes HARADA, dins ROL VIII (CC CM XXXIV), Turnholt 1980, 274-276; i compareu amb la *Peticció*, línies 16-24 (edició de Josep PERARNAU, dins ATCA, 1 (1982), 33): «...(e)ls sants hòmens...qui per nostre seyor a honrar desígien pendre mort (1)...aprezessen diverses lengatges (2)...e que d'assò fossen estudis fets (3)...».

8. Aquesta i les semblants xifres entre parèntesis en els paràgrafs següents relatius a la *Peticció de Ramon al papa Celestí V*... remetem a les línies de l'edició citada en la nota 1.

a) que els voluntaris de tota confiança que es lliuressin a la missió cristiana entre infidels fossin cercats onsevulla que es trobessin i aplegats en escoles de formació i d'aprenentatge de les llengües dels infidels, escoltes institucionalitzades amb duració indefinida, «entrò que tot lo món fos de crestians» (25-26), sota la responsabilitat d'un cardenal, exclusivament dedicat a aquesta empresa;

b) que «per força d'armes», els cristians cerquessin de «conquerre les terres dels infeels e la sancta terra d'oltramar» (30-31), «tro que tot lo món fos de crestians» (34), també sota la responsabilitat d'un cardenal.

2. Peticions complementàries:

a) reunió dels cismàtics orientals amb l'Església de Roma pel camí de la confrontació doctrinal o disputació (35-38);

b) conversió dels tàrtars al cristianisme pel mateix camí de la confrontació doctrinal o disputació (39-45);

c) invitació de savis, tant sarraïns com cismàtics, en país i escoles cristianes a fi de corregir en ells el concepte distorsionat de la doctrina de l'Església de Roma (46-62).

La *Disputació de cinc savis* és, doncs, una mostra d'allò que, segons la manera de pensar de Ramon Llull, hom podria obtenir amb la confrontació d'idees o disputació, tant en relació a les diverses famílies orientals allunyades de Roma (grecs, nestorians i monofisites o jacobins) —parts primera, segona i tercera de l'obra— com en relació als sarraïns —part quarta—.

Una diferència és evident en els suggeriments acabats de resumir: la proposta de croada «per força d'armes» es limita a les terres dels infidels i a Palestina o Terra Santa. L'any 1294, Llull no propugnava cap operació bèl·lica contra l'Imperi d'Orient ni contra els regnes cristians orientals, ni que fossin cismàtics. I aquesta és la constatació d'una realitat que, col·locada en el marc de la política europea del seu temps, té una significació innegable, atesa la commoció que no gaire abans havia produït en tot Europa el filogallicisme del papa Martí IV,⁹ parcialitat que es manifestà entre nosaltres amb la deposició de la casa reial de Barcelona, amb la concessió alternativa d'aquests regnes i terres a la casa reial d'Anjou i amb la consegüent croada contra Catalunya; i a l'altre extrem de la Mediterrà-

9. Francès d'origen, Simon de Brie regnà entre 1281 i 1285. El desastre de la seva política i la impossibilitat de prosseguir-la, malgrat d'haver enfortit el nombre de cardenals profrancescos, expliquen que el col·legi cardenalici estigués més de dos anys sense poder efectuar una votació eficaç en l'elecció de successor i que, finalment, haguessin d'acceptar una solució tan poc homologable com la d'elegir un anacoreta, Pietro da Morrone.

nia, amb una operació semblant contra la casa imperial constantinopolitana dels Paleòlegs, amb la revifalla d'un imperi llatí a l'Orient i de la conseqüent jerarquia eclesiàstica paral·lela.¹⁰ Recordem els fronts: d'una banda, les dues cases imperials d'Orient (Paleòlegs) i d'Occident (Hohenstaufen), aquests reduïts a la successió en la casa de Barcelona a través de l'herència de la reina Constança, muller de Pere el Gran de Catalunya-Aragó. A partir de les Vespres Sicilianes (1282), aquest front és clar: va de Constantinoble a Palerm i d'allí a Barcelona. L'altre no és menys clar: la casa de França i els seus fadristerns i l'Església de Roma: París, doncs, Marsella, Roma, Nàpols¹¹ —amb ramificacions momentànies fins a Montpeller i Perpinyà i Ciutat de Mallorca, com a conseqüència de la políticament inexplicable divisió dels regnes realitzada per Jaume I.

Si no m'erro, l'opció política de Lull, subjacent a la petició de confrontació doctrinal amb els cismàtics i no d'operacions bèl·liques, era una clara col·locació seva en el front de Constantinoble, Palerm, Barcelona, potser perquè el resultat bèl·lic tant de les Vespres Sicilianes com de les batalles del Golf de Roses per mar i del Coll de Panissars per terra —malgrat l'expugnació i capitulació de Girona, obtingudes pels croats francesos a darrera hora— no permetien altres velleïtats al front contrari, sobretot en un moment en el qual allò que tothom necessitava era transformar la nobelligerància en pau. Resta, però, almenys ara com ara, el dubte de si l'op-

10. D'entre la ingent bibliografia sobre el tema, d'abast molt més ampli que la seva repercussió en la història de Catalunya, indicaré només dos estudis relatius al flanc occidental i dos a l'oriental del conflicte: J. R. STRAYER, *The Crusade against Aragon*, dins «Speculum», 28 (1953), 102-113; Helene WIERUSZOWSKI, *Politische Verschwörungen und Bündnisse König Peters von Aragon gegen Karl von Anjou am Vorabend der Sizilianischen Vesper*, dins «Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken», 37 (1957), 136-191 (reproduït dins la compilació d'estudis de la mateixa autora, *Politics and Culture in Medieval Spain and Italy* (Storia e Letteratura. Raccolta di Studi e Testi 121), Roma 1971, 223-278); D. G. GEANAKOPOLOS, *Emperor Michael Palaeologus and the West, 1258-1282*, Cambridge (Mass.), 1959; i, darrerament, A. PAPADAKIS, *Crisis in Byzantium: The Filioque Controversy of the Patriarchate of Gregory II of Cyprus (1283-1289)*, Nova York, Fordham University Press 1981, 320 pp.

11. Vegeu, d'entre els estudis darrerament publicats, el d'Antonino FRANCHI, *I Vesperi Siciliani e le relazioni tra Roma e Bisanzio*, dins «Ho Theologos», 2 (1984), 7-172 (hom el pot veure resumit entre les «Notícies bibliogràfiques» d'aquest volum). Hi ha edició independent, *I Vesperi Siciliani e le relazioni tra Roma e Bisanzio. Studio critico sulle fonti*, Palerm, Facoltà di Teologia 1984, 174 pp. És també il·lustratiu de la problemàtica d'aquell període el llibre del mateix autor, *La svolta politico-ecclesiastica tra Roma e Bisanzio (1249-1254). La legazione di Giovanni da Parma. Il ruolo di Federico II* (Spicilegium Pontificii Athenaei Antoniani 21), Roma 1981, 307 pàgines.

ció a favor d'una confrontació exclusivament doctrinal i no bèl·lica amb els cristians orientals responia a les conviccions íntimes de Ramon Llull o era només conjuntural. Certament, no manquen raons a favor de la convicció.

Per convicció profunda, doncs, o pel sentit d'aprofitar un moment favorable, el fet és que, en conèixer l'elecció de Pietro da Morrone com a papa —Celestí V—, Llull aparca els temes filosòfics que en aquells moments d'estada a Nàpols l'ocupaven i es llença a elaborar una sèrie de textos destinats a obtenir del nou papa allò que ja feia vint anys era el sentit de la seva vida.¹² Entre aquells textos, per llur importància doctrinal i política, destaquen la *Disputació de cinc savis* i el seu complement, la *Petició de Ramon al papa Celestí V per a la conversió dels infidels*. No cal dir que, almenys des d'un punt de vista doctrinal el llibre de més envergadura és la *Disputació*.

No sembla que trobar l'esquema general que li servís de fil conductor en l'elaboració de l'obra costés gaire a Ramon Llull. De fet, es limità a aplicar a la nova situació hipotitzada la fórmula general del *Llibre del gentil i dels tres savis*.¹³ El parallelisme de la introducció és suficient a demostrar-ho, atès que, en totes dues obres, la introducció és com el planteig del problema. Allí, un filòsof gentil, capficat pel possible no-res final de tot, topa amb tres savis en les lleis jueva, cristiana i musulmana, els explica el problema que el turmenta i ells decideixen d'exposar-li, guiats només per la intel·ligència, les pròpies creences. Ací, quatre savis cristians es troben, decideixen discutir entre ells els punts que els separen —els mateixos que separen llurs esglésies— topen amb un filòsof musulmà escèptic entorn del valor de la seva religió,¹⁴ i decideixen enraonar al volt del problema

12. En relació a les afirmacions del paràgraf precedent i d'aquest, demano al possible lector que em permeti de remetre'm a l'apartat *Ramon Llull i Celestí V* de l'article *Un text català...* (cit. nota 1), 12-17. Per als objectius de la vida de Ramon Llull, vegeu la nota 7.

13. Edició de Sebastià GARCÍAS I PALOU dins OE I, Barcelona 1957, 1057-1142.

14. M'inclino a pensar que darrera la llarga narració relativa al filòsof musulmà escèptic (línies 56-120) hi ha un cas més o menys real. M'ho fa sospitar el fet que en el *Liber de convenientia fidei et intellectus in obiecto*, Llull reporta, entre d'altres, dues narracions paral·leles, una relativa al rei Miramolí i l'altra a un filòsof musulmà escèptic (MOG IV/XI, 4^b). Doncs bé, la narració relativa a Miramolí no sols és coneguda pels diversos llibres lullians que la reporten (el *Liber* acabat d'esmentar; també el *Liber qui est de acquisitione Terrae Sanctae*, ed. d'Ephrem LONGPRÉ, dins «*Criterion*», 3 (1927), 276-277), ans consta que entorn de 1260 era coneguda a Santa Caterina de Barcelona, car sant Ramon de Penyafort en parlava en una seva comunicació al general de l'orde dominicà: «*Sextus fructus (de l'actuació dels dominics a l'Àfrica)*

basats en les dignitats lullianes, i així discuteixen primer entorn d'allò que separa els cristians entre ells i després entorn dels dogmes cristians de la Trinitat i de l'Encarnació, en atenció al musulmà.

Hi ha, però, entre els dos llibres, grans diferències. No sols la de la matèria tractada, que allí és el pas d'un gentil a una de les tres lleis (naturalment la cristiana, encara que l'autor prefereixi no explicitar-ho),¹⁵ i ací la unió de les quatre famílies cristianes com a condició prèvia al pas del sarraí a la llei cristiana, ans una de més important, també per a la configuració de la *Disputació de cinc savis*, vinculada a la mateixa evolució del pensament lullià. El *Llibre del gentil*, en efecte, es troba en l'estadi inicial de la combinatòria, aquella que va lligada als cinc arbres i a l'apariament de virtuts en cada una de llurs flors;¹⁶ la *Disputació*, en canvi, amb la seva referència repetida a l'*Art inventiva* i a la *Taula general*,¹⁷ ja es basa en la versió pràcticament definitiva de l'art lulliana, no sols pel nombre de «dignitats», ans encara, i sobretot, per la teoria dels correlatius.¹⁸

est inter sarracenos, apud quos et maxime potentiores et nobiliores, et etiam apud ipsum Miramulinum sive regem Tunisi, tantam contulit eis gratiam et favorem, ultra quam ad presens expediat scribere, quod ianua videtur aperta quasi ad inestimabilem fructum...», GERARDUS DE FRAXETO, *Vitae fratrum*, ed. Benedictus Reichert, Lovaina 1896, 309-310, d'on la reproduïx la recopilació recent San RAIMUNDO DE PENYAFORT, *Diplomatario (Documentos, Vida antigua, Crónicas, Procesos antiguos)*, ed. José RIUS SERRA (Sancti Raimundi de Penyafort Opera Omnia 3), Barcelona 1954, 133. Si, doncs, la narració relativa a Miramolí sembla reposar en quelcom d'objectiu, també ho sembla la relativa al filòsof sarraí escèptic, sobretot si hom recorda la informació de Dominique Urvoy relativa a Tunis de 1293, segons la qual, conseqüència del moviment marabútic, «on rencontrera, en effet, au XIIIe siècle, nombre d'Arabes affichant un grand mépris pour la religion», *Penser L'Islam. Les pré-supposés islamiques de l'«Art» de Llull (Études Musulmanes XXIII)*, París 1980, 220.

15. Edició GARCÍAS (cit. nota 13), 1136-1137.

16. *Ibid.*, 1058-1059.

17. Vegeu el text de la *Disputació de cinc savis*, publicat immediatament després d'aquestes pàgines introductòries, i en concret les línies 143, 1824-1825 i 1903-1904.

18. Remeto a la tesi doctoral de Jordi GAYÀ, *La teoria luliana de los correlativos. Historia de su formación conceptual*, Ciutat de Mallorca 1979, 83-104 (3. *Del Ars inventiva al Arbre de sciència*), el qual resumeix els treballs del període 1293-1295 d'aquesta manera: «*Ars inventiva* incorpora definitivament la estructura correlativa, basándose en la universalización de la doctrina de las dignidades... *Taula general* insiste en el uso de los principios relativos y consigue una definición de la estructura correlativa en el marco de una consideración metafísica. Una vez conseguida esta definición, su aplicación a la trinidad es clara...». Per al problema més general de les confrontacions de Ramon Llull amb els àrabs, cal també tenir present Sebastián GARCÍAS PALOU, *Ramon Llull y el Islam*, Ciutat de Mallorca 1981, XVI i 488 pàgines, on són elencats i englobats els nombrosos estudis de l'autor sobre el tema i assenyalada la bibliografia adient d'altres autors.

És possible que la solidesa a la qual havia arribat en Llull la doctrina dels correlatius l'any 1294 sigui una de les raons que expliquen un detall, en el qual el *Llibre del gentil* i la *Disputació* són diversos: em refereixo al fet que les tres primeres parts d'aquesta presenten un esquema de capítols inflexiblement ternari: el llatí exposa la seva doctrina, el respectiu contraopinant la seva i el llatí li contesta, sense que en cap cas, pel que sembla, el contraopinant no quedés absolutament satisfet, car mai no es troba una insistència de part seva. En el *Llibre*, en canvi, l'estructura ternària o trinitària dels capítols no es dóna en tota la primera part i només qualche vegada en les altres.

Allò que realment frapa en la *Disputació* és que tant els tres savis cristians orientals com el sarraí de la darrera part estan convençuts o es donen per satisfets de la teoria lulliana tant de les «dignitats» com de les «raons necessàries» de la ment i, en canvi, també com Llull, consideren que la demostració per «autoritats» és comparable a un vesper, en el qual és millor no ficar-se.¹⁹ Cap element de judici objectiu no em permet de suposar que tal presentació de les coses sigui res més que una figura literària. Això no obstant, cal tenir en compte que Llull acabava d'arribar del seu primer viatge «martiriàl» a Tunis²⁰ i que durant el sojorn a Nàpols havia obtingut de Carles d'Anjou permís per a proclamar el cristianisme als sarraïns de Lucera,²¹ cosa que em semblaria que permet d'afirmar que ell acabava d'emprar la dialèctica basada en les dignitats de Déu i en els correlatius en totes dues ocasions.²² Potser la reacció airada del poble de Tunis permet de preguntar-se si tal dialèctica no féu efecte en qualche cas. Això, almenys, és allò que deixa entendre la *Vita coetanea*.²³ Encara, doncs, que l'acceptació dels pressupòsits doctrinals lullians per part tant de cismàtics com de musulmans fos una figura literària, segurament no ho era, almenys subjectivament, la convicció que tal mètode era eficaç.

Però, fos la que fos l'eficàcia de la teoria a l'hora de la confrontació real, amb la doctrina sobre l'anàlisi de la realitat a base dels correlatius, Llull havia fet un pas més —un pas que a ell li devia semblar definitiu— pel camí de l'arrodoniment de l'altra seva teoria, la de les raons necessàries

19. Vegeu en el text de la *Disputació de cinc savis*, les línies 36-37, 79, 86, 95-99, 109-110, 184-192, 217-222.

20. *Vita coetanea* (cit. nota 7), 289-292.

21. Pietro EGIDI, *Codice diplomatico dei sarraçeni di Lucera*, Nàpols 1917, 32, núm. 38 i 33, núm. 100.

22. Per a les confrontacions de Tunis, l'ús dialèctic de les «dignitats» consta en *Vita coetanea* (cit. nota 7), 290-291. Per a les disputes de Lucera, deu ésser normal de suposar-ho.

23. *Ibid.*, 291-292.

i llur aplicació a la doctrina cristiana de la unitat i trinitat de Déu. Hom no pot oblidar que ja en el *Llibre de contemplació*, el mateix Llull, en el moment en el qual es posava a formular les idees bàsiques més de primera hora, expressava aquella seva tesi en un paràgraf que per la seva importància crec que ha d'ésser reproduït gairebé íntegre: «... com l'ànima remembra e entén la divisió del món en tres parts (sensualitat, intel·lectuïtat, animalitat, e cascuna d'estes tres parts és en tres coses, matèria e forma e la conjunció de matèria e de forma, tal com acaba de dir en el paràgraf immediatament anterior) e les tres parts són en lo món, adoncs és significat a l'humà enteniment per raons necessàries que lo creador del món és en trinitat; car per ço car lo món és creat, és significat lo creador e és significat que en la unitat e en la trinitat del món és significada la trinitat del creador e la sua unitat, car si'l creador no fos un en essència e que no fos en tres persones, fóra significat a l'humà enteniment que lo món no és creat a significar lo creador, e si açò fos enaixí, doncs fóra creat debades e lo creador fóra va en sa obra. On, açò és cosa impossívol...».²⁴ La doctrina dels correlatius significava, doncs, descobrir que tota qualitat constitutiva de qualsevol realitat —llegiu, les «dignitats» lullianes— és activa en la mateixa mesura en què és realitat —i, per tant, activa en grau suprem en l'Ésser suprem— activitat que es manifesta trinitària a la mínima anàlisi, car tota activitat comporta un element o aspecte o component actiu, «-ans/-ivus», un de receptiu, «-ilis/-um» i la mateixa acció «-are». No crec que calgui subratllar la importància metafísica que per a Llull tenia aquesta anàlisi, en la qual veia confirmada l'estructura essencial de la realitat com a unitat d'objecte i trinitat d'elements, en paral·lisme amb la unitat i trinitat de Déu del dogma cristià. Així, em sembla, s'entén també la seva insistència a presentar interlocutors de totes les disputes (les de les tres primeres parts entre cristians i la de la darrera entre sarraí i llatí) «savis en filosofia» i filosofia lulliana, des del moment que tots accepten de prendre com a punt darrer de referència la teoria de les «dignitats» lullianes.²⁵ Sense entrar en un judici precís del conjunt doctrinal ni de cap dels seus elements, diré que el fet de cercar en la creació un signe de la unitat i trinitat de Déu es trobava en aquell moment en la més estricta línia de la gran tradició teològica que anava d'Agustí d'Hipona a Bonaventura de Bagnoregio, tradició de la qual només recentment s'havia desmarcat Tomàs d'Aquino.²⁶

24. *Llibre de contemplació en Déu*, cap. 317, núm. 11, ed. Salvador GALMÉS, ORL VII, Ciutat de Mallorca 1914, 27-28 i OE II, Barcelona 1960, 1014.

25. Vegeu la nota 19.

26. També en aquest punt la bibliografia podria ésser inacabable. Em limitaré

DIFUSIÓ I PROBLEMES DEL TEXT

La mostra, doncs, d'una disputa doctrinal entre les diverses branques del cristianisme, i entre un llatí i un sarraí, que havia de desembocar en la creació d'institucions estables de confrontació doctrinal i en una croada contra els musulmans per a la recuperació de Terra Santa, escrita en llengua catalana per a Celestí V i efectivament lliurada o tramesa²⁷ al papa a Nàpols a darrers de novembre o primers de desembre de 1294,²⁸ ens ha arribat en còpia única d'entorn de 1330, la del volum de la «Bayerische Staatsbibliothek» de Munic, Cod. Hisp. [Cat.] 60, ff. 35^a-77^a.²⁹ Aquest exemplar serà senyalat en l'aparat crític, que acompanya el text ací editat, amb la lletra M. Tal com no podia ésser d'altra manera, aquell text és el bàsic de la nostra edició.

La *Disputació* fou traduïda al cap de poc —potser en començar a les darreries d'aquell desembre el pontificat de Bonifaci VIII,³⁰ de la mateixa

a indicar algun estudi no lulllià (hom pot veure'n algun dels lullians dins ATCA, 1 (1982), 359-361, núms. 133, 140 i en particular 141). Així, Olegario GONZÁLEZ, *Misterio trinitario y existencia humana. Estudio histórico-teológico en torno a San Buenaventura*, Prólogo de Xavier ZUBIRI, Madrid 1966, dedica tota la segona part de l'obra a estudiar *La posibilidad de una explicación racional o las «razones necesarias» subsiguientes a la fe*, la segona secció de la qual passa revista a Dionís Areopagita, Sant Agustí, Sant Anselm de Cantorbery, Ricard de Sant Víctor, Alexandre d'Hales i Sant Tomàs d'Aquino (197-412) i la tercera exposa la *Interpretación trinitaria del mundo o el carácter revelador trinitario de toda realidad* segons la teologia de Sant Bonaventura. Vegeu també les pàgines dedicades al tema dins Ulrich Gottfried LEINSLE, *Res et signum. Das Verständnis zeichenhafter Wirklichkeit in der Theologie Bonaventuras* (Veröffentlichungen des Grabmann-Institutes 26), Munic 1976, 108-113. Tant una com altra obra contenen àmplia bibliografia sobre la matèria, que hom pot completar fins gairebé als nostres dies dins Franz COURTH, *Trinität. In der Scholastik* (Handbuch der Dogmengeschichte, Band II, Faszikel 1b), Friburg de Brisgòvia 1985, 156 pp. La posició de Tomàs d'Aquino es pot veure, ben precisa, per exemple, al final del capítol segon del primer llibre de la *Summa contra gentiles*.

27. Vegeu *Un text català...* (cit. nota 1), 16, nota 19.

28. *Ibid.*, 13.

29. N'he feta la descripció en el meu *Els manuscrits lullians medievals de la «Bayerische Staatsbibliothek» de Munic. I. Volums amb textos catalans*. Apèndix: *Inventari d'obres lullianes en català* (Studia, textus, subsidia III), Barcelona 1982, 60-65.

30. El text llatí porta al final (línies 4851-4852 de l'edició que segueix) la datació d'«anno incarnationis dominice M CC XC iiij» i, per tant, era enllestit abans del 25 de març de 1295. Però és possible que aquesta data respongui a la de l'acabament de l'original català. De fet, la datació genèrica «1294» sembla indicar quelcom d'anormal, quan el normal semblaria d'indicar també, almenys, el mes. El lector segurament recorda que un altre text enllestit durant la mateixa estada de Ramon Llull a Nàpols, *Lo sisè seny, lo qual apellam affatus* és datat el mateix any, «la vespra de

manera que, ja com obra independent, fou traduïda la *Peticció de Ramon a Celestí V per a la conversió dels infidels*, convertida, però, en *Petitio Raimundi pro conversione infidelium et ad acquirendam Terram Sanctam ad Bonifacium VIII papam*³¹. Aquesta traducció llatina ens presenta un text bàsicament unitari en tots els exemplars que n'he pogut conèixer. Són els següents:

Milà, Biblioteca Ambrosiana, A 5 Sup, ff. 1^r-67^r, de començaments del segle XIV.³² Assenyalat en la nostra edició com a text A;

Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Clm. 10505, ff. 1^a-38^d, de darries del segle XIV.³³ Assenyalat com a text B;

Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Clm. 10497, ff. 120^a-134^d, de començaments del segle XV.³⁴ Assenyalat amb la lletra C.

Roma, Biblioteca Apostòlica Vaticana, Vat. lat. 9344, ff. 74^r(2^r)-102^v (90^v), de mitjan segle XV.³⁵ Assenyalat amb la lletra V.

Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Clm. 28893, ff. 3^r-73^v, copiat sembla a Itàlia en la segona meitat del segle XV.³⁶ Assenyalat amb la lletra D. Text incomplet per manca dels dos folis inicials del volum.

En la mateixa línia textual, però amb variants molt notables, es troben els volums copiats, sembla que a Mallorca, durant el segle XVII o començaments del segle XVIII. Conec els següents:

pasqua», cosa que permet de saber no sols el mes ans també el dia de l'acabament, tal com hom pot veure en aquesta mateixa col·lecció d'ATCA, 2 (1983), 96, línia 489.

31. La reelaboració i traducció llatina de la *Peticció... a Celestí V... per a Bonifaci VIII* és datada el maig de 1295, tal com hom pot veure al final del text editat per Helene WIERUSZOWSKI, *Ramon Lull et l'idée de la Cité de Dieu*, dins «Estudis Franciscans», 47 (1935=«Miscel·lània Lulliana»), 419, o en la reproducció de l'esmentat estudi i edició dins *Politics and Culture* (cit. nota 10), 164.

32. Hom pot trobar notícies diverses sobre aquest volum dins Mateu OBRADOR I BENNÀSSAR i Estanislau AGUILÓ, *Viatge d'investigació a les biblioteques de Munic y Milà*, dins «Institut d'Estudis Catalans. Anuari», [II] (1908), 611, i dins Carmelo OTTAVIANO, *L'Ars compendiosa de R. Lulle avec une étude sur la bibliographie et le fond ambrosien de Lulle* (Études de Philosophie médiévale XII), París 1930, 5-6; és ja feta una descripció més completa, que espero poder publicar sense trigar massa.

33. La descripció es troba en el meu *Els manuscrits lullians medievals de la «Bayerische Staatsbibliothek» de Munic. II. Volums de textos llatins* (Studia, textus, subsidia IV), Barcelona 1986, 40-41.

34. Vegeu *Els manuscrits* (cit. nota 29), 102-116.

35. La descripció fins ara publicada és la de Lorenzo PÉREZ MARTÍNEZ, *Los Fondos lullianos existentes en las bibliotecas de Roma* (Publicaciones del Instituto de Estudios Eclesiásticos en Roma. Subsidia núm. 3), Roma 1961, 40-43, núm. 31.

36. Vegeu *Els manuscrits* (cit. nota 33), 211-213.

Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Clm. 10591, ff. 1^r-81^r.³⁷ Assenyalat amb la lletra E.

Ciutat de Mallorca, Biblioteca Pública, ms. 1091/II-1.³⁸ Fragment.

Un cop publicada la descripció dels manuscrits lullians medievals de la Bayerische Staatsbibliothek de Munic, és del domini públic l'existència en aquell fons de dues còpies escrites a Alemanya (Baviera) durant la segona meitat del segle xv, còpies que, ja en el títol i en les primeres frases del pròleg permeten de veure que no són simples transcripcions del text que fins aleshores s'havia anat transmetent i que hem trobat en els exemplars llatins acabats d'encarar, ans d'una versió abreujada de la *Disputatio quinque hominum sapientum*. Són els següents:

Clm. 18445, ff. 209^a-230^a i Clm. 19820, ff. 188^r-232^r.³⁹

Existeixen, encara, amb particularitats textuais dignes d'atenció, les edicions valenciana⁴⁰ i moguntina⁴¹ de la nostra obra.⁴²

Ja fora de la tradició textual, però com a mostra no sols de la difusió del llibre, ans també del seu èxit entre els intellectuals del Renaixement, recordaré que la nostra *Disputació* sembla trobar-se darrera el llibre de Jean Bodin, *Colloque entre sept sçavans qui sont de differens sentimens des secrets cachez des choses revelées*, conegut també com a *Colloquium Hepta-*

37. Vegeu *Els manuscrits* (cit. nota 29), 160-168.

38. Vegeu Jesús GARCÍA PASTOR, LORENZO PÉREZ MARTÍNEZ, *Manuscritos lulianos modernos de la Biblioteca Pública de Palma*, dins «Analecta Sacra Tarraconensia», XXXVI (1963), 299-369, en particular 343.

39. Vegeu *Els manuscrits* (cit. nota 33), 183-190 i 199-200, respectivament. Tal com el lector haurà advertit, manca en la nostra enumeració la còpia llatina manuscrita existent a París, Bibliothèque Nationale, lat. 15450, volum sobre el qual hom pot veure J[ocelyn] Nigel HILLGARTH, *Ramon Lull and Lullism in Fourteenth Century-France* (Oxford-Warburg Studies), Oxford 1971, 325-327.

40. Elies ROGENT, Estanislau DURAN, *Bibliografía de les impressions lullianes*. Amb un proemi, addicions i índex de Ramon d'Alós-Moner (Estudis de bibliografia lulliana II), Barcelona 1927, 40-42, núm. 42 (València 1510).

41. *Ibid.*, 267-268, núm. 302, Vol. II (Magúncia 1722).

42. Hom pot comparar, per exemple, el text del Clm. 10505, f. 22^d (B), que té a l'abast de la mà més avall en les línies 1859-1865, amb el de les dues edicions acabades d'esmentar:

ed. Joan Jofre, València 1510, f. 63^v Cum latinus vellet continuare propositum suum sarracenus intercipit sic: Christiane, inquit, si placeret tibi, ego multum desiderarem illum modum tenere tecum, quem alii tenuerunt sapientes, scilicet, quod ego objectiones tibi facerem et tu illas mihi solveres, si sciveris.

ed. Salzinger, Magúncia 1722 (MOG, 31^b) Dum autem latinus vellet probare Trinitatem et Incarnationem; tunc dixit Sarracenus latino: Domine, si tibi placeret, vellem tecum tenere illum modum, quem tenuerunt alii sapientes, scilicet, quod tibi faciam objectiones, et tu ipsas solvas, si scias.

plomeres,⁴³ repetició de l'intent de Llull per al moment posterior a la ruptura dels reformadors amb Roma.

Després d'aquesta ràpida revisió de la tradició textual de l'obra que ens ocupa, és arribat el moment de declarar que la que segueix és només una edició crítica del text català de la *Disputació de cinc savis*, de la qual resta al marge qualsevol pretensió d'edició crítica del text llatí. Els paràgrafs precedents permeten de veure que el text publicat en les edicions valenciana o moguntina no és precisament el que ofereixen els manuscrits medievals més primitius de forma unànime i que, per tant, per aquesta raó la futura edició crítica del text llatí resultarà fortament diversa del text, normalment el moguntí, fins ara emprat; també permet d'adonar-se que una edició del text llatí que vulgui tenir en compte tots els estadis de tradició textual i les corresponents variants exigirà una feïnada i un espai ací i ara impossibles.

Cal, doncs, que resulti ben clara l'autolimitació d'aquestes pàgines al text català de la *Disputació de cinc savis*. El fet, però, que la primitiva versió llatina fos immediata⁴⁴ sembla que obligava o almenys justificava que hom tingués en compte el text llatí de l'etapa primitiva com a camí que permetria de veure les possibles variacions que el mateix Llull hi havia introduït en fer o encarregar-ne la traducció en llatí, de la mateixa manera que la constatació de les variants introduïdes en la *Petició a Celestí V* en transformar-la en *Petitio ad Bonifacium VIII* permetia de copsar de forma ben viva les fluctuacions anímiques de l'esperit de Llull davant el canvi de papes tan diversos com Celestí V i Bonifaci VIII.⁴⁵ Això explica el fet que en l'aparat crític hom hagi tingut en compte el text llatí de les còpies primitives. Però, un cop demostrada en relació als fragments

Tal com el mateix lector pot veure en les línies abans indicades, aquest paràgraf no té paral·lel en català, cosa que permet d'afirmar que les dues edicions llatines es troben, quant al text de base, en la línia de la tradició del text llatí i no en la del text català. També permet d'afirmar que, malgrat la coincidència unitària dels manuscrits medievals procedents de l'àrea catalana a transmetre un text llatí bàsicament idèntic fins als mínims detalls, l'edició de Joan Jofre dona un text fortament manipulat, cosa que porta a fer una pregunta: no serà paral·lela aquesta manipulació d'un text llatí de base a un altre de presentable a paladars humanistes a la realitzada per Joan Bonllavi en «traduir» en «llengua valenciana» el *Blanquerna* editat a València el 1521 (Rogent, Duran (cit. nota 40), 68-71, núm. 76)?

43. Els set savis eren un jueu, un musulmà, un catòlic, un luterà, un calvinista, un partidari de la religió natural i un «ètnic». L'obra ha estat recentment reeditada a cura de François Berriot, amb pròleg de Jacques Roger dins la col·lecció «Travaux d'Humanisme et Renaissance», CCIV, Ginebra 1984, LXVIII i 591 pp.

44. Vegeu més amunt, nota 31.

45. Vegeu *Un text català...* (cit. nota 1), 27-28, nota 47.

inicials de la *Disputació* la pràctica identitat de les còpies en qüestió, l'economia d'espai demanava de limitar l'aparat crític als accidents del text M i a les variants introduïdes en la traducció llatina, conegudes a través d'un dels seus exemplars fiables. Un petit accident ha fet recaure tal opció en el text B i no en l'A i és que la darrera pàgina d'aquest no és completament legible, ja que, en alguna de les enquadernacions a les quals fou sotmès, la darrera pàgina esmentada s'enganxà a la coberta i en desenganxarla en sofrí el text. Fou, doncs, preferible, a fi de salvar la unitat de referències, d'assenyalar les variants de la còpia ara muniquesa.

El treball de confrontació de textos avançà amb la lentitud adient, però sense dificultats insalvables fins al final de la tercera part de l'obra. Allí, però, el text mateix demostrà que la quarta part esmentada no fou traduïda al peu de la lletra del català al llatí com ho havien estat les tres anteriors, ans que la traducció havia estat ocasió de revisar fortament el text, fins al punt de donar-li, salvant només la unitat d'esquema entre les dues versions, una redacció nova com ho demostra la dada que el llatí és un cinquanta per cent més llarg que el català. Reduir les innovacions de la versió llatina a aparat crític tenia un doble desavantatge: el de la dificultat d'atribuir certes llargues variants del text llatí a paraules o frases del text català, d'una banda, i el de presentar la nova redacció com a simple variant del text català, cosa que no és. Per contra, la juxtaposició dels dos textos de la darrera part en columnes paral·leles permetia de veure amb tota la claredat i al primer cop d'ull l'amplitud de la revisió introduïda a l'hora de la traducció.

Aquestes són les raons que expliquen la forma concreta de presentar tant el doble text de la quarta part com el corresponent aparat crític, aparat que, si en les tres primeres té sentit unitari, car assenyala tant els accidents del text català en el seu manuscrit com les variants de la traducció llatina amb la diferència d'amplitud explicada, en la quarta es limita a assenyalar, per separat, els accidents tant del text català com del llatí, essent innecessari d'indicar les variants introduïdes en la traducció, pel fet de la transcripció completa del text llatí en la part quarta.

L'economia d'espai obligada per la longitud del text ha fet necessari de reduir els altres dos aparats (el de fonts i el de notes complementàries) a la mínima expressió. Gairebé diria que «sortosament» Ramon Llull és enemic d'autoritats i que ell és font d'ell mateix, ja que d'aquesta manera l'aparat de fonts es pot reduir al mínim. I en quant a l'altre, el de notes d'explicació complementària, justament perquè s'hauria pogut allargar de forma indefinida, també ha hagut d'ésser reduït a presència simbòlica de la voluntat que, dins els límits del possible, també aquesta edició d'un text lullí vol salvar el principi de la seva homologació amb les altres edicions

de textos pròpiament dites, publicades dins les pàgines d'ATCA.

La importància del text ofert per primera vegada en la seva llengua original sembla justificar l'haver acceptat les limitacions esmentades.

LA NOSTRA EDICIÓ

Essent única la còpia de l'original català de la *Disputació de cinc savis*, publicar tal obra necessàriament ha de significar editar el text de l'actual volum manuscrit de Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Cod. Hisp. [Cat.] 60, ff. 35^a-77^d.⁴⁶ Per això, suposades sempre les possibilitats humanes d'error, el text ofert a continuació és reproducció fidel de l'existent en aquell volum. D'acord amb allò que és normal en tals edicions, regularitzo la puntuació i l'ús de lletres majúscules i minúscules, la «i» i la «j» amb valor de vocals i colloco «u» després de «g» i de «q» quan l'original només presenta una d'aquestes lletres amb el signe genèric d'abreviatura damunt (ratlla horitzontal). També regularitzo les grafies procedents de resolució d'abreviatures, com és ara el cas de «com» equivalent en l'original a «co» amb l'esmentada línia d'abreviació damunt; això mateix val per al conjunt «ny», responent en el manuscrit a la grafia «y» amb línia d'abreviatura damunt. Per això, quan hom trobi la grafia «con» o «pertayn» pot estar segur (salvada la possibilitat d'equivocar-se) que la corresponent columna i ratlla del volum manuscrit conté aquestes darreres grafies. Les xifres romanes han estat resoltes en les expressions corresponents.

En els altres casos, m'he atès al text del manuscrit, àdhuc en aquelles ocasions en les quals tinc la convicció que és equivocat, cosa que assenyalo en nota. D'aquesta manera el lector tindrà, en el lloc corresponent, allò que diu el manuscrit i allò que crec que hauria de dir la frase de què es tracta.

El fet d'atendre's fidelment a l'original muniqüès no vol dir que aquest no presenti problemes i dificultats. El problema principal és el fet que l'actual text d'aquell volum conté tant el resultat del treball del copista principal (potser dos, però del mateix tipus de lletra), com el d'alguna mà correctora. He intentat de solucionar aquest problema oferint en composició normal el text deixat definitiu pel copista o copistes principals, cosa que vol dir que el nostre text s'atén tant en sentit positiu (addicions) com negatiu (supressions) a allò que féu el o els copistes principals, no cal dir assenyalant tals afegits o sostraccions en l'aparat crític. Quant als afegits de mà diversa, he optat per la solució següent: transcriu entre parèntesis

46. Vegeu nota 29.

quadrats [] la paraula o paraules que han estat introduïdes per mà diversa, però tenen a favor seu el text de les còpies llatines medievals del nostre llibre, situació que el lector pot veure, per exemple, en alguns títols de la tercera part de l'obra. Transcripció, en canvi, entre parèntesis angulars < > la paraula o paraules que, havent estat introduïdes per mà diversa, no tenen a favor seu el testimoni del text llatí contemporani, per exemple, en la línia 1052. Els casos dubtosos són només assenyalats en nota de l'aparat crític.

Les grafies d'algunes abreviatures han presentat dificultats. La tradicionalment resolta per «-er-»/«-re-», encara que normalment té el mateix valor, en alguns casos, d'entre els quals destaca el verb «poder», no sembla poder ésser resolta altrament que en «e» sola: vegeu el «poden» de la línia 19, el «concorden» de la línia 25 i una sèrie de «poder» gairebé seguits en les línies 2295, 2380, 2390, 2397, 2404, etc. Altra abreviatura estranya ha estat la ratlla recta i horitzontal en el pal de la «p», tradicionalment resolta en «par»/«per», ací present algunes vegades en la «p» de «corporal»; he resolt tals casos en «corporal», per exemple, línies 113, 1714, 1716, 1725, etc. Cal tenir en compte que quan el copista escriu la paraula sense abreviatura, la grafia és «corporal».⁴⁷ El lector trobarà manta vegada «encarnació» i casos semblants, quan, en comptes de «t», esperaria «c». Tal grafia obeeix al fet que en el copista la «c» és arrodonida de l'esquena, mentre la «t» és formada per dos traços angulats i escairats en el punt de contacte, raó per la qual no sembla, almenys teòricament, haver-hi dubte de quan es tracta d'una d'aquestes dues lletres i quan de l'altra. El lector, en canvi, trobarà «sancta», àdhuc quan prové d'abreviatura «sca» amb línia horitzontal damunt, ja que, malgrat la norma abans esmentada de regularitzar les grafies procedents de resolució d'abreviatures, en aquest cas, la «c» afegida és en l'abreviatura i no hi ha hagut més remei que atendre-s'hi. «Segeix» o formes del mateix verb (o casos semblants) figuren així en el text, perquè l'original les porta amb aquestes mateixes lletres, sense abreujar el conjunt «-gue-» a base de «-g-» i abreviatura damunt; en aquest cas ha prevalgut, doncs, la norma de fidelitat al manuscrit.

La diferència entre lletra rodona i cursiva respon al fet que aquesta darrera indica aquelles paraules que el copista escriví amb tinta vermella.

La separació de paràgrafs segueix l'assenyalada en el volum ara muniqüès per mitjà de calderons. Tal divisió del text encaixa amb la que pre-

47. Vegeu-ne un cas en la línia 1712.

sentat el text llatí en el Clm. 10505,⁴⁸ no, en canvi, amb la d'altres còpies medievals de la versió llatina.

Barcelona, 2 de juny de 1986

48. Vegeu més amunt, nota 33. Sigui'm permès, en acabar, de remetre a allò que sobre la qualitat de la llengua de les còpies contingudes en el volum de Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Cod. Hisp. [Cat.] 60 vaig escriure en la introducció a *Lo sisè seny, lo qual apellam affatus de Ramon Llull. Edició i estudi. En apèndix, edició del també lullà Liber de locutione angelorum*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 2 (1983), 23-121, en particular 33-35, i per això no en parlo ací.

[RAMON LLULL]

[DISPUTACIÓ DE CINC SAVIS]

[Munic, Bayerische Staatsbibliothek,
Cod. Hisp. [Cat.], 60, ff. 35^a-d^a]

*Déus abundant de tot bé, en vertut de la tua gràcia,
comensa aquesta disputatió de cinc sauis*

En vna gran selua, a ombra d'un bel arbre, prèss d'una gran fontana, estauen quatre sauis, qui longamén auien estudiat en philosophia; la vn era latí, l'altre era grech, l'altre nestorí, l'altre jacopín. 5

1 abundant ABCV habundans *add* et perfectus in omnibus 2 aquesta ABCV *om* | cinc ABCV *add* hominum

3 una ABCV quadam | gran selva ABCV silva magna | a ABCV sub | un ABCV cuiusdam | bel ABCV pulcherrime | prèss ABCV iuxta | d'una gran ABCV *om* 3-4 fontana ABCV *add* qui sub arbore pulcher erat 4 estaven ABCV sedebant | longamén ABCV longo tempore | auien estudiat AB studuerunt V studuerant C estuduerant 5 un ABCV *add* autem | era (grech) ABCV *om* | l'altre (nestorí) ABCV tercius | l'altre (jacopín) ABCV quartus *add* et

Nota prèvia. Ultra les abreviatures emprades en les edicions d'obres llulianes publicades en els volums anteriors d'ATCA, a les quals l'autor remet el possible lector, es troben en les pàgines següents aquestes tres:

DENZ. = *Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, quod primum edidit Henricus DENZINGER et quod funditus retractavit, auxit, notulis ornavit Adolphus SCHÖNMETZER. Editio XXXIII emendata et aucta, Barcelona, Friburg de Brisgòvia, Roma, Nova Iork 1965, XXXII i 954 pp. Les xifres que segueixen l'abreviatura remetien als números marginals propis d'aquesta edició.

XIBERTA = Bartholomaeus XIBERTA, *Enchiridion de Verbo Incarnato*, Madrid 1957, 810 pp. Les xifres que segueixen l'abreviatura remetien, la primera a la pàgina i la segona al número del paràgraf.

Peticció = Josep PERARNAU i ESPELT, *Un text català de Ramon Llull desconegut: la Peticció de Ramon al Papa Celestí V per a la conversió dels infidels*. Edició i estudi, dins «ATCA», 1 (1982), 9-46.

4-5 Tant aquests quatre com el savi cinquè, el sarraf de la línia 12, havien estudiat filosofia. El fet encaixa amb el fonament de la disputació, indicat en les línies 36-37. Vegeu, encara, les línies 69-71, 102, 104-105 i 106. El gentil del *Llibre del gentil i dels tres sauis* també era «molt savi en philosophia» (GARCÍAS PALOU, OE I, 1057, columna II).

E parlauen de Déu. En làgremes e'n plors estauen, car gran tristí-
cia auien per raó del món, qui és en tan torbat estamén, e car Déus
era tan poc conegut e amat per son poble, com sia so qu'él sia dingne
de gran amor e honor e gran mal sia no conèxer Déus ni amar ni
10 fer a él la honor que li coué.

Dementre que los quatre sauis enaxí de Déu parlauen, éls veeren
uenir un sarray, qui en la sciència de philosophia auia longament es-
tudiat. E dix la un d'éls: «Ha! Con gran dampnatge és de crestians
e gran deshonor pren Déus en est món en so que los sarayns, qui
15 són en error, prenen nostres terres e tenen aquela sancta terra on
Ihesu Xrist fo nat, crucificat e mort || per nosaltres peccadors!»
Respòs un dels sauis que él deya veritat e, encara, que era gran
peril que si los sarrayns conuertien los tartres a lur ley, lo qual con-
uertimén és possible e-ls sarrains hi fan tot so que poden, leugera
20 cosa seria als sarrains de destruir quaix tots los crestians.

Plorà vn dels sauis e dix aquestes paraules: «Com crestianisme
sia en tan gran peril, per què tots los crestians del món no àn vni-
tat, pus que àn concordansa en creure la sancta trinitat de Déu e la

f. 35°

ultimus 6 E parlauen de Déu ABCV qui omnes cum suspiriis (B suspiris *al man corr in*
suspiriis) et lacrimis de deo invicem loquebantur dolentes quam (B *seq p cancell*) plurimum
de turbato et misero statu mundi 7 e car Déus ABCV non minus etiam de hoc quod Deus
8 so qu'él sia ABCV *om* | dingne ABCV dignissimus 9 gran (amor) ABCV *omni* | amor
e honor ABCV *honore et amore* | gran (mal) ABCV *add dedecus atque (malum)* 9-10 no
conèxer Déus ni amar ni fer a él la honor que li cové ABCV *ipsum non esse amatum nec cog-*
nitum nec honoratum ut decet

11 Dementre que los quatre savis enaxí de Déu parlauen ABCV conferentibus autem
invicem ipsis quatuor sic de Deo | éls veeren ABCV *praeit* ecce 12 venir un ABCV *quem-*
dam... *venientem* | qui en la sciència de philosophia avia longament estudiat ABCV *expertum*
in philosophica (B *philosophica corr philosophia V philosophia C philosophie*) disciplina (V *di-*
ciplina) 13 E dix la un d'éls ABCV *Viso eo, unus ipsorum inceptit dicere* | con M *lect dub*
can | és de crestians ABCV *imminet (AC iminet) christianis* 14 e ABCV *om* | gran deshonor
ABCV *proch (B pro) dolor, quantum dedecus et (A ac) vituperium* | en ABCV *de* | so ABCV
hoc (B *om*) *add videlicet* | sarayns A *sarraceni corr sarracenus* 14-15 qui són en error ABCV
errantes et veritate carentes 15 prenen ABCV *capiunt et occupant* | on ABCV *in qua* 17
Respòs un ABCV *Cui alter eorum respondit* | que (era) ABCV *om* 17-18 gran peril ABCV
de alio periculo dubitandum 18 que si ABCV *ne scilicet* | convertien ABCV *convertant* | ley
ABCV *sectam* 18-19 lo qual convertimén és possible e-ls sarrains hi fan tot so que poden
ABCV *nam cum huius conversionem (V converssionem) fieri sit facile sarracenis, conversis (B*
converssis) tartaris per eos, quod absit 19 poden M *lect dub* podren 20 cosa ABCV *quid* |
als ABCV *ipsis* | tots los crestians ABCV *totum populum christianum* | ABCV *add Adhuc est*
(B *etiam corr in est*), dixit *tercius, aliud periculum, scilicet quod si sarraceni vel tartari grecos*
possint *devincere, de facili possent debellare latinos*

21 Plorà un dels savis e ABCV *Quartus vero tristis et dolore repletus plorando* | crestia-
nisme ABCV *christianitas* 22 tan gran peril ABCV *tot et (V seq in cancell) tantis periculis*
subiugata | per què tots los crestians del món no àn unitat ABCV *quare non habent unitatem*
et confederationem simul et quare non concordant 23 pus que àn concordansa en creure la
sancta trinitat de Déu ABCV *postquam omnes christiani de mundo concordantiam habent in*

15 Vegeu *Peticíó*, línies 39-45, amb les notes corresponents.

sua encarnació? E si en alcunes coses àn contrast, per què no's concorden? Car, si s'unien, leugeramen purien uensre e destruir tots los sarains del món e, après, los tartres e'ls altres pagans purien subiugar a la sancta fe crestiana».

«Amic», dix la vn dels sauis: «E sabets uós manera segons la qual los latins e aquels qui són apelats ismàtics se poguessen avnir e concordar en so que creen de nostre seïnor Déus?» Respòs lo saui e dix que la concordansa dels latins e d'aquels se puria fer, si era feta disputatió de hòmens sauis, qui coneguessen la error per la qual || són desviats e departits, e que aquela error fos cassada e vana e que en la veritat fosen concordats e vnits los vns ab los altres.

f. 35^c

«Seïnors» dix la un saui, «vulfrïets uós e tenrïets per bo que enfre uós e mi fos disputatió segons raons naturals e orde de philosophia per so que ueësem qual de nós està en error e, aquesta dis-

sanctissimam dei trinitatem credendo (A credendo sanctissimam trinitatem Dei) 24 si en alcunes coses àn contrast ABCV si usque nunc super aliquibus articulis fuit dissensio inter eos 25 concorden M *lect dub* concorden | s'unien ABCV hoc facerent | vensre e ABCV *om* | destruir ABCV *add* et postea convertere 26 del món ABCV *om* | e après ABCV *om* | purien ABCV *om* 27 sancta ABCV *om*

28 Amic ABCV Domine | dix BCV *add* ei | dels savis ABCV ex ipsis (A eis) | E ABCV *om* | sabets ABCV sciretis 28-29 manera segons la qual ABCV quomodo 29-30 los latins e aquels qui són apelats ismàtics se poguessen aunir e concordar en so que creen de nostre seïnor Déus ABCV possent latini uniri et concordari in hoc quod credunt de Deo cum aliis christianis qui, sicut sunt greci, nestorini et iacobini discordant ab eis 30-31 respòs lo saui e dix ABCV Qui respondit dicens 31 concordansa ABCV *add* et unio | e d'aquels ABCV cum illis 31-32 era feta disputatió ABCV disputarent *add* simul 32 de ABCV *om* | error per la qual ABCV errores per quos 33 són desviats e departits ABCV separati sunt ab invicem et discordes | e (que) ABCV ita (quod) | aquela error ABCV errores illi | fos cassada e vana ABCV vani fierent et inperpetuum cassarentur 34 que en la veritat fosen concordats e units los uns ab los altres ABCV sic ipsi xristiani essent in veritate concordēs invicem et (A *add* sic) uniti

35 seïnors ABCV *praet* magistri et | un ABCV *add* ex eis | saui ABCV *om* | vulfrïets vós AB placeret vobis CV placet vobis | tenrïets ABCV haberetisne 36-37 raons naturals e orde de philosophia ABCV ordinem philosophie et viam naturalium rationum | philosophia M *ead*

25-27 Vegeu *Petició*, línies 35-38. 26-27 «subiugar» és una variant del «destruir» emprat en la *Petició*. Vegeu la nota a la seva línia 38.

32 Vegeu *Petició*, 36.

36-37 Cal remarcar que ací es tracta d'una discussió entre cristians. La «novetat» de tal doctrina és evident, si hom recorda el lloc paral·lel de Tomàs d'Aquino al començament de la *Summa contra gentiles* (cap. II, in fine): «... Mahumetistae et pagani non conveniunt nobiscum in auctoritate alicuius scripturae, per quam possint convinci, sicut contra Iudaeos disputare possumus per Vetus Testamentum, contra haereticos per Novum. Hi vero neutrum recipiunt. Unde necesse est ad naturalem rationem recurrere, cui omnes assentire coguntur...» (COMMISSIO LEONINA, Madrid 1952 (B.A.C. 94), 98). És interessant de recordar en aquest context l'observació del mateix Lull en el *Llibre de contemplació en Déu*, capítol CLXXXVII, 10 i 11 (GALMÉS, OE II, 548).

putatió feta de mi e de uosaltres, que mostràsem als grans seïors crestians, qui àn poder d'ajustar sauis a fer la disputatió damunt dita, e que éls, si nós erràuem en neguna re, corregissen nostres falimens e adobassen e multiplicasen les raons, segons que a éls seria viares? E puria éser que aquesta disputatió de nós moguéis lo coratge dels grans seïors crestians, en tant que éls manassen general disputatió, la qual duràs tan longamén tro que de tot en tot fos feta vnió de tots los crestians qui són e'l món».

Molt plagren als sauis aqueles paraules e ordenaren la disputatió en esta manera, so és a ssaber: que primeramén disputassen de la processió del Sant Spirit; e après de les dues persones, les quals creen los nestorians que sien en Ihesu Xrist; e après en la vnitat || de natura diuina e humana, la qual creen los jacopins que sien en Ihesu Xrist; car en aquestes tres maneres està la maior forsa del contrast.

Acort fo emprès enfre los sauis que lo latí parlàs primeramén e que posàs la manera segons la qual él creu la producció del Sant Spirit.

Comensar uolc lo latí, mas no póc, car lo sarray uenc e saludà

f. 35^a

man corr phiposophia 37 qual... està ABCV-qui... persistant 38 feta ABCV finita | de mi e de vosaltres que ABCV *om* | grans seïors ABCV magnatibus 39 àn poder ABCV possunt | d'ajustar B coadunare AC coadiuvare ABCV *add* de diversis partibus 39-40 a fer la disputatió damunt dita ABCV qui congregati nostram disputationem viderent 40 que ABCV *om* | si nós erràuem en neguna re ABCV in quibus errassemus 40-41 nostres falimens ABCV *om* 41 e adobassen e multiplicasen ABCV aptantes (C abtantes) et multiplicantes | raons ABCV *add* nostras 41-42 seria viares ABCV melius videretur (A videtur) 42 E ABCV enim | aquesta B *om* | moguéis AB excitabit C exaltabit V exaltavit | de nós ABCV nostra 42-43 lo coratge BCV animos A *om* 43 grans seïors crestians ABCV magnatum et superiorum nostrorum 43-44 manassen general disputatió ABCV super scismatibus et discordiis xristiane fidei disputationem mandabunt (V membabunt) fieri generalem 44-45 de tot en tot fos feta unió de tots los crestians qui són e'l món ABCV in fide catholica facta esset unio per universum orbem omnium xristianorum ydiomatum quorumcumque

46 V *praet* De ordinacione disputationis | Molt plagren als savis aqueles paraules B Verba huius sapientis alii mirabiliter comandantes | ordenaren B *add* omnes *seq* et *cancell* 47 so és a ssaber: que primeramén B primo videlicet quod 48 e B *om* 49 en Ihesu B in domino Ihesu | e B *om* | après B subsequenter | en B de 50 la qual... que sien B quam... existere 51 Ihesu B *om* | car B et quia | en B super | aquestes B istis | maneres B punctis 51-52 la maior forsa del contrast B maxime discensio et vis maior

53 Acort fo emprès enfre los savis B Ordinaverunt inter se invicem super hiis disputare, concordantes 54 manera B modum | él... creu B ipsi... credunt

56 volc B cum autem vellet | mas no póc, car B *om* | sarray B dictus sarracenus | venc

38-40 Tota la *Peticció* és resultat i acompliment de la present proposta. 43-45 Ací Lluïl concreta molt més que en la *Peticció*, línia 36, el seu pensament sobre la disputa com a camí d'unió amb els cristians d'esglésies altres que la catòlica.

56 Situació calcada en la del *Llibre del gentil i dels tres savis*, pròleg (GARCÍAS PALOU, OE I, 1059, columna I).

aquels segons sa manera e éls aquel saludaren, dién que Ihesu Xrist, qui és uer Déus e uer home, lo mesés en via de salut.

Conec lo sarray que'ls sauis eren crestians e dix a éls aquestes paraules: «Seinors, si en uosaltres à lum de veritat qui pusca clarificar lo meu cor e gitar-lo de tenebres, plàsia-us per pietat mi illuminar e uera doctrina donar com pusca Déu amar e conèxer e a la sua glòria uenir e a les penes infernals eternalis fugir». Ab gran deuoció e en ploran e suspiran demanaua lo sarray doctrina als sauis. 60 65

«Amic», dix la un dels sauis, «què és raó per què uós tan deuotamén pregats e lum de veritat e doctrina demanats?»

f. 36ª Respòs lo saray e dix aquestes paraules: «Sèiner, io son sarray e é longamén creegut en la fe dels sarrayns. Mas, per la philo- || -sophia en què é estudiat longament, son entrat en dupte que la fe dels 70 sarraïns sia uera, car Maffomet féu moltes coses deshonestes, segons

B quem venientem viderant, eis superveniens interrupit sermones 57 manera B *add* curialiter | e éls aquel saludaren, dién B illi vero quatuor ipsum vice mutua salutantes dixerunt 58 qui és B *om* | en via B in viam veritatis... et

59 B *praet* Per eorum verba | conec B perpendit | 'ls sauis B eos omnes | crestians B cultores fidei christiane 59-60 a éls aquestes paraules: seinors B *om* 60 en B *om* | vosaltres B *add* christicole | à B habetis 60-61 clarificar lo meu cor e gitar-lo de tenebres B expellere tenebras cordis mei et, si potestis, meum intellectum illustrare cum ipso lumine veritatis 61 plàsia-us per pietat B suplico quatinus pietatis intuitu 61-62 illuminar B *add* velitis 62 e (vera) B *add* michi | doctrina M *iter primo cancell* | donar B tradere | com B mediante qua | pusca B possem | amar e B *om* | amar e conèxer B cognoscere (V intelligere) et amare | e (a la) B *om* 63 sua B ipsius veri Dei | venir B pervenire | eternalis B perpetuas | fugir B effugere | e a les penes infernals eternalis fugir V *om* 63-64 Ab gran deuoció e en ploran e suspiran B Supplici enim devocione, cum suspiriis et fletibus 64 demanava B exposebat V requirebat | lo B dictus | doctrina B *add* humiliter | als B ab ipsis

66 dix la un dels savis B Cui respondit unus ex ipsis dicens | què és raó per què B dicitis, si placet, causam quare 67 pregats e B *om*

68 Respòs lo saray e dix aquestes paraules B Sarracenus respondens ait 69 longamén B diu | (longa)mén creegut M *ead man add in mg* | en la fe B legem | dels sarrayns B sarracenicam *add esse veram* | Mas per B verumptamen propter 70 longament B diu | entrat B deductus | en B *add maximum* 70-71 que la fe dels sarraïns sia vera B de nostre fidei veri-

71 En aquesta línia hi ha, clara, una referència a formes de polèmica antimusulmana contemporànies, tal com es troben, per exemple, en l'opuscle de Ramon MARTÍ, *De seta Machometi sive de origine, progressu et fine Machometi et de quadruplici reprobatione prophetiae eius* i en particular a l'apartat intitulat *De immunditiis Machometi* (HERNANDO, «Acta historica et archaeologica mediaevalia», 4 (1983), 9-63, en particular 34-37).

68-127 Ja consta en la introducció, nota 14, que la narració sobre el filòsof musulmà escèptic sembla dotada d'una base real. Això no obstant, la figura concreta del nostre també sembla dotada d'elements novellescs, car no és fàcil d'admetre un filòsof àrab personificador de les posicions mentals lullianes. La incompatibilitat entre fe mahometana i ciència filosòfica és reafirmada per sant Tomàs d'Aquino, almenys

les quals apar que él no fos profeta. E per raó del dupte en què é estat longamén e son encara, vinc a un crestià, qui estaua prè de nostra encontrada en un alt pug, en qui feya penitència; fama era
 75 per tota aquela terra que él era saui en la fe dels crestians e que era home uertader e de gran oratió e sanctedat; e, per raó d'asò, vinc a él e disputé longamén ab él de la fe dels sarrayns, en tant que él me donà a conèxer que la fe dels saraïns és falsa, la qual con-

80 no pot contrastar ni la mia sindiralis e consciència no'm leixa negun respòs auer, car gran paor me fan les penes infernals. E gran desig é com pogués Déus amar e conèxer e ab él eternalmén en la sua glòria estar.

«Aprés qu'el sant hermità àc uensudes les mies rahons, les quals
 85 aportaua a fortificar l'Alcorà éser uer, qui és la ley dels saraïns, pregué lo sant hermità que'm donàs || rahons nescessàries de la fe dels crestians. E él respòs e dix aquestes paraules: 'La fe dels cres-

90 auria negun mèrit'. E dix que io creegués en la fe dels crestians,

f. 36^b

tate 71 moltes B plurima 71-72 segons les quals B propter que 72 él B ipsum | fos B exitisse | profeta B perfectum | e per raó B quare occasione | què B add iam 73 vinc B accessi | un B quemdam | qui estava B morantem 73-74 prè de nostra encontrada B iuxta terram meam 74 en un alt pug B super quodam monte satis alto | en qui B ubi | feya B agit | penitència B add de commissis | fama B et quia fama | era B volabat 75 per tota aquela terra B in ipsis partibus | que él B de ipso quod ipse scilicet | saui en la fe dels crestians e que B om 76 era home uertader B erat verus devotus | e de gran oratió B in orationibus | e sanctedat B et plenus maxima sanctitate | e, per raó d'asò B om 77 vinc B accessi | longamén B tamdiu | en tant B om 78 a conèxer B intelligere 78-79 conexensa B noticiam 80 pot B potuit | contrastar B contradicere 80-81 ni la mia sindiralis e consciència no'm leixa negun respòs aver B quare, mea consciència me remordens omnem a me quietem abstulit 81 car gran paor me fan les penes infernals B penas dubitans infernales 81-82 e gran desig é B nichil aliud desidero nisi scire 82 com B qualiter | amar e conèxer B cognoscere atque diligere | ab B in 82-83 en la sua glòria estar B gloriari

84 Aprés que B add autem | sant hermità B sanctus (V add heremita) predictus | àc uensudes B solvit totaliter et devicit 85 aportava B opposueram | qui B in quo | ley B fides 86 lo sant hermità B cum add humiliter | que B ut 87 e él B qui | e dix aquestes paraules B om | La fe B praeit quod 87-88 dels xrestians B xristiana 88 és tan alta B ita est altissima 88-89 no la pot entendre demostrativamén B demonstrare non posset ipsam (al man add in mg nec) apprehendere 89 e encara que si B vel dato quod | la B om | la fe B praeit quod tunc 90 negun B om | e dix B quare, suasit mihi | la B ipsam | dels crestians B om

per als anys inicials del mahometisme en la *Summa contra gentiles*, cap. VI: «Ei (Mahoma) non aliqui sapientes, in rebus divinis et humanis exercitati, a principio crediderunt...» (COMMISSIO LEONINA, Madrid 1952 (B.A.C. 94), 108). 79 Sobre les «raons necessàries» és interessant de veure el *Llibre de contemplació en Déu*, V, cap. CCCXVII, nùms. 9-12 (GALMÉS, OE II, 1014).

car no la puria entendre e per la creensa auria mèrit, per lo qual seria en la gràcia de Déu e en uia de saluatió.

«Molt fuy meravelat del sant home e de les paraules que deya, al qual dix aquestes paraules: 'Sèyner N'ermità, greu cosa és que hom leix una fe per altra, segons manera de creensa, mas leugera cosa és que hom leix creensa per nescessària demostratió o probatió. Per què, us prec per nostre seïnor Déus, lo qual uós amats segons que apar en uostres obres, que uós me donets nescessària doctrina de la fe crestiana, si donar-la'm podets; e, si io son certificat, per nescessàries rahons, de la fe crestiana, yo seré crestià e iré mostrar veritat de la fe crestiana als sarraïns. E car son un dels pus sauis hòmens, d'esta encontrada, de philosophia e de la sciència dels sarraïns, || ab la ajuda de Déu, molts sarraïns seran crestians ab les paraules que io'ls diré, car a penes és negun saray saui en philosophia qui uertederamén creega en la ley de Maffomet. E qui podia conuertir aquels qui són sauis en philosophia, en l'exempli d'aquels serien conuertits leugeramén aquels qui de sciència àn ignorància, los quals estan a asò qu'els sauis creen; e puria vn home saui, pus que fos en via uera, conuertir enans mil hòmens per manera de disputatió e donan a éls nescessàries rahons de la fe, que auciore ni destruir molts hòmens, car greu coza és a un home auciore

91 la B ipsam | entendre M *ead man corr fors* eneendre | per la creensa B *creendo* | auria B *adquirere* .92 en via B *in viam* | saluatió B *add eterne*

93 Molt fuy meravelat del sant home e de les paraules B *Cui ego, admirans verba sua, respondi* 94 N'ermità B *om* 94-95 greu cosa és que hom B *grave satis* (*esset in mg ead man*) atque *difficile* cuicumque 95 leix B *dimittere* | per B *propter* | altra B *add minus* notam | segons manera de creensa B *et ipsam novam supponere vel credere et non scire* | mas B *verumptamen* 96 leix B *dimittere* | creensa B *fidem* que est sub *credulitate* 96-97 per nescessària demostratió o probatió B *propter aliam* que posset per probaciones vel necessarias demonstrationes ostendi 97 prec B *deprecor* | per nostre B *ex parte vestri* | seïnor B *om* | amats B *diligitis* 98 segons que apar en vostres obres B *om* | que B *quatinus* | vós B *om* 99 de B *add vestra* | si donar-la'm podets B *si scitis* | e B *nam* | son B *ero* 100 la fe crestiana B *ipsa* | yo seré crestià B *statim volo me fieri xristianum* 101 iré B *redire* | mostrar B *docendum* eos | crestiana M *ead man corr fors* crestiuna | als B *apud* | son B *reputor* | un B *add* *quamquam indignus* 102 hòmens B *om* | d'aquesta encontrada B *inter eos* | de philosophia B *in philosophicis* | de la sciència B *in lege* 103 ab B *forte* per me | ajuda B *adiutorio* | seran crestians B *se xristianos facient fieri* 104 ab B *mediantibus* | que io'ls diré B *meis* | car a penes B *quia vix* | negun B *aliquis* | savi B *peritus* 105 vertederamén B *om* | creega M *ead man videtur corr* creena | en la ley de Maffomet B *quod fides Machometi veritati nitatur* | qui B *si* 106 podia conuertir aquels qui són sauis en philosophia B *Converterentur* (B *ead man corr* *converterentur add -te- in mg*) *philosophi et periti* 107 d'aquels B *ipsorum* | leugeramén B *facile* 107-108 aquels qui de sciència àn ignorància B *scienciam ignorantes* 108 los quals estan a asò qu'els sauis creen B *cum ipsi, quantum ad hoc, sequantur in omnibus sapientes* 108 e B *enim* | puria B *om* | home B *om* 109 savi B *sapiens* 109 pus que fos en via vera B *viam veritatis* (V *add docens* vel) *agnoscens* | conuertir B *converteret* (*converterent*) | enans B *citius* 110 e B *om* | de B *super* 110-111 que auciore ni destruir molts hòmens B *quam converterentur duo vel quatuor, cuiuscumque secte aliquos occidendo* 111 car B *om* | greu B *praicit* domine heremita, dixi ei | cosa B *quid* | és B *add sciat* | home B *add*

vn altre home e tolre a él la sua terra, com sia so que un home
 d'altre se pusca defendre ab armes corporals, mas d'ome estan en
 veritat negun home qui sia en falsetat ab armes spirituals no's pot
 115 defendre. E uós, sèyer N'ermità, no us estiats per so, a mostrar
 veritat de uostra fe, que io'n perde mon mèrit, car ne negun home
 no som creats principalmén a nós mateixs, ans som creats principal-
 mén a conèxer Déu e amar, honrar e seruir de totes nostres || forses f. 36^a
 corporals e espirituals e tractar la sua honor. E abasta a cascun home la
 120 gràcia que Déus li uol donar.

«Aquestes paraules e moltes d'altres dix al sant hermità. E él
 no'm dix altres paraules, mas aqueles que dites m'auia. Per què,
 partí d'él trist e consirós e uaig exerat per lo món com pogés trobar
 veritat de so que longament é desirat. E car uós altres, seyors, se-
 125 gons l'àbit e la semblansa que auets, sots hòmens sauis, prec-uos
 per nostre seynor que la mia ànima illuminets de veritat, si la sa-
 bets, car molt de bé se'n porà seguir a mi e a d'altres». Molt pla-
 gren als sauis les paraules qu'el sarray deya e agren gran pietat d'él,
 car la sua ànima era en gran tribulació.

soli 112 home B *om* | tolre B auferre | sua terra B suas terras et possessiones | com sia so
 que B cum | un home B alius 113 corporals B *add* ymo aliquando etiam a duobus 113-114
 ome estan en veritat B illo, qui scit et ostendit plenariam veritatem 114 negun home B nemo
 | qui sia B existens 115 defendre B tueri... nec defendere | E B Quare, rogo vos | no us
 estiats B non desistatis | per so B propter timorem | a mostrar B per vos mihi... ostendatur
 116 que io'n perda mon mèrit B amissionis meriti atquirendi credendo | car MB *seq* (M *in*
mg) ne *cancell* 116-117 negun home no som creats B nec ego nec alius creatus est 117 a
 nós mateixs B propter semetipsum | ans B ymo pocius 117-118 som creats principalmén B
om 118 a conèxer Déu e amar, honrar e servir B ut Deum... diligit, timeat, seruiat et ho-
 noret | nostres B *om* 119 honor B *add* et ipsius, qui est veritas, exaltationem procuret, nec
 de acquirendo meritum principaliter cogitet | E abasta B sed sufficiat | a cascun home B
 ei 120 li B sibi | vol donar B dignabitur elargiri

121 paraules B *om* | dix B ostendi | sant B *om* 121-122 E él no'm dix altres paraules,
 mas aqueles que dites m'avia B tamen (CV cum) ad idem, quod prius, verba sua tendebant
 123 partí B recessi | trist e consirós B tristis mirabiliter atque dolens | uaig B discuro | exerat
 B exul | com pogués trobar B querendo 124 de so B *om* | que B quam | longament B diu |
 é desirat B quesivi | E car B Unde 125 semblansa B modum | avets B tenetis | sots B vide-
 mini | hòmens B *om* | prec-vos B requiro *add* humiliter 126 per nostre seynor B propter
 Deum | que B ut | illuminets B *add* et accendatis | si B *praet* et quoniam | la B *om* 126-127
 sabets B *add* et me doceatis eandem 127 car B *om* | molt de bé B multa bona | se'n porà B
 exinde (V inde) poterunt | altres B *add* dante Deo | Molt B satis 128 deya B dixerat | e
 agren gran pietat d'él B compascientes eidem 129 car B eo quod | era en gran tribulació B
 tantas tribulationes... sustinebat

115-120 Aquestes frases s'han de veure en connexió amb la doctrina luliana de
 la primera i la segona intenció i amb la seva aplicació a la creació de l'home. Al
 tema de la primera i segona intenció és dedicat el *Llibre de primera i segona intenció*,
 obra d'intenció didàctica, destinada al seu fill Domènec (GALMÉS, ORL XVIII, Ciutat
 de Mallorca 1935, 3-66).

123 El gentil del *Llibre del gentil i dels tres savis* també «anava per lo boscatge
 com hom exerrat d'un loc en altre» (GARCÍAS PALOU, OE, I, 1058, col. I).

E la vn dels savis dix al sarray aquestes paraules: «Bel amic, dix lo saui, nós som crestians. Acort és emprès enfre nós qu'ens disputem per so car en alcunes causes som contraris e volem destruir aquela contrarietat e éser en concordansa, vnitat, karitat e amor. E uós oyrets nostra disputatió e aprés, ab la ajuda de Déu, car d'él vénen tots béns, serà disputatió de uós e de nós e uós fortificarets || la raó dels sarayns aitant com porets e farets a nós obieccions, les pus forts que porets, e nós, per gràcia e ajuda de Déu, destruïrem uostres rahons e sourem uostres obieccions e a uós farem tals positions de nostra fe, que uós ne altre per negunes rahons no les porets destruir. E asò abasta a uós e a uostra consolatió e a illuminar uostre entenimén de la fe crestiana, remanén la fe entegra e auent son mèrit, on pus l'entenimén és illuminat e certificat d'ela, següent manera e la doctrina de la *Art enuentiua* e de la *Taula general*, que nouelament són uengudes en lo món per la gràcia de Déu».

130 al sarray B ei | aquestes B ista | Bel amic B amice mi 131 dix lo saui B om acort B ordinatio | és emprès B est facta 132 per so car B om | en alcunes causes B super certis punctis, in quibus | contraris M ead man corr sontraris 133 éser B reducere christianos | en B ad 133-134 E vós B vos autem add sitis (C scitis) in disputatione predicta 134 nostra disputatió B eandem | e B om | ajuda B auxilio 134-135 car d'El vénen tots béns B a quo bonum omne procedit 135 serà disputatió B disputabimus invicem | de uós e de nós B nos vobiscum 136 raó B rationes add vestras et | aitant com B quanto plus | e B nichilominus | farets B faciendo corr faciendos exp -s | a nós B om 136-137 les pus forts B fortiores 137 que B quanto | per gràcia e ajuda de Déu B divina favente gratia 138 sourem B solventes | e a vós farem B postea... dabimus 139 nostra B catholica | ne B vel | altre B alius alius | negunes B quascumque 140 abasta B. debeat... sufficere | e (a vostra) B om | vostra consolatió B vestri solutionem (CV consolationem) animi | e a illuminar B illuminato per hoc 141 crestiana B catholica | auent B retinente 142 on pus B posquam | d'ela B de ipsa add et hoc 144 són vengudes B tradit | per la gràcia de Déu B gracia Ihesu Xristi

143 Vegeu, més avall, les notes d'aquest mateix aparat a les línies 1824-1825, 1893-1894 i 1903-1904.

135-136 És obligat de remarcar aquest «vós fortificarets la raó dels sarraïns aitant com porets e farets a nós obieccions, les pus fortes que porets», perquè són definitòries de la posició de Llull dins el marc de la confrontació cristiano-musulmana contemporània. Sí, en efecte, el *De secta Machometi* de Ramon Martí (vegeu la nota a la línia 71 en l'aparat de fonts) és representatiu de la forma de confrontació propugnada per les noves forces dels ordes mendicants, tal forma cercava la desqualificació de l'Islam pel camí de la desqualificació personal de Mahoma. El camí propugnat per Llull, per contra, es concentra en la discussió de punts doctrinals bàsics i no sols no cerca desqualificació personal ni de cap mena del contrincant, ans a l'inrevés, l'incita a realitzar el màxim d'esforç intel·lectual a fi de sortir vencedor. És veritat que Llull no tenia cap por de sortir perdedor de la confrontació, car estava absolutament segur de la superioritat del cristianisme, tal com diu a continuació en el text de les línies 145-146.

- 145 Dix vn altre saui al saray estes paraules: «Enfre veritat e falsetat és contrarietat. Veritat à concordansa ab éser e ab clardat e falsetat ap preuatió e ab tenebres. E, per asò, à Déus ordenat que veritat aia lum e auantatge sobre falsetat, ab lo qual l'uman entenimén conesca veritat de les coses e conesca falsetat contrària a aquela veritat. E, per asò, bels amics, dix lo saui al saray, si Déus no agués or-||denat que veritat agués auantatge sobre falsetat, en lo qual avantatge l'entenimén humà sia illuminat a conèxer veritat de les coses e la falsetat que contra aquela veritat està, couengre que hom creegués veritat e falsetat egalmén. E fóra l'uman entenimén ociós e periclitat en tenebres e asò no's coué segons la sauiea de Déu, qui à ordenat aquest món a si amar e conèxer. E uós, amic, no creats que hom de la fe crestiana pusca donar demostració enaxí 'propter quid' e paupablement segons sencibilitat de les cozes corporals e de la art de geomàtrica, com sia assò que Déus sia invisible e, encara, que hom no's puria auer a fe ni a creensa de Déu. Mas, enperò, hom darà a uós tals rahons necessàries per equiparànsia, que nouelamén és atrobada, que uostre entenimén serà fortifficat a conèxer veritat de la fe crestiana e de necessitat conèxer les errors que'els infeels apponen contra los crestians e aquesta conexensa aital abasta a uós e als altres, qui són de la uostra opinió».

145 B *al man in mg* nota bonam rationem | Dix B *alloquutus est...* dicens | altre B *add ex ipsis* | estes paraules B *om* | veritat B *add autem* | e B *vero* 147 *preuatió M lect dub* *privatio* | e ab B *om* | tenebres B *add et non esse* | ordenat B *add et voluit* 148 aia B *haberet* | avantatge B *prerogativam* | sobre B *contra* | qual B *add lumine* | uman B *om* 149 *aque-* *la B ipsi* 150 bels amics, dix lo saui al saray B *om* 151 agués avantatge B *preponi* | sobre falsetat B *falsitati add et lumen habere* 151-152 en lo qual avantatge B *per quod (lumen)* 152 conèxer B *cognoscendum* 153 coses M *lect dub* cozes | e B *add etiam* | contra... està B *se opponit* | aquela B *om* 153-154 hom creegués B *crederentur* 155 periclitat B *periclitans add et etiam (occiosus)* | e B *autem* | no's cové B *non est decens* | qui B *que (sapientia)* 156 a B *ut* | si amar e conèxer B *ipse deus esset cognitus et amatus in hoc (CV om hoc)* mundo 157 hom B *om* | crestiana B *christianorum* | donar B *dari* | demostració enaxí B *om* 158 e B *nec add demonstratio* | paupablement M *al man corr in paupablemén canc -t* B *palpabilis* 158-159 segons sencibilitat de les cozes corporals e de la art de geomàtrica B *sicut de rebus sensualibus, ut fit in geometrica disciplina* 159 geomàtrica M *ead man corr fors geomatrir* | sia assò que B *om* | sia B *existat* 159-160 e, encara, que hom no's puria auer a fe ni a creensa de Déu B *nec talis fides pro Dei fide posset haberi nec etiam reputari* 160 mas enperò B *atamen* 160-161 hom darà B *dabuntur* 161 que nouelamén B *quemdam modum noviter inventum* 162 que B *add per huiusmodi* | fortifficat B *add mirabiliter* 163 crestiana B *nostre* | e B *nec (CV non) minus* | de necessitat conèxer B *om* 164 apponen B *opponunt* 167 crestians B *xristocolas* | e aquesta conexensa aital B *hec etenim* | abasta B *suficere poterunt et debebunt* 165 qui són B *om*

145-156 Llull exposa ací la seva convicció de la superioritat de la veritat (cal llegir: doctrina cristiana) sobre la falsedat (cal llegir: doctrina no cristiana), tema que ja es troba en *Començaments de doctrina pueril*, cap. LXXXIII (SCHIB, Barcelona 1972 (Els nostres clàssics A104), 1972). 161 Vegeu ATCA I (1982), 40, nota explicativa a les línies 59-62.

f. 37^c A gran marauela fo lo saray consolat e alegrat e leuà les mans al cel e plorà: || «Beneït sies, sèyer Déus, qui en mi às enformada speransa e de consolatió m'às vezitat, car en desesperansa e en tristícia estaua de nuit e de dia e tu, per ta sancta pietat, gràcia, misericòrdia e amor, às-me fet uenir en loc, en lo qual he esperansa que lo meu entenimén sia iiluminat de la tua veritat e isca de tenebres e error en qui longament ha estat». Estec lo saray denant los sauis dementre que éls disputaren e escoltà molt diligenment lurs paraules. 170

De la diuisió de aquesta disputatió

175

Aquesta disputatió és departida en quatre parts. Primera part és de la proscesció del Sant Spirit. Segona és de la oppinió dels nestorins. Tersa és dels jacapins. Quarta és dels sarayns. Tractem, doncs, primerament de la primera part.

De la disputatió del latí e del grech

180

Comensar uolc lo latí a prouar qu'el Sant Spirit ix del Fil e en lo comensamén dix aquestes paraules: «Moltes són les rahons per què hom pot provar qu'el Sant Spirit ix del Fil; e car nós esquiam aítant com podrem prolexitat, entenem prouar per deu rahons qu'el f. 37^d || Sant Spirit ix del Fil. Moltes actoritats de sans pot hom appli- 185

166 A gran marauela fou lo saray consolat e alegrat B Mirabiliter saracenus gavius et permaxime consolatus existens | alegrat M corr ead man alegra add -t 167 cel M ead man corr pel | e plorà B lacrimando dicens | Déus B add meus 167-168 qui en mi às enformada speransa e de consolatió m'às vezitat B qui me (CV add in) spe pulcherrima visitans, michi consolamen (CV consolationem) dedisti 168 en B om 168-169 tristícia B add maxima 169 sancta M ead man corr santa add -c- int lin 170 venir B pervenire | en (loc) B ad talem | he esperansa B spero 171 veritat B add sanctissima | isca B liberari 172 error B erroribus | longament B diu | ha estat B perstitit CV perstiti | Estec B Hiis dictis sedit | lo saray B om | denant B cum | los B add quatuor 173 disputaren B add insimul | e escoltà B scultando | paraules B add et illi statim disputare ceperunt

176 Aquesta M ead man corr fors e sta | és departida B habet | primera part B quarum prima 177 (Tersa) és B om | dels B de opinione | jacapins B lect dub jacopins | quarta B add et ultima | és B erit | dels sarayns B de disputatione que fiet cum sarraceno predicto 178-179 Tractem, doncs, primerament de la primera part B om

181 Comensar volc B incipit | latí B add ut fuerat ordinatum, volens | a B om | ix M add (ix.) B procedit 181-182 en lo comensamén... aquestes paraules B om 182 Moltes B Domini, plures 183 provar B probari | ix B procedere | e car B sed, ut (V ut om) | esquiam B evitemus M ead man corr equivam 184 entenem V volo | per deu B add tantummodo | rahons B om 184-185 qu'el Sant Spirit ix del Fil B istud add pro nunc V istum punctum

car a aquestes probacions que nós entenem donar. E car neguna auctoritat uera no pot éser contra raó necessària, per so no curam tractar en aquest tractat d'auctoritats, com sia assò que auctoritats pusca hom espondre en diuerses maneres e auer d'èles diuerses
 190 oppinions, per les quals se multipliquen paraules e esdeué l'entemimén en confusió, adoncs com los vns hòmens disputen ab los altres per auctoritats».

Aprés qu'el latí àc dites aquestes paraules, dix al grech que, per so car couenia fer obieccions en aquesta disputatió, couenia ordenar
 195 en lo mesclamén de la disputatió comun concebimén, en lo qual amdós aguessen concordansa, per so que a aquel comun atorgamén poguessen recórrer e conclóir ab veritat. Molt plac al grech so qu'el latí deya e pregà-lo que él que pozàs aqueles positions comunes a
 200 tions que amdós creen de la vnitat de Déu e de la sancta trinitat.

Comensà lo grech e dix que tota la deï- || -tat és vnitat e vn és f. 38^a

185 pot hom B possunt 186 aquestes B om | entenem B intendo | E car B verum quia 187 no B om | contra B contraria 187-190 per so no curam tractar en aquest tractat d'auctoritats, com sia assò que auctoritats pusca hom espondre en diuerses maneres e aver d'èles diuerses oppinions B et possunt auctoritates exponi diversimode et de ipsis diversimode opinionones haberi, nolumus in hoc tractatu, quoad probationes nostras, de auctoritatibus facere mentionem 190 per B cum propter | les quals B ipsarum expositiones et opinionones diuersas | paraules B add inter illos qui disputant per ipsas CV om 190-191 esdevé l'entemimén en confusió B exinde intellectui confusio generetur 191-192 adoncs com los uns hòmens disputen ab los altres per auctoritats B om

193 après qu'el latí hac dites aquestes paraules B Latinus autem post hec verba | grech B add Domine 193-194 per so car couenia B quia necessarie (V necesse) nobis est 194 fer B fieri | couenia B hinc inde conveniens esset 195 mesclamén B principio | -disputació B nostre | comun concebimén. B positiones communes | qual B quibus 196 amdós B nos | aguessen M ead man corr agueisen | aguessen concordansa B concordemus add invicem, et quas greci tenent communiter cum latinis | aquel B ipsum | atorgamén B assenssum add cum expediret 197 poguessen B haberemus | recórrer B recursum | conclóir ab veritat B per hoc concluderemus concorditer (V communiter) veritatem 197-198 so qu'el latí deya B om 198 -lo B latinum | él B ipse | que B om | pozàs B ordinaret et diceret | aqueles B om 198-199 a amdós B pro utroque 199 volc fer... honor B honorans | e qu'el grech B quod ipse 199-200 les positions que amdós creen B quid uterque credit 200 de Déu B divina | sancta B sanctissima

201 Comensà B incipit | e dix B dicens | e (un) B om | és B om 202 e (una) B om |

201-203 La formulació bàsica d'unitat i de trinitat és encertada en llavis d'un grec, car és tradició doctrinal que sembla remuntar a sant Basili de Cesarea, segons Andrea MILANO, *Persona in teologia. Alle origini del significato di persona nel cris-*

186-187 Vegeu més amunt la nota a les línies 36-37. Una fórmula semblant es troba en el *Llibre del gentil, Del pròleg* (GARCÍAS PALOU, OE I, 1059, columna I). El detall ple de significat és que entre el llatí i el grec hi podia haver disputa per autoritats, tal com indica la nota acabada d'esmentar, però Lluïll la desestima.

195 «en lo mesclamén» sembla que el text hauria d'ésser «...en lo comensamén...».

Déus e no molts e una esència e una natura; e trinitat és, so és a saber, Pare, Fil e Sant Spirit e no més ni meins en nombre; e cascuna persona és distincta de l'altra; e és enaxí propietat, que aquella sua propietat no pertany a neguna altra persona, axí com a Pare paternitat e al Fil filiatí e al Sant Spirit passiu spiratió. 205

«Enaprés», dix lo grech, «coué conciderar en Déu comunitat de esència en propietats personals, enaxí que cascuna de les persones sien vna mateixa esència e tota; e, axí matex, de una natura comuna a totes les persones. E, encara, coué conciderar qu'el Fil neix del Pare e el Sant Spirit ix del Pare». «E del Fil», dix lo latí. Sobre assò, contrast fo de amdós de la dita positió; e mudaren aquella, dién qu'el Sant Spirit és proceyt. 210

«Àmic», dix lo grech, «és-uos semblan que la positió que feta auem sia comuna a uós e a mi?» Respòs lo latí e dix que assats se tenia per contengut d'aquella positió, enperò semblan li era que 215

e una (natura) B om | e trinitat B et quod trinitas 202-203 so és a saber B scilicet ead man int lin 203 e (no) B om | més B plures | meins B pauciores 204 és enaxí propietat B proprietas unius persone sibi est ita propria 205 aquella sua propietat B om | no pertany a neguna altra persona B nulli aliarum personarum competit nisi sibi 206 Spirit M ead man corr spirat

207 Enaprés B preteera | cové B oportet 208 cascuna B in qualibet 209 sien B sit 209-210 una mateixa esència e tota; e axí matex, de una natura comuna a totes les persones B tota essentia et tota natura divina 210 e (encara) B om | neix B procedat 211 ix B exeat | e del Fil B om | dix B praeit verum est | latí B add et a filio. Hoc non concedimus, dixit grecus, ita quod 211-212 sobre assò B in isto passu | de amdós de la dita positió B om 213 e B unde | aquela B istam add positionem 213 dién B dicentes | proceyt B procedens

214 Àmic B Magister | és-uos semblan B videtur vobis | positió B positiones 214-215 que feta avem B quas fecimus 215 sia comuna a vós e a mi B sint utriusque nostrum communes | lo latí B qui | e dix B om 216 per contengut d'aquella positió B exinde pro con-

tianesimo antico (Università degli Studi della Basilicata-Potenza, Saggi e ricerche 1), Nàpols 1984, 128 ss. *Symbolum Quicumque* (6): «... Patris et Filii et Spiritus Sancti una est divinitas...» (DENZ., 75). 204 *Symbolum Quicumque* (5): «... alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti...». L'ús del terme «propietat» com a correlatiu de cada una de les tres persones (traducció del grec «idiótes»), es remunta a sant Hilari de Poitiers, segons Andrea MILANO, *Persona in teologia* (citad més amunt), 270 i ja es troba en el símbol del concili de Toledo de 693: «... non personarum confundimus proprietates...» (DENZ., 569).

209-210 *Caput Firmiter concilii Lateranensis IV*: «... Trinitas, secundum communem essentiam individua...» (DENZ., 800). 211 *Fides Pelagii Papae*: «... Patris est Filiique Spiritus...» (DENZ., 441). *Symbolum Recaredi Regis Concilii Toletani III*: «... Spiritus Sanctus confitendus a nobis et praedicandus est a Patre et a Filio procedere...» (DENZ., 470).

206 Vegeu un lloc paral·lel en *Llibre de contemplació en Déu*, cap. CCXLVI, núm. 21 (GALMÉS, OE II, 742): «... en paternitat e en filiació e en processió...»; cf. també *ibid.*, cap. CCCXVII, núms. 5 i 18, pp. 1013 i 1015.

vna altra positió fos a éls necessària, || so és a saber: sotspozat que f. 38^b
 en Déu sien dingnitats, per so que ab aqueles se pusquen ajudar e
 a éles pusquen recórer en la disputatió e ab aqueles ensercar veritat
 220 e concluir e falses obieccions destruir. «Aquestes dingnitats», dix lo
 latí, «són bonea, granea, eternitat, poder, saueia e volentat, vertut,
 veritat e glòria e de persones distinció, concordansa e egualtat». Con-
 sentí lo grech a aquela positió, car segons la sua creensa no hi podia
 contradir.

225 «Encara coué», dix lo latí, «sotsposar que en Déu ha distinció
 de generatió, spiratió e obiectatió, car generatió no és spiratió ni
 espiratió generatió e obiectatió és entenent e amant lo Pare si ma-
 teix e lo Fil e lo Sant Spirit. E lo Fil entenent e amant si mateix
 e lo Pare e lo Sant Spirit. E lo Sant Spirit entenent e amant si ma-
 230 tex e lo Pare e lo Fil; e aquesta obiectatió coué que sia bona, gran,
 eternal, poderosa, científica, amorosa, vertuosa, vera e glorioza e
 plena de tot compliment sens negun defalimnt».

|| Molt consirà lo grec en la positió qu'el latí li auia feta, car f. 38^c
 temor auia qu'en aquella positió agués alcuna duplicitat, ab la qual
 235 lo latí lo uolgués decebre, e dix aquestes paraules: «Déus obiecta
 si mateix e, en quant entén si mateix, engendra lo Fil; és, doncs,
 engenrat lo Fil segons aquesta obiectatió que Déus fa de si matex

tento | semblan li era B videbatur ei 217 necessària M seq so és a ssaber cancell 218
 per so que B ut | pusquen B possent 219 éles B ipsas | e ab aqueles B nec non per ipsas |
 ensercar B sequi 220 Aquestes B que 220-221 dix lo latí B om 221 són B add hec scilicet | e (volentat) B om 222 concordansa B praeit et | e (egualtat) B et etiam | egualtat B
 add earumdem 223 a aquela B in ista | la sua creensa B quod greci credunt | creensa M
 ead man corr creecza lect dub | hi B positioni predictae | podia B poterat

225 sotsposar B praeit nos | ha B est 226 spiratio B praeit et 226-227 ni espiratió
 generatió B nec e converso 227 e obiectatió B obiectatio vero 228 E lo Fil B est etiam filio
 229 e lo (Sant) B et hoc idem de 230 aquesta B istam 232 negun defalimnt B om-
 ni defectu

233 la B ista | positió B add ultima | qu'el latí li avia feta B om | latí M lect dub latii
 233-234 car temor avia que B timens ne | en aquella positió B in se | ab la qual B mediante
 qua 235 aquestes paraules B om 237 segons aquesta B per... istam | fa B fecit M seq per

217-218 La suposició col·loca tota la disputa en terreny lullhià, car és doctrina
 que ja és explícitament formulada en *Començaments de doctrina pueril*, cap. I (SCHIB,
 Barcelona 1972 (Els nostres clàssics A104), 41, línies 11-14). En el *Llibre de contem-
 plació en Déu*, hom pot veure doctrina bàsica en el cap. IX, núm. 28 (GALMÉS, OE
 II, 122); cap. XI, núm. 28, *ibid.*, 130. La paraula amb sentit lullhià compareix en el
 cap. XIV, núm. 25, *ibid.*, 131. Al cap. CLXXXIV són vuit i ja són diversament for-
 mulades en el cap. CLXXXVI, núm. 2, *ibid.*, 543. Altra llista de vuit al cap.
 CLXXXVII, núm. 18, *ibid.*, 548.

per natura d'entendre. E, per asò, uul qu'em digats si fets differència enfre aquesta pròpria obiectació e la comuna obiectatió que dita auets».

240

«Amic», dix lo latí, «en dues maneres nos coué conciderar obiectatió en Déu, so és a ssaber, obiectatió pròpria e comuna, com sia so que tot so que és en Déu sia propri o comun; propri, axí com de la obiectatió de qui uós demanat auets; comuna, so és a saber, de la obiectatió que io é sotspozada; de la pròpria obiectatió se segeix propietat personal e productió d'aquela, en pozant ypòstazis en comunitat de essència e de natura; de obiectatió comuna no's segeix productió, mas comuna contemplatió e delectatió de les comunes dingnitats que dites auem, so és a saber, en bonea, en què coué éser esencial bonificatiu, bonificable, bonificar; e en || granea, esencial magnificatiu, magnificable, magnificar e axí de les altres dingnitats; e totes aquestes són reductibles en comunitat d'objectatió, en qui és obiectatiu, obiectable, obiectar, estans cascunes de les dingnitats les vnes en les altres en vnitat de nombre, enaxí com bonea que és granea e granea que és bonea e enaxí de les altres, e asò de bonificatiu e magnificatiu, qui són una cosa mateixa en nombre, e axí dels altres; e tots són reductibles a obiectatió per so que les dingnitats de Déu no sien ocioses en la pròpria obiectatió personal, que damunt dita auem».

245

250

255

Molt plac al grec so qu'el latí dit auia e dix que proceys e prouès segons que entenia prouar.

260

De la primera raó

Lo latí fo lo sant seynal de la creu denant sa fas, dién: «En nom

natura *cancell ead man* 238 E B *om* | per asò B *quare* | qu'em digats B *scire* 239 aquesta B *istam* | obiectació M -ció *ead man add int lin*
 242 so és a ssaber B *scilicet* 242-243 com... so que B *cum quidquid* 243 axí com de B *ut* 244 de qui B *quam* | demanat auets B *quesistis* | comuna B *add vero* | so és a saber, de B *ut* 245 é sotspozada B *suppono* 246 d'aquela B *ex ipsa* | en pozant B *ponendo* 247 de B *ex* | essència M *ead man corr* enència | obiectatió B *om* | comuna B *add autem* 248 mas B *sed add sequitur* 249 que dites avem B *om* | so és a saber B *sicut* 250 esencial B *essentia* | bonificable B *add et* | esencial B *essentia* 251 magnificable B *add et* | e axí B *et cetera* | dingnitats B *supradictis* | en B *ad* 253 obiectable B *add et* | de M *lect dub* del | estans cascunes de les dingnitats B *existente qualibet dignitate qualibet alia* 254 enaxí com B *sicut* 255 e asò B *idem est* 257 altres B *add huiusmodi declinationibus* | per so que B *ut* 258 en la B *add predicta* 259 dita avem B *diximus*
 260 Molt plac al grec so B *Amodo fuit contentus grecus de hiis* | proceys B *add ultra* | provàs B *om* 261 segons que B *id quod*
 262 raó B *parte*
 263 fo lo sant seynal de la creu denant sa fas B *signans se signo sancte crucis* | dién B

- del Pare e del Fil e del Sant Spirit, comens e dic a tu, Fil, Déu
 265 encarnat, humilment e ab deuoció, jo, indigne de aital prouatió, f. 39^a
 qu'em dons gràcia e benedicció com io pusca prouar lo Sant || Spi-
 rit i xir de tu, car gran glòria e delectatió és a tu, sèyner, spirar,
 ab lo Pare, tan excellent persona com és lo Sant Spirit, en lo qual
 se compleix e sa fina lo nombre de la sancta trinitat e la operatió
 270 intrínceca e obietatió de uosaltres tots tres subpòsits, distintes per-
 sones en propietats e vns en essència e en natura e en dingnitats.
 Enperò, sèyner, si io en alcunes cozes erre en parlan impropriamén
 o contra veritat, io sotspòs a corecció de la sancta fe cathòlica tot
 so que dic en aquest tractat e'n los altres que fets és».
- 275 «Amic», dix lo latí, «vós sabets que en lo *Credo* que nós deïm
 se diu 'Déus de Déu' e 'lum de lum'; e, per asò, coué concirar que
 Déus és comensamén de Déu e lum de lum, enaxí com Déus Pare,
 qui és comensamén de Déus Fil, lo qual comensa de si mateix, on
 per asò auem que vn és comensamén d'altre en la sancta trinitat, en
 280 la qual ha nombre ternal, so és a saber, vn, dos, tres. En lo nombre,
 qui és de un e vn, auem que Déus és || comensamén de Déu; e car f. 39^b
 en aquest nombre de dos, qui à comensamén, à aitan gran granea
 de bontat, eternitat, poder, e de les altres dingnitats com en aquest
 nombre qui és vn, so és vn Pare, coué que comensamén sia aitan
 285 noble en dualitat de nombre com en vnitat, so és a ssaber, que dos
 sien comensamén de vn comensat d'amdós, so és, lo Sant Spirit, co-
 mensat del Pare e del Fil, qui a aquel comensen de si mateis; e, en-
 cara, que dos sien comensats d'un, so és lo Fil del Pare e'l Sant

dixit 265 ab devoció B devote *add* supplicans quatinus | aital B *add* et tanta 266 dons B
 largiaris | com B ita quod ipsa mediante | probar B *add* quod 267 i xir B *exeat add* et pro-
 cedat 268 ab B una cum | com és B scilicet 269 sa fina B finitur | sancta B sanctissime |
 e (la) B et etiam 270 tots B *om* | distintes M *ead man corr* distingtes *et add in mg* persones
 271 propietats B *add* et personis | uns B unius | e en natura e en dingnitats B dignitatibus
 et natura 272 Enperò B Nichilominus | seyner B *add* deus meus, protestor | si B *add* forte |
 cozes B *om* | erre B errarem 273 o B et | io sotspòs B quod submitto *add* me et | sancta B
om | cathòlica B *add* et romane ecclesie sacrosancte 273-274 tot so que B quidquid | e (n)
 B vel

275 Amic B Hiis habitis, dixit greco | lo latí B *om* | sabets B non latet | «Credo» B
 «Simbalo» | deïm B *add* scilicet in «Credo in Deum» 276 se diu B continetur *add* inter alia
 | e (lum) B *om* | e (per) B *om* | cové B habemus et nos... oportet 277 e B *add* est | enaxí
 com B sicut 278 lo qual B quem | de B ex 278-279 on per asò B et sic 279 d'altre B
 unius alterius | sancta B divina 280 ternal B triplex | so és a saber B scilicet 281 de un
 e un B unum de uno | car B quia 282 de dos B qui est dualitas et | aitan gran B ita magna
 283 aquest B isto 284 un (Pare) B *om* | aitan B ita 285 so és a ssaber B scilicet 287
 del (Pare) B a | del (Fil) B *om* | a aquel B ipsum | de si B ex se 288 so és B scilicet | del

275 *Credo Ordinis Missae Romanae Ecclesiae* (ex Symbolo Concilii Nicaeni):
 «... Deum ex Deo, lumen ex lumine...» (DENZ., 125).

Spirit del Pare, enperò comensat del Pare e del Fil lo Sant Spirit. E si asò no era enaxí, seria en Déu comensamén pus noble e en maior granea de bontat, eternitat e les altres, de vn en altre que de dos en vn e seria feta iniúria al nombre dual e a comensamén en aquel nombre, de la qual se seguiria malea contra bonea e poquea contra granea e priuatió contra eternitat e debilitat contra poder e enaxí dels altres, la qual conseqüència és impossible, com sia asò que en Déu no sia contrarietat ni majoritat ni minoritat, car él || matex és sa mateixa egaltat e concordansa; couén-se, doncs, de nescessitat que lo Sant Spirit sia enaxí ixit de dualitat personal com lo Fil nat de vnitat personal, per so que comensamén sia egal ab granea de bontat e les altres en nombre dual e vn e en nombre de vn en dos.

f. 39^c «Encara ns coué, segons noblea de comensamén, concirar que comensamén és en les persones segons dues conditions, so és a ssaber, qu'el Pare sia comensant e no comensat e lo Sant Spirit sia comensat e no comensant, so és a ssaber, que él no produga ninguna persona. Coué, doncs, qu'el Fil sia comensat e sia comensant per so que comensamén sia pus complidamén ab granea de bontat e les altres en la sancta trinitat, car si'l Fil era comensat del Pare e no era comensant ab lo Pare lo Sant Spirit, no puria éser comensamén tan noble en la sancta trinitat ni redundaria tant en granea de bontat e les altres e seria comensamén pus noble segons negatió que affirmatió, so és a ssaber, || que lo Pare no és comensat e'l Fil e'l Sant Spirit no serien comensans, enaxí que no comensar estaria en la dualitat del Fil e del Sant Spirit e comensar estaria en la vnitat

(Pare) B a 289 enperò B verumtamen 290 asò B om | era B esset | Déu M seq p cancell 291 altres B add dignitatum | en altre B ad unum | 292 en un B ad unum | dual B binario seu duali | e (a) B add etiam | comensamén B add ipsi 293 aquel B ipso | qual B add iniuria 294 privatió B add seu deffectus 295 la qual conseqüència B quod 295-296 com sia asò que B cum 298 de nescessitat B necessario | sia... ixit B exeat et procedat | enaxí B om 299 nat B generetur 300 bontat B add eternitatis | en nombre B numeri | e un B in unum 300-301 en nombre de un en dos B unius in dualem

302 Encara's M ead man corr encara nos cancell nos add -s | concirar M al man corr in consirar 303 segons dues conditions B duobus modis | so és a ssaber B scilicet 304 sia B est 305 so és a ssaber B id est | él B ipse | produga B producit 306 e (sia) B om 306-307 per so que B ut 307 bontat B add eternitatis 308 era B esset 309 puria éser B esset 310 tan B ita | sancta B beata | tant B in tanta 310-311 bontat B add eternitatis 311 comensamén B om | segons B per add ead man | que B ead man add per 312 so és a ssaber B om | que B posquam | és B esset | e... e B nec... nec 313 no serien B om 314 la (dua-

296-297 Les següents raons explicaran els conceptes d'aquestes línies: la contrarietat és exclosa en la raó setena (784-855); la majoritat i la minoritat, en la cinquena (653-712).

315 del Pare; e car lo subirà comensamén coué conciderar ab granea de
bontat e les altres, segeix-se de nescessitat, segons la noblea del
subiran comensamén e la perfecció qui a él se coué e la fecunditat
que à en les dignitats de Déu, que él sia triangulat de comensant e
no comensat e [de] comensat e comensant e de comensat e no
320 comensant».

Molt concirà lo grech en les probations qu'el latí donava e dix
a Déus Fil aquestes paraules: «Sèyner, io no é neguna entenció mas
a veritat, per què't plàssia auer humilitat e pietat a illuminar mi com
pus defendre la creensa en què son nat e nudrit e a manifestar la
325 fecunditat e'l complimén que lo Pare ha segons granea de bontat,
eternitat, poder e los altres en espirar lo Sant Spirit per si mateix
tan solamén, enaxí com poder d'engrenar tu de si mateix sens
altre».

«Amic», dix lo grec al latí, «se-||-gons natura de comensamén f. 40^a
330 coué que vn sia comensament d'altre e de molts, axí com Déus qui
és vn, qui à comensat vn segle e moltes cozes en aquel, e un home
qui comensa altre home e molts, en quant vn home pot auer molts
fils, e asò mateix en la planta, axí com l'arbre qui comensa vn fruit
e molts e enaxí de les altres cozes semblans a aquestes; e, per asò,
335 coué, segons natura de comensamén, que un sia comensamén d'vn
e de molts e no dos de vn; e per asò és manifestat e prouat que
Déus Pare és comensamén de Déu Fil e de Déu Sant Spirit e no lo
Sant Spirit comensat ne ixit del Fil e encara que la noblea de nom-
bre dual e de bonea, granea, duratió e les altres està en so que dos
340 són comensats d'un; per què, uostra raó re no ual».

«Amic», dix lo latí, «en Déu coué concirar vnitat e pluralitat.

litat) M *al man add int lin* 315 subirà B *summum* 316 bontat B *add* eternitatit | e M *seq*
de *cancell* 317 subiran B *supremi* | qui... se cové B *convenientem* | e B *add* *etiam secundum*
318 à B *est* | él B *illud add* *supremum principium* | e B *om* 319 [de] M *al man add int*
lin | comensat e comensant B *principiato principiante* | e (no) B *om*

321 concirà B *cogitavit* | qu'el latí donava B *predictis* 322 aquestes B *ista* | Sèyner B
add *deus, filii dei* | io no é neguna intenció mas B *tota mea intentio est* 323 per què B *unde*
| pietat B *add* *tuam* | a B *om* | illuminar B *add* *sic* 323-324 com pus B *quod possim* 324
creensa B *credulitatem* | son B *extiti* | a B *om* 325 lo que lo pare ha B *patris* 326 eterni-
tat, poder B *om* | los altres B *ceterarum* | mateix B *solum* 327 tan solamén B *om* 327-328
enaxí com poder d'engrenar tu de si mateix sens altre B *sicut te generat per se solum*

329 Amic B *praeit* Deinde, verba dirigens ad latinum, dixit | dix lo grec al latí B *om*
330 d'altre B *unius* | axí com B *sicut* 331 segle B *mundum*, dixit | aquel B *ipso* 332 home B
om | un home B *om* 333 axí com B *velut* 334 per asò B *ideo* 336 e per asò B *quare*
337-338 e no lo Sant Spirit comensat ne ixit del Fil B *et non Filius ipsius Spiritus Sancti* |
fil M *ead man add int lin* | e encara B *preterea* | que B *om* | noblea B *add* *et etiam bonitas*,
magnitudo, duracio et alie dignitates 339 dual B *binari(i) seu dualis* | e de la bonea, granea,
duratió e les altres B *om* 340 d'un B *per unum* | per què B *et sic* | no B *om*

341 Amic B *om* | dix B *respondit* | latí B *add* *Domine* | cové M *ead man add in mg*

E la vnitat, en dues maneres, so és a saber, vnitat pròpria e vnitat comuna; pròpria, so és a saber, vnitat personal, enaxí que vn és lo Pare, altre és lo Fil, altre és lo Sant Spirit; vnitat comuna, so és a saber, vnitat de esència, de deïtat e de natura e un Déu e no molts, f. 40^b una bonea e no || moltes e enaxí de granea e les altres. En Déu coué concirar pluralitat en dues maneres, so és a ssaber, pluralitat de dos, axí com lo Pare e'l Fil, qui són dues persones, e lo Pare e'l Sant Spirit e lo Fil e'l Sant Spirit. Aquesta pluralitat està en dualitat de persones. L'altre concideració de pluralitat està en trinitat, enaxí com lo Pare e'l Fil e'l Sant Spirit, qui són tres persones. Segons aquesta manera de concideratió de vnitat e de pluralitat és nombre multiplicat en la trinitat e està en vnitat e'n pluralitat, segons que dit auem, e comensa de vn e d'altre, so és a saber, de vnitat e de pluralitat. Comensa de vnitat, axí com de un Pare, de qui comensa un Fil e enaxí pluralitat de nombre comensa de un en altre e coué, enaxí com nombre és comensat de vnitat en dualitat, coué que dé termen de dualitat en nombre ternal, so és lo Sant Spirit. E, per asò, nombre és comensat de vnitat e pluralitat e terminat e fenit en vnitat e'n pluralitat. En vnitat personal, en quant f. 40^c lo Sant Spirit; en pluralitat, en quant lo nombre de totes les || tres persones. És, doncs, segons nostra concideratió, natura de comensamén conseruada en vnitat e'n pluralitat, segons que dit auem. E aquesta natura de comensamén, que és dins la deïtat, és significada e figurade en les creatures, que són creades e comensades a ssig-

342 e la B autem | en dues maneres B dupliciter | so és a saber B scilicet | unitat B om | (e) unitat B om 343 so és a saber B est sicut | enaxí que B enim 344 altre B unus | és B om | altre B unus | és B om | Spirit B add et sic habemus propriam unitatem 344-345 so és a saber B est 345 e (un) B add est | molts B plures | una bonea e no moltes e enaxí de granea e les altres B et sic de magnitudine et ceteris 347 cové B add similiter | concirar B considerari | en dues maneres B duplicem | so és a ssaber B scilicet 347-348 pluralitat de dos B pluralitatem dualitatis et etiam trinitatis; pluralitatem dualitatis 348 axí com B velut 348-349 e lo Pare e'l Sant Spirit B om 349 e (lo) B et sic | Aquesta B ista 350 l'altre B om | pluralitat B add que 351 enaxí com B est sicut | e (!) B om 352 aquesta manera B istos modos | de concideratió de unitat e de pluralitat B considerandi unitatem et pluralitatem 353 (e)n B om 354 segons que dit auem B ut dixi | comensa B principiatur | de un e d'altre B ab utraque | so és a saber B hoc est 355 de (pluralitat) B om | Comensa B principiatur | axí com B sicut | (Pare), de B om 356 e enaxí B et similiter | comensa B principiatur 357 cové B add quod | enaxí com B sicut 358 cové B om | que B add ita | dé termen B terminetur | ternal B ternarium 359 E M *al man corr in en* | per asò B sicut 359-360 terminat e fenit B finitur et etiam terminatur 360 personal B add finitur | en quant B ut in 361 pluralitat B add vero | en quant B ut in | les tres B om 363 conservada B conservanda | (e)n B om | segons que dit auem B ut diximus 364 dins B in 365 creades e co-

347-348 El text català, que s'endevina darrera el llatí, devia fer: «... pluralitat de dos e pluralitat de tres; pluralitat de dos, axí com lo Pare e'l Fil...».

nificar la vnitat e pluralitat, que Déus ha en si mateix, axí com Déus, qui à creat vn món a ssignificar la sua vnitat e à creat en aquel moltes cozes a significar la sua pluralitat. És, doncs, vn comensador comensamén d'altre e la pluralitat de Déu, comensamén de la pluralitat del món; e car en Déu vnitat e pluralitat són una cosa mateixa, és Déus, en quant és vn, comensament de un e de molts e en quant és pluralitat és comensamén de molts e de un; assò mateix és affigurat en Adam, qui fo vn home comensamén d'altre, so és de Eua, a ssignificar que Déus Pare és comensamén de Déu Fil e Adam e Eua foren comensamén de Cahim, a significar que Déus Pare e Déus Fil són comensamén del Sant Spirit e asò matex del human || entenimén, en qui entendre és comensat de entellectiu e d'entel-
 370 ligible e en la volentat, en qui amar és comensat de amatiu e amable; e en la potència vesiuua, en qui veser és comensat de visitiu e visi-
 375 ble; e en la potència vegetatiua, en què uegetar és comensat de uegetatiu e uegetable; e en lo foc, en qui ignificar és comensat de ignificatiu e ignificable; e assò matex se segeix en la substància composta de natura spiritual e corporal, axí com home qui és d'ànima e de cors; e en Ihesu Xrist, qui és natura diuina e humana. Per totes
 385 aquestes significacions e figures, signifiquen e concluen los latins éser uer qu'el Sant Spirit ix del Pare e del Fil. E a asò que deïts que abasta qu'el Fil e'l Sant Spirit, qui són nombre dual, lo nombre d'amdós abasta a la noblea de bonea, granea e les altres en quant són comensats de vn nombre, lo qual és vn Pare, veř deïts per raó de
 390 passió, mas car negats la acció del nombre dual que dit auem, negats en nombre dual perfecció actiua de bonea, granea e les altres,

f. 40^d

mensades M *lect dub* creadres e comensadres 366 axí com B sicut 367 Deus B ipse | sua B *add sanctissimam* 368 aquel B ipso *add seculo* | moltes B plures | pluralitat B *add beatam* 368-369 comensador comensament B *principium principiator* 369 altre B *add scilicet*, mundi, qui est unus | comensamén B *principiatrix* 370 car B *quia* 370-371 una cosa mateixa B *unum et idem add idcirco* 371 molts B *plurium* 372 molts B *plurium* 372-373 assò mateix B *hoc autem quod dictum est* 373 affigurat B *add et representat* | home B *om* | d'altre B *unius alterius* | so és B *scilicet* 375 de Cahim B *tercii* 377 en qui M *seq* endre *cancell ead man* | entellectiu M *ead man corr ntellectiu* | d' B *om* 377-378 entelligible M *ead man corr entellenible* 378 en B de 379 en (la) B de | qui M *lect dub* que | de B per 380 e B est etiam hoc idem 381 en (lo) B de | ignificar B *ignire* 382 ignificatiu e ignificable B *ignitivo et ignibili* 383 spiritual B *spiritualitate* | axí com B sicut | és B *consistit* 384 de B *om* | Per B *propter* 385 figures B *figurationes add representationes* | signifiquen e B *om* 386 ix B *spiretur* | del (Pare) B a | del (Fil) B *om* | Fil B *add et procedit* | a asò B *om* | deïts B *dixistis* 387-388 abasta qu'el Fil e'l Sant Spirit, qui són nombre dual, lo nombre d'amdós B *cum filius et spiritus sanctus facient dualem numerum, numerus amborum* *su- ficit* 390 dual B *add seu binari* | que dit avem B *quam dixi* 390-391 que dit avem, ne-

367-368 Aquest raonament reverteix en la doctrina exposada en la introducció, text corresponent a la nota 24. Les línies 373-384 presenten una llarga llista de casos que es troben en la mateixa línia.

- f. 41^a e enaxí nostra raó està uera e no nafra-||-da e per éla és pus no-blamén significat que per la uostra lo nombre de la trinitat».

De la segona raó

- Dix lo latí: «En la diuina trinitat à complida relatió e necessitat 395
ab granea de bontat, eternitat, poder e les altres dingnitats, so és a
saber, que, si és una persona, coué que sia altra persona e, si és
una persona, coué que sien altres dues persones e, si són dues per-
sones, coué que sia tersa persona. Asò coué éser enaxí per so que
una persona no pusca éser sens altra persona ni sens altres dues 400
persones, ni dues persones sens tersa persona, per so que la relatió
sia pus nescessària e pus complida de cascuna persona. És, doncs,
nescesari que, si és Pare, que sia Fil e, si és Fil, coué que sia Pare,
car la vn no pot éser sens l'altre; e si és actiua spiratió, coué que
sia spiratió passiu e si és passiu coué que sia actiu; segeix-se, 405
doncs, segons aquesta nescessària relatió qu'el Fil no pot éser sens
lo Sant Spirit ni sens lo Pare, spirans lo Pare e'l Fil lo Sant Spirit; e,
f. 41^b si és || Pare e Fil, coué que sia Sant Spirit, spirans lo Pare e'l Fil lo
Sant Sperit. E, si és lo Sant Spirit, coué que sia lo Pare e'l Fil, ixén
lo Sant Spirit del Pare e del Fil. Aquesta relatió enaxí nescessària és 410
segons la esgléya dels latins e no nescessària segons la creensa dels
grechs, car segons lo grech, lo Fil e'l Sant Spirit no s'àn relatiuamén
substancialmén, en so que neguen qu'el Sant Sperit no ix del Fil. E la
nescessitat que donen està en assò que dien que 'si és Fil, coué que
sia Sant Spirit' és per raó del Pare, en quant se segeix que si és Pare 415
coué que sia Fil e que sia Sant Spirit; és, doncs, la relatió que és
enfrel Fil e'l Sant Spirit ab migià e ue per accident e està relatió en
la trinitat substancialmén e accidental; substancialmén, en quant s'à
del Pare al Fil e del Pare al Sant Spirit; accidental, segons lo Fil e'l

gats en nombre dual M *ead man add in mg* 391 granea B *om* 392 e (no) B *om* | nafrada B *rupta* | éla B *ipsam*

394 raó B *add prime partis*

395 à B *est* | complida B *completa* 396-397 so és a saber B *videlicet* 397 (altra) persona B *om* | persona B *om* | Asò B *et ita* 399-400 per so que... no B *ne* 401 per so que B *ut* 402 complida B *completa* 403 que (sia Fil) B *et* | e B *add quod* 405 cové B *om* 406 doncs B *ergo* | aquesta B *istam* 407 lo (Pare) B *ipso* | e'l B *una cum* 408 és B *sunt* 409 E, si és lo Sant Spirit, cové que sia lo Pare e'l Fil M *al man cancell et substituit in mg* cové que sia lo pare el fil, donczs pus quel sant sperit és | ixén B *exeunte* 410 del (fil) B *om* | Aquesta B *ista* 411 creensa B *credulitatem* 412 car B *nam* | lo grech B *grecos* | àn B *add ad invicem* 413 no B *om* 414 està B *om* 415 és (per) B *add secundum eos* | en quant B *eo quod* | que B *om* 416 que sia (Fil) B *om* 417 enfre B *inter* 424 ab migià B *per medium* | accident M *lect dub* *accidrent* | e (està) B *add sic* | la M *ead man add in lin* 418 substancialmén (e) M *sbstancialmén* | s'à B *est* 419 segons lo Fil B *in quan-*

420 Sant Spirit. Està encara relatió en majoritat e'n minoritat de granea, de bontat, eternitat, poder e les altres en aitant com en substància són maiors e en accident minors. E car és impossíbol que en Déu sien acci- || -dens majoritat e minoritat, segeix-[se] de necessitat qu'el f. 41^e
Sant Spirit ix del Pare e del Fil».

425 Respòs lo grec e dix: «Comuna creensa és qu'el Pare spira lo sant Spirit e consentit és per cascun de nós que en aquela spiratió és granea de bontat, eternitat, poder e les altres dignitats; coué, doncs, qu'el Pare aia tot complimén en si mateix e en espirar lo Sant Spirit; d'on se segeix qu'el Sant Spirit sia complit de granea, 430 bontat, eternitat, poder e les altres dingnitats per so car de complit Pare és ixit e ix; no coué, doncs, que lo Fil ajud a aquel neximén, car si era necessitat la sua ajuda, no seria lo Pare complit, segons que dit auem, ne'l Sant Sperit atretal; e car lo Pare e'l Sant Sperit són cómplits, és prouat per raó de lur complimén qu'el Sant Spirit ix 435 del Pare tan solamén».

Respòs lo latí e dix: «Lo Pare engendra lo Fil entenén si mateix éser Pare, mas no spira lo Sant Spirit entenén si mateix éser Pare, car si ó feya couendria qu'el Sant Spirit fos Fil per so que la relatió d'amdós fos en granea de bonea, eternitat, poder e les || altres; e f. 41^d
440 e car en la trinitat coué éser distinció de generatió e de spiratió, coué que lo Pare per una manera engendre lo Fil e per altra manera spir lo Sant Spirit. La manera segons la qual engendre lo Fil és: obiectan si mateix éser Pare, concep paraula qui és Fil e entès e produu aquel ab bonea de granea, eternitat, poder e les altres per so que 445 del seu entendre se seguesca aitan gran agència com és la sua existència, per so que Déus sia enaxí Déus per raó d'obrar en si mateix com per raó d'estar, car si no u era defaliria bonea de granea, eter-

tum est de Filio | e'l B ad 420 Està encara B est etiam | e'n B om 421 en aitant com B et in quantum add ipse dignitates | en (substància) B om 422 e car B verum quia | sien B esse 423 accidens B accidens | [se] M al man add in mg super 424 ix B exeat add et spiratur

426 e dix B dicens | comuna creensa és B communiter credimus nos (!) et ego | spira B spiret 426 e B preterea 426 consentit B concessum | cascun B utrumque 427-428 cové, doncs B oportet, ergo 428 e M ead man add int lin 429 d'on B et sic 429-430 granea, bontat, eternitat, poder e les altres dingnitats B omnibus dignitatibus 430-431 per so car de complit Pare és ixit e ix B et spiratur a Pare completo 431 a aquel neximén B patrem ad illam spirationem 432 necessitat B necessarium add ipsi Patri | segons que B ut 433 avem B add in seipso | ne B nec etiam | atretal B om 434 raó de B om | ix B est spiratus | tan solamén B tantummodo

436 Respòs lo latí e dix B Cui latinus dixit | mateix B om 438 ó feya B sic | per so que B ut 439 d'amdós B ipsorum add scilicet patris et spiritus sancti 440 car B quia | de (generatió) B inter 441 manera (spir) B om 442 és B add quoniam 443 entès B intellectus 444 altres B add dignitatum | per so que B ut 445 agència B accio | com B sicut | és B om 446 en si mateix B sui 447 com per raó d'estar B sicut sui existere | car, si no u

nitat, poder e les altres sots raó d'obrar e estaria complida sots raó d'estar, lo qual defalimén és impossible. La manera segons la qual lo Pare spira lo Sant Spirit està en él e en lo Fil sots raó d'amar, 450
 amant lo Pare lo Fil e'l Fil lo Pare e d'aquela obiectatió de amdós ix amar, qui és lo Sant Spirit, per so que aquel amar sia aitan gran en granea de bonea, eternitat, poder e los altres com és la existència del Pare e del Fil. E asò coué éser enaxí de necessitat, per
 f. 42^a so que la obra d'amdós sia egal a la existèn- || -cia d'amdós, la qual 455
 egaltat requer éser propietat personal e requer éser en aquella obiectatió d'amdós per so que sia distinció de generatió e de aspiratió, la qual distinció està en aitant com lo Pare, obiectan si mateix, produu Fil e en quant lo Pare obiecta lo Fil e'l Fil lo Pare, spiren lo Sant Spirit; deïm, doncs, que per so com lo Sant Spirit coué enaxí 460
 éser spirat d'amdós és lo Pare complit en spirar lo Sant Spirit ab lo Fil e'l Fil complit ab lo Pare e'l Sant Spirit és complit en exir de amdós. Mas si'l Pare spirava lo Sant Spirit sens lo Fil e qu'el Sant Spirit no couengués éser spirat segons la manera que dita e prouada 465
 auem, pogra éser lo Pare complit en espirar lo Sant Spirit sens ajuda del Fil enaxí com és complit en engenrar lo Fil sens ajuda del Sant Spirit. Mas car la manera de spirar no pot éser sens altra mas aquella que dita auem, car per aquella se segeix distinció de generatió e spiratió, no pogra éser complit lo Pare si feés contra
 f. 42^b la manera qu'es coué a espirar. E per asò, bel amic, dix || lo latí al 470
 grec, no ual uostra raó ni uós, segons uostra creensa, no podrets contradir a la obiectatió d'amor que és enfre lo Pare e'l Fil, car si volets dir que lo Pare spira lo Sant Spirit amant si mateix enaxí com engentra lo Fil entenén si mateix, couendrà que lo Pare sia enaxí Pare del Sant Spirit per raó de amar com és Pare del Fil per raó 475
 de entendre, com sia asò que en Déu saueia e amor sien una cosa mateixa en nombre; e, si ó és, couendrà qu'el Sant Spirit sia Fil

era B nam alias 448 obrar B agendi | estaria B esset | d'estar B existendi 449 defalimén B defectus | La B praet Sed | segons B per 450 està B est 452 qui B quod | per so que B ut 453 com B sicut 453-454 existència M ead man corr vocem illegib 454-455 per so que B ut 455 obra B actio 456 requer B requiritur 457 per so que B ut | distinció B om 458 està B est | en aitant com B in hoc scilicet | obiectan B obiectat 459 en quant B cum 460 deïm B dicendum est | doncs B ergo | per so com B postquam 461 ab B una cum 462 compli. B est completus | lo M ead man add int lin | Pare B add similiter | e'l Sant) B add etiam | és B om | en exir B exeundo 463 spirava B spiraret 463-464 e... no B nec 464 segons B per 464-465 que dita e provada avem B jam probatum 465 pogra B praet bene | en espirar B spirando 466 en engenrar B in generando 467 sens B om 468 mas aquella que dit avem B nisi iam dictus | car B cum | de B inter 469-470 si feés contra la manera qu'es cové a espirar B si spirando faceret contra modum praedictum 470 per B propter | bel B om 470-471 al grec B om 471 raó B obieccio | vostra creensa B etiam quod greci credunt | no B om | podrets B potestis 473 volets B velletis 474 covendrà B oporteret | enaxí B bene 475 Pare M iteratur | del Fil B om 476 com sia asò B cum 477 ó B ita

e que en la trinitat sia un Pare e dos fils; ho, si deïts qu'el Pare
 480 amant lo Sant Spirit e'l Sant Spirit lo Pare per via d'obiectatió, confes-
 sats qu'el Sant Spirit és causa del seu neximén mateix, en tant
 que ix de si mateix e del Pare e asò és impossíbol».

De la tersa raó

«Sotspozem», dix lo latí, «que la persona del Pare sia «a», e la
 persona del Fil sia «b», e la persona del Sant Spirit sia «c». On,
 485 com sia distincció enfre «a», «b», «c», coué que la distincció sia
 personal e ab granea de bonea, eternitat, poder e los altres e coué
 || que la distincció remanga comuna a tots tres, sots la qual són dis- f. 42°
 tincts, enaxí com en bonea, que és a tots tres comuna forma, sots la
 qual són bons. Coué, doncs, que la distincció que és enfre «b», «c»
 490 sia enaxí personal per raó de «b», «c», com és personal per raó de
 «a», «b» e de «a», «c». Personal no pot éser, si en «b», «c» no à
 acció e passió personal, car no seria fondamén en qui fos distinció
 personal de «b», «c» sens acció e passió de «b», «c» enaxí com bon-
 495 ficatiu e passió de bonificable. Coué, doncs, de nescessitat, que lo
 Fil ab lo Pare spir lo Sant Spirit per so que la distincció d'amdós aia
 sopiects personals en qui pusca star. Asò mateix que dit auem de
 distinció se segeix de la concordansa e de la egaltat que és enfre
 amdós, so és «b», «c». És, doncs, segons nós, lo triangle complit
 500 de propietats personals e substancials distincionadamén e con-
 cordanmén e egalmén ab granea de bonea, eternitat e poder e les

478 que B ita | sia B erunt | obiectatió B *add spirat ipsum* 479-480 confessats B *conceditis*
 480 neximén B *productionis* | mateix B *om* | tant B *hoc* 481 e (del) B *om*

482 B *add prime partis*

484 persona (del Fil) B *add autem* | Spirit M *sperit* | on B *autem* 485 la distinció
 B *om* 486 los M *lect dub les* | cové B *om* 488 enaxí com B sicut 489 «b», «c» B .b. et
 c. 490 enaxí B *add bene* | (és) personal B *om* 490-492 per raó de «a», «b» e de «a», «c».
 Personal no pot éser, si en «b», «c» no à acció e passió personal M *ead man add in mg* 491
 personal B *add autem* | en B *inter* | «b», «c» B .b. et c. | à B *sit* 492 seria B *add dare* |
 fos B *fundata* 493 (personal) de B *inter* | «b», «c» B .b. et .c. | enaxí com B sicut 494 en
 (obra) B *om* | obra B *operatione* 496 ab B *una cum* | per so que B *ut* 497 qui B *add sus-*
tentetur et etiam | Asò B *praet* Et 498 distinció M *ead man corr* deisticció 499 amdós,
 so és B *om* 500 substancials M *sbstancials* | e (concordanmén) B *om* 502 altres B *add dig-*

479 La traducció llatina confirma que el text català és mancat del verb principal. Prenent com a pauta el text llatí, el català del qual aquell fou traduït, segurament feia: «... si deïts qu'el Pare amant lo Sant Spirit e'l Sant Spirit lo Pare per via d'obiectatió, *spira aquell*, confessats...».

f. 42^d altres. Mas, segons los grechs || és lo triangle, axí parle, defectiu e en la regla de «b», «c», en la qual no poden estar distinció, concordansa ni egalat substancialmén ni personal ni ab granea de bonea, eternitat, poder e los altres. E, car en la trinitat de Déu no à negun falimén, segeix-[se] que so que vós creets és en defalimén e so que nós ne creem, que à complimén». 505

Respòs lo grec e dix: «La processió del Pare e del Fil, o és en lo Sant Spirit una o moltes. Moltes no són, segons que creets lo Pare e'l Fil éser vn comensamén al Sant Spirit; és, doncs, una processió comuna de «a», «b» e enaxí és negat que la propietat de «a» no és singular e és consentit en quant és atorgat que al Pare és pròpia cosa spirar lo Sant Spirit, enaxí com és a él pròpia cosa engenrar lo Fil. Segeix-se, doncs, segons uosaltres, contradicció en Déu, so és a ssaber, que al Pare sia pròpia cosa spirar e no spirar. E asò mateix de «b», cor si'l Fil spira lo Sant Spirit és a él pròpia cosa spirar e no spirar, en quant al Pare és propri spirar. E car en Déu no pot estar contradicció ne so qui és propri pusca éser comun,

f. 43ª coué que al Pare sia pròpia cosa || spirar sens lo Fil. E en so que deïts que la linya que és de «b», «c» no és plena, deïts contra la obiectatió que és enfre «b», «c», obiectan la vn l'altre segons manera d'amar e d'entendre, de la qual és complida ab granea de bonea, eternitat, poder e les altres». 510

Dix lo latí: «Segons que en la primera raó auem dit, propietat en moltes maneres coué conciderar, so és a saber, propietat singular e comuna. Singular, axí com «a», a qui és pròpia cosa engen-

nitatum | Mas B Sed | axí parle B om 503 regla B linea | en (la qual) M ead man corr el 505 car B quia | de Déu B divina | no B om 506 [se] M al man add int lin | en defalimén B cum defectu 507 ne B om | que (à) B om

508 Respòs B Opposuit | e dix B dicens | la processió B operacio | Fil B add in spiritum sanctum 509 moltes B plures | són B om 510 comensamén B add tantummodo | al Sant Spirit B Spiritus Sancti 510-511 processio B producció 511 és negat B negatis 512 no B om | és consentit en quant és atorgat B hoc idem affirmatis inquantum concordatum fuit 512-513 pròpia cosa B proprium | spirar M seq e no spirar cancell | lo Sant Spirit M ead man add int lin 513-515 enaxí com és a él pròpia cosa engenrar lo Fil. Segeix-se, doncs, segons vosaltres, contradicció en Déu, so és a ssaber, que al Pare sia pròpia cosa spirar e no spirar M ead man add in calc pag 513 pròpia cosa B proprium 514 contradicció B quod sit | so és a saber B scilicet 515 pròpia cosa spirar e no spirar B proprium et non proprium spirare 516 mateix B add est | si'l Fil spira lo Sant Spirit B si .b. spirat .c. | a él pròpia cosa B proprium sibi 517 en quant al Pare és propri spirar M ead man add int lin 518 so qui és propri pusca éser comun B proprium id quod est commune 519 en so B om 520 deïts B dixistis | que és B om | «c» B add in triangulo | plena B add in hoc quod 521 la un l'altre B se invicem 522 la qual B quibus

524 Dix B respondens ait | segons que B ut 525 cové B potest | so és a saber B scilicet | propietat B om 525-526 singular B add seu propria 526 axí com B sicut add ipsi

524 L'autor sembla referir-se al text de les línies 238-258.

rar lo Fil per si mateix, enperò no és consentit segons nós que él aia propietat d'espírar sens lo Fil, per so que spirar sia propietat comuna d'amdós e en quant passua spiració sia comuna de tots tres per so que propietat pusca éser vna en «a» e altra en «b» e
 530 altra en «c» e pusca éser comuna en «a», «b» per dualitat e in «a», «b», «c» per trinitat, per comunitat de nombre ternal e enaxí és complit tot lo triangle de propietat e propietat d'él en singular nombre e dual e ternal e d'asò no segeix contredicció; e enaxí és
 535 solta uostra obiecció e uosaltres romanits enganats en quant no fets dis- || -tincció enfre propietat singular e comuna e fets positió que al Pare sia pròpia cosa spirar sens lo Fil. E car deïts que la linya de «b», «c» és plena de obiecció, segons manera d'entendre e de amar, ver deïts segons comunitat de esència, mas enfre mi e uós no
 540 és qüestió sinó de propietats personals singulars e comunes; per què, encara està la mia raó».

f. 43^b

De la quarta raó

«En Déu», dix lo latí, «és engenrar e espírar per so que les sues dingnitats sien formes plenes de concrets essencials, per so que en
 545 éles no sia ociozitat e que Déus aia raó d'obrar en si mateix per raó de les sues rahons pròpies mateixes, les quals apelam formes o dingnitats. En engenrar Déus Pare per raó de bontat engenra bon Fil e per raó de granea gran e per raó de poder poderós, saui per raó de saueia, amorós per raó d'amor, vertuós per raó de vertut, ver-
 550 tader per raó de veritat, gloriós per raó de glòria. E per asò, en cascuna de les rahons reyls està aquesta declinació, so és a ssaber, en bonea, bonificatiu, bonificable, bonificar; en granea, magnifica-

527 enperò B tamen | és consentit segons nós B consentimus 528 per so que B ut | spirar B spiratio 529 e B om | quant B add activa et propria Spiritui Sancto in quantum | spiració B om | sia B praeit et sic 529-530 de tots tres B omnibus tribus add spiratio 530 per so que B ut | una B alia | e... e B om 531 «a», «b» B a. et .b. 532 ternal B ternarii 533 de propietat B proprietate | d'él B similiter ipso 534 dual B binario | ternal B ternario | e... no B nec | segeix B sequitur 535 e (vosaltres) B enim | en quan B eo quia 535-536 fets distinció B distingitis 536 e (fets) B add etiam 537 E car B quod autem 538 segons B per | deïts B est 539 enfre mi e vós B inter nos 539-540 no és M ead man corr nos 541 està B manet... firma | mia B om 542 raó B add prime partis 543 és B sunt | per so que B ut 544-545 que... no B ne 545 d'obrar B agendi 546 de les sues rahons pròpies mateixes B ideo proprietatum rationum suarum 547 Déus B om | per B sub 548-549 per raó B om | amorós B amabilem 550 (gloriós) per B sub | E per asò B unde 551 de les rahons reyls B dignitate 551 so és a ssaber B scilicet 552 boni-

f. 43e tiu e || magnificable, magnificar; en eternitat, eternificatiu, eternificable, eternificar; en poder, possificatiu, possificable, possificar; en sauiea, entellectiu, entelligible, entendre; en volentat, amatiu, amable, amar; en vertut, vertuificatiu, vertuificable, vertuificar; en veritat, verificatiu, verificable, verificar; en glòria, glorificatiu, glorificable, glorificar. 555

«Engendra Déus Pare Déus Fil per manera d'entendre e en totes les raons que dites auem concorren a aquel engenrar per so que sia bon, gran e les altres e per so que'l Pare sia bonificatiu e magnificatiu e los altres; e qu'el Fil sia bonificable, magnificable e los altres; assò mateix se segeix en espirar, qui és per manera d'amar, al qual concorren totes les dignitats per so que sia bon, gran, eternal, poderós e les altres. Coué, doncs, que espirar sia del Pare e del Fil en lo Sant Spirit per so que totes les dignitats pusquen éser enfre'l Pare e'l Fil e lo Sant Spirit egals. Car si lo Sant Spirit 560

f. 43ª ixia del Pare e no || del Fil no purien les dignitats éser enfre'l Fil e'l Sant Spirit en obra personal e serien ociozes e maiors per manera d'obiectatió d'amar e d'entendre que de bonificar, magnificar e les altres, en tant que bonea seria maior en amar e entendre que en bonificar e en altre que en si mateixa; e granea, maior en amar e entendre que en magnificar e enaxí de les altres; e encara, que serien maiors enfre'l Pare e'l Fil e'l Pare e'l Sant Spirit que enfre'l Fil e'l Sant Spirit, e asò és impossíbol e contra la vnitat que àn en nombre e contra la egalat de totes les dignitats, la qual egalat és nessesària e la vnitat atretal. És, doncs, prouat que'l Sant Spirit ix del Fil». 570 575

Destruir uolc lo grec les rahons damunt dites segons aquesta manera e dix: «Si'l Sant Spirit ix del Pare e del Fil segons una manera mateixa, és aquela manera una e no moltes, en la qual manera coué 580

ficar B *praeit* et 553 e B *om* | magnificar B *praeit* et 553-554 eternificar B *praeit* et 554 possificar B *praeit* et 555 entendre B *praeit* et 556 amar B *praeit* et | vertuificar B *praeit* et 557 verificar B *praeit* et 558 glorificar B et *gloriarí ead man corr* gloriare

559 en B *om* 560 que dites avem B *supradicte* | per so que B ut 561 gran B *add* *eternum* et sic de | per so que B ut | (bonificatiu) e B *om* 562 e los B et sic de | qu'(el) B *om* | e los B et sic de | los M *ead man corr* les 563 assò B *praeit* et | en B de 564 al qual B *add* *spirare* | per so que B ut 566 en lo Sant Spirit B in *Spiritum Sanctum* | per so que B ut 567 Car B *nam* 568 ixia B *exiret* | del... del B a... a | dignitats B *add* *predicte* 569 obra B *accione* 571 en tant que B *ita quod* | e B *add* in 572 granea B *add* *similiter* *esset* | e B *add* in 573 enaxí B *idem* | encara B *etiam* | que B *om* 574 e(l Pare) B *inter* 575 asò B *istud* 576 qual B *add* *scilicet*, *unitas* et | és B *sunt* 577 nessesària B *necessarie* | a la unitat B *om* | Atretal és, doncs, prouat B *restat*, *ergo*

579 volc B *volens* | grec B *add* *autem* | damunt dites B *predictas* | segons B per | aques- ta B *subscriptum* 580 e B *om* | ix B *procedat* 580-581 una... mateixa B *eundem* 581

559 «en» sobra i el text llatí ho confirma.

que'l Pare e'l Fil sien una persona e no moltes, car enaxí com són vns en una manera d'inspiració actiua, enaxí coué que sien vns en una persona actiua; són, doncs, en aquella persona dues persones confuses e aquella persona composta e || inconfusa d'amdues e asò és im-
 585 possíbol. E, si dius qu'el Pare e'l Fil no àn una manera en spirar, f. 44^a
 dius contra la creensa dels latins, qui creen que un mateix comensamén àn lo Pare e'l Fil en spirar.

«Encara, que molts d'altres inconueniens se segexen si'l Sant Spirit ix del Fil, car par qu'el Pare tailla e departeix de si al Fil e no reman vn pare entgra ne'l Fil altretal vn entgra Fil, e car en la paternitat no à divisió ne decizió, no pot comunicar al Fil so que a É'l pertany propriamén, so és a ssaber, tot sol spirar, assò matex del Fil, qui no neix tan solament, ans espira.

590 «Segéix-se, encara, qu'el Sant Spirit en aquella comunitat, qu'el Pare e'l Fil àn en spirar, no à neguna part d'acció, car tot reman passiu, singular, enaxí que no spira ni engentra. És, doncs, lo Fil pus noble en granea de bonea, eternitat, poder e les altres que lo Sant Spirit, car lo Fil és pasiu per raó de generatió e actiu per raó
 600 de spiratió, lo Sant Spirit no actiu per espirar ni engentrar; és, doncs, menor que lo Fil, la qual minoritat és impossible.

«A asò que tu || dius», dix lo grech, «que enfre lo Fil e'l Sant Spirit no poden entrar bonificar, magnificar, eternificar e los altres, si doncs lo Sant Spirit no ix del Fil, car la un l'altre no bonifica, magnifica, eternifica ni possifica e les altres, respon e dic que bonificar e magnificar, eternificar, possificar e les altres entren e estan enfre'l Fil e'l Sant Spirit segons manera d'amar e d'entendre, ente-
 605 f. 44^b

moltes B plures | manera B om 582 car B nam | enaxí com B sicut 583 uns B unum | cové B oportet | uns B unum 585 (composta) e B add est | inconfusa B confusa | e (asò) B autem 586 E B vero | dius B dicatis | una B add eundem | spirar B add spiritum sanctum 587 dius B dicitis | la creensa dels latins B quod credunt latini | un mateix B idem 588 àn B sunt

589 Encara B etiam | que B om | segexen B sequerentur 590 ix B procederet | tailla e departeix B scindat et dividat | de si al Fil B ex se suam proprietatem personalem et id quod partitur ex se communicat filio 591 e B add sic | entgra B integre | altretal B similiter | entgra B integre 592 divisió ne decizió B partissio nec scisio 593 É'l B seipsum | so és a ssaber B scilicet | tot sol B ipsum solum | spirar B add et 594 neix B est genitus | tan solament B tantum | ans B ymo

595 encara B etiam 596 en spirar B spirando add insimul | d'acció B de accione huiusmodi | car B quia 597 no... ni B neque... neque 600 Spirit B add vero | no B add est | per espirar ni B nec spirando nec etiam

602 A asò B om | dius B dicitis 603 poden B possint | e B nec 604 doncs B om | ix B procedat | car B eo quia 605 les B sic de | respon B add ad hoc 606 eternificar, possificar B om 607-608 entenen e amant lo Fil B et intelligentes se invicem et amantes

590 El text català, que serví de base al llatí, sembla que deia: «... de si la sua propietat personal e comunica ço que departeix de si al Fil...».

nent e amant lo Fil lo Sant Spirit e'l Sant Sperit lo Fil, car aquela delectatió d'amdós e obiectatió e clardat és bona per raó de bonat, gran per raó de granea, eternal per raó de eternitat, poderosa per raó de poder e axí dels altres; on, concideran totes aquestes rahons, és prouat qu'el Sant Spirit no ix del Fil». 610

Respòs lo latí e dix a la primera raó en esta manera: «Comuna creensa és que al Pare se coué engenrar e espirar, estant lo Pare una persona mateixa e no moltes e estan distinció enfre engenrar e espirar, on no és negun inconuenient que una persona sia comensamén d'engenrar e spirar, car si dues persones fossen confuses en un spirar, couengra || que una persona fos diuisa e diciza en engenrar e espirar, en tant que de la una meitat fóra generatió e de l'altra spiratió. Encara, que és affigurat en lo foc e'n l'àer, qui, ab una mateixa propietat que és calor, són vn comensamén d'escalfar l'aiga e la terra, sens confusa esència e natura de amdós. On, si asò's segeix en les creatures, que dos subpòsits distints per esència e natura poden éser un comensamén en una propietat, quant més en la subirana esència e natura de Déu, dues persones poden éser vn comensamén en una propietat, com éls sien vns per esència e natura e aien poder infinit e la propietat de cascun sia eternal. 615

«Lo Pare», dix lo latí, «bé atorc que és indiuisible e, iassia asò que él de tot si matex produga lo Fil, no comunica al Fil propietat generatiua, la qual propietat se reté lo Pare per so que él sol sia Pare e qu'el Fil no sia Pare e sia sol un Fil e no molts; e per tot asò, iassia qu'el Pare no comunica al Fil propietat generatiua, no's segeix qu'el Pare departesca si mateix e qu'el Fil no || sia de tot 620

f. 44^d 625

608 car aquela B quia ista 609 e (obiectatió) B om 610-611 eternal per raó de eternitat, poderosa per raó de poder B om 611 on B unde | concideran B consideratis 612 rahons B om | ix B procedit

613 e dix B dicens | raó B add vestre M seq respon cancell ead man | en B per 614 creensa B credulitas add et fides | és B add michi et vobis | se cové B pertinet 615 moltes B pluribus | e (estan) B om 616 és B sequitur | no... negun B nullum | una persona sia B due persone sint 617 engenrar e B om 618 un B add idem | diciza B scisa 619 en tant B ita | de B cum | fóra generatió B generaret | de B cum 620 spiratió B spiraret | Encara B et | que B om | és B add representatum et | (e)n B om | una B add et 622 confusa esència B confusione essencie | de amdós B amborum | on B unde 624 propietat B praeit una | subirana B suprema 626 éls B ipse persone | uns B unum

628 atorc B concedo | és B sit 628-629 iassia asò que B quamquam 629 produga B generet | no B add tamen 630 propietat se B om | lo B ipse 631 qu'(el) B ut | sia (sol) B om | sol B add et | un M ead man add int lin | molts B plures 631-632 per tot asò B om 632 iassia que B quamquam | comunica B communicet | no B non ideo magis 633 departesca

614-615 És adient de recordar aci les tesis comunes, formulades en les línies 201-211, en particular la parallela de les línies 204-206. 620-627 Torna l'esquema dialèctic exposat en la introducció, text corresponent a la nota 24.

629-630 També aci cal recordar la doctrina comuna de les línies 204-206.

lo Pare e la propietat qu'el Fil ha en spirar à per so que aquela
635 propietat sia comuna de dos, segons qu'en la primera raó dit e prouat
auem.

«A la tersa raó respon e dic que la obiecció aquela que fets no's
coué a uós, car al saray se coué, qui no creu en trinitat, car lo latí
e'l grec consenten qu'el Sant Spirit no produu persona e la acció sua
640 està en obiectatió en granea de bonea, eternitat, poder e les altres
e la sua passió està en propietat personal passiuua ab granea de bo-
nea, eternitat, poder e les altres. E aquesta respontió abasta a la
obiecció que feta auets.

«A la quarta raó respon que veritat és so que dius segons ma-
nera d'obiectar, mas no segons manera de personar, car lo bonificar
e'l magnificar e'ls altres són enfre'l Pare e'l Fil segons manera d'obiec-
tar e personar e asò mateix del Pare e del Sant Spirit; mas si'l Sant
Spirit neix del Fil, són les dingnitats ocioses, segons manera de per-
sonar enfre'l Fil e'l Sant Sperit, per la qual ociozitat són menors
650 enfre amdós en bonificar, magnificar e'ls altres, e maiors enfre'l Pare
e'l Fil e'l Pare e'l Sant Spirit. E car || en Déu no à maiortat ni mi-
noritat, és prouat que uostra responsió res no ual». f. 45^a

De la quinta raó

Dix lo latí: «En persones diuines coué concirar egaltat circular-
655 ment, axí parle, e per orde e assò en quatre maneres, següent l'or-

B dividat et scindat | de B ex 634 per so que B ut 635 de dos B utrique | segons que B
ut | dit e B om

637 e dic B om | que fets B om 638 's cové B pertinet | vós B nos add nec ipsam
facere deberetis | car B ymo pocius | se cové B om M al man corr in covel lect dub | trinitat B
add divina 638-639 lo latí e'l grec B latini et greci 640 obiectatió B seq et | poder B om
642 poder B om | altres B add omnium dignitatum | aquesta B ista | abasta B vobis sufficiat
643 obiectió que feta avets B ad vestram terciam rationem

644 que veritat és so que dius B quod inter patrem et filium et etiam inter patrem et
spiritum sanctum est bonificare, magnificare, etc., secundum modum obiectandi et personandi,
sed secundum rationem vestram inter filium et spiritum sanctum est solum bonificare, magni-
ficare, etc. 645 mas no B non autem 645-647 car lo bonificar e'l magnificar e'ls altres són
enfre'l Pare e'l Fil segons manera d'obiectar e personar e asò mateix del Pare e del Sant Spirit
B om 647 mas B et sic 648 neix B non procederet | són B essent omnes | dingnitats B
add inter ambos 649 enfre'l Fil e'l Sant Sperit B om | per la qual ociozitat B et per con-
sequens | són B om 650-651 enfre amdós en bonificar, magnificar e'ls altres, e maiors enfre'l
Pare e'l Fil e'l Pare e'l Sant Spirit B quam inter patrem et spiritum sanctum et quam inter
patrem et filium 651 E car B cum autem sit impossibile | no B om | ni B et 652 és prouat
que vostra responsió res no val B est necessarium spiritum sanctum procedere non tantum a
patre sed a patre et filio, unica productiva spiratione, quapropter ratio vestra ex insufficienti
peccabat | provat M ead man corr proevat

653 raó B add prime partis

655 axí parle B ut ita loquamur 656 axí com B sicut 657 poder B om | e (les) M

de e la egaltat de les dingnitats de Déu, axí com egaltat de bonea, granea, eternitat, poder e les altres; e egaltat de lurs concrets, so és a saber, egaltat de bonificatiu, bonificable, bonificar, magnificatiu, magnificable, magnificar e los altres; car bonificatiu e bonificable són egals la vn a l'altre e són egals a vn comun, qui és d'amdós, so és a saber, bonificar. À, doncs, -en Déu egaltat pròpria e comuna e segons aquesta egaltat couén éser en les persones egaltat. En diuines persones ha egaltat de singulars propietats, axí com de Pare, Fil e Sant Spirit; qui són egals en granea de bonea, poder e los altres. Segona manera de egaltat és de vn e de molts, axí com lo Pare tot sol, qui és egal a dos e-ls dos a él, e lo Fil, qui tot sol egal a dos e-ls dos a él, e axí del Sant Spirit, qui tot sol és egal a dos || e-ls dos a él. Tersa manera és de engenrar e engenran e engenrable, car engenrar és egal a dos e-ls dos a él e aquesta egaltat és de dos singulars a un comun. Quarta manera és d'engenrar e d'espírar, qui són egals en dualitat e'n trinitat, estant engenrar de dos, so és a saber, de Pare e de Fil e estant spirar de tres, so és a saber, de Pare e de Fil e de Sant Spirit. Aquesta egaltat és circular e contínua e indiuisible, segons nostra creensa, mas segons la creensa dels grecs no pot éser circular ne contínua, car no creen que en la trinitat aia egaltat de singular propietat e comuna e de dualitat e trinitat e de singlaritat del Fil e del Sant Spirit en so que neguen comunitat del Pare e del Fil en Sant Spirit, negan qu'el Sant Spirit no ix del Fil, car si no ix d'él, no àn en què's pusquen egalar, sens lo qual egalar, egaltat no pot éser de dos, car enaxí's coué en egaltat, egalatiu, egalable, egalar com en amor, amatiu, amable, amar e axí és impossíbol que enfre egalatiu e galable pusca éser egaltat sens egalar com enfre amatiu e amable sens amar. On, com sia impossíbol qu'el || sercle, axí parle, d'egaltat, qui és en la sancta trinitat, pusca éser tai-

ead man add int lin | de lurs B *suorum* 657-658 so és a saber B *scilicet* 658 bonificatiu M *seq* bonificable *cancell* | bonificable B *add* et | magnificable B *add* et 660 la un a l'altre B *sibi* *in*vicem | un B *add* concreto | qui és d'amdós B *eis* 660-661 so és a saber B *scilicet* | doncs B *igitur*

664 de B *in* | Pare B *add* et | bonea B *add* *eternitatis* | poder B *om* 666 qui B *om* 666-667 e lo Fil, qui tot sol és egal a dos e-ls dos a él B *om* 667 dos B *add* *aliis* | e-ls B et *alii* 668 és B *add* *ipsius* | e (engenran) B *om* 669 (e-)ls B *illa* | aquesta B *ista* 671 en dualitat e'n trinitat B *dualitati* et *trinitati* | estant B *praeit* *ipso* 672 estant B *om* | spirar M -a *abest propter defectum chartae* 673 aquesta B *ista* 674 creensa B *credulitatem* | mas B *verumptamen* | creensa B *credulitatem* 675 car B *quia* 676 egaltat B *om* | e de B *nec* *inter* 677 e de B *neque* *inter* | neguen M *seq* que *cancell* et *expunc* 678 negan B *negantes* | no B *om* 679 ix B *procedit* | pusquen B *valeant* | egalar B *adequare* 680 's cové B *debet esse* 681 amar B *praeit* et 683 On B *unde* 684 sercle B *circularitas* | axí

667 «... tot sol egal...»: el parallelisme amb idèntiques frases referides al Pare i a l'Espirit Sant faria esperar: «... tot sol és egal...».

685 llat ni diuisit ni trencat; e segons los grechs seria descontinuat e romput; e segons los latins reman vn indiuisible. Segons que prouat auem, és manifest qu'el Sant Spirit no tan solamén ix del Pare ans ix del Fil».

Dix lo grec: «En so que dius que al Pare e al Fil coué spirar lo
690 Sant Spirit per so que sien egals amdós, coué segons tes paraules que lo Pare e'l Sant Spirit engenren lo Fil per so que sien egals, car, si no, lo Sant Spirit no pot éser egal al Pare e per conseqüén no pot éser egal al Fil, pus que no és egal al Pare, e lo Fil e'l Pare sien egals; e encara, qu'el Pare influeix més de gràcia e de vertut al Fil
695 que al Sant Spirit en so qu'el fa egal ab si en espirar e'l Sant Spirit no egala ab si en engenrar. E, si dius qu'el Sant Spirit no pot engenrar lo Fil, dic-te qu'el Pare pot egalar ab si mateix lo Sant Spirit en spirar ab él quarta persona spirada d'amdós o engenrar aquela e, si asò no uol, roman lo Pare enueyós e a-||-var e ociós en granea
700 de egalat e lo Sant Spirit reman malaute e desamat e figurat de poquea de bonea, eternitat, poder e les altres, la qual figura és impossible. És, doncs, Sant Spirit tan solament del Pare».

f. 45^d

Respòs lo latí e dix: «Segons que damunt dit auem, egalat és en la diuina trinitat complidamén e circular, en lo qual sercle egalat
705 no's pot més multiplicar ni meins pot aminuar, car si més o meins podia reebre no seria sercle complit, lo qual és complit de circulars propietats e comunes, segons que prouat auem. E per asò, no qual qu'el Pare e'l Sant Spirit engenren lo Fil, per so que sien egals en

parle B ut ita loquar 685 ni trencat B om | seria B esse 686 un B om 686-687 segons que prouat auem B ut probatum est 687 ix B om 688 ix B procedit

689 dius B dicitis 690 tes paraules B hoc 691 per so que B ut similiter 691-692 si no B alias 692 pot (éser) B posset | no B nec 692-693 pot éser egal B om 693 pus que B postquam 694 encara B etiam | qu: B quia | més de gràcia e de vertut B magis gratiam et virtutem 695 ab si B sibi 696 dius B dicitis 697 dic-te B dicitis | ab si B sibi | mateix B om 698 en spirar B in spirando | spirada B expiratam | aquela B ipsam 699 vol B add facere | roman B om | Pare B add ipse 700 desamat B oditus 701 poquea M ead man corr fors boquea

703 e dix B dicens | segons que B ut | dit auem B dictum est 704 complidamén B praeit et | sercle B circularitate 705 meins pot B om | aminuar B minui 706 podia B posset | sercle B add vel circularitas | lo qual B et quia | circulars B singularibus 707 segons que B ut | prouat auem B est dictum | E per asò B om | qual B oportet 708 per so que B

707 La referència porta al darrer paràgraf de la terça raó de la primera part, línies 524-541.

706 També ací el text llatí sembla respondre al català original i, per tant, cal llegir «... singulars propietats e comunes...», expressió manta vegada repetida en el paràgraf, al qual és feta referència explícita, el de les línies 525-541.

él; e no's coué que engenren ni spiren altra quarta persona, car
egals són amdós en lo Fil, en so qu'el Pare e'l Fil spiren aquel de 710
tota lur entitat, esència e de tota lur granea que àn en bontat, eter-
nitat, poder e les altres».

De la sisena raó

Dix lo latín: «So per què bonea, granea, eternitat, poder e les
altres són maiors rahons en lo Sant Spirit, coué éser uer e'l seu con- 715
trari coué éser fals, lo qual seria uer segons la secta dels grechs, car
f. 46^a si'l sant Sperit || no ix del Fil, és lo sant Sperit de la bonea del Pare
bonificat e de la granea del Pare magnificat e de la eternitat del
Pare eternificat e'naxí de les altres e tan solament és lo Sant Spirit
bonea, granea, eternitat e les altres per lo Pare. Mas, segons la 720
creensa dels latins, lo Sant Sperit és de la bonea del Pare e del Fil
beneficat e de la granea d'amdós magnificat e de la eternitat d'a-
quels eternificat e per lo Pare e lo Fil és lo Sant Spirit bonea, gra-
nea, eternitat e les altres; és, doncs, segons nostra creensa, lo Sant
Sperit en maior existència e agència per raó de bonea, granea, eter- 725
nitat e les altres dengnitats e éles són pus fecundozamén e aondosa-
mén en lo Sant Sperit e són aquel segons per existència e per agència
que segons los grechs. Coué, doncs, que lo Sant Sperit isca del Pare
e del Fil per so qu'el Pare e'l Fil de bonea, granea, eternitat e les
altres pusquen mils produir e entificar lo Sant Spirit».

Respòs lo grec: «Si lo Sant Spirit ix del Pare e del Fil, à una
proprietat per lo Pare e altra per lo Fil, axí com lo Fil, qui à una
proprietat en quant neix del Pare. E, si'l Sant Spirit à dues proprie-

ut 709 él B ipso | e no B nec | (e)s cové B om | altra B om 710 aquel B ipsum 711 en-
titat B add et | lur B om

713 raó B add prime partis

714 Dix lo latí M in carta erasa non legibili | latín M lect dub latí | So B add oportet
esse verum 715 altres B add dignitates | cové éser ver B om | seu B illius add veri 716
credulitatem | car B quia 717 lo Sant Sperit B ipse 717-719 de la bonea del Pare bonifi-
cat e de la granea del Pare magnificat e de la eternitat del Pare eternificat e'naxí de les altres
B bonificatus, magnificatus ex bonitate et magnitudine Patris et sic de eternitate Patris et
aliis 718 eternitat M ead man corr etenitat 719 eternificat M ead man corr etenificat | lo
B ipse 721 creensa B credulitatem | dels latins B nostram 722-723 d'amdós magnificat e
de la eternitat d'aquels eternificat B et eternitate amborum magnificatus, eternificatus 724
eternitat B om | altres B add dignitates | creensa B credulitatem 725 agència B accione
725-726 eternitat M ead man corr etenitat 726 dengnitats M lect dub dingnitats 727 lo
Sant Sperit B ipso add ipse dignitates | aquel B ipsemet Spiritus Sanctus | segons M ead man
add int lin | per existència e per agència B existere et agere 729 per so que B ut | el Pare
e'l Fil B ipsi

731 Pare M ead man corr plare vel delare | à B per 732 per B a 733 neix B exit

tats e'l Fil no'n ha mas una, és lo Sant Sperit maior qu'el Fil e és
 735 una persona composta de dues propietats, so és a ssaber de engenrar
 e de spirar, e, si no, són bonea, granea, || eternitat maiors rahons f. 46^b
 en lo Sant Sperit que en lo Fil, com sien en lo Sant Spirit proprie-
 tats una per lo Pare, altra per lo Fil e en lo Fil no sia mas una pro-
 prietat tan solamén; e car aquests inconueniens són impossibles, és
 740 impossíbol qu'el Sant Spirit isca del Fil e són lo Fil e'l Sant Spirit
 egals en propietats, nat lo Fil del Pare e ixit lo Sant Spirit del
 Pare tan solamén, en la qual natiuitat e espiratió estan bonea, granea,
 eternitat, rahons egals e les altres en lo Fil e'n lo Sant Spirit sens
 negun inconuenient. Encara», dix lo grec, «que uós deïts contra la
 745 vnitat de bonea, granea, eternitat e les altres e quant deïts qu'el Pare
 de la sua bontat e'l Fil de la sua bontat e enaxí de granea, eterni-
 tat, spiren lo Sant Spirit, car una és la bonea del Pare e del Fil e
 segons so que deïts serien dues bonees distinctes e dues esències, la
 qual cosa és imposible».

750 Respòs lo latí: «Lo Pare ha propietat generatiua e propietat
 espiratiua; enperò la spiratiua ha ab lo Fil, car comuna propietat és
 d'amdós, e si era pròpriament del Pare sens lo Fil, couendria qu'el f. 46^c
 Pare fos dues persones per so que cascuna propietat || responés a
 755 lo Sant Spirit respon a persona, e car no's coué qu'el Pare sia dues
 persones à ab lo Fil propietat spiratiua, que és comuna d'amdós.
 On, en asò que deïts qu'el Sant Spirit auria propietat del Pare
 e altra del Fil, seria uer si la aspiratió no era propietat comuna, mas
 car és propietat comuna, lo Pare e'l Fil per vn comensamén, per

734 no'n ha B om | mas una B unam tantum 735 propietats B add et quia Filium oportet esse Spiritui Sancto equalem, necesse est quod sit ex proprietatibus duabus 736 eternitat B add et alie 737 Sant (Sperit) M ead man corr lect dub santi 737-738 propietats B add due 738 Pare B add et 741 nat B genito | Pare B add solum | ixit B spirato 742 la qual B quibus | nativitat B filiatione 743 e les altres B et sic de potestate et aliis 744 negun B quocumque | encara B item | que B om 745 eternitat B om | e quant B in quantum 746 granea M ead man corr bonea B add et aliis 746-747 eternitat B om 747 del (Fil) M dl

750 latí B add dicens 751 enperò B verumtamen 752 d'amdós B ambobus | era B esset | pròpriament B add et singulariter 753 dues persones B gemina persona | cascuna B utraque 754 en néixer B genitum esse | qui B quod | a B in 755-756 dues persones B duplex persona 756 d'amdós B ipsis duobus 757 auria B habet add unam 758 era B

735 El text llatí fa pensar en un de català primitiu amb aquesta redacció: «... composta de dues propietats. E cor lo Fil cové ésser egal al Sant Sperit, cal que ell sia de dues propietats, so és a ssaber...».

754 «... respon a lo Fil...». La traducció llatina portaria a esperar: «... respon en lo Fil...».

una bontat, granea e eternitat e per una esència, natura, lo Sant Spirit no pot reebre dues propietats distinctes, una del Pare, altra del Fil, car seria dues persones e la vnitat qu'el Pare e'l Fil àn en spirar conserua qu'el Sant Spirit sia una persona e una propietat passiu spirada e per asò lo Sant Spirit no pot éser maior qu'el Fil, car la una persona respon al altre en egaltat ni bonea, granea, eternitat e les altres no són maiors en lo Sant Spirit qu'el Fil, pus qu'el Sant Spirit no à dues propietats personals e encara que lo Pare e'l Fil de tota lur bontat, granea, eternitat spiren lo Sant Spirit, car tot quant f. 46^d àn a él comoniquen e donen || sots raó de esència, [de] natura, bonea, granea, eternitat e les altres, e'l Sant Spirit ó reep e so qu'el Pare se reté és la sua paternitat e'l Fil, qui's reté la sua filiatíó, per so que les persones no sien en confusió e per asò no ual la vostra raó. E a asò que deïts que io dic cònta vnitat de bonea, granea, eternitat e les altres, respon e dic que de Déu no pot hom totes uegades pròpiament parlar, car la sua entitat e reyalitat és més a ensús que les nostres paraules no poden singnificar, enperò impròpiament nos en coué parlar per so que d'él puscam significar so qu'en entenem. Deïm, doncs, qu'el Pare de la sua bonea e enaxí de les altres dingnitats spira lo Sant Spirit e asò mateix fa lo Fil e la bonea és una e la esència d'amdós e per asò és vn lo comensamén en Sant Spirit spirat del Pare e del Fil e de la esència e de la bonea d'amdós, estans lo Pare e lo Fil esència e bonea e vns per esència e per bonea e per natura e distincs per propietats personals».

De la sèptima raó

Dix lo latí: «En la trinitat de Déu no à contrarietat e coué tot so éser en Trinitat per què sia pus luny a || contrarietat. Coué, doncs,

eset 760 e (eternitat) B om esència B add et 761 una B add scilicet 762 dues persones B duplex persona 763 una (persona) B add tantummodo 764 per B propter 766 no B om 767 qu'el B quam in 767 e ncarà B etiam | que B om | de B cum omni et 768 granea B add et | car B quoniam 769 e B add etiam | [de] M al man add in mg infer 770 granea B add et 771 és B et | qui B om | sua B om 772 sien B add confuse nec | e B om | per asò B quare 773 a asò B om | io dic B dixi | contra B contradictionem M seq com expunct ead man | unitat de B om 774 pot hom B possumus 774-775 totes vegades B in quibusdam 775 car B nam 775-776 a ensús B alcior 776 no B om | poden B possint | enperò B verumtamen 777 en B de ipso | per so que B add exinde 780 per B propter 782 uns B unum

784 raó B add prime partis

785 de Déu B divina 786 so B id | sia B est | luyñ B remota | doncs M ead man add

784-855 Vegeu la nota a les línies 296-297.

éser en la Trinitat concordar, en lo qual sien bonificar, magnificar, eternificar, possificar e los altres. Aquest concordar coué éser actu comun de concordatiu, concordable, per so que concordansa aia en
 790 si potència, actu e object, qui sien de la sua esència e éla sia d'aquels. En aquesta concordansa són lo Pare e'l Fil e'l Sant Spirit e ab éla són luny a contrarietat de bonea e de malea, de granea e de poquea, de eternitat e de temps, de poder e de impotència e axí dels altres, estant concordansa una cosa mateixa en nombre ab bonea, granea,
 795 eternitat, poder e les altres. Coué, doncs, de necessitat, qu'el Sant Spirit isca del Fil, per so que enfre amdós sia concordansa e que en éla sia concordatiu, concordable, concordar, bonificatiu, bonificable, bonificar e enaxí dels altres; assò éser no puria si'l Sant Spirit no era object del Fil e enfre amdós no era actu de proceir, lo qual actu
 800 neguen los grechs en quant dien qu'enfre'l Fil e'l Sant Spirit no à concordar de bonificar, magnificar, eternificar, possificar e los altres, car neguen que lo Fil no bonifica lo Sant Spirit ni magnifica aquel, de || la qual negatió se segeix que éls són contra la positió
 805 que dita auem, so és a ssaber, que en la trinitat sia tot so per què sia luny a contrarietat. És, doncs, de necessitat prouat qu'el Sant Spirit ix del Fil, com sia so que contrarietat e concordansa sien contraris a concordar e contrariar, bonificar e malificar, e los altres».

Dix lo grech: «So que és en la trinitat o és propri a vn o comun a tots tres e so qui no és propri ni és comun no és en la trinitat
 810 de Déu; e, si la aspiratió del Sant Spirit és comuna, serà causa de si mateixa e cauzarà si mateixa, la qual cosa és impossible, que neguna coza pusca cauzar ni comensar si mateixa; e, si dius que no és comuna, mas és pròpria a vn, he mon entenimén, car és del Pare, a qui és propri espirar; e, si dius que no és del Pare e és del Fil,
 815 tols-la al Pare e negues contra so que creus, car tu dius qu'el Pare

in mg super 788 e los altres B etc. | Aquest B istud 789 concordatiu B *add* et 790 potència B *add* et | sien B sunt | éla B ipsa 791 en aquesta concordansa B esse istius concordancie | e'l Fil) B *om* | ab B per 792 luny B remoti | poquea B parvitatatis 793 de impotència B debilitatis seu impotencie 796 que B *om* | amdós B ipsos duos | sia B sint 797 concordable B *add* et 798 assò B *add* autem | era B esset 799 e B *add* nisi | amdós B ipsos duos | no B *om* | era B esset | proceir M *ead man corr* proceir B producendi 800 en quant B per hoc quod | qu'enfre'l Fil e B *om* | sant B *praeit* in 801 de bonificar B bonificandi *add* vel ipsius bonificare | eternificar B *add* et 802 car B et in hoc quod | no B *om* | ni B et 803 aquel B *om* 804 dita avem B diximus | so és a saber B scilicet | que B *add* magis 805 de necessitat B necessario 806 com sia so que B cum 807 contraris B *add* et similiter | a B *om*

808 So que B quidquid 809 so qui B quidquid | no M *ead man add int lin* B nec | és B *om* 810 de Déu B divina | serà B esset 811 cauzarà B causaret | impossible B *add* scilicet 811-812 neguna coza B aliquid 812 comensar B principiare | e B autem | és B *sir* 813 és B *om* | mon B *om* | entenimén B propositum 814 dius B dicatis | és (del Fil) B *om* 815 tols-la B aufertis | negues B negatis | contra B *om* | creus B creditis | dius B dicitis 816

f. 47^c spira lo Sant Spirit, e, si dius que no és del Pare ni del Fil, dius
 contra so que creus e encara que sotsposes que processió no sia en
 la trinitat. És, doncs, prouat qu'el Sant Spirit no ix || del Fil. E, car
 tu dius qu'el Fil bonifica lo Sant Spirit e magnifica aquel, e axí dels
 altres, signifiquen tes paraules qu'el Sant Spirit no sia bo per si ni
 gran ni per lo Pare tan solamén, car bonificar és de no bo fer bo e
 magnificar és de no gran fer gran e enaxí de les altres; e encara,
 que tes paraules signifiquen que en Déu sien més persones que tres,
 car una seria lo bonificatiu e altra seria lo bonificable e altre lo mag-
 nificatiu e altra lo magnificable e enaxí dels altres».

Dix lo latín: «A la positió que tu fas, respon e dic que veritat
 és que tot so que és en la trinitat o és propi o és comun. Mas nos-
 altres latins creem distinció enfre una comunitat e altra e una pro-
 prietat e altra, segons que damunt en molts locs significat auem.
 Car una és la comunitat que pertany a tots tres, axí com bonea, que
 pertany al Pare e al Fil e al Sant Spirit, e asò mateix de granea e les
 altres; altra és la comunitat que pertany a dos, axí com engenrar,
 que pertany al Pare e al Fil tan solament, estant engenrar comun
 actu del || Pare actiuamén e del Fil passiuamén; assò matex de pro-
 prietat aspiratiua, que és comuna al Pare e al Fil, spirans amdós
 lo Sant Spirit, la qual és propietat singular, axí com lo Pare, qui
 és singular propietat e l Fil altretal, e per asò no ual uostra rahó,
 la qual fóra uera, si en la trinitat no agués comuna propietat de
 dos aspiratiua. A assò que deïts que nostres paraules signifiquen defa-
 limén en la trinitat, en quant deïm qu'el Fil bonifica lo Sant Spirit,
 respon e dic que bonificar pot hom entendre en dues maneres, axí
 com lo sopiect qui no és bo e altre fa aquel bo en quant l'endressa

dius | dicitis | no B nec | dius B vos dicitis 817 creus B creditis | sotsposes B supponitis
 818 doncs B quare | ix B exeat 819 tu dius B vos dicitis 820 aquel B om 820 signifi-
 quen M ead man corr signifiquen | tes B vestra | ni B om 821 gran B add etc. | tan sola-
 mén B tantum | car B quoniam 822 és B om 823 tes B vestra 824 una B alia | lo B
 ipsum | seria lo B om | altre M lect dub aelre corr ead man

826 tu fas B facitis | veritat B verum 827 o (és propi) B om | és B om 828 creem
 B add esse 829 segons que B ut | damunt B superius | molts B pluribus | significat avem
 B ostendimus 830 Car B quoniam 831 asò mateix B sic 832 engenrar B generatio | tan
 solament B tantummodo | estant B add ipso 834 del Pare B Patri | del Fil B Filio | assò B
 praeit et 836 la M ead man corr lo | la qual és B est autem | lo Pare B Paternitas | qui
 B que 837 e l Fil B filiatio | e B om | per asò B quare 838-839 de dos B ambobus 839
 A assò que B et quod autem | nostres B mea 839-840 defalimén M lect dub defalimén
 840 en la trinitat B om | deïm B pono | 841 e dic B om | hom entendre B intelligi | en
 dues maneres B dupliciter add primo 842 aquel B ipsum | l' B ipsum | endressa B ordinat

829 Vegeu les línies 238-240 (pregunta del grec) i 241-258 (resposta del llatí).
 També les línies 342-346, 524-540, 634-636, 661-664 i 750-756.

a alguna bona fi e aquest bonificar està en les creatures e en temps
 e en terme limitat e comprès, mas la subirana bonificació, que és en
 845 la trinitat, està en eternitat e en infinitat, enaxí qu'el Pare, qui és
 bonea eternal e infinida, de tota aquela ab lo Fil, qui és aquela bonea
 mateixa, e'l Fil ab lo Pare e'l Pare per si mateix e'l Fil per si ma-
 teix comunament de tots si mateixs spiren bon Sant Spirit, en lo
 qual || spirar és bonificar e'l Pare e'l Fil són un bonificatiu e un spi- f. 48^a
 850 ratiu e un magnificatiu, eternificatiu e possificatiu e axí dels altres.
 E'l Sant Spirit és <un> spirable, bonificable e'ls altres e enaxí
 reman un nombre ternal en la trinitat sens més e sens meins. E'l
 Sant Spirit reman spirat e spirable, bonificat e bonificable e los al-
 855 tres en eternitat e infinitat de tots complimens complit, per què vos-
 tra obiectació no aporta neguna necessitat».

De octava racione

Dix lo latí: «So per què'l Fil e'l Sant Spirit són pus luny a mino-
 ritat, coué éser en éls de ncessitat, car si no u eren serien prop a
 minoritat de bonea, granea, eternitat, poder e les altres, la qual pro-
 860 pinquitat és impossíbol. Aquesta longinquitat volem ensercar ab gra-
 nea de esència, vnitat e natura e ab granea de bonea, eternitat, po-
 der e los altres e ab éla volem prouar qu'el Sant Spirit ix del Fil
 enaxí com bonea és luny a minoritat ab bonificar, e granea ab mag-
 nificar e eternitat ab eternificar, enaxí essèn- || -cia és luny a mino- f. 48^b
 865 ritat ab essenciar e vnitat ab vnir e natura ab naturar. És lo Fil
 bonea, granea, eternitat e poder e és esència, vnitat e natura. Aquest
 Fil és luy a minoritat de bonea ab bonificar, bonifican lo Sant Spi-
 rit ab lo Pare e esencifican aquel en quant amdós li donen esència
 e són luy a minoritat de vnitat ab vnir, car amdós s'oneixen en una
 870 vnitat spiratiua, spirans amdós lo Sant Spirit, ab lo qual spirar són

843 aquest B istud | en B habet 844 subirana B suprema 845 en (infinitat) B om | enaxí
 qu' B sicut 849 qual M seq bonificar és cancell | bonificatiu M ead man corr bonificatiu 850
 e possificatiu B om 851 Spirit M ead man corr spirat | <un> M add al man | e'ls altres B
 etcetera 852 reman B remanent | ternal B ternarius | Trinitat B add divina | sens més e
 sens meins B neque maior neque minor | meins M -ein- atramento corrosae 853-854 los al-
 tres B sic de ceteris add et hoc est | per què B quare 854-855 vostra M ead man add int lin
 855 obiectació B obiectio | no B om | aporta B concludit

856 raó B add prime partis

857 So B illa | luy B remoti 858 éls B ipsis | car B quoniam | si no u eren B alias |
 la qual B quod 859-860 propinquitat B om 860 Aquesta B istam autem | ensercar B in-
 vestigare 862 los altres B aliarum 863 enaxí com B et sicut 864 eternificar B durare
 865 essenciar B entificare 866 aquest B ipse 867 ab B una cum 868 esencifican B en-
 tificans | li B eidem | esència B entitatem 869 amdós M ead man add int lin | una B om

luny a minor spiració, e en quant donen natura al Sant Spirit són ab naturar luny a minor natura. Granea de durar e de possificar està en la distinció qu'el Pare e'l Fil àn personalmén e en la vnitat que àn en éser una propietat spiratiua, car duratió conserua la distinció de les persones e poder possifica aquel vnir, lo qual àn a espirar una persona; e granea s'estén en distinció e en vnitat, significan la distinció de les persones en lurs propietats singulars e en significar la comuna esència, vnitat e natura en la coniuicció de vnitat, la qual àn en pròpia vnitat comuna spiratiua. Segons aquesta manera és significat e prouat qu'el Sant Spirit ix del || Fil, sens lo qual eximén no serien luny a la minoritat que dita auem, car priuaria en éls bonea de bonificar e granea de magnificar e eternitar de eternificar e poder de posificar en bonificar, magnificar, eternificar; e encara, que possificar seria priuat de poder en esenciar, vnir e naturar, e'naxí dels altres, per la qual priuatió lo Fil e'l Sant Spirit e encara lo Pare no serien luny a minoritat, car serien en minoritat de bonea, granea, eternitat, poder, esència, vnitat e natura e asò és impossíbol. És, doncs, prouat de necessitat qu'el Sant Spirit ix del Fil».

Dix lo grech: «Segons uostra raó, se segeix confusió en lo Pare e'n lo Fil e serà disminuït lo nombre de trinitat en lo Sant Spirit, car segons los latins, vn sol és lo Pare e altre és lo Fil; són, doncs, dues persones segons relatió d'amdós e en quant una propietat spiratiua són una persona confusa e composta e és altra persona lo Sant Spirit, qui ix d'aquela confusa e composta persona, lo qual Sant Spirit coué éser confusa e composta persona segons lo seu comensamen; són, doncs, en la esència de Déu dues persones e no tres || compostes e no simples, confuses e no distinctes. Segeix-se, doncs, segons uostra raó, que en Déu sia minoritat e en granea de bonea, eternitat, poder e les altres e encara en essència, vnitat e natura, con sia so que més sien tres persones que dues e simple que compost e clar que comfús».

874 en éser B essendo | car B quoniam 876 distinció M distinció | en (unitat) B om | unitat B predictis 881 car B quoniam 882 priuaria B priuaretur | éls B Patre et Filio 884 encara B etiam | que B om 885 dels altres B de ceteris | per B propter 886 encara B etiam | car M ead man add int lin B quoniam add non haberent cum quo et si non essent longe a minoritate 889 ix B procedat

892 car B quoniam | altre B alter 893 quant B add sunt 894 altre B altera 895-896 lo qual Sant Spirit coué éser confusa e composta persona M ead man add in calce pag 897 de Déu B divina 898 doncs B et sic 900 e encara en essència, unitat e natura 901 sia so que B om | més B plures | (dues) e B add dignius sit

886 El text llatí porta a un original català que deia: «... car no auriem ab què e, si no eren luny a minoritat serien...».

Respòs lo latí e dix: «Sens eternitat e la sua natura e sens granea de bonea, poder, esència, vnitat e natura e les altres, seria uer so
 905 que tu dius. Mas car eternitat à natura que fa durar lo Pare éser Pare, so és a ssaber qu'el Pare en quant és eternitat és inalterable e impermutable e asò mateix del Fil en quant és Fil, car per eternitat és inalterable e impermutable e él és eternitat e en quant eternitat
 910 conserua simplicitat e distinció en amdós enaxí conseruats per eternitat, són una propietat spiratiua enaxí en aquela conseruats en simplicitat e'n distinció com conseruats en una esència, una deïtat, una natura, un Déu, una bontat, un bonificar, una granea, un magnificar, e'naxí dels altres. Està, doncs, nostra rahon sana e no naffrada e uostre argument res no ual». ||

f. 49^a915 *De la novena raó*

Parlà lo latí e dix: «So per què és maior necessitat que en Déu no aia més ni meins persones mas tres tan solamén, coué éser de necessitat en Déu. Aquesta natura que és raó que en Déu no aia mas tres persones ni meins de tres, volem ensercar ab maioritat de
 920 migà.

«Granea de migà e complimén està en tres maneres: la una és per coniucció, axí com dues cozes, ques coniuynen en una e per una e ab una. Segona és com migà està egalmén enfre dues estremitats. La tersa, com migà està per tot lo comensamén e la fi e és aitan
 925 gran e aitan noble en lo comensamén com en la fi e en la fi com en lo comensamén. Consentit és que en la trinitat, lo Pare està en lo mig del Fil e del Sant Spirit, engenran lo Fil e espiran lo Sant Spirit. Mas en quant no és consentit qu'el Sant Spirit isca del Fil, no

905 tu dius B dicitis | Mas B verum 907 asò B om | mateix B add est 908 és B add ipsa 910 aquela B ipsa 911 distinció M distinció 913 sana B salva | [no] M al man add int lin | naffrada B cassa | e B sed 914 res B om

915 raó B add prime partis

916 Parlà B procedens ad nonam rationem | e B om | per B om | és B infert 917 aia B sint | més ni meins B plures vel pauciores | mas M ead man corr fors maa B quam | tan solamén B tantummodo 918-920 Aquesta natura que és raó que en Déu no aia mas tres persones ni meins de tres, volem ensercar ab maioritat de migà B illud volumus investigare cum maioritate medii

921 està B habetur 922 cozes B persones | (qu)es B add invicem | una B unum 923 una e ab una B unum et cum uno | com B sicut | migà B add quod 924 com B quam 925-926 e en la fi com en lo comensamén B et e converso | consentit B concessum | és B add autem 927 engenran B in generando 928 consentit B concessum | Spirit M seq no cancell |

f. 49^b està lo Fil enmig del Pare e del Sant Spirit, car bonificar e magnificar, eternificar, possificar, essenciar, naturar e vnir estan enfre lo Pare e'l Fil e no estan enfre lo Fil e'l || Sant Spirit, aquela mateixa existència à enfre lo Pare e'l Sant Spirit, per què lo Sant Spirit no està en lo mig del Pare e del Fil. Defail, doncs, maioritat de migà en egaltat, car no à sopiect en qui pusca estar; e defail, encara, en coniucció, car no à sopiect en qui les persones se pusquen vnir; e defail, encara, en quant lo Pare e'l Fil no's poden auer a comensar ni a ffenir, so és a ssaber, a complir, e car en la trinitat coué éser lo maior migà qui pot éser conciderat en granea de bontat e les altres, couén-se de necessitat qu'el Sant Spirit isca del Fil per so que bonificar, magnificar e los altres estien enfre lo Fil e'l Sant Spirit e axí coniuccamén, egualmén e extensamén, com fan enfre'l Pare e'l Fil e el Pare e el Sant Spirit».

Dix lo grech: «Segons uostra raó, se segex que en la trinitat no pot éser migà ab granea de bonea, eternitat e les altres, car en so que deïts qu'el Pare e'l Fil spiren lo Sant Sperit no pot auer migà de egaltat sopiect en la trinitat, car lo Pare és comensamén no comensat comensant lo Fil e'l Sant Sperit. E lo Fil és comensamén comensat del Pare e és comensamén comensant lo Sant Sperit; e, per so, migià no pot estar enfre comensa- || -mén no comensat e comensant e enfre comensamén comensat e comensant e car defail a migià sopiect en trinitat, no pot éser en maioritat, ans coué que en éla sia priuatió, la qual priuatió és impossible. Et encara, se segeixen molts d'altres inconueniens si'l Sant Spirit ix del Fil, car no comensat e comensat se coniuuyen e's conuerteixen en vnitat spiratiua e enfre no comensat e comensat distinció no à sopiect en lo qual pusca estar, car defail a éla sopiect, per raó de la vnitat qu'el Pare e'l Fil à en spirar; e, per asò, la tersa raó de migà no à en qui pusca estendre e enaxí és destruït tot l'orde del migà en lo destruïmén de la distinció e del comensamén que dit auem».

Respòs lo latí e dix que iassia asò qu'el Pare no sia comensat e sia comensant e'l Fil sia comensat e comensant, no's segex que

isca B *procedere* 929 car B *quoniam* | e B *om* 930 estan B existunt 931 estan B *om* | Spirit B *add et* 932 per què B *quia* 934 à B *habent* | encara B *om* 935 car B *quoniam* | pusquen M *pusques* 936 aver B *add simul* 938 lo maior B *maius* | pot B *possit* 940 estien B existant 941 e (axí) B *om* | coniuccamén B *coniunctum* 941 fan B *om* 944 pot B *possit* | altres B *ceterarum* | car B *quoniam* 948 per B *propter* 949 e (comensant) B *quod est* 951 ans B *sed* | éla B *ipsa trinitate* 952 priuatió B *in privatione* 953 car B *quoniam* 954 e's conuerteixen B *convertunt* 957 per asò B *sic* 957-958 estendre B *se extendere* 959 dit avem B *dixi*

960 e dix B *om* | iassia asò B *quamquam ita sit* | no M *in carta atramento corrosa* 961

defailla a migà d'egualtat sopiect, pus que reman la distincció del Pare e del Fil e en aquela estan e són egals engenrant e engenrable e engenrar és egal a amdós e asò mateix de bonea que està en aquel engenrar ab bonificar, qui és egal migà a bonificatiu e bonificable || e asò mateix de granea, eternitat, poder e les altres; e en quant deïts que de no comensat e comensat no's pot seguir migià de conjunció, foren ueres uostres paraules, si eternitat no conseruàs la distincció qu'el Pare e'l Fil àn en engenrar, la qual reman e no és destruïda en la vnitat que àn en spirar, com sia so que distincció sia enfre engenrar e spirar e distinccionar e vnir, per la qual distincció, migà està en coniuñció d'engenrar e en coniuñció d'espigar e pot estar extensamén per tota la eternitat e uostra raó no aporta neguna nescessitat. f. 49^a

975 *De la desena raó*

Lo latí dix: «So coué éser uer en lo Fil e'n lo Sant Spirit per què maior fi pot estar enfre éls amdós, car si lo contrari era uer, serien amdós en minoritat de fi e la bonea, eternitat, poder e les altres d'amdós serien en poquea contra granea, la qual cosa és impossible. És, doncs, veritat que enfre'l Fil e'l Sant Spirit és la maior fi que pot éser. La maior fi que pot éser en amdós és que del Fil isca lo sant Spirit, car maior fi no pot éser que aquela que és Déu de Déu e per Déu e en Déu e encara, que la maior fi que pot éser en lo Pare és la mager fi que pot éser en lo Fil || car en la noblea del Fil està la noblea del Pare. És, doncs, noble lo Pare en la noblea que à lo Fil spiran lo Sant Spirit e'l Sant Spirit és noble en la noblea d'amdós e, encara, que si'l Fil spira lo Sant Spirit està fi, so és, complimén, egalmén en tots tres sens més e sens meïns, axí com en lo Pare, qui és complimén del Fil e del Sant Spirit, engen- f. 50^a

no's B *add* tamen 962 pus que B *postquam* 963 aquela B *ipsa* | egals B *add* in 964 aquel B *ipso* 966 asò mateix B *similiter* 968 foren veres B *verum est* | vostres paraules B *om* | conseruàs B *conservaret* 970 sia so que B *om* 973 eternitat B *trinitatem* | aporta B *inducit*

975 raó B *add* prime partis

977 éls amdós B *ipsos* | car si lo contrari era ver B *nam alias* 978 amdós B *om* | e (les) B *add* etiam 979 altres B *add* dignitates 980 veritat B *verum* 981 pot B *possit* | La maior fi que pot éser B *om* | en amdós B *inter ipsos* 982 isca B *procedat* | car B *quoniam* | aquela B *add* finis 983 encara, que B *om* | pot B *possit* 984 pot B *possit* | noblea M *lect dub* neblea 985 està B *existit* | doncs B *igitur* | noble lo Pare B *nobilitas Patris* 986 spiran B *in spirando* 987 e, encara, que B *pretere*a 988 (e) sens B *om* 988-989 axí com B *velut*

982-983 Vegeu l'aparat de fonts a la línia 275.

ran lo Fil e espiran lo Sant Sperit e d'él pot éser feta complida diffi-
nitió, axí com qui demana què és lo Pare e hom respon: «Lo Pare 990
és una sola paternitat qui engendra lo Fil e spira lo Sant Sperit»;
asò mateix pot éser dit del Fil, en qui fi està en él en quant él és
fi per si mateix e és fi del Pare e del Sant Spirit, car per Él és lo
Pare Pare e per él és lo Sant Spirit so que és en quant espirat d'él. 995
E per asò pot-se fer complida diffinitió del Fil, axí com qui demana
què és lo Fil: «Fil és aquela sola filiatió o persona qui neix del
Pare e espira lo Sant Sperit». Assò matex se pot dir del Sant Spi-
rit, qui és fi e complimén de si mateix e del Pare e del Fil. Compli-
mén és de si matex, car sol és una spiratió e fi és del Pare e del 1000
Fil, car en él se compleix e sa fina lo nombre de tots tres e en él
f. 50^b àn repòs bonea, gra- || -nea, eternitat, poder e les altres en so que no
passen a quarta persona. E qui demana què és lo Sant Spirit, pot-se
fer d'él complida diffinissió, dién: «Lo Sant Spirit és aquella persona,
que ix del Pare e del Fil, en la qual ha repòs la obra del Pare e del 1005
Fil, la qual no requer quarta persona». Segons la manera que dita
auem, és significat e prouat que lo Fil spira lo Sant Spirit, car si
lo sant Sperit no exia del Fil no seria fi enfre amdós ni d'amdós
no's poria fer complida diffinitió, car la diffinitió del Fil seria tan
solament segons si matex e segons lo Pare, dién: «Lo Fil és aquela 1010
persona qui neix del Pare», e asò mateix del Sant Spirit, dién: «Lo
Sant Spirit és aquella persona que ix del Pare». Seria, doncs, mi-
norificada la diffinitió d'amdós e, encara que no poria hom dir que
lo Pare e lo Fil fossen aqueles dues persones que són distinctes en
generatió e un comensamén en espiratió e molts d'altres inconueniens 1015
se seguirien si'l Sant Sperit no exia del Fil, los quals inconueniens
són impossibles. Ix, doncs, lo Sant Spirit del Fil». ||

991 axí com qui demana B ut si quereretur | és B *add* Deus | e hom respon B *om* 993 asò
B *praecit* et | mateix B *add* etiam | pot B posset | en qui fi està B qui habet finem in se 994
car B quoniam 995 quant B *add* est 996 E B *om* | per asò B quare | diffinitió B *add* seu
descriptio | axí com qui demana B ut si queratur 997 lo Fil B *add* et respondetur quod |
neix B est genita 998 Assò matex B et similiter | dir B *add* eodem modo 999 Fil M *seq*
Ne lect *dub* cancell 999-1000 complimén B *add* enim 1000 car B quoniam *add* ipse | sol
B *om* | una B *add* sola | e fi B finis vero 1003 a B usque ad | E B quare | és B sit | Spirit
M *seq* és aquella persona que ix del pare e del pare cancell *ead man* 1003-1004 pot-se fer
d'él B potest ei responderi faciendo 1004 diffinissió M *ead man* corr diffinició B *add* seu
descriptionem | dién B *om* | lo B *praecit* quod 1005 del (Fil) B *om* | ha B habent | obra B
actus seu accio 1006 Segons B *add* autem 1006-1007 dita havem B diximus 1007 spira
B spiret | car B quoniam 1008 exia B exiret | seria B haberetur | amdós B ipsorum ambo-
rum 1009 poria B posset | fer B fieri | complida B ita completa | car B quoniam | diffinitió
B *add* seu descriptio | seria B fieret 1010 solament M *seq* del Fil *ead man* cancell | mateix
B *om* 1011 neix B generatur | asò mateix B similiter 1012 ix B procedit 1012-1013 se-
ria... minorificada B minoraretur | doncs B quare 1013 e, encara B preterea | poria hom B
posset | que M *ead man* corr qui 1016 seguirien M *al man* corr in seguiran | exia M *al man*
corr in exis B exiret | inconueniens B *om*

Dix lo grech: «En la generatió engenran lo Pare lo Fil estan totes f. 50^e
 les dingnitats actiues en lo Pare, qui és aqueles, e totes passiuas
 1020 en lo Fil, axí parle, qui és aqueles, car lo Pare les dones totes al
 Fil. E, si'l Sant Spirit ix del Fil, segueix-se en les dingnitats altera-
 tió e mudamén, car de passiuas que són en lo Fil se conuerteixen
 éser actiues, en quant lo Fil spira lo Sant Spirit e a él les dóna e
 axí mude's tot l'orde de les dingnitats de acció e passió e poden
 1025 éser en lo Fil actiues e en lo Pare passiuas, estant lo Pare Fil e'l Fil
 Pare, per què en éles és destruïda maiortat de fi contra duratió eter-
 nal. D'on se segeix poquea de duratió contra granea e per conseqüén
 malea contra bonea e debilitat contra poder e enaxí de les altres, e
 car asò és impossible, és prouat de nescessitat qu'el Sant Spirit no
 1030 ix del Fil ni és raó que ó fassa».

Respòs lo latí e dix que veritat és que en Déu no à alteratió ni
 en les sues dingnitats, car en obra qui sia eternal e infinida no pot || f. 50^d
 éser alteratió ni mudamén, axí com bonea, granea, que són en lo
 Pare actiues dingnitats e en lo Fil passiuas, per manera de generatió
 1035 e en lo Sant Spirit passiuas per manera de spiratió sens que no's
 fa mudamén ni alteratió per manera d'engrenar ni d'espigar, per què,
 enaxí com és perpetua <da> la acció d'espigar e d'engrenar, és per-
 petuada la acció qu'el Pare e'l Fil àn en espigar e aquela acció e
 natura està en granea de distinció e de vnitat de spiratió e de bo-
 1040 nea, granea, eternitat e les altres, per què no ual uostra raó, pus
 que lo Fil e'l Sant Spirit àn distinció personal. E fóra uostra raó
 uera, si no fos distinció enfre spirar e engrenar e si'l Fil engrenàs
 lo Pare foren en él les dingnitats del Pare actiues e passiuas e'l Fil
 altretal, engenran la un l'altre e fóra cascuna persona alterada en
 1045 l'altre, la qual alteració és impossible.

1019 qui B *add* Pater | aqueles B *dignitates ipse* | totes B *add* ut ita loquar 1020 axí
 parle B *om* | qui B *add* Filius | aqueles B *eadem* | les B *ipsas* | dones B *dat* 1021 ix B
 exeat 1022-1023 car de passives que són en lo Fil se conuerteixen éser actives B *quia*, cum
 sint in Filio passive, de passivis convertuntur, mutantur, alterantur in activas 1023 les B
 ipsas 1024 mude's B *mutatis* 1024 de (acció) B *quantum ad* 1025 estant B *existente*
 1025-1026 e'l Fil Pare B e e converso 1026 per què B *et etiam* | éles B *ipsis dignitatibus* |
 de fi M *cancell al man* B *finis* 1028-1029 e car B *autem* 1029 és B *om sed praeit* quare
 1030 raó B *rationabile* | fassa B *fiat*

1031 e dix B *dicens* | veritat B *verum* 1032 car B *quoniam* | obra B *operatione* | qui
 sia B *om* | e B *add* etiam | no B *nullo modo* 1033 bonea B *add* et | granea M *ead man add*
 in *mg* 1035 sens que no B *nec...* propterea 1036 ni B *nec etiam* | per què B *quare* 1037
 enaxí com B *sicut est* | perpetua <da> M *al man add -da int lin* B *perpetua* 1037-1038 d'es-
 pigar e d'engrenar, és perpetuada la acció M *ead man add in mg super* | perpetuada B *perpetua*
 1038 aquela B *huiusmodi* 1039 está B *existit* 1040 per què B *quare* 1040-1041 pus que
 B *postquam* 1041 e B *tamen* | vostra raó B *om* | e'l B in 1044 atretal M *ead man add int*
 lin B *similiter* | altre B *add* invicem 1045 altre B una in alia

1020 «... dones...»: el context i la traducció llatina semblen demanar «dóna».

f. 51^a «Amic», dix lo latí al grech, «segons les deu rahons que oydes auets, podets concirar e ueser les rahons qu'els latins àn contra'ls grechs. E a les altres rahons que uosaltres podets dir contra nós, podem nós respondre complidamén, segons qu'en auets exem- || -pli per nostres responcions a uós fetes». 1050

Respòs lo grech e dix que ben ueya la manera dels vns e dels altres, per què la opinió dels grechs e dels latins <seria bo> que agués iutgamén segons les rahons damunt dites. E passà lo latí a la segona part a prouar que en Ihesu Xrist no sia mas una persona.

De la segona part

1055

«Consentit és», dix lo latí, «que Déus Fil és encarnat tan solamén e aquel és una persona diuina simple, indiuisible, eternal, infinita, bona, poderosa, sàuia, amorosa, vertuosa, vera, gloriosa, complida de tots complimens sens negun defalimén. La carn que près és de la nostra humana natura. Carn uera près ab uera ànima racional e aquela carn pres'à ensems ab uera ànima racional sens successió 1060

1047 e veser B om 1049 qu'en auets exempli B exempla que audistis 1050 per B ex | responcions M ead man in ultimo verbo pag praeced responcions

1051-1052 dels uns e dels altres B utrorumque | per què B quare add super 1052 opinió B opinionibus | <seria bo> M al man add int lin B desiderabat 1053 agués B fieret | damunt dites B predictas | E/B add tunc | a B scilicet ad 1054 sia B est add nisi | una B add tantummodo

1055 part B add huius libri

1056 Consentit B positio mea 1057 aquel B ipse 1058 vera B add et 1059 negun B aliquo | près B assumpsit 1060 près M al man corr in presa (près à?) B assumpsit | ànima M ead man corr atzema lect dub 1061 aquela B ipsam | près à B asumpsit | ensems B si-

1056-1057 *Symbolum Concilii Foroiuliensis*: «... sola Verbi Dei persona, id est, Filius... descendit de caelis...» (DENZ., 619). *Professio fidei Waldensibus praescripta in epistola Innocentii III ad Raimundum de Rocaberti, archiepiscopum Tarraconensem*: «... Incarnationem Divinitatis non in Patre neque in Spiritu Sancto factam, sed in Filio tantum, corde credimus...» (DENZ., 791). 1057 *Symbolum Quicumque*: «... alia est enim persona Patris, alia [persona] Filii... una est divinitas, aequalis gloria, coaeterna maiestas...» (DENZ., 75). 1059-1060 *Symbolum Concilii Chalcedonensis*: «... consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem...» (DENZ., 301). 1060 *Ibid.*: «... eundem ex anima rationali et corpore...» (DENZ., 302). 1061-1062 *Concilii Ephesini Epistola II Cyrilli ad Nestorium*: «Non enim primo vulgaris quispiam homo ex Virgine ortus est, in quem Dei Verbum deinde se dimiserit, sed in ipso utero carni unitum...» (DENZ., 251). 1062-1063 *Canon sextus Concilii Constantinopolitani II*: «Si quis abusive et non vere Dei genitricem dicit sanctam gloriosam semper Virginem Mariam vel secundum relationem, quasi homine puro nato, sed non Deo Verbo incarnato et nato ex ipsa..., anathema sit» (DENZ., 427).

en lo uentre de nostra dona sancta Maria verge gloriosa, que concebé Fil uer Déu e uer home en quant natura humana».

1065 Aprés qu'el latí àc feta aquesta positió demanà al nestorí si plazia a él la positió que feta auia. Respòs lo nesturí e dix que pagat || f. 51^b
era de la positió, enperò vulia saber d'él qual manera vulia tenir a prouar que en Ihesu Xrist no sia mas una persona ni per quantes rahons ho entenia prouar e encara que li dixés la manera segons la qual él entenia qu'el Fil de Déu aya presa natura humana.

1070 Dix lo latí que la manera segons la qual entenia prouar una persona tan solament éser en Ihesu Xrist era segons la manera que tenguda auia ab lo grec, so és a saber, segons les dingnitats de Déu e vulia prouar per deu rahons vna persona éser en Ihesu Xrist, car per aqueles podia hom auer manera a soure les altres qüestions pelegrines.

1075 La manera d'encarnatió és aquesta: Déus Fil és una persona e és bonea, granea, eternitat, poder e los altres. Per raó de bonea prèss bona natura humana e per raó de granea prèss gran natura e per raó de eternitat prèss aquela perdurable e inceparable e per raó de poder prèss natura poderosa e enaxí de les altres e per asò fo la encarnatió se- || -gons gran manera de bonea creada e increada e axí de les altres, assemblan les dingnitats creades a les increades, aitant com póc, per so que granea de bonea e les altres no fos ociosa en aquela encarnatió ni bonea enuegiosa e axí de les altres. E fo feta la encarnatió

mul | vera B om 1062 sancta B beate 1063 ver (home) B om | home B add vocatum Ihesum Xristum, Deum quoad naturam divinam, hominem | en quant B quoad | natura B om
1064 demanà al B quesivit a 1065 Respòs B add autem | pagat B contentus 1066 la B illa | enperò B verumtamen | vulia B intendeat 1067 mas B nisi | ni B et 1068 ho entenia prouar B om | encara B etiam | li M -i desideratur prop def cartae 1069 él M ead man corr en | aya presa B assumpserit
1070 entenia B intendeat 1071 éser M ead man add int lin | segons B om 1073 una B add solam | Ihesu B om | car B quoniam 1074 aqueles B add decem | hom aver B haberi | a soure B solvendi
1077 los M lect dub les 1078 prèss (gran) natura B om 1079 prèss M ead man corr pes | prèss aquela B om | perdurable B perpetuam 1080 prèss natura B om 1081 segons M

1067 *Concilii Ephesini Epistola II Cyrilli ad Nestorium*: «... non quod naturarum differentia propter unionem sublata sit, verum quod divinitas et humanitas... in una persona unum nobis Iesum Christum constituerint...» (DENZ., 250).

1063 El text català, del qual fou traduït el llatí, devia fer: «... ver Déu e ver home, apellat Ihesu Xrist, Déu en quant natura divina, home en quant natura humana...».

1072 Vegeu el text de les línies 217-222.

1076 Vegeu la nota de l'aparat de fonts relativa a la línia 1067.

- natió segons la anunciació del àngel sant Gabriel e concepció de nos- 1085
tra dona sancta Maria e de la bonea, granea d'éla e encara, que to-
tes les parts de la natura humana, les quals apelam bonea, granea,
duratió e les altres, axí spirituals com corparals e diferens en nom-
bre, foren les vnes les altres en nombre en la natura diuina en éla
sustentades e en un mateix nombre en aquel nombre, segons lo qual 1090
les diuines dignitats són una cosa mateixa en nombre, axí com la
bonea de Déu, que és la granea de Déu, e la granea de Déu, que
és la bonea de Déu e axí de les altres. E, car aquestes són en lo Fil
Déu vestides de les parts de la natura humana, les quals parts són 1095
diuerses segons natura humana, enaxí que les vnes no són les al-
tres, || és lo Fil Déu fet home segons la manera que dita auem e
aquel home és fet Déu. Aquesta manera e moltes d'altres, dix lo
latí, fo en la encarnatió de Déu, per què yo us prec que uós digats
la manera segons la qual creets qu'el Fil de Déu fos encarnat.
- Respòs nestorí e dix: «En partida, pagat son de la manera que 1100
auets dita, mas plagra'm que aguéssets dit que les parts que són de
la natura humana, les vnes són sustentades en les altres, axí com
bonea, que és sustentada en granea e granea en bonea, estant bonea
gran per raó de granea e granea bona per raó de bonea e de totes
les parts éser una persona humana, en la qual són sustentades e éla 1105
en éles, e aquesta persona estant un home per si, creat e concebut

seq de cancell | axí B idem 1085 àngel sant B sancti angeli | Gabriel M *seq* e de la bonea,
granea *cancell ead man* 1085-1086 nostra dona B *om* 1086 sancta B beate | bonea B *add*
et | e encara B *preteera* | que B *om* 1088 axí B *tam* | com B *quam* 1089 les unes les al-
tres B *eedem* | divina B *add* et | éla B *ipsa* 1093 car B *quia* | aquestes B *add* dignitates
1093 són B *add* invicem 1095-1096 les unes no són les altres B una non est alia 1096
Fil Déu B *Filius Dei* | que dita avem B *predictum* 1098 fo B *fuertunt* | de Déu B *divina* |
per què B *quare* | que B *quatinus mihi* 1099 manera B *modum seu maneriem* | qu' B *om* |
fos B *fuisse*

1100 Respòs B *respondens* | e B *om* | En B *pro* | son B *suum* 1101 avets dita B *di-*
citis | que són B *om* 1102 altres B *add* invicem 1103 granea en bonea B e *converso* |
estant B *existente* 1105 éser B *esset* | éla B *ipsa* 1106 e (aquesta) B *add* *quod* | aquesta B

1085 *Evangelii de Lluc* I, 26.

1106-1107 DIODORI DE TARSO, *Fragmentorum collectio syriaca*, 2: «Neque enim Paulus requisivit ut Deus Verbum, quando fit caro et quando formatur, sit infans de

1085-1086 La «concepció» de la qual ací es tracta no és la coneguda com a «Immaculada (o Puríssima) Concepció de Maria», amb una herència literària i artística tan important. En la d'ací, la mare és Maria i el fill, Jesús. En aquella, la mare és Anna, Maria la filla. Crec que cal subratllar la importància de la segona part del paràgraf (línies 1084-1099) per a la comprensió adequada de la teologia de Llull sobre el dogma catòlic de l'encarnació del Verb. Segons aquesta, la unió de les dues naturaleses es realitzà «in persona Verbi». Llull, en canvi, basa la seva explicació en les «dignitats», que es troben i s'identifiquen amb l'essència divina.

en la uerge glorioza e d'él vestit, lo Fil Déu estant una persona diuina per si mateix abitant en la humana persona e partissipant per gràcia ab aquela e d'amdues persones conciderat un Déu Ihesu
 1110 Xrist, uer Déus e uer home, en lo qual partissipen bonea creada e increada e enaxí de les altres, segons la qual partissipatió fo feta la incarnatió del || Fil de Déu e aquesta és la manera segons la qual f. 52^a
 nós creem en la encarnatió del Fil de Déu e d'aquí auant pensats de proceir», dix lo nesturí al latí.

1115 *De la primera raó*

Dix lo latí: «La sauiea de Déu entès e la volentat amà la mayor granea que póc éser de bonea, duratió, poder, vertut, veritat e glòria en aquela encarnatió qu'el Fil de Déu près, on enaxí com sauiea e volentat s'agren a aquella encarnatió ab maior obiectatió de bonea,
 1120 granea e les altres, couenc que enaxí ó complisen bonea, granea e les altres per so que fossen egals en aquella encarnatió a la obiectatió. Couenc, doncs, que fos aquela encarnatió la maior que póc éser obiectada per sauiea e per volentat e complida per bonea, granea e les altres. Maior no fóra si en Ihesu Xrist fossen dues persones, car
 1125 la persona humana fóra en si mateixa sustentada e les sues parts en éla e éla en les sues parts e enaxí no pogra éser vnió d'éla e de la persona diuina, si doncs no fossen sots una matexa esència, axí

ista | persona B *add* sit | estant B existens 1107 él M *corr* éla | Déu B Dei | estant B existens
 1109 aquela M *ead man corr* éla B ea | conciderat B haberetur 1111 increada B *add* et
 magnitudo | enaxí M *ead man corr* enaxí | enaxí de B *om* 1113 e d'aquí avant B amodo
 enim | pensats B potestis | de B *om*

1115 raó B *add* secunde partis

1116 latí B incipiens latinus primam rationem | la (volentat) B sua 1117 póc B pos-
 sit | glòria B *add* et hoc 1118 qu'el Fil de Déu près B Filii Dei 1120 que B *add* hoc
 1120-1121 e les altres B *om* 1121 obiectatió B *add* predictae 1122 la maior B maiorem |
 póc B posset 1123 (e) per B *om* | e complida per bonea B *om* 1124 Maior B *add* autem |
 car B quoniam 1126 (e) éla B ipsa | les sues parts B eis | d'éla B ipsius 1127 doncs B

Maria [natus]. Sed dicit hominem de Maria natum missum esse ad salutem nostram... eum, qui natus est, misit ad salutem nostram...» (XIBERTA, 129, 2). 1108 EIUDEM, *Fragmentum*, 5: «... novimus Deum Verbum vocatum esse hominem, quia habitavit in Filio hominis...» (XIBERTA, 130, 5). 1108-1109 EIUDEM, *Alia fragmenta*, 25: «In utero autem virginis qui inhabitavit, ipse sibi templum formavit, neque a templo aberat. Implevit illud gloria et sapientia sua» (XIBERTA, 133-134, 25). 1109-1110 EIUDEM, *Fragmenta latine servata*, 22: «Adoramus... formatum in utero virginali propter omnium conditorem. His confessis rebus, unam offer venerationem... sed per unam venerationem introducis blasphemiam, ut, si una est adoratio, sit et una substantia» (XIBERTA, 133, 22).

f. 52^b com les tres persones diuines, que són sots una esència diuina, o axí com || ànima racional o cors d'ome a éla conjunt, que són sots una esència humana. E car Déus e home coué que sien distints per esència e en la encarnatió coué éser coniucció de natura diuina e humana per so que sia un Ihesu Xrist, és impossíbol que en Ihesu Xrist sien dues persones, so és a saber, diuina e humana. És, doncs, Ihesu Xrist una persona diuina, en la qual natura humana és home e aquel home en la persona diuina és Déu e la persona en la natura humana és home e enaxí és feta vnió de natura diuina e humana, vnió de bonea diuina e de bonea humana e enaxí de les altres, e per asò està la persona una e és un Ihesu Xrist, lo qual és uer Déu e uer home».

Destruir uolc lo nestorí so qu'el latí dit auia e dix: «Segons obiecció de sauiea e de volentat e complimén de bonea, duratió, poder e les altres, no pogra éser feta la encarnatió, si home per si mateix no pogués éser home, enaxí que en altra natura fos home e no en la sua mateixa. Couenc, doncs, que aquel home deíficat fos en si mateix personat e hominificat, per so que no's concordàs la sua natura ab minoritat de bonea, granea, || duratió e les altres, e car aquel home couenc éser home pus noble que negun altre home en natura humana, segeix-se, doncs, que sia per si mateix persona e per si mateix sustentat».

f. 52^c Respòs lo latí e dix que aitant com la homanitat de Xrist partíssipa pus fortment ab natura diuina, aitant és pus luny a minoritat de granea, bonea, duració e les altres e és pus prop a granea d'aqueles e à pus noble sobiect e sustentamén e car és més prop a la natura diuina si vna és la persona e dues són les natures e fóra pus luny, si dues fossen les persones, e per asò no ual uostra raó e està nostra positió e probatió uera e no naffrada.

om | una *B om* 1129 ànima *M eras sed legitur lum ultraviol* | o *B et* | d'ome *B humanum* | a éla *B anime* 1130 *E B autem* | car *B quoniam* 1131 cové *B om M seq* que *cancel* | éser *M ead man corr* sia *B fieri* 1132 Ihesu *B om* | Ihesu *B om* 1135-1136 e aquel home en la persona divina és Déu e la persona en la natura humana és home *M ead man in mg* 1136 enaxí *B om* | humana *M seq* en la qual natura humana és home *cancel ead man* 1137 unió *B praet et* 1138 per asò *B ideo* | (e) és *B om*

1140 so qu' *B quidquid* 1140 e (complimén) *B add etiam secundum* 1144 mateixa *B om* | Couenc *B oportet* | aquel *B ipse* 1145 mateix *B om* | personat *B homo personatus* | e *M ead man add int lin* | 's concordàs *B concordaret* 1147 negun altre *B omnibus aliis* 1148 doncs *B om*

1150 e dix *B dicens* | que *B om* | aitant com *B quanto* | homanitat *B natura humana* 1151 és pus luny *B longius distat* 1152 pus prop *B propinquior* 1153 més prop *B propinquior* 1154 són *B om* 1154-1155 e fóra pus luny *B quam* 1155 e per asò *B om* 1154 e no naffrada *B om*

1155 La construcció de la frase i el text llatí portarien a suprimir la «e».

De la segona raó

Dix lo latí al nesturí: «Si en Ihesu Xrist agués dues persones se-
 guire's d'amdues tersa persona, axí com d'ànima e de cors, qu'es
 1160 segeix ters, so és home compost d'ànima e de cors e asò és im-
 sítbol e contra la bonea, granea, eternitat de la persona del Fil. Mas
 en so que una és la persona e no dues, enfre || amdues les natures f. 52^d
 no's segeix ters nombre e reman en aquela persona Fil Déu e home
 Déu e Déu home, qui és vn matex Xrist, una mateixa persona».

1165 Respòs lo nesturí e dix que so que hom comunament apela en-
 carnatió e partissipatió de natura diuina e de natura humana e de
 persona diuina e de persona humana, partissipant en Ihesu Xrist la
 diuina natura ab la humana per maior gràcia de bonea, granea, du-
 ratió e les altres que ab neguna altra natura humana, la qual partis-
 1170 sipatió no y puria éser per maior gràcia de bonea e les altres sens
 dualitat de persones.

Dix lo latí al nesturí: «Vós sots contra comuna crestiana oppi-
 nió, çar, segons so que deïts no seria encarnatió mas partissipatió.
 E la partissipatió seria fora vnió de natura diuina e natura humana e
 1175 segons veritat no seria legut que hom dixés vn Ihesu Xrist ni que
 en él fos Déus home ni que home fos Déus. E aital oppinió és
 defora la fe xristiana e és dedins la oppinió dels sarrayns e dels
 jueus, qui creen que Déus no ssia home ni home no sia Déus. ||

*De la tersa raó*f. 53^a

1180 «Amic», dix lo latí, «lo foc escalfa l'àer e per assò és legut que
 hom diga que l'àer és calt, mas no és legut que hom diga qu'el foc

1157 raó B *add* secunde partis

1158 agués B *essent* 1159 d'amdues B *ex ipsis duabus* | qu' B *om* 1160 ters B *quod-*
 dam terciùm | so és B *scilicet* 1161 granea B *add et* | Fil B *add Dei* | Mas B *Verum* 1162
 amdues B *ipsas duas* 1163 ters B *ternarius* 1164 matex B *om* | una B *praeit et* | mateixa
 B *om*

1165 hom B *om* | apela B *vocatur* 1166 e (partissipatió) B *est* 1166-1167 e de per-
 sona divina e de persona humana B *om* 1169 neguna B *alia* | qual B *add scilicet* 1170
 y B *om*

1172 Dix M *ead man corr ix* | nesturí B *om* | crestiana B *cuiuslibet xristiani* 1173 car
 B *quoniam* | so que deïts B *dicta vestra* 1174 E la partissipatió B que 1175 hom dixés B
diceremus | ni que B *neque* 1176 fos B *om* | aital B *ista* 1177 és B *om* | dedins B de |
 e B *add etiam* 1178 qui B *add non* | no B *om* | ssia M *ead man corr seria* | no B *om* | sia
 B *om*

1179 B *add secunde partis*

1180 e per assò B *quare* 1180-1181 que hom diga B *dicere* 1181 que hom diga B

sia àer ni'l àer sia foc e asò és per so car la differència està enfre la una esència e l'altra. En senblan manera, si en Ihesu Xrist fossen dues persones e'stegra differència enfre la una persona e'l altra, no fóra legut que hom dixés que la una persona fos l'altra e fóra legut 1185 que hom dixés que la una persona és l'altra en so que és legut dir que Déus és home e home és Déu e asò és contradicció, la qual no pot estar. E, si és dit que Déus és encarnat, segons que és dit l'àer és calt, per so car és calfat, és legut que hom diga que Déus és encarnat segons los accidens de la homanitat e no segons la substància, 1190 la qual cosa és inconuenient e impossible, segons bonea e granea d'encarnatió e segons uera predicatió».

Dix lo nesturí: «La encarnatió coué éser segons la natura de les persones diuines, axí com lo Pare, qui és persona, e'l Fil persona e'l Sant Spirit persona e totes les tres persones [són] vn Déu. Enaxí, 1195 en Xrist, lo Fil Déu és una persona e'l home Xrist és altra persona e amdues || les persones són un Xrist. E, si era axí com uós deïts, seria la encarnatió contra la obra dedins, que no trametria defora sa semblansa».

Respòs lo latí e dix: «Per so car lo Pare produhia de sa esència 1200 lo Fil e'l Pare e'l Fil produhien lo Sant Sperit de lur esència podien estar tots tres, persones distintes. Mas, en quant lo Fil no produeix la homanitat de Xrist de sa esència, mas que produeix aquela en sa esència, no podia éser ab éla vn Xrist, estant lo Fil una persona e la homanitat altra e asò és prouat, segons que damunt dit auem. 1205 Per què, lo uostre exempli res no uall».

dicere 1182 ni'l àer sia foc B e conuerso | per so B ideo 1183 En semblan manera B a simili | Ihesu B om 1184 no B nec 1185 que hom dixés B dicere 1185-1186 e fóra legut que hom dixés que la una persona és l'altra B om 1187 és (Déu) B om 1188 és dit B dicatur 1188-1190 segons que és dit l'àer és calt, per so que és calfat, és legut que hom diga que Déus és encarnat M ead man add in mg 1189 per so car B quia | que hom diga B dicere 1194 axí com B sicut 1195 [són] M al man add int lin B sunt 1196 lo Fil Déu B Deus Filius 1197 amdues B iste due | E, si B si enim | era B esset | axí com B sicut 1198 la obra dedins B interiorem actionem | que B quoniam
1200 e dix B dicens | per so car B quia | produhia B producit 1201 produhien B om | podien B possunt 1203 que B om | aquela B ipsam | en sa M en sa en sa 1204 podia B posset | éla B ipsa 1205 segons que B per ea que 1206 res no B nichil

1198-1199 «... trametre defora sa semblansa...». La frase també es troba en el tractat del mateix any 1294, *Lo sisè seny, lo qual apellam affatus* (PERARNAU, ATCA, 2 (1983), 72, línies 146-147). Vegeu també més avall, en aquesta mateixa *Disputació*, les línies 3910-3912, 4035-4036, 4108, etc.

De la quarta raó

Ço coué éser en la encarnatió, on se seguesca major coniuñció e concordansa e maior fi e mager granea de bonea, duratió, poder e
 1210 les altres. E asò coué éser enaxí, per so que la encarnatió sia en
 maioritat e no en minoritat de coniuñció, concordansa e les altres.
 És, doncs, encarnatió en majoritat, si en Xrist à una persona tan so-
 lamén e que hom sia persona e personat en la una persona, en la
 qual és sustentat, deíficat || e hominificat. E aquesta maioritat seria
 1215 en priuació, si home era persona e personat en si mateixa e en si
 mateix sustentat, la qual priuatió de maioritat és contra granea de
 bonea e les altres. És, doncs, en un Ihesu Xrist una persona tan
 solament».

f. 53^c

Dix lo nesturí: «Tot ens és maior en si mateix que en altre, axí
 1220 com bonea, que és maior en son propri bonificable que en lo bonifi-
 cable defores, e axí com l'entenimén qui és maior en son propri en-
 telligible que en l'entelligible defora, e enaxí com lo uuser, qui és
 maior en son propri vesible que en vesible defora, e axí com lo foc,
 qui és maior en si mateix que en l'àer. E aquesta maioritat és segons
 1225 granea de bonea e les altres. On, si home no era sustentat en si ma-
 teix e personat per sa pròpria personabilitat, seria maior en estranya
 personabilitat e en éla auria més de entitat e granea de bonea e les
 altres que en si mateix e seguir-s'ien molts inconueniens, axí com
 home qui seria més home en altre que en si matex e la sua bonea,
 1230 que seria pus gran en altra bonea que en si mateixa, e asò és im-
 possible. Per la qual impossibilitat és significat que en Ihesu Xrist
 à dues persones».

Respòs lo latí e dix al nesturí que él || deya veritat segons cós f. 53^d

1207 raó B *add* secunde partis

1208 Ço M *al man corr in* so B illud | on B unde | e (concordansa) B *om* | concordansa
 B *praeit* maior 1210 per so que B ut 1212 doncs B *autem* | à B sit 1213 la (una) B
 ipsa 1215 en M *al man add int lin* él | era B *esset* 1216 la qual B cuius 1217 altres B
add quare concludit *necessario quod* | és B sit

1219 Dix B *add* opponendo | tot B quodlibet 1219-1220 axí com B velut 1220 bo-
 nificable B alio 1221 axí com B *om* 1222 enaxí com B *om* 1222-1223 qui és maior B
om 1223 vesible (defora) B *om* | axí com B *om* 1224 qui és maior B *om* 1225 granea B
 maioritatem | e B *add* etiam | on B quam | era sustentat B sustentaretur 1226 personat B
 personaretur 1228 si mateix B seipsa | e B exinde 1229 més B melius 1230 que seria
 B *om* | mateixa B *om* 1231 Per B quare | la qual impossibilitat B *om* | és significat B se-
 quitur | Ihesu B *om* 1232 à B sunt

1233 Respòs B *respondens* | e B *om* | al nesturí B *om* que él deya B *magister*... vos dici-

1222-1223 Vegeu *Lo sisè seny, lo qual apellam affatus* (PERARNAU, ATCA, 2 (1983), 67, lín. 74 ss.).

de natura, mas car la encarnatió era sobre cós de natura segeix-se, segons orde de les obres que són sobre natura, qu'els ens qui són 1235
 dejús sien majors e pus nobles en los ens desús, axí com amatiu creat, qui és maior per granea de bontat en amar la subirana amabilitat diuina que en amar la sua amabilitat creada, e asò mateix de la bonea del foc, qui és major segons granea de fi en la potència sencitiua que en si mateix, e la potència sencitiua, que és maior 1240
 en la racionatiua que en si mateixa.

De la cinquena raó

Dix lo latí: «La fi per què és encarnatió és per so que Déus sia home e aquesta és la primera entenció e la pus principal per què Déus és encarnat. E la segona entenció és per so que home sia Déu 1245
 e aquesta segona entenció és primera segons comparatió de la redemptió del human gendre, la qual redemptió és per la segona entenció. És, doncs, la encarnatió segons l'orde e ls graus de les entencions, que dites auem. Per què, segons aquest ordre e entencions, coué que en Ihesu Xrist no aia mas una persona e que aquela persona diuina sia Déu e home, || enaxí que home sia per so que la persona qui és Déu sia aquell home. E si en Ihesu Xrist auia dues 1250
 f. 54ª persones seria la persona humana per so que fos home e no per so que la persona dauina fos aquell home e seguir-s'ia que la persona diuina fos per so que la persona humana fos la diuina persona e 1255
 enaxí seria en aquest grau la persona diuina per la segona entenció e la persona humana per la primera, la qual cosa és impossible e

tis 1234 mas B verum | de natura B naturalem 1235 obres B operationum 1235-1236 qui són dejús B inferiora 1236 desús B superioribus *add* quam in se | axí com B velut 1237 qui B quod | per B in | en amar B amando | subirana B supremam 1238 en amar B amando 1239 qui B que | segons B in 1240 mateix B *om* | e B *add* similiter 1241 mateixa B *om* 1242 aquesta B ista | per què B quare 1246 e aquesta segona entenció B istud autem | primera B primo in intentione | segons comparatió B habito respectu | de B ad 1248 e B *add* secundum 1249 per què B quare | aquest B istum | e B *add* ipsas 1250 Ihesu B *om* | una B unica 1251 divina B *om* | la B illa 1252 aquell B *om* | Ihesu B *om* | avia B essent 1254 aquell B *om* 1255-1256 e enaxí B unde 1256 persona B *om* 1258 Ihesu B *om*

1243-1248 Formulació important en el sistema teològic de Llull, que capgira la doctrina tradicional entre els teòlegs entorn de l'encarnació del Verb, tesi que col·locava l'encarnació en dependència del pecat de l'home. En el sistema lullà, qualsevol realitat és avaluada pels seus valors intrínsecs i propis i no pas per esdeveniments accidentals. Recordem una altra aplicació dels mateixos principis en el text de les línies 115-120, també en el de les línies 4109-4116.

contra granea de fi e de bonea e les altres. És, doncs, en Ihesu Xrist una persona tan solament».

- 1260 Respòs lo nestorí e dix que en homanitat maior cosa és persona que natura, car natura humana és per so que sia home, lo qual home és una cosa mateixa en nombre ab la sua persona mateixa. Segeix-se, doncs, maior fi de persona diuina e de persona humana, que de persona diuina e de natura humana, e car en la encarnatió coué éser
- 1265 la maior fi, segeix-se que la fi sia de persona diuina e d'altre persona, que sia humana, car, si no u ere, seria la fi d'encarnatió en poquea de fi contra granea de fi e en minoritat de fi contra maioritat de fi e en malea contra || bonea e en vici contra vertut e en falsetat contra veritat, la qual cosa és imposible. f. 54^b
- 1270 Respòs lo latí e dix que so qu'el nesturí deya era veritat segons cós de natura, mas segons coniuncció, que és sobre natura, feta de diuina persona e de humana natura en la encarnatió ha maior fi que no seria si era la encarnatió de dues persones, car la fi de la humana natura seria sustentada en la humana persona, en quant aquela persona seria per si mateixa e no seria sustentada la fi de la humana natura en la persona diuina, la priuació de la qual sustentatió posaria en la encarnatió poquea de fi contra granea de fi, e minoritat de fi contra maior, e malea contra bonea, e vici contra vertut, e falsetat contra veritat, la qual cosa és imposible

1280 *De la sisena raó*

Dix lo latí al nestorí: «Si en Ihesu Xrist auia dues persones, seria differència enfre persona e persona, per la qual serien dos Xrists

1260 Respòs B om | e B om | maior cosa B maius quid 1261 car B quoniam 1262 mateixa B om 1263 doncs B quare 1264 car B quoniam 1265 d'(altre) B om 1266 car B nam | u B ita 1267 contra granea de fi M ead man add in calc | granea B maioritatem, | granea de fi e en minoritat de fi contra B om | minoritat M ead man add in calc e en minoritat cancell

1270 e dix B dicens | so M sol | veritat B verum 1271 sobre M seq cós de cancell B om 1272 de B om 1273 no seria B om | era B esset add dicta | car B quoniam 1275 sustentada M seq en expunc 1277 poquea B parvitatem 1277-1278 minoritat de fi contra maior, e malea contra bonea, e vici contra vertut B minoritatem, malitiam et vitium finis contra maioritatem, bonitatem et virtutem finis

1280 raó B add secunde partis

1281 al nestorí B om | Ihesu B om | avia B essent 1282 per B propter 1283 per

1280-1307 Un dels punts més importants en la teologia del Verb encarnat és el de fer encaixar la unitat de la persona divina amb la dualitat de natures, divina i humana, en Crist. Aquest apartat exposa la forma lulliana de compaginar els dos extrems.

distins la un de l'altre e per asò la distinció d'amdós destruiria la possibilitat d'un Xrist tan solament, car no puria éser un Xrist Déu e home. És, doncs, una persona en Xrist tan || solament, per so que la encarnatió sia estada possible e poguda».

f. 54^c Respòs lo nestorí e dix que si en Ihesu Xrist no auia mas una persona, estant Ihesu Xrist de persona diuina e de natura humana, seria perduda differència en aquela vnitat de persona, car la persona diuina e la humana natura serien una cosa mateixa en nombre, per què's seguiria que Ihesu Xrist no fos de dues natures, distinta la una de l'altra, e seguir-s'ia que seria de dues natures distinta la una de l'altra, so és, de la diuina e humana, e asò és contradicció. Són, doncs, en Ihesu Xrist dues persones.

Respòs lo latí e dix qu'el foc escalfa l'àer, per lo qual escalfamén està differència enfre calor e calor, estant la una calor pròpria qualitat del foc e l'altra calor qualitat apropiada a l'àer, enperò en escalfat elementat una cosa mateixa en nombre són, sots spècia de calor, la qualitat pròpria e apropiada. E per asò differència no reman en la vnitat de calor e reman en les qualitats distintes, que dites auem. En senblan manera, pot hom coniderar com estan vnitat e differència en la encarnatió, car || en vnitat de persona són una cosa mateixa en nombre natura diuina e humana en quant Déus és home e home és Déus, mas en quant les natures són distintes, enaxí que la una no és l'altra, reman differència sustentada en la natura diuina o persona e en la natura humana, per què uostra raó res no ual.

f. 54^d [De la setena via]

«Amic», dix lo latí al nestorí: «Home naturalmén és corumpi-

asò B ideo 1285 tan solament B sola 1286 sia estada B fuerit | poguda B possificata 1287 Respòs B opposuit | que B om | mas B nisi 1288 estant Ihesu Xrist de persona M ead man add int lin | Ihesu B om | de B ex | de (natura) B om 1289 seria perduda B destrueretur | de persona B personali | car B quoniam 1290-1291 per què B quare 1291 Ihesu B om | de B ex 1291-1292 distinta la una de l'altra B ab invicem distinctis 1292 seguir-s'ia B om 1292-1293 distinta la una de l'altra B ab invicem distinctis 1293 so és B scilicet | de B ex 1294 Ihesu B om 1295 Respòs B add ad hoc | per B propter 1297 (altra) calor B om | apropiada B add mei? rationi? 1298 escalfat B calefaciendo 1299 la B utraque | qualitat B add scilicet | per asò B sic | E B sed 1300-1301 que dites avem B supradictis 1301 pot hom coniderar B considerari potest | com B qualiter 1302 car B quoniam 1303 mateixa B om 1304 és (Déus) B om | mas B nichilominus | enaxí B sic 1306 (e) en B om 1306 per què B quare 1307 no B om 1308 De la setena via M al man add in mg super B De septima ratione secunde partis 1309-1310 corumpible M lect dub corumpible

1310 ble e mortal, per què, si en Ihesu Xrist eren dues persones, seria aquel home corumpible e mortal e no corumpible ni mortal en quant seria deïficat e eternat, con sia so que deïficat e eternat no sien corumpables ni mortals e car contradicció no pot estar, coué que en Ihesu Xrist no sia mas vna persona e que en aquella home deïficat e eternat sia incorumpable e no mortal. E encara, que si fos corumpable e mortal no pogra éser deïficat ni eternat e enaxí la encarnatió éser no pogra».

Dix lo nestorí: «Comuna oppinió és que Xrist murí en quant home, car dementre que fon en la creu e la ànima fo partida del cors, adoncs Xrist no fo home, car si fos home la ànima || no fóra f. 55ª partida del cors e no fóra mort, e, car fo mort, fo corumpable e mortal ans que murís; e car la diuina persona és incorumpable e immortal, couenc que la mortalitat e coruptibilitat aguessen pròpies persones, en qui fossen sustentades, la qual persona fo altra que no era la persona diuina. Són, doncs, en Ihesu Xrist dues persones, so és a saber, persona immortal e incorumpable e persona mortal e corumpable».

1325 Respòs lo latí e dix que jafós so quel cors fos en la creu sens ànima e murís, per tot so no's segeix que Xrist en aquel temps no fos home, car home era en la diuina persona, en la qual eren lo cors e la ànima sustentats per encarnatió, deïficats e eternats e, per asò, en quant aital sustentatió l'ome eternat e deïficat no fo mortal ne incorumpable, mas en quant natura humana fo mortal.

1310 per què B quare | Ihesu B om | eren B essent 1311 corumpible M lect dub corumpable | ni mortal B et immortalis 1364 eternat B eternificatus | con sia so que B cum | eternat B eternificatum 1312-1331 no sien corumpables ni mortals B sint incorruptibilia et immortalia 1314 Ihesu B om | no sia mas una persona B una persona tantummodo sit | que M ead man add int lin 1315 eternat B eternificatus | no mortal B immortalis | e B om | encara B enim 1316 enaxí B sic

1318 Dix B contra hoc arguit | nestorí B add dicens 1318 és B tenet | murí B fuit mortuus 1319 car B quoniam | dementre que B dum | partida B separata 1320 adoncs B om | car B nam | si B add tunc | fos B fuisset 1320-1321 fora partida B recessisset 1321 e no B nec | fóra B fuisset | fo ((corumpable) B fuerat 1322 ans que murís B ante mortem | e car B quoniam autem | (incorumpable) e B add etiam 1323-1324 pròpies persones B propriam personam 1324 qui B qua 1324-1325 que no era B a 1325 Ihesu B om | 1326 e (persona) B add alia

1328 Respòs B ad hoc respondens 1328 e B om | que B om | jafós so qu: B quamquam | fos B fuisset 1329 murís B mortuum | per B propter | tot B om | que B quin 1330 no B om | car B quoniam | era B om 1331 eternats M ead man corr eternets 1332 en M ead man add int lin | quant B quod 1333 incorumpable B corruptibilis | en quant B

1314-1315 Aquesta formulació sembla deducció lògica de la doctrina bàsica exposada en les línies 1084-1099, tal com he intentat de subratllar en la nota explicativa a les línies 1085-1086.

E fo mortal per honrar la diuina natura e per recrear l'uman ligiatge e no fo corumpable en quant fo eternat e deïficat.

1335

De la [vuitena] raó

f. 55^b Dix lo latí al nestorí: «En la encarnatió || fo de la esència del deïficatiu e de la esència del hominificable e en aquela encarnatió fo una la esència del deïficatiu qui deïficà l'ome e la esència del hominificable, so és del Fil qui hominifica si mateix, e fo la distinció enfre la esència del Fil e la esència del home deïficat e enaxí fo una la persona e foren dues les esències. E, si la esència del home fos persona per si, foren moltes les persones, d'on se seguira aquest inconuenient e molts d'altres, so és a saber, que la persona del Fil no fóra la persona del home e en quant no fóra la persona del home no fóra home, e en quant la persona del home no fóra la persona del Fil Déu, no fóra l'ome Déu e enaxí no fóra encarnatió. Couén, doncs, que en Ihesu Xrist no aya mas una persona».

1340

1345

Dix lo nestorí al latí: «En creació fo crear de la esència del creable e no de la esència del creatiu. Enaxí, per lo contrari, fo en la encarnatió encarnar, segons que uós deïts, de la esència de personificatiu e no de la esència del personificable, car pus que home no auia persona per si, no podia auer esència de personificabilitat, per què segeix que la persona no póc éser vna d'amdues les natures. Couent, doncs, que fossen en la encarnatió dues persones».

1350

1355

f. 55^c Respòs lo latí e dix || que enaxí com la natura humana fo en la natura diuina deïficada e romàs ab éla vn Fil Déu, enaxí en la persona diuina fo personada e romàs ab éla una persona diuina, en la qual fo personificable, enaxí com la natura humana en la diuina, en qui fo deïficable. Per què, segons assò, uostra raó res no ual.

1360

quoad 1334 E fo mortal B om | per B ad 1335 e B tamen

1336 vuitena M vij al man corr in viij | raó B add secunde partis

1337 latí B praeit Procedens ad octavam rationem | al nestorí B om | En B om 1339 qui B que | del B ipsius 1341 del home B humanam 1342 foren B om | del home B humana 1343 se seguira B sequerentur | molts B plurima 1345 del home B humana 1347 enaxí B per consequens | no B nec | fóra B om 1348 Ihesu B om | no aya mas B esse tantummodo

1349 nestorí B praeit Arguens seq contra hoc | al latí B om | fo B fo fo | de la esència B om 1350 Enaxí B ita in proposito 1351 que vós deïts B dicta vestra 1352 de la esència B om | car B nam 1353 no avia B carebat corr cabat | personificabilitat M al fors man corr in personificabilitat 1354 per què B unde | póc B posse | una B add tantummodo | d'amdues B duabus 1355 doncs B et sic

1356 Respòs B praeit Ad quod | e dix B dicens | enaxí com B quemadmodum 1359 enaxí com B velut 1360 Per què B et sic | segons B propter | res no val B non concludit

De la [novena] raó

«Amich», dix lo latí al nesturí, «axí com lo Pare e'l Fil e'l Sant Spirit són vna res, so és, vn Déu, una substància per esència, enaxí en la encarnatió la natura diuina e la natura humana no pogra ésser
 1365 un Xrist per persona vna e no moltes, car si fossen moltes, la multitud d'aqueles enpatxara que la natura diuina e la natura humana no pogren éser vn Xrist per persona, ans couengra que fossen molts Xrists, enaxí com foren moltes les persones. E car és un Xrist tan solamén e no molts, coué que una sia la persona e no moltes, per
 1370 la qual la natura diuina és humana e la humana és la diuina».

«Amic», dix lo nesturí al latí, «pozada differència enfre bonea e granea, enaxí que la vna forma no sia l'altra, se segex || qu'el bonificar e'l magnificar no sien una cosa mateixa en nombre. En semblan manera, si differència és enfre la natura diuina e la natura humana, impossíbol cosa és que amdues les natures pusquen éser una
 1375 cosa mateixa en nombre per una persona ni per moltes, per què la encarnatió no pot éser per vnitat de una persona, mas pot éser per pluralitat de moltes persones, partissipant la una ab l'altra, axí com bonea que partissipa ab granea en quant per granea és gran e granea que partissipa ab bonea en quant granea per bonea és bona».

Respòs lo latí al nestorí: «Jassia assò que bonea e granea sien differens, no's segeix que bonificar e magnificar no pusquen éser una cosa mateixa en nombre, sotspozat que bonificar sia granea e
 1385 magnificar sia bonea, axí com en la encarnatió, en què deificar és

1361 [novena] M VIII *al man corr in VIIIJ* | raó B *ratione add secunde partis*
 1362 Amich, dix lo latí al nesturí B *om* 1363 enaxí B *ita* 1364 natura (humana) B
om | no pogra ésser M *ead man in ras* B *sunt* 1365 una B *unicam* | no B *add* per | moltes
 B plures 1365-1366 multitud d'aqueles B *earum pluralitas* 1366 la natura divina e la natura humana B *naturas divinam et humanam* 1367 no pogren B *om* | per persona B *personaliter* | ans B *ymo* | couengra que B *om* | fossen B *add necessario* 1367-1368 M *in mg textus quatuor linear erasus nec lumine ultraviol legibilis* 1368 enaxí com B *sicut* | foren B *om* | moltes B plures 1368 car B *quoniam* 1368-1369 tan solamén B *tantummodo* 1369 molts B plures | sia B *add tantum* 1370 qual B *add in qua* | és (la) B *om*
 1371 Amic B *om* | dix B *oppositu dicens* | al latí B *om* 1373-1374 en semblan manera B a similis 1374 és B *sit* | natura B *om* | amdues B *ipsas duas* 1376 per B *neque per* | per què B *quare* 1377 pot B *potuit* 1378 moltes B *plurium* | una B *add* persona *invice*
 1380 (quant) granea B *om*
 1382 Respòs B *dixit* | al nestorí B *om* | jassia assò que B *quamquam* 1382-1383 sien differens B *differant* 1383 no B *add tamen* 1384 sia B *om* 1385 axí com B *ut* | és B

1364 «... no pogra ésser...». El lector pot veure en l'aparat crític que aquestes paraules procedeixen de correcció. Penseu que el text inicial, igual com el català que serví de base a la traducció llatina, devia dir «... són...».

la bonea e la granea de la homanitat deïficada e'l hominificar és la bonea e la granea de Déu hominificade. E assò matex apar en lo punt simple, en qui moltes linyes a él concurrens són punctificades e stant la una l'altra e punctificar, axí com || en un punt negre, en qui una linyna uermela e altra groga a él concurens és la una l'altra en negror e les distincions d'aqueles romanen defores per color groga e uermela».

De la [desena] raó

Dix lo latí al nestorí: «De deïficiatiu e hominificatiu e deïficable e hominificable se segeix vn deïficar, vn hominificar, qui són un Xrist en nombre, lo qual nombre és una persona. E, si eren moltes les persones, no puria éser vn lo nombre de la deïtat e la homanitat, car no aurién sopiect en qui's poguessen conuertir, per lo qual destruïmén seria destruïda hominificabilitat en deïtat e deïficabilitat en hominitat e, per conseqüén, granea d'encarnatió, de persenificatiuitat e personificabilitat e personar, car no abastaria en la encarnatió vn personificabilitiu e altre personificable en vn personificar, lo destruïmén de la qual granea és impossible per so que la encarnatió no sia en minoritat ni en poquea de granea, bonea e les altres. És, doncs, la encarnatió de una persona tan solamén e no de moltes».

f. 56ª Respòs lo nestorí al latí e dix || que sens personatiu e personable no pot éser personar; no pot éser, doncs, la natura humana personable sens propri personatiuitat e propri personar. E, car personar és de la natura humana en la encarnatió, couén que dues sien les persones, persona diuina e persona humana.

om 1387 de Déu B deitatis | hominificada B hominificare | matex B om 1388 linyes M ead man add in mg | punctificades B punctuificare 1389 axí com B velut | punt M ead man add in mg super 1390 és B sunt invicem 1391-1392 per color groga e vermela B in-distinctione colorum

1393 [desena] M novena in rubr sed al man cancell et corr in Xa B decima | raó B add secunde partis

1394 al nestorí B om | e (deificable) B add ex 1395 un (hominificar) B om 1396-1397 moltes B plures 1398 car B quoniam | conuertir B add ymo esset destructum 1400 hominitat B illa | d'encarnatió B add denudata foret 1401 car M ead man add int lin B quoniam | abastaria B sufficeret 1402 personificabilitiu M ead man corr lect dub personificabilitiu | e altre B nec unum | en B nec 1404 poquea B parvitate 1405 de (una) B in | e no de moltes B om

1406 Respòs lo nestorí e dix B Nestorinus contra hoc arguebat hoc modo | que B om 1408 personativitat B personativo 1410 persona divina e persona humana B humana scilicet et divina

Respòs lo latí e dix que la natura humana fo personable en la personabilitat de la deïtat enaxí com fo aquela deïficable, e assò apar en la creasió, en què creat fo creable en la creatiuitat del creador e no en la creabilitat de la creatura, car si ó fos, fóra creatura ans
1415 que fos, la qual cosa és imposible. És, doncs, en Ihesu Xrist vna persona e no moltes.

Molt concirà lo nesturí en les rahons que auia oïdes dir al latí. E dementre que él enaxí conciraua, passà lo latí a la tersa part d'est tractat per so que prouàs al jacopí que en Ihesu Xrist à moltes
1420 natures.

De la terça part

«Amic», dix lo latí al jacopín: «Qual és uostra positió, la qual fets de la encarnatió del Fil de Déu?».

f. 56^e

Respòs lo jacopí e dix que assats s'acordava sa oppinió ab la
1425 positió dels latins en quant vnitat de persona, la qual conexia que auia bé prouada al nestorí. Mas era contrària sa oppinió a la opinió dels latins en quant creya que en Xrist no aia mas una natura, una volentat, una saueia, una bonea, una granea e axí de les altres. E dix adoncs al latí que proceís e que tengué aquel orde que auia tengut
1430 ab lo nestorí.

Comensà lo latí e dix: «Comuna oppinió és enfre'ls crestians que

1411. Respòs B respondens | latí B *add ad hoc* | e B *om* | dix B *ait* | que B *om* 1412 personabilitat M *lect dub* personabilitat | aquela B *in ipsa* 1413 creat B *creare* 1414 car B *quoniam* | si ó fos B *fuisset ita* 1415 fos B *crearetur* | Ihesu B *om* 1415-1416 persona B *add solummodo* 1416 moltes B plures

1417 que avia oïdes dir B *om* | al latí B *latini* 1418 dementre B *dum* | él M *ead man corr en* | enaxí B *ad eas* | concirava B *cogitaret* 1419 Ihesu B *om* | moltes B *duas*

1424 e dix B *dicens* | s'acordava B *correspondebat* 1425 dels latins B *latini* 1426 en quant B *quoad* | que B *add et sufficienter* 1426 mas B *verumtamen* | a la opinió B *fidei* 1427 creya B *iacobini credunt* | en M *seq Ihesu cancell* | no aia mas B *esse tantum* | una M *seq perso cancell et expunct* 1425 una (granea) B *om* 1429 adoncs B *tunc* | que (tengués) B *om* | tengué B *sequeretur* | aquel B *om*

1431 B *praeit de prima ratione tercie partis* | comensà B *incipit* 1432 Ihesu B *om* | és

1427-1428 EUTICHETIS, *Oretenus dicta coram synodi legatis. Testimonium presbyteri Ioannis*: «... post incarnationem vero Dei Verbi, hoc est, post nativitatem Domini nostri Iesu Christi unam naturam adorare, et hanc Dei incarnati et inhumanati...» (XIBERTA, 472, 3).

1431-1434 Llull calca les seves frases en el Símbol del Concili de Calcedònia, de 451, justament el que exclogué el monofisisme, professat pel jacobí. La «comuna opinió

1430 Entre aquesta línia i la següent hauria de figurar el subtítol: *De la primera raó*.

Ihesu Xrist és uer Déu e uer home. Déus és per deïtat, home és per homanitat, per què's segueix que sien en él dues natures, natura diuina e natura humana, distincta la una de l'altra, car, si no eren distinctes, seria Ihesu Xrist Déu per homanitat, la qual cosa és impossible». 1435

f. 56^d Respòs lo jacopí e dix que en la encarnatió la natura diuina e humana se conuertiren en so que en Ihesu Xrist Déus és home e home és Déu e'l sopiect d'aquest conuertimén és la vnitat de persona, en || la qual no està differència personal. On, com Ihesu Xrist e sa persona se conuertesquen en vnitat de nombre, coué que amdues les natures se conuertesquen en tan gran vnitat que la una sia l'altra, sens que distinció no sia enfre amdues, car si ó era no puria éser Déu home ni home Déu. 1440

Respòs lo latí e dix que la encarnatió era mirail e figura de la sancta trinitat diuina, car en éla lo Pare e'l Fil e'l Sant Spirit se conuerteixen per esència e per natura e remanen vn Déu, una esència, una natura, una deïtat e remanen distinctes propietats personals en quant la una persona no és l'altra. Per semblan manera és la encarnatió, car lo conuertimén de la natura diuina e humana està en la vnitat de persona e la differència d'amdues reman en quant la 1445

(per) B om | (home) és B om 1433 sien B sunt | él B ipso 1433-1434 natura divina e natura humana B divina scilicet et humana 1434 distincta la una de l'altra B om 1435 Ihesu B om | homanitat M ead man corr lect dub nomanitat

1437 que B om 1438 Ihesu B om | és (Déu) B om 1439-1440 de persona B personalis 1440 Ihesu B om 1443 sens que B ita quod | no B nulla | car B quoniam | si ó era B alias

1445 era B est 1446 sancta B om | car B quoniam 1447 per (natura) B om | remanen B remanet 1448 distinctes B distincti vero | propietats B praeit per 1449 manera B add ex transverso | és B add in 1450 car B quoniam 1451 e (la) B autem | d'amdues B

enfren les crestians» s'ha d'entendre només d'aquells —els ortodoxos tant d'Orient com d'Occident— que acceptaren les definicions d'aquell concili. 1432 *Symbolum Chalcedonense*: «... Iesum Christum... Deum vere et hominem vere...» (DENZ., 301) 1432-1433 *Ibid.*: «... consubstantialem Patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem...» (DENZ., 301). 1433-1434 *Ibid.*: «... in duabus naturis... nusquam sublata differentia naturarum propter unionem...» (DENZ., 302).

1445 Em sembla que és digne d'ésser remarcat el fet que la *Disputació* només aplica el concepte de «mirall» a l'encarnació, no, en canvi, a la creació. Sant Bonaventura, per contra, afirmava: «Totus mundus est sicut unum speculum plenum luminibus praesentantibus divinam sapientiam...», *Collationes in Hexaemeron* II, 27 (*Opera Omnia* V, Quaracchi 1891), 340, columna 2. Vegeu, en sentit complementari, el text de les línies 4221-4222. Vegeu també el de les línies 2189-2205, on s'aplica a l'ànima intel·lectiva el concepte d'«imago Dei proxima».

una natura no és l'altra. E so per què Déus és home e home és Déu és per lo conuertimén que amdues les natures àn en vnitat de persona, per què la uostra raó, dix lo latí al jacopín, no és uera e si fos uera fóra la encarnatió semblansa e || mirail tort contra 'la sancta trinitat de Déu e contra la distinció d'aquela, la qual cosa és impossible. f. 57^a

[De la segona raó]

«Amic», dix lo latí al jacopí, «d'ànima e de cors se segeix home e la vnió de la ànima e del cors està en vnitat d'ome e la distinció reman enfre l'ànima e'l cors, per la qual distinció és una la volentat de l'ànima e altre és l'apetit natural del cors. E per asò l'ome, qui és lo ters, à per la ànima, que és racional, volentat ab la qual ama o desama e à apetit natural per lo cors, axí com per la potència sencitiua, per la qual à apetit a sentir. On, si tant s'era que en home volentat e apetit natural se conuertissen, seguir-s'ia que tot so que uol l'ome sentís e que tot so que sent volgués e amàs, la qual cosa és impossíbol. És, doncs, segons aquesta metàfora, significat que en Ihesu Xrist à moltes volentats: una volentat ha per la natura diuina, altra n'à per la natura humana, car si amdues les volentats se conuertien en una volentat, seria la una volentat composta d'amdues e seria en ters nombre, enaxí com home qui és ters nombre d'ànima e de cors, e no seria legut que hom dixés que la diuina volentat ni la humana fossen en la tersa volentat. || Enaxí, que no és legut que hom diga que la ànima sia home ni'l cors atretal, ni que la ànima sia cors ni'l cors sia la ànima». f. 57^b

earum 1452-1453 home és Déu B e converso 1453 per B om | amdues les natures B utriusque nature 1454 per què B quare | dix lo latí al jacopín B om | e B nam 1455 tort B obliquum 1456 sancta B om | de Déu B divinam | distinció M distinció | d'aquela B ipsius

1458 M *al man add in mg sup* | raó B *add* terciè partis

1459 Amic B domine jacobine | d'ànima B ex | de B om 1460 (d'ome) e B autem 1461 per B propter | (una) la M *ead man add int lin* 1462 altre B alter | desama B odit 1464-1465 per lo cors, axí com per la potència sencitiua, per la qual à apetit B om 1465 On, si tan s'era que B si autem 1466 convertissen B converterentur 1466-1467 tot so B quicquid 1467 vol B vellet | sentís B sentiret | (e) que B om | tot so B quicquid | sent B sentiret 1467-1468 la qual cosa B quod 1468 impossíbol M *ead man corr* impossíbol | aquesta metàfora B hoc 1468-1469 significat B exemplificatum 1469 Xrist B om | à B sunt | volentat ha B om | divina B *add* et 1470 n'à B om 1471 se conuertien B concurrunt | volentat B om | la B illa 1472 d'amdues B ex duabus | ters B ternario 1472-1473 enaxí com home qui és ters nombre M *ead man add int lin* 1473 e no B nec | hom B om 1474 ni B om 1474-1475 Enaxí, que B sicut 1475 hom B om 1475-1476 atretal B sit homo 1476 que B om | sia B om | sia B om

Dix lo jacobí al latí: «Segons nostra oppinió, enaxí com d'ànima e de cors resulta home, enaxí de la vnió e coniuñció que fo feta de la natura diuina e humana resulta Xrist e, per senblan manera de la volentat diuina e humana vna volentat, car ja de la coniuñció de la natura diuina e humana no pogra resultar un Xrist, si d'ambdues les volentats no resultassen una volentat. Apar, doncs, que en Ihesu Xrist no à mas una volentat».

Dix lo latí al jacobí: «Si de natura diuina e humana se seguís ters nombre, no fóra legut, segons que ia auem dit, que hom dixés que Déus fos home e home fos Déus. E, car Déus és home e home és Déus per encarnatió, no passa la encarnatió en ters nombre, ans reman en lo segon, per què Déus si'home e home sia Déu, e roman en Xrist en lo primer nombre singular, so és a saber, vn Xrist || e no més, e per asò la volentat diuina e humana remanen distinctes e no passen en ters nombre, so és a saber, en tersa volentat, e és la vna volentat l'altra, en quant Déus és home e home és Déu, e són d'un Xrist, en quant él és de ambdues les volentàs, estant Xrist la diuina volentat, segons natura diuina, mas la humana volentat no està en Xrist segons natura humana, mas està en Xrist Déu segons encarnatió de natura diuina e humana».

[De tersa raó]

«Amic», dix lo latí, «en l'elementat són mesclats quatre elements e vnits la un en l'altre. E de tots quatre se segeix l'elementat, so és a ssaber, la substància del caual o del arbre o de la péra e

1477 al latí B om | nostra B vestram 1478 de (cors) B om | que fo feta B facta 1479 humana resulta Xrist e per senblan ma- M in ras carta atramento corrosa | Xrist B praeit unus | per senblan B simili | (sen)blan M corr ead man de la 1480 ja B om 1481 pogra B possit 1482 no M ead man corr nos expunct -s | resultassen B resultat 1482 que B om | Ihesu B om | no à mas B esse... tantum | una B unicam

1484 Dix B praeit Ad quod respondens | al jacobí B om | seguís M ead man corr fors segeix 1486 e car B quoniam autem | és B om 1487 ans B ymo 1488 segon B duali | sia (Déu) B om 1489 en (Xrist) B om | so és a saber B om | Xrist B add scilicet 1490 més B plures | e per asò B quia 1491 a saber B om 1491-1492 és una volentat l'altra B sunt invicem una alia 1492 volentat M lect dub voluntat | és (Déu) B om 1493 él B om | ambdues B ambarum huiusmodi | volentàs M lect dub velentàs | Xrist B praeit ipso 1494 divina (volentat) B om | natura M in carta atramento corr | mas B verumtamen | està en Xrist Déu B om

1497 M add al man | raó B add tercie partis

1498 Amic B om | mesclats M ead man corr snesclats 1499 la un en l'altre B invicem | tots B add hiis 1500 substància B seq vel expunct 1502 on, jassia assò qu' B quia quam-

1493-1496 La doctrina d'aquest fragment s'ha de llegir en continuïtat amb la de les línies 1085-1086 i 1314-1315.

enaxí dels altres indiuiduats elementats, qui estan dejús les spècies, on, jassia assò qu'els elemens sien mesclats e vnits los vns en los altres, no's segeix que la un elemén sia l'altre e asò mateix de lurs natures e lurs parts, que són en aquel mesclamén, les quals remanen distintes || les vnes de les altres. En semblan manera podrem
 1505 conciderar que en la encarnatió, una és la sauiea diuina e altra és la sauiea humana, jassia assò que la una sauiea sia en l'altra e la una partissipa ab l'altra, enperò la una sauiea és l'altra en quant Déus és home e home és Déus, mas en quant remanen distintes
 1510 les natures, so és a saber, la diuina natura e la homana, remanen les sauiees distintes, estant cascuna en sa pròpria natura so que és e és la una l'altra per apropiació, axí com la diuina sauiea que apropiaria a la humana sauiea si mateixa e sa deïtat e apropiaria a si mateixa la humana sauiea e la propietat d'aquela, en quant la pren per
 1515 encarnatió».

Dix lo jacopí al latí: «Estant differència enfre persona e persona, no poden éser les persones una persona. Enaxí, estant differència enfre la una sauiea e l'altra, no poden éser amdues les sauiees vna sauiea, per què segons uostra raó, vós destruïts en la encarnatió vnitat de persona e multiplicats moltes persones. E asò fets en quant destruïts vnitat de moltes sauiees e posats en éles || differència, ab
 1520 la qual no pot éser una sauiea altra sauiea e enaxí negats encarnatió e leguda predicatió, so és a saber, que Déus és home e home és Déus».

1525 Respòs lo latí e dix al jacopí: «Amic, so que uós deïts seria uer, si io negaua vnitat de persona en la encarnatió e vnitat de la diuina sauiea e humana per vnitat de persona, mas confés e afferm que,

quam 1502-1503 los uns en los altres B unita invicem 1503 no's B add ideo | mateix B add est 1503-1504 lurs natures e lurs parts B naturis et partibus elementorum ipsorum 1504 en B add unione seu | aquel B predicta | les quals B quoniam ipse partes 1505 les unes de les altres B ab invicem 1506 que B om | una B quod alia 1506-1507 és la saviesa B om 1507 jassia assò que B quamquam 1508 una (partissipa) B alia | partissipa B invicem participant 1510 natures B add predicte | remanen B add similiter 1510-1511 les saviees B ambe sapiencie 1511 estant B existente | cascuna B utraque | e B insuper 1514 humana M humanana | aquela B eius | pren B recipit

1516 Dix lo jacopí al latí B Opposuit jacobinus et dixit 1517 poden M lect dub podren | Enaxí B similiter 1518 saviea B om | poden M lect dub podren 1519 per què B unde 1520 moltes B plures | e asò fets en quant B om 1521 destruïts B destruendo | posats B ponendo | en B inter 1522 una B alia | e enaxí B quia 1523 e B add etiam | (home) és B om

1525 Respòs B Respondens | e B om | al jacopí B om | vós B om 1526 io negava B

1527-1533 Altre fragment significatiu de la teologia lulliana sobre l'encarnació, en la línia dels textos indicats més amunt (1085-1086, 1314-1315, 1493-1496). És no-

per vnitat de persona, la sauiea diuina és la humana sauiea e la humana sauiea és la diuina, mas en quant nec que sauiea diuina no és humana ni la humana no és la diuina, conserua distinció enfre amdues les sauiees, per què, segons assò, no son contra la encarnatió, pus que afferm la vnitat de persona en què són conijunctes natura diuina e humana e amdues les sauiees». 1530

[De la quarta raó]

f. 58^b «Amic», dix lo latí, «on no és differència no pot éser concordansa ni maioritat ni minoritat. Segeix-se, doncs, segons uostra positió, que si en Xrist no à mas una bonea, una granea e enaxí de les altres, que no sia en él concordansa de bonea e bonea || e granea e granea e no y sia maioritat ni minoritat, en tant que una bonea sia maior que altra e una granea que altra, e pert-se concordansa, a la qual contradiu vnitat de bonea e de bonea e de granea e de granea. Segeix-se, doncs, en Xrist contrarietat contra concordansa e encara qu'es segeix que fenit e infinit se conuerteixen, pus que la bonea de Déu e la bonea humana se conuerteixen en vnitat de nombre. E totes aquestes cozes són impossíbol e inconueniens. Segeix-se, doncs, que en Xrist aia vna bonea, una granea per deítat e altra bonea e altra granea per homanitat». 1535
1540
1545

Dix lo jacopí: «Si en Xrist à una bonea tan solament, que sia de bonea diuina e de bonea vmana, major és la vnitat e la conjunció

negarem 1527 per B in 1529 en quant B cum | nec B add hoc 1529-1530 que saviea divina no és humana ni la humana no és la divina B om 1531 per què B unde 1532 pus que B postquam | què B om 1533 e amdues B et etiam

1534 M add al man B add terciè partis

1535 Amic B om | no (pot) B ibi nec | pot B possunt 1537 que B om | à B sit | mas B nisi 1538 (bonea) e B om | granea B magnitudinis 1539 granea B magnitudinis | no M praeit que ead man canc et expunct | en tant B in hoc 1540 pert-se B destruitur 1542 doncs B quare 1543 encara B etiam | qu(es) B om | converteixen B convertantur | pus que B postquam 1544 de Déu B divina | e B autem 1545 cozes B om | impossíbol B impossibilia 1546 doncs B quare

1548 Dix B opponit dicens | à B sit | tan B om 1549 e (la conjunció) B om 1550

table en particular l'afirmació de la ratlla 1528. Hug de Sant Víctor té, qualche vegada, formulacions semblants: «... tota sapientia Dei in anima Christi est, et ex hac sapientia Dei anima Christi sapiens est», però de seguida precisa: «... longe aliud est sapientia sapere et aliud sapientiam esse, quia qui sapientia sapit, quod habet aliunde accepit; qui sapientia est, ex semetipso habet quod sapit. Illic gratia, hic natura...», *De anima Christi*, dins ML 176 (París 1854), 853. Una formulació com la de Llull no sembla encaixar amb la doctrina dels seus contemporanis sobre la «communicatio ydiomatum».

1550 e la partissipatió de la natura diuina e humana que si eren dues bonees, dues granees, car la distinció de bonea e bonea e de granea e granea, priua majoritat de vnió e de coniuñció e de partissipatió e d'encarnatió, car la differència lunya una bonea d'altra, una granea d'altra e axí de les altres; e car coué consentir tot || so per què f. 58°
 1555 la encarnatió sia maior, e axí de vnitat, coniuñció, partissipatió, couén-se affermar de nescessitat que en Xrist no aia mas una bon-tat, una granea, e axí de les altres».

Respòs lo latí: «Si no fos la vnitat de persona, en què e per què Déus és home e home és Déus e per què bonea diuina és hu-
 1560 mana e bonea humana és diuina en quant Déus és home e home és Déu, seguiren-se los inconueniens que uós auets dits e, si no fos differència enfre bonea e bonea e granea e granea, seguiren-se los inconueniens, que damunt dits auem, los quals en Ihesu Xrist no poden ésser. Couén, doncs, affermar segons una manera que'n Ihesu
 1565 Xrist sia bonea creada la bonea increada e enaxí de granea e que la una sia l'altra en quant Déus és home e home és Déus, mas en quant differència està en amdues les bonees per creador e creatura, couén affermar de nescessitat que una és la bonea creada e altra és la bonea increada».

1570 [De la quinta raó]

«Amic», dix lo latí, «si per encarnatió se conuertissen amdues les natures e amdues || les volentats e amdues les sauees e enaxí de f. 58^a
 les altres, en tant que no y remangués differència, fóra la humana esència la diuina e la diuina la humana sens differència e, en quant
 1575 conuersió de Déu Fil e de home, home spirara lo Sant Spirit en quant

e (la partissipatió) B om | humana M humà | eren B essent 1552 e (de coniuñció) e B om 1553 una (granea) B praeit et 1554 consentir B concedi 1555 partissipatió B praeit et 1556 covén-se B oportet | no aia mas B tantum esse

1558 de persona B personalis 1559 és (Déus) B om 1560 bonea humana B huma-na bonitas | és (divina) B om 1561 és (Déu) B om | los B illa 1562 (bonea) e (granea) B inter | los B illa 1564 doncs B igitur | Ihesu B om 1565 sia B om | bonea creada la bo-nea increada B bonitas creata et bonitas increata 1566 és (Déus) B om | en B inter 1568 de nescessitat B necessario | una B alia | és la bonea B om

1570 M add al man B add tercie partis

1573 en tant que B ita quod | y B om | differència B add inter ipsas | la humana B

1554-1555 Aquest principi —o un d'equivalent— ha estat formulat pel llatí —per Llull, doncs—, en el diàleg amb el nestorià, per exemple, en la línia 1122.

home, la qual cosa és impossible que home sia spirant e Déu spirat per él, per la qual impossibilitat és significat que en Ihesu Xrist una és la obra de Déu e altra és la obra d'omè».

Respòs lo jacobí al latí e dix que en quant Ihesu Xrist era Déu e home, una és la obra de Déu e d'omè, per so que la una obra sia l'altra. Enaxí com se coué que Déu sia home e home sia Déu per encarnatió, mas en quant Déu Fil spira ab lo Pare lo Sant Spirit sens encarnatió, no's coué que per encarnatió l'ome qui és Déu Fil spir lo Sant Spirit. Per què uostra raó res no ual. 1580

Respòs lo latí e dix: «Veritat és que Déus Fil spira lo Sant Spirit ab lo Pare e spiraua enans que fos la encarnatió, per què a aquella espiratió no fa res la encarnatió, ni yo no dic que u fassa. E faria-ó segons uostra positió, en so que gitats differència enfre la || obra diuina e humana, en quant deïts que la una obra és l'altra sens distinció que no àn en Ihesu Xrist, car là on no à distinció ne pot auer multitut d'obres. Per què, la raó que nós deïm està encara e uós, amic, sots enganat en la oppinió de la conuersatió en quant no fets differència enfre la vna conuersatió e l'altra, segons que direm». 1585
f. 59^a 1590

[De la sisena raó]

1595

Dix lo latí al jacobí: «Vós sabets que comuna oppinió és enfre'ls crestians que Ihesu Xrist morí en la creu. E sabets que differència està enfre mortalitat e immortalitat. E per so, si uostra oppinió era

ipsamet humana | en quant B propter 1576 la qual cosa és B est autem | impossible M ead man corr lect dub impossible 1577 per la qual impossibilitat B quare | és significat que B probatum est | Ihesu B om | Xrist B om 1578 una és la obra de Déu e altra la obra d'ome B aliam et aliam esse Dei et hominis actionem

1579 Respòs lo jacobí al latí e dix que B Contradicit jacobinus hoc modo | Ihesu B om | era B est 1580 obra... obra B actio... actio 1581 se cové B oportet 1582 Fil M ead man add int lin | spira M ead man corr spira 1584 val B concludit

1585 Respòs B praeit Ad hoc autem | veritat B verum 1586 ab B una cum 1587 no... res B nichil | ni... no B nec | que B quod | u B om 1588 e B sed | -ó B om | gitats B aufertis | differència B add quam pono 1589 obra B actionem | la una obra B actio una 1590 que no àn B cum nullam... habeant 1591 multitut B pluralitas | d'obres B actionum | Per què, la raó que nós deïm B quare, nostra ratio | està B tenet 1592 e B sed | amic B om | de la conversatió B conversionis 1593 conversatió B conversionem 1593-1594 segons que B ut

1595 M al man add in mg super B add tercie partis

1596 al jacobí B om | vós sabets B om 1597 Ihesu B om 1598-1600 e per so, si vostra oppinió era vera, seguir s'ia que differència no fos enfre mortalitat e immortalitat M

1592 «... conversatió...» sembla ésser grafia errada per «conversió» i el text llatí ho confirma. Això mateix és vàlid per a idèntica paraula en la línia següent.

1600 uera, seguir s'ia que differència no fos enfre mortalitat e immortali-
 1605 talitat e que Xrist morís e no morís. E assò és contradicció que immor-
 tal sia mortal e no sia mortal. Per què la conuersatió que fo feta de
 Déu e d'ome per encarnatió està tan solamen en quant Déu és home
 e home és Déu e en quant reman Déu immortal en la encarnatió e
 home remàs mortal. Per què, a mi és semblan que uós ignorats la
 natura e la manera de la encarnatió, per la qual fets d'éla falsa po-
 sició».

1610 Respòs lo jacopí: «Imposípol cosa és que un tot se conuertesca
 e les parts lo tot, axí com la bonea e la granea e les altres de la
 homanitat de Xrist, que són parts d'aquela homanitat. On, si la
 bonea de la homanitat no's conuertís ab la bonea diuina enaxí que
 una || fos e no moltes, no's pogra conuertir un tot en altre, enaxí f. 59^b
 que tot home no fóra tot Déu, ni tot Déu tot home e n'encarnatió; e
 car tot Déu és home Xrist e tot home Xrist és tot Déu, coué que
 1615 en Xrist una sia la bonea e no moltes e enaxí de granea e les
 altres».

1620 Respòs lo latí e dix que veritat és que tota la homanitat de Xrist
 és tota la deïtat del Fil e tota la deïtat és la homanitat e asò és per
 vnitat de persona, en qui són coniuñctes les natures distinctes, en
 quant són vnides, en tant que Déus és home e home és Déu, mas
 no són en tant conuertides, que isca distincion d'éles, car, si d'éles
 priuaua distinció, no seria en éles distinció de granea infinida e
 fenida. Per què's seguiria que la homanitat fos enfenida en extensi-
 1625 lo món e seria lo seu cors conlogat dintre'l món e no conlogat fora'l
 món, fora'l qual món seria en finit sens superfícies e color en quanti-

*ead man add in mg infer B om 1599 mortalitat M ead man corr dortalitat | E (assò) B istud
 1601 sia B esset | sia (mortal) B om | conuersatió B conuersio 1602 d' B om | està B tenet
 1603 home M ead man corr d'ome | és B om | e (en) B sed | reman Déu immortal B est
 Deus remanet immortalis | en la encarnatió B om | e B sed 1604 per què B quare | és sem-
 blan B videtur | ignorats B ignoretis 1605 per la qual fets B cum faciatis | d'éla B de ipsa
 1607 Respòs B arguit | imposípol M al man corr in imposible | cosa B om 1608 altre
 tot B alio toto 1609 lo tot B suum totum | e les altres B et cetere 1610 homanitat M
 lect dub hamanitat | aquela B ipsius | On B unde 1612 altre B add toto 1613 e n'encarnatió
 M en carnatió BCDE in incarnatione 1613-1614 e car B quoniam autem
 1617 e dix B dicens | que B om | veritat B verum 1619 les M seq persones cancell
 ead man 1621 en tant B adeo | que isca B quin sit | d'éles B inter ipsas | si B add conuer-
 sio | d'éles B ab eis 1622 privava B privaret | en éles B in eisdem naturis | de B inter
 1622-1623 infinida e fenida B finitam et infinitam 1623 Per què B quare 1624 en aitant
 com B quantum add est | seria B add etiam 1625 no conlogat B om 1626 sens B add*

1601 És ací aplicable la nota a la línia 1592.

tat e seria cors e no cors e assò és contradicció. Per què, està uera nostra positió e uostra obiectió res no ual.

De la setena raó

Dix lo latí al jacopí: «Amic, uós podets entendre que ens eter- 1630
nal e ens comensat en temps no's poden conuertir en vnitat de nom-
bre, car si conuertir se podien, seguir s'ia que ens no comensat fos
ens comensat e ens comensat fos ens no comensat, e'naxí ens seria
f. 59ª comensat e no comensat e assò és || contradicció, la qual estaria se- 1635
gons uostra oppinió, si en Déu eternitat se conuertia ab ens no eter-
nal. Per què, per raó de la encarnatió, coué fer distinció enfre una
conuerció e altra, car una conuersió és aquela que reman sens diffe-
rència, axí com home e rezible, qui's conuerteixen, e axí com bonea
e granea, que en Déu són una cosa mateixa en nombre. Altra conuer-
sió és aquella que és de la encarnatió, axí com Déu qui és home 1640
e home qui és Déu. E en aquesta reman differència, que està enfre
duració eternal e enfre duració no eternal e enfre poder eternal e
poder no eternal e axí dels altres».

Respòs lo jacopí e dix: «Enaxí com en Déu no's coué mas una 1645
volentat, vna sauiea, una bonea e les altres, e assò mateix en cas-
cun home e'n cascun àngel, enaxí no's coué que en Xrist, qui és un sub-
pòsit, aya mas una volentat, una sauiea, una bonea e enaxí dels al-
tres. Per què, segons asò, és significat que en Xrist no aya mas
una volentat, una sauiea, una bonea e una granea e les altres, per so 1650
que seguesca lo cós e les natures dels altres ens damunt dits. Car, si
no u feya, bastaria granea a la vnitat de la volentat de Déu e a la
singularitat d'aquela e asò mateix de granea, que abastaria a una vo-
f. 59ª lentat singular de cascun home || e defaliria a la vnitat e singulari-

quantitate 1626-1627 en quantitat B om 1627 e (assò) B autem 1628 res no B nichil
1629 raó B add terciè partis

1630 Dix B *praeit* Praeterea | al jacopí B om | Amic B om 1631 comensat B prin-
cipiatum | poden M *lect dub* podren 1632 comensat B principiatum 1633 fos B om |
enaxí B ita quod 1635 vostra M *lect dub ob corros cartae* 1635-1636 eternal B eterno
1636 fer B ponere 1638 rezible B resibile | qui B que 1639 una cosa B unum | en (nom-
bre) B om 1640 aquela B om | qui és B om 1641-1642 enfre duratió B om 1642 enfre
poder M *seq no cancell* 1643 axí B ita

1644 Respòs B *voluit opponere* | mas B nisi 1645 mateix B *add est* 1646 no B nec
1647 aya mas B nisi sit 1648-1649 Per què, segons vostra raó, és significat que en Xrist
no aya mas una volentat, una sauiea, una bonea e una granea e les altres B om 1650 se-
guesca B *sequatur* | damunt dits B *praedictorum* 1651 no u feya B *hoc non esset* | e (a) B
etiam 1652 d'aquela B *illius* | abastaria B *sufficeret* | una B om 1652-1653 volentat sin-

1655 tat de volentat de Xrist, la qual cosa és inconuenient e contra bonea de volentat e asò matex de sauiea e les altres».

1660 Respòs lo latí e dix que en la substància de Déu abasta una volentat, una sauiea, per so cor la volentat és infinida e és de la esència de la substància. E en la substància d'En Martí o d'En Ramon abasta una volentat en quant una esència d'ome, una persona, una esència humana. Mas si En Martí era vnit ab una altra substància, no abastaria un poder a amdues les substàncies distintes per esència, car cascuna substància requerria son propri poder e sa pròpria natura de poder e asò matex de volentat, axí com si la potència uesiua e la auditiua, si's conuertien, a qui no abastaria tan solament vesitiuut a aquela conuersió, car seria-hi nescessari la potència auditiua, sens la qual en aquella conuersió no puria éser oir. En semblan manera se couén en Xrist una volentat per deïtat e altra per homanitat per so que Xrist sia amant per diuina volentat e amant per humana volentat.

1670 *De octaua racione*

1675 Dix lo latí al jacopí: «Ànima racional e cors conjunt ab éla són per so que sia home. Assò no's conuerteix, car no és homè per so que sien ànima e cors, per què's segeix que fi pus noble és per || f. 60ª home que per ànima e per cors. En semblan manera podets conciderar», dix lo latí, «que en la encarnatió és home per so que Déus sia home e no és Déus per so que home sia Déus. Està, doncs, la fi pus noble en la encarnatió per so que Déu sia home que per so que

gular de cascun home e defaliria B *om* 1654 la qual B *quod quidem* 1655 asò matex B *sic etiam*

1656 e dix B *dicens* | abasta B *sufficit* 1657 per so cor B *quia* 1658 o B *vel* 1659 abasta B *suficit* | en quant B *quod* | una esència d'ome B *om* | persona B *add et* 1660 Mas B *verumtamen* | era B *esset* | una altra B *alia* 1661 abastaria B *sufficeret* | poder B *potestas* 1662 cascuna B *quelibet* 1662-1663 e sa pròpria natura de poder B *naturam sue proprie potestatis* 1663 axí com B *veluti* | si B *om* 1664 abastaria B *sufficeret* 1665 aquela B *om* | car B *inmo* | -hi B *ibi* 1667 covén B *add esse* 1668 per so que B *ut* | Xrist B *om* | e B *add etiam* 1669 volentat B *om*

1670 *racione* B *add terciè partis*

1671 Dix lo latí al jacopí B *om* | conjunt B *iunctum* 1672 assò B *om* | no B *praeit et* 1672-1673 per so que B *ut* 1673 sien B *sit* | per què B *quare* | què's M *al man add int lin* | per B *propter* 1674 per B *propter* | per (cors) B *om* 1674-1675 conciderar M *lect dub* concidirar 1675 que B *quia* | per so que B *ut* 1676 no B *add e converso, scilicet*

1671-1678 Cal recordar la doctrina luliana de la primera i de la segona intenció, també aplicada en el text de les línies 115-120 i 1243-1248.

home sia Déu. No's poden, doncs, conuertir la natura diuina e humana per una fi mateixa, car, si ó feyen, aitan noble seria la una fi com l'altra, la qual coza és impossible. És, doncs, differència enfre natura diuina e humana per differència de una fi e d'altra e assò matex de bonea diuina, que és different a la bonea humana en quant en la encarnatió à pus noble fi que la bonea humana e enaxí de bonea, granea, sauiea e les altres».

Dix lo jacobí: «Si en la encarnatió fos differència enfre fi e fi, no fóra la una fi l'altra e per asò no pogra éser Déu home ni home Déu. Couenc, doncs, que una sia la fi per què Déus és fet home e per què home és fet Déus. Per què, enaxí com és la fi per què Déus és fet home e home és fet Déus, enaxí coué que una sia la natura diuina e la natura humana, asò mateix de volentat, sauiea, bonea, granea e les altres».

f. 60^b Respòs lo latí e dix que jassia asò que en la encarnatió differència fos enfre una fi e altra segons que dit auem, per tot assò no's segeix que Déus no pogués éser home || e home no pogués éser Déus, car en la vnió de la una natura e de l'altra no à tal conuersió que la deïtat leix sa natura e sa esència e sa volentat e prenga esència, natura e volentat humana, car adoncs, com seria fet home, no seria Déu. E asò matex se segeix d'ome, qui en la encarnatió no leixà sa natura ni sa volentat ni les altres condicions, e reebés esència, natura e volentat de la deïtat e les condicions d'aquela, car, si ó feés, no fóra Déu home. Per què, uós, amic, segons que apar, no

quod | és B sit | doncs B igitur 1678 doncs B quare 1679 o feyen B possent | seria B esset 1680 doncs B concluditur ergo quod 1681 differència de M ead man add int lin | de una fi e d'altra B finium diversorum | fi M seq mateixa cancell 1682 és different B differt | a B ab | la bonea B om 1682-1683 en quant en la encarnatió à pus noble fi que la bonea humana M ead man add in mg infer 1683 que la bonea humana B divina bonitas quam humana 1683-1684 bonea B om 1684 saviea B add voluntate | e les altres B et ceteris

1685 Dix B contra hoc arguebat hoc modo 1686 fóra la una fi l'altra B essent invicem unus alius | per asò B sic | ni B add etiam 1687 Covent, doncs, B quare, oportet | per què B propter quem 1688 per què B om | és fet B om | Per què B unde | és B add unus 1689 (home) és fet B om | que B add utraque 1690 divina B add scilicet | natura B om | humana B add et | asò B sic | mateix B om 1690-1691 bonea, granea B om

1692 e dix B dicens | que B om | jassia asò que B quamquam 1693 fos B sit | enfre M iteratur sed primum cancell | segons que dit avem B ut iam diximus | tot B om 1694 que... no B quin | pogués B possit | e B add e converso, scilicet | no pogués éser B om 1695 de la una natura e de l'altra B utriusque nature | à B est 1696 que B quod | deïtat B deitas | leix B relinquat | esència e sa M seq dei cancell ead man | prenga B capiat 1697 adoncs B tunc | com seria fet B factus 1698 e B om | asò matex B idem 1699 leixà B deseruit | ni (sa) B om | condicions B add naturales humanas | e B om | reebés M lect dub in litt -b- B recipiens | d'aquela B ipsius 1701 feés B fecisset | fóra B fuisset | Per què B quare |

1688 «... enaxí com és...». La dinàmica del pensament i el text llatí semblen demanar «... ènaxí com una és...».

- sabets les condicions ni la manera, segons la qual Déus fo fet home, la qual manera és que la volentat de Déu uolc que fos home e seguí's-se, pus que u uolc, per so que son uoler fos complit e la sauica
- 1705 sabé Déus éser home e seguí's enaxí que fos home segons la manera del saber com segons la manera del voler. E asò matex se segeix del poder de Déu e de la sua manera e de la manera de la natura diuina e de la bonea, granea e les altres e la conuersió està en aital predicatió, so és a ssaber que Déus és home e home és Déu,
- 1710 romanent Déu Déu e home home.

De nona racione

- Dix lo latí al jacopí: «Enfre natura corporal e spiritual està differència, per la qual la una natura no és l'altra e qui'n treya differència no seria natura corporal natura speritual, ni spiritual corporal e enaxí no seria legut que hom || dixés que per encarnatió natura
- 1715 speritual fos corporal ni corporal speritual sens differència, sens la qual differència no serien so que són, car enaxí estan per differència so que són, com per poder poden éser so que són e com per veritat és uer que són e axí dels altres. Per què, segons aquesta manera»,
- 1720 dix lo latí al jacopí, «és la encarnatió e segons aital manera la concirats e la entenats e no per contrària manera, per la qual contrària manera la cuydats entendre en quant deïts que enfre la natura diuina e humana no à differència. E asò deïts per so que d'amdues les natures sia una natura sens differència, d'on se seguiria que la natura
- 1725 corporal e spiritual se conuertissen la una en l'altra estans sens differència, lo qual conuertimén és impossible».

vós B *om* | segons que apar B ut videtur 1702 la qual B qui 1703 és B talis fuit | que B *om* | que (fos) B *add* Deus 1703-1704 seguí's-se B executus fuit 1704 pus que B postquam | u B *om* | per so que B ut | son voler B sua voluntas | fos complit B compleretur | e B item 1705 éser B fore | seguí's B sequutum fuit | enaxí que B *om* | fos B Deum esse | segons B *praeit* ita 1706 del saber B sapientie | com segons B sicuti | la manera del voler B voluntatis 1707 poder B potestate | de Déu B divina 1708 e (la) B enim 1709 so és a ssaber B scilicet

1711 racione B *add* terciè partis

1712 al jacopí B *om* 1713 la una B alia | e qui'n B si enim exinde | treya B auferretur 1715 que hom B *om* 1716 corporal ni corporal speritual M *in ras legitur lum ultraviol* 1718 com B sicut | per M *ead man add int lin* | éser B *om* | com B sicut 1719 Per què B quare 1720 dix lo latí al jacopí B *om* | aital B istum | la B ipsam 1720-1721 concirats B consideretis 1721 (e) la B *om* | contrària B contrarium | manera B *om* 1722 la cuydats B ipsam creditis 1723 per so que B ut 1724 d'on B ex quo 1725 la una en l'altra B inuicem | estans B existentes

Respòs lo jacopí e dix que la persona del Fil és simple e la sua simplicitat és infinida, per lo qual infinidat no pot reebre aucmentatió ni disminuatió. E per asò segex-se que si era la encarnatió segons que vós deïts, reebria disminuatió e aucmentatió en quant entrarria en compositió ab la natura humana, si differència estaua enfre la natura diuina e la natura humana. E car és impossíbol que pusca reebre aucmentatió ni disminuatió la diuina simplicitat, || segeix-se que aquela persona diuina e la humana natura són una mateixa cosa sens differència.

Respòs lo latí e dix que los latins no tenen que la persona del Fil sia de la natura diuina e de la natura humana, ans tenen que la persona del Fil e la natura diuina són una cosa mateixa en nombre. E encara, que no tenen que Xrist sia compost de natura diuina e humana, mas que tenen que en Xrist són amdues les natures e per la natura diuina és Déu e per la natura humana és home e per so cor Déu prèns natura humana és per natura humana home e aquel home és per la natura diuina és Déu. E per aquesta assumció no's segeix que Xrist sia compost de Déu e d'ome, car ans que Déu fos home era Déu Fil una persona, segons que prouat auem al nestorí. Per què, per raó de la singularitat e vnitat de la persona, no pot aquella persona entrar en compositió ab la natura humana, car, si ó feya, seria la natura humana per si mateixa persona, ni no pot en la diuina persona ni per la encarnatió reebre creximén ni aminuamén, car en si matexa està simplamén so que és, jassia asò que sia vestida de la humana natura. E asò apar manifestamén en lo cors del home ves-

1727 Respòs B *opponens* | e B *om* | que B *om* | la B *ipsa* 1728 per B *propter* | la M *lect dub* lo | no B *neque* 1728-1729 *aucmentatio* B *augmentum* 1729 que B *om* | era B *esset* 1729-1730 segons B *sic...* sicut 1730 que vós B *om* | reebria B *praeit* quod *simplicitas* predicta 1731 estava B *esset* 1732 natura (humana) B *om* | E B *autem* 1732-1733 que pusca reebre M *iteratur sed primum cancell* | pusca reebre B *recipiat* 1734 aquella B *om* | són B *sint* | una mateixa cosa B *unum idem*

1736 Respòs B *solvere* voluit | que B *om* 1737 la natura B *om* | ans B *verumtamen* 1738 divina B humana | són B *sint* | una cosa B *om* 1739 E encara, que no tenen B *non tenent etiam* 1740 tenen que B *om* | són amdues les natures B *est utraque natura* | e B *add* quod 1740-1741 la natura B *om* 1741 la natura B *om* | per so cor B *quia* 1741-1742 e per so cor Déu prèns natura humana és per natura humana home M *ead man add in mg* 1742 és B *add ipse* | aquel B *om* 1743 és (per) B *om* | és (Déu) M *ead man add int lin* B *est* | e per aquesta assumció no's B *nec propter huius humanitatis assumpcionem* 1744 que B *om* | ia B *esse* | car B *quoniam* 1745 segons que B *sicut* | provat avem B *probavimus* 1745-1746 Per què B *quare* 1746 aquella B *ipsa* 1747 en B *om* | car B *enim* | ó feya B *posset* 1748 ni no B *nec* 1749 ni B *om* | ni M *ead man add int lin cancell* e | car B *quoniam* 1750 està B *existit* | jassia asò que B *quamquam* | de B *om* 1751 manifesta-

1743 «... és per la natura divina és...». Per exigència gramatical, confirmada pel text llatí, sobre un dels dos «és».

tit de gonela, qui per la gonela no reep en si negun mudamén, minua-
mén ni creximén, ans reman aquel qui era ans que prezés aquel
vestimén.

1755 *De la desena raó*

Dix lo latí al jacopí: «Amic, uós sabets que Ihesu Xrist à ànima
racional e cors humà e sa- || -bets que à differència enfre la ànima f. 61^a
e'l cors, sens la qual differència, Ihesu Xrist no puria éser home; ha,
encara, differència enfre la volentat e la sauiea de la ànima, sens la
1760 qual, ànima no puria éser so que és. Asò mateix se segeix de diffe-
rència en lo cors de Xrist, on à differens membres, axí com lo cap,
qui no és les mans ni'ls peus ni les mans no són lo cap ni'ls peus,
e sens aital differència no seria lo cors de Xrist cors human. On, si
1765 la natura diuina e la natura humana, en tant que no fossen amdues
les natures, mas una natura, seguir s'ia que's perdria la differència
que dita auem en aquela vnió de amdues les natures e'naxí Xrist
no remandria home. E, car roman home, per la differència que dita
1770 auem, couén que remanga una la natura diuina e altra la natura hu-
mana en aquela vnió de persona, per so que la differència que dita
auem aia sobiect en què sia sustentada».

«Sèyner», dix lo jacopí, «en Déu saviea e volentat són una cosa
mateixa en nombre e la persona del Fil de Déu e la sua saviea e
1775 volentat se conuerteixen. On, com sia asò que, en la persona del Fil
de Déu, home sia sustentat e fet home, coué que la volentat e la
sauiea d'ome e de la ànima e del cors de Xrist e enaxí dels mem-
bres del cors, que tot se con- || -uertesca en un nombre per raó de la f. 61^b

mén B om 1752 de gonela B veste aliqua | qui B quoniam | per la gonela B propter vestes |
no B nec | negun mudamén B om 1753 ans B ymo | aquel qui B id quod | prezés B
indueret

1755 raó B add terciè partis

1756 Ihesu B om 1757 sa-||-bets B om | à B est 1758 Ihesu B om 1759 encara
B etiam 1760 qual B add differentia | se segeix B est 1761 en B praeit que est | on à
differens B in quo differunt ad invicem | membres M lect dub memdres 1762 qui no és les
mans ni'ls peus ni les mans no són lo cap ni'ls peus B manus et pedes quorum unum non est
aliud 1763 aital B tamen 1763 On B unde 1764 era B esset | vera B add scilicet 1765
en B ita quod | fossen B essent | amdues B due 1766 natura B om add tantummodo | s
perdria B destrueretur 1767 que dita avem B supradicta | de amdues les natures B om |
E'naxí B Et ita | e B sed 1768-1769 per la differència que dita avem B om | natura M seq
que dita avem cancell 1770 aquela B dicta | per so que B ut 1770-1771 que dita avem B
dicta 1771 aia sobiect B sit dare subiectum

1772 una cosa B unum 1773 del Fil B Fili | (saviea) e B ac add sua 1774 On B
unde | com sia asò que B cum 1777-1778 que tot se convertesca B converti | un nombre B

conuersió, que és de la sauiea e volentat de Déu e de la persona del Fil de Déu, car sens aital conuersió no's pogra fer vnió de Déu e d'ome en la encarnatió. Couén, doncs, que la mia positió sia uera e la uostra falsa».

Respòs lo latí e dix que iassia assò que differència romanga enfre humana volentat e sauiea e enfre ànima e cors e membre e membre, que per tot so no's segeix impossibilitat d'encarnatió, axí com la persona d'En Martí, qui és una, estant de dues natures, so és a ssaber d'ànima e de cors, differens la una de l'altra, les quals dues natures no's conuerteixen en la vnitat d'En Martí. Assò matex se segex en la encarnatió, en qui romanen dues les natures e una la persona. E encara, que, si era axí com uós deïts, seguir-se'n hia contradicció, so és a ssaber, que là on se conuertissen les parts de la homanitat, en tant que la una fos l'altra, seria Déus home e no seria Déus home. Seria Déus home, en quant és comuna oppinió enfre mi e uós que Déus és home. E no seria Déus home en quant seria destruïda differència en les parts del home, sens la qual differència no poden éser moltes parts, sens les quals parts distinctes e moltes, Xrist no pot éser home. E car contradicció no pot éser, és prouat que uostrà positió res || no ual.

f. 61^r

Molt se marauelà lo jacopí de les paraules que'l latí li auia dites e temptaua en son coratge si aqueles auien maior color de veritat que les paraules que auia dites al latí. Dementre que'l jacopí enaxí concideraua, passà lo latí a la quarta part e dix al saray: «Amic, si uós auets volentat d'entendre alcuna veritat de Déu, demanats, car jo us en diré so que'n sàpia».

numeri unitate 1778 que és B om 1779 car B quoniam | e B atque 1780 doncs B quare 1782 e dix B dicens | que B om | iassia assò que B quamquam | romanga B sit 1783 e (enfre) B item | (cors) e B add etiam 1784 que per tot so no's B nichilominus 1785 qui B om | estant B habens 1785-1786 so és a ssaber B scilicet 1786 la una de l'altra B ab invicem 1786-1787 les quals dues natures no's converteixen B nec convertentes se invicem 1787 Assò B praeit Et 1788 e B est tamen 1789 encara B preterea | que B om | era B esset | axí com B ut | vós B om | 'n B om 1790 so és a ssaber B scilicet | là on B ubi 1791 en tant B ita 1791-1792 seria Déus B om 1792 en quant B quoad | és M ead man add int lin B om | oppinió B add que est 1793 vós B add scilicet | Déus B om 1794 en B inter 1795 poden B possent 1796 éser B stare 1797 res no B nichil

1798 Molt se maravelà B Valde fuit miratus | que B om | li avia dites B om | temptava B cogitabat 1799 son B om | coratge B animo | aqueles B om | avien B haberet 1800 les paraules B om | que avia dites al latí B sua | Dementre que B dum | 'l jacopí B om 1801 conciderava B consideraret 1802 vós avets volentat B vultis | alcuna B om 1803 jo us en

1796-1800 *Symbolum Quicumque*: «... unus... non conversione divinitatis in carnem...» (DENZ., 76). *Concilii Constantinopolitani III definitio de duabus in Christo voluntatibus et operationibus*: «... unum eundemque Christum... nusquam extincta harum naturarum differentia propter unionem... Et duas naturales voluntates in eo... Duas vero naturales operationes...» (DENZ., 554, 556 i 557).

- Comensar volc lo saray e volc demanar de la trinitat de Déu.
- 1805 Dementre que él concirava la manera segons la qual demanar vulia de la trinitat e fer obieccions contra éla, venc un saui jueu e dix al latí aquestes paraules: «Sèiner, yo son jueu e vulria fort saber la manera segons la qual los crestians creen en Déu trinitat e creen que Déus sia encarnat e creen que en la òstia sagrada sia feta transsubstanciació de pan en carn e de vin en sanch. Encara vulria saber segons qual manera creen en resurrecció e com entenen franch albitre e predestinació ni com són certs que sia peqat original ni què dien que sia parahís e que sia infern. || Totes aquestes cozes vulria saber segons la creensa dels crestians e so que pus desig saber és que hom me pogués provar de nescessitat Déus éser, car si Déus res no és, tot quant creem de l'altra vida és fals e van e de neguna re que'n fassam no's segex neguna vtilitat, car, pus que'l home és mort, no és res ni no és qui satisfassa a sos mèrits ni altra felicitat no à mas aquela que à aüda en est món. Per què, uós, sèyner», dix lo jueu al
- 1810 latí, «si en aquestes cozes res sabets, prec-uos que me'n digats so que'n sabets e que'm ho digats en tal manera que io u pusca entendre per raons nescessàries e que'l contrari sia impossible, car si m'o deïts positiuamén, la mia ànima no'n seria contenguda».
- 1815
- 1820

f. 61^d

«Amic», dix lo latí al jueu, «en vn *Coment* qui és de la *Art en-*

diré so que'n sàpia B paratus sum vobis exinde ostendere id quod scio

1804 Comensar B *praicit* Tunc | e volc B volens | demanar B querre | de Déu B divina
 1805 dementre que B dum vero | él concirava B consideraret | demanar B querere | vulia
 B proponebat 1806 fer obieccions B obicere | éla B rationes latini | venc B ecce supervenit |
 un B quidam | savi B om | jueu B ebreus | e B *add* salutans eos 1807 Sèiner B Magister |
 e B om | fort B multum 1808 e B *add* quomodo 1809 sia B fuisse | e B *add* quomodo |
 creen B om | que en la òstia sagrada B in sacramento altaris 1809-1810 transsubstanciació
 M *ead man corr* transsubstanciació *add -cia-* 1810 Encara B preterea 1811 en B om | com
 B secundum quem 1812 ni B et 1812-1813 ni què dihen que sia B item dicunt esse
 1813 aquestes B supradicta 1814 creensa B credulitatem 1814-1815 e so que pus desig
 saber és que hom me pogués provar de nescessitat Déus éser B sed preter omnia que scire
 desidero, plus vellem videre quod mihi probaretur necessario 1815 res B om 1816 tot
 quant B quidquid | e (van) B atque | e (de) B nec 1816-1817 neguna re que'n fassam B
 bonis que faciemus 1817 no B om | s segex neguna B consequemur aliquam 1817-1818
 pus que'l home és mort, no és res B homo, post mortem suam, nichil est, si non est Deus
 1818 ni no B nec | qui satisfassa a sos mèrits B per quem homini mortuo de suis meritis
 satisfiat | altra B aliquam | mas B preter 1819 Per què B quare | sèyner B *add* latine
 1819-1820 al latí B om 1820 si en aquestes cozes res sabets B om | prec B requiro | que
 B ut | 'n B om digats B ostendatis 1820-1821 so que'n sabets B qua noveritis de predictis
 1821 e que'm ho digats B illa... docentes | u B ea 1822 e que'l contrari sia impossible B
 contrario impossibili existente 1822-1823 m'o deïts B velletis predicta ostendere 1823 la
 mia ànima no'n seria contenguda B non tenerem me de huiusmodi positionibus pro contento

1804 El sarraí és present des de la introducció, línia 12.

1822 El jueu s'associa al sarraí en la petició de raons necessàries feta per aquest en la línia 79.

ventiua e de la *Taula general* són totes aqueixes qüestions que uós demanats e moltes d'altres e en él és prouat Déus éser per necessàries rahons, e enaxí de les altres qüestions que uós demanats. Per què, en él porets trobar tanta de philosophia e theologia que uos en porets tenir per pagat. Enperò, aquest saui qui és prè de uós és saray e som en so que li uul prouar trinitat e encarnació e, si oir ó uolets, porets entendre || la manera segons la qual per rahons necessàries volem prouar trinitat e encarnatió e per aquesta manera porets mils entendre la manera que's segeix en lo *Coment* que dit auem, la qual és nouela manera a prouar les coses que són demanades». 1825
1830
1835

A gran marauela fo alegre lo jueu de so que'l latí auia dit e loà e beney Déu, que li auia feta gràcia com en aquel loc era vengut. E desirà a ueser molt lo *Coment* e pregà lo latí que proceys, car molt li playa, car la manera que tenia preposaua tenir a prouar trinitat e encarnatió. Enperò, enans que'l latí proceys, demanà-li lo jueu si aquels tres sauis qui aquí presens estauen eren crestians o si eren d'altra creensa. 1840

«Amic», dix lo latí, «d'aquests que uós assí veets és la un grec e l'altre és nesturí e'l altre és jacopí. E volgra que enans fóssets

1824 dix B respondit | al jueu B om | un B quodam | qui és de B facto super 1825 de B om | aqueixes B predicte 1825-1826 que vós demanats B om 1826 moltes B plures — d'altres B add multum bone | e en él B in ipso enim 1827 vós demanats B superius nominatis 1828 Per què, en él B ita quod in dicto Commento | porets B potestis | e B add tantam 1829 porets tenir per pagat B contentus eritis, si bene studueritis in eodem | Enperò B Nichilominus 1830 so B hoc add al man | li B om | oir B advertere | ó B om 1831 volets B volueritis | potestis B porets 1833 la manera B illum | s segeix B est tenendus 1833-1834 que dit avem B predicto 1834 qual B add modus | manera B om 1834-1835 les coses que són demanades B illas questiones et alias que queruntur

1836 A gran marauela B Mirabiliter | so que'l latí avia dit B verbis latini 1837 Déu B add omnipotentem | que li avia feta gràcia B gratias agens ei, qui tantum beneficium sibi contulerat | aquel B tali 1837-1838 vengut B add in quo invenerat sapientes 1838 E desirà a veser molt lo B e magno desiderabat affectu dictum videre | pregà M ead man corr voc illegib 1839 molt B quamplurimum | playa B add audire | car B om | tenia B om 1840 l latí B om | lo jueu B om 1841 aquels B alii | savis B om | qui presens estaven B ibi existentes 1841-1842 o si eren d'altra creensa B cuius alterius credulitatis

1843 Amic B om | d' B om | que vós assí veets B tres christiani sunt | un B add autem horum 1844 és (nesturí) B om | e'l M ead man corr es | és (jacopí) B om | enans B a

1824-1825 L'obra, a la qual ací és feta referència, sembla ésser la *Lectura super artem inventivam et tabulam generalem*. L'original català porta el títol d'*Art de fer i solre qüestions*. El text llatí fou publicat per Iu Salzinger dins MOG V/5 (Magüncia 1729), 358 pp.

1839 El text és clarament insatisfactori. La versió llatina permet de saber que el text que li serví de base feia «... molt li playa oir la manera que preposava tenir...».

1845 uengut, car oydes àgrets rahons, per les quals àgrets entesa la discòrdia que és enfre nosaltres ni qual de nós segeix mils la sancta fe cathòlica».

Respòs lo jueu e dix que molt era despagat com enans no era vengut per so que pogués entendre quals de tots quatre estaua en
 1850 maior veritat e dix a tots quatre aquestes paraules: «Sapiats, seynors, que nosaltres, jueus, enfre les altres coses per què duptam que la fe dels crestians sia uera, és per raó de la discòr- || -dia, que àn los vns ab los altres, creens de Déu per una manera e'ls altres per contrària manera e estans los vns enemics dels altres per raó de la contrària creensa en què són, car enfre jueu e jueu e saray e saray no
 1855 à tanta de contrarietat per creensa com ha enfre uosaltres crestians», e ab aitant calà lo jueu. Comensà lo latí a prouar al saray trinitat e encarnatió.

f. 62^b

principio 1845 vengut B *add hic* | rahons B *add aliquas* | àgrets entesa B *scivissetis* 1845-1846 la discòrdia que és enfre nosaltres B *in quibus nos ab invicem discordamus* 1846 ni B et 1846-1847 la sancta fe cathòlica B *secundum veritatem, viam rectam fidei christiane*
 1848 Respòs B *Cui...* respondens | e B *om* | era despagat B *dolebat* 1849 pogués B *potuisset* | quals B *quis* | de tots B *eorum* | estava B *esset* 1850 e B *add alloquens* | dix B *add eis* | aquestes paraules B *om* 1851 per B *propter* | duptam que B *dubitantes an* 1852 dels crestians B *xristiana* | vera B *add istud est precipuum* | per B *propter* | raó B *om* | de la discòrdia B *discordiam add scilicet* 1852-1853 àn los uns ab los altres B *inter vos xristianos habetis* 1853 creens de Déu per una manera B *aliis vestrum per unum modum credentibus* 1853-1854 contrària manera 1854 e B *om* 1854-1855 estans los uns enemics dels altres per raó de la contrària creensa en què són B *existentibus propter contrarietatem huiusmodi vobis invicem inimicis* 1855-1856 car enfre jueu e jueu e saray e saray no à tanta de contrarietat per creensa B *nos enim iudei non sumus in credulitate nostra in tanta contrarietate invicem, sicut estis. Item, inter sarracenos non est tanta contrarietas nec inimitia propter ipsorum credulitatem* 1856 contrarietat M *deficit -o- def cartae* | com B *quanta* | ha B *om* 1857 e ab aitant calà lo jueu B *tunc iudeus finivit super hoc verba sua* | Comensà B *voluit praeit autem* | al saray B *om* | Comensà lo latí a prouar al saray Trinitat e Encarnatió M *ead man add in mg*

1849 La correcció del text i la traducció llatina demanen «... qual de tots quatre...».

1850-1857 Aquestes línies completen el tema de la discòrdia entre cristians, un aspecte de la qual és exposat en les línies 21-27 i en la *Peticció*, línies 35-38, amb les notes corresponents.

[Munic, Bayerische Staatsbibliothek, Clm. 10505, ff. 22^d-33^d]

Tunc dixit sarracenus latino:
Domine, si placeret vobis, vellem tenere illum modum vobiscum, quem tenuerunt alii sapientes, scilicet, quod vobis obiectiones faciam et vos ipsas, si sciveritis, solvatis. 1860

Respondit latinus quod satis placebat ei. Verumtamen, quia vos alii, dixit latinus, putatis nos, christianos, multa de trinitate et incarnatione credere, que non credimus, consultius esset quod ipsas obiectiones ego facerem et tali modo solverem quod exinde es-

f. 23^a setis contenti, || quoniam, si vos obiceretis, multas oppositiones de hiis, que non credimus, faceretis et sic verba multiplicarentur inter nos, ex quibus nulla utilitas sequeretur. Multum commendavit sarracenus hoc quod dixerat latinus, et dixit: Domine, placet mihi. Quare, rogo quatenus amodo incipiatis, si placet. Et tunc latinus incipit quartam partem, et primo de trinitate divina. 1870

1875

1880

1885

De quarta parte

De la quarta part

Ista quarta pars duas habet

Aquesta part és departida en

1874 vos B *add. in mg* 1875 obiceretis B *corr* obiceritis | de B *seq de cancell*

1868-1871 Aquesta és convicció constant en Llull, car ja se'n queixava en el *Llibre de contemplació en Déu*, cap. XII, núm. 25 (GALMÉS, OE II, 128, columna I).

- partes. Prima est de trinitate et secunda de incarnatione.
- 1890 Sciendum autem est quod ad inquirendum et inveniendum nostrum propositum, sequimur modum *Artis inventivae* et *Tabulae generalis* et secundum talem modum intendimus primo probare in unitate essentiae divinae trinitatem fore personarum. Secundo, personam Filii Dei nostram sumpsisse humanitatem in unitate persone.
- 1895
- 1900 *De sancta trinitate* *De trinitat*
- 1905 Ad probandum autem esse trinitatem in Deo probabimus primo per quinque rationes principales, unaquaque ipsarum quinque speciales rationes habente, esse pluralitatem in Deo. Secundo, illam pluralitatem fore in paternitate, filiatione et spiratione et hoc quinque rationibus. Tertio, quod illa pluralitas sic sit in tribus personis quod nec in pluribus nec in paucioribus esse pos-
- dues parts. La primera és de trinitat e la segona de encarnació. E primeramén de la trinitat de Déu.
- A ensercar e atrobar que en Déu sia trinitat, seguim la manera de la *Art inventiva* e de la *Taula general* e, segons aquella, volem prouar éser trinitat en Déu, la qual probatió és en cinc parts e cascuna part és departida en cinc rahons.
- A prouar éser trinitat en Déu coué primeramén que en Déu aya tres distintes personalmén e enaxí que en Déu sia pluralitat

1893-1894 i 1903-1904 Aquesta referència no és idèntica a la de les línies 1824-1825, car ací l'autor no remet a l'*Art de fer i sobre qüestions*, sinó directament a l'*Art inventiva*, ara almenys només coneguda en llatí i publicada dins les MOG V/1 (Magúncia 1729), 211 pp, i a la *Taula general*, publicada en català per Salvador Galmés dins les ORL XVI (Ciutat de Mallorca 1932), i en llatí dins MOG V/2 (Magúncia 1729), 4 i 77 pp.

1910-1918 En realitat, la prova segueix aquests passos: a) prova de la pluralitat genèrica de persones en Déu, dividida en cinc parts, cada una de les quals no és en cinc d'altres (línies 1943-3004); b) prova de paternitat, filiació i espiració (3005-3132); c) prova de «nombre ternari en divines», o que la pluralitat en Déu és de tres, ni més ni menys (3133-3368). No cal dir que les proves segueixen trajectòries mentals exclusivament lul·lianes. Al final arriben les objeccions i respostes (3369-3878).

- f. 23^b sit || et hoc similiter per quinarium rationem. Quarto, vero, obiectionum solutiones ponemus. de persones no estant la una persona l'altra en nombre. E la una persona que sia Pare e l'altre Fil e l'altre Sant Spirit. E tres persones e no més e tres e no meins. 1915
- «En latí, sènyer», dix lo sarray, «si a uós plahia, io uulria tenir ab uós la manera que àn tenguda los altres sauis, so és a ssaber, que us feés obieccions e que uós me soluéssets aqueles». «Enperò, car vosaltres uos cuidats que nós cream de la trinitat e de la encarnatió moltes cozes que nós no'n creem, per què és mester que io les fassa e que les solua en tal manera que uós uos en deyats tenir per pagat. E asò és milor, car, si uós feyets les obieccions, fer-les hiets de moltes cozes que nós no creem e multiplicar-se'n hien paraules, d'on no's seguiria neguna vtilitat». Assats se tenc per pagat lo sarray de so que'l latí deya e pregà-lo que proceys. E'l latí comensà e dix aquestes paraules: 1920 1925 f. 62^c 1930 1935 1940

*Prima ratio principalis
ad probandum pluralitatem
esse in Deo et hoc
per unitatem*

Primera raó

1945

1904 unaquaque B unaqueque

1922 los M lect dub les 1928 encarnatió M abest -n- def cartae 1930 mester M lect
tantum coniecturalis ob def cartae 1933 és M abest -e- defectu cartae
1942 M ead man add in mg

Deus est unus per unitatem, quam unitatem oportet esse necessario sine omni vacuitate completam, quod non esset, nisi ex
 1950 essentiali bonitate, magnitudine, eternitate et ceteris dignitatibus sive formis ad Deum essentialiter pertinentibus esset completa, habens in se et de se unitivum,
 1955 unibilem et unire ab invicem distinctos realiter, existentes unam essentialem unitatem communem. Nam, si sic solum essent isti tres una essentialis unitas
 1960 communis, quod non essent numerali unitate distincti, esset unitas Dei completa per unum modum sed vacua per alium, quod est inconveniens et absurdum.
 1965 Esset enim completa in quantum unitivus, unibilis et unire essent unum per essentialiam, vacua autem in quantum non essent distincti unitate numerali. Sed, cum in
 1970 unitate divina fore non possit vacuitas unitatis, oportet quod in ipsa sint realiter distincti unitivus, unibilis et unire. Et hoc optimum est et perfectum quod
 1975 in Deo bonificativus sit unus, bonificabilis unus, bonificare unus; et unitivus bonus, unibilis bonus, unire bonus in bonitate una, in unitate bona et, per conse-

Déus és vn e la sua vnitat és complida, car degun defalimén no hi pot éser, com sia so que és complida de esencial bonea, granea, eternitat e de les altres formes a Déu pertayens. Complida no pot ésser de bonea, granea e les altres, si en éla era neguna vacuytat, la qual hi seria, si la vnitat de Déu en si mateixa no auia esencial vnificatiu, vnificable, vnificar, enaxí que la un no sia l'altre e que tots tres sien ensems vna esencial vnitat comuna. Car, si en Déu tots tres eren una esència d'unitat e que cascun fos l'altre ensems vn en nombre sens neguna distinció d'unitat, || seria la vnitat de Déu complida per vna manera e buida per altra. Complida seria en vnificatiu, vnificable, vnificar serien vns per esència; buida seria en quant no auria en si indiuiduat vn distinc d'altre. E car en la vnitat de Déu no pot éser vacuïtat de vnitat, coué que'n éla sien distinctes res personals, d'on se seguiria pluralitat de persones en Déu, axí com en bontat, que és una per esència e ha en si moltes res, vnes distinctes per obra esencial, so és a saber, bonificatiu, bonificable, bonificar e per asò bontat és ple-

f. 62^a

1975-1976 bonificabilis B seq alius cancell 1981 complemento B coplemento

1965 una M seq unificatiu unificable unificar cancell ead man 1970 d'altre M lect dub e altre 1982 per M seq bontat cancell ead man

1966 «...seria en unificatiu...». El paralelisme amb la línia 1968 i el testimoni de la traducció llatina semblen demanar: «...seria en quant unificatiu...».

quens, sine vacuitate, completa, ex cuius complemento sequitur realis pluralitas in divinis.

na per vnitat enaxí com vnitat és bona per bontat, lo qual complimén no auria per vnitat, si cas-cun d'aquels no era distinc de l'altre; és, doncs, segons so que dit auem, que en Déu ha pluralitat.

1980

1985

f. 23° Unitas Dei est magna. Magnitudinis autem unitatis || est unire, individuare sic unum quod non sit alius ratione individualitatis et distinctionis et hoc in opere substantiali. Unde, si in Dei unitate unitivus, unibilis et unire sic essent unum et idem essentialiter quod non plures numeraliter, non esset in ea magnitudo unitatis, cum ibi non foret sic unire unus quin esset alter numero indivise, sicut in voluntate non esset tam magnum amare, si amans ab amato non distingueretur realiter, sicut si ab eo realiter distinguantur, nam magnitudo non haberet in quo se diffunderet et dilaret in tali voluntate perfecte. Et sic, deficiens voluntas ipsi magnitudini ratione subiecti, deficeret unitati magnitudinis, qui defectus malus esset et contrarius aliis formis. Probat, igitur, ex magnitudine unitatis, que magna non esset sine unire magno, pluralitas fore in Deo realis.

La vnitat de Déu és gran. Granea de vnitat és vnir e indiuiduar en tant vn, que aquel no sia l'altre sots raó de indiuiduat e de distinció de la vn e de l'altre per raó d'obra dins esencial. On, si en la vnitat de Déu eren vnificatiu, vnificable, vnificar una cosa mateixa en nombre, no seria en la granea de || vnitat, car no seria vnir en tant de vn que aquel no fos l'altre, enaxí com en la volentat, en què no seria granea d'amar, si l'amable e l'amar eren una cosa mateixa en nombre, car granea no auria en qui s'estezés e s magnificàs en la voluntat. On, defailent voluntat a la granea sots forma de sopiect, defaliria a la vnitat de granea, lo qual defalimén seria poc e mal e contra les altres formes. És, doncs, prouat que en Déu ha pluralitat per raó de gran vnitat, que sens vnir no puria éser gran.

1990

1995

f. 63^a

2000

2005

2010

1998-1999 indivise B *corr* indivue 2002 eo B *add* et 2004 diffunderet B difunderet

2002 s' M *ead man add int lin* 2006 unitat de M *ead man add int lin*

1996 «... en la granea...». El text sembla que s'ha de corregir, cosa confirmada per la traducció llatina, darrera la qual hi havia un text català que devia fer «... en éla granea...».

In Dei unitate est potestas,
 2015 per quam unitas esse potest, si-
 cut potestas, que per unitatem
 est una. Sed, si in unitate potesta-
 tis non valet individuare et dis-
 2020 tinguerere unum ab alio realiter,
 scilicet unitivum ab unibili et uni-
 re et e converso, non est potens
 potestas in unitate unire per uni-
 tatem nec unitas esse valet per
 2025 potestatem, quod est inconve-
 niens. Est, ergo, in Deo realis
 pluralitas, ut potestas valeat in
 unitate unire. Quod si potestas
 in unitate sibi essentiali non pos-
 set facere unitivum distinctum
 f. 23^d 2030 esse realiter || ab unibili et unire
 et e converso, cum hoc sit ei
 magnum et bonum et excellentis-
 simum posse, nec per consequens
 posset in aliqua alia voluntate, di-
 2035 ligente aliud a se, unire amatum
 distinctum ab amante et amare,
 cuius contrarium experimur in
 nobis, quia hoc posse in aliena
 parva voluntate est minus posse
 2040 quam in propria sua magna.
 Quod autem hoc non posset in
 aliena, si non posset in propria,
 probatur per hoc quia potestas
 Dei, cum sit infinite bona, si non
 2045 potest illud quod nobiliori eius
 posse attestatur, cum ei sit ma-
 gis conveniens, nec id quod mi-
 nus et, si potest illud quod mi-
 nori secundum convenientiam et

En la vnitat de Déu és po-
 der, per lo qual la vnitat pot
 éser enaxí com lo poder, qui per
 vnitat és vn. E si en la vnitat po-
 der no pot indiuiduar vn e dis-
 tínyner un d'altre, so és a ssa-
 ber, que vnificatiu no sia vnifica-
 ble ni vnificar per raó de indi-
 uiduïtat e distinció, no pot po-
 der en vnitat vnir per vnitat ni
 vnitat no pot éser per poder e
 asò és inconuenient. És, doncs,
 en Déu pluralitat per so que po-
 der pusca en vnitat vnir, axí com
 pot en la volentat del home, e
 mils encara, per indiuiduïtat e
 distinció vnir vn amat || e vnir
 vn amable e vnir vn amar per so
 que sia gran en la volentat e en
 la vnitat d'aquela e en son ma-
 teix obrar.

f. 63^b

2017 est B *add int lin* 2027 unire B *seq* sibi essentiali *cancell* 2046 attestatur B

2016 poder M *lect dub* podrer 2017-2018 poder M *lect dub* podrer 2020 unificatiu
 M *ead man corr* bonificatiu *cancell* boni- 2020-2021 unificable M *ead man corr* bonificable
cancell boni- 2022-2023 poder M *lect dub* podrer 2024 poder M *lect dub* podrer 2026
 poder M *lect dub* podrer 2032 la M *ead man add int lin* 2034 obrar M *abest o- def cartae*

id quod maiori, que convenientia contraria est in potestate finita, nam non sequitur quod, si potest facere florem pictum quod possit facere verum et naturalem. In hoc tamen est similis convenientia in creatura, quod si non habet virtutem interiorem, nec per consequens exterioriorem, et si habet exterioriorem, consequens est quod habet interiorem, que magis convenit ei. Et, si subtiliter considerentur, convenientie locales secundum locum a maiori et a minori, eodem modo sunt in Deo et in creatura. Sed id quod dicitur in quibusdam maius posse in creatura, secundum convenientiam dicitur minus in Deo. Verumtamen, semper perfectius est in Deo. Nam, si habet interiorem potest habere et exterioriorem, cum nihil eum valeat impedire. Sequitur, igitur, ex predictis realem pluralitatem esse in Deo.

2050

2055

2060

2065

2070

Unitas Dei est eterna per eternitatem, sicut eternitas Dei est una per unitatem, ut sit concors || equalitas essentialis inter ipsas, que non esset, si eternitas non faceret durare eternaliter unitivum distincte ab unibili, unire et e converso. Et ipsa unitas faceret similiter sive unire unitivum distincte et unitive, unibili,

f. 24^a

La vnitat de Déu és eternal e dura per eternalitat, enaxí com la eternitat, que per la vnitat és una en si. En la eternitat de Déu no à vn qui no sia l'altre e que vnitiu, vnible, vnir sien una cosa mateixa en nombre, defail eternitat a vnitat de un, qui no pot durar enaxí que no sia l'altre. Mas, si en la vnitat de Déu reman

2075

2080

atestatum 2053 pictum B pinctum 2057 virtutem B seq intencioem cancell 2070 interiorem B corr exterioriorem 2072 nihil B nichil
2080 durare B seq o cancell 2086 identitas B ydemptitas 2098 reliquum B relicum

2075 de M d. abest def cartae | eternal M seq de Déu és eternal cancell ead man 2079 e que M lect dub en què 2091 que M seq en canc ead man

2085 unire et e converso. Sed, cum vnitiu en tant que no sia vnible
 vera et essentialis identitas sit ni vnible no sia vnitiu e asò ma-
 inter ipsas, sequitur unitivum teix d'unir, compleix-se eternitat
 eternificativum esse distinctum de si mateixa la vnitat en quant
 unitive et eternaliter ab unibili fa durar enaxí vn que aquel no
 2090 eternabili et ab unire, eternificare sia altre, lo qual complimén és
 et e converso. Ex quo, vera et rea- nescessari per so que eternitat aia
 lis in Deo fore pluralitas com- sopiect en vnitat, en lo qual pus-
 probatur. Ostenditur autem in ca eternar enaxí vn eternal que
 in hoc longe nobilis unire durationis aquel no sia altre eternal, enaxí
 2095 et durare unificationis quam in e molt mils encara com en la
 elementato, in quo sic durat elementat, en què duratió fa du-
 unumquodque simplex elemen- rar vn element simple, axí que
 tum quod nunquam est reliquum. no és altre element ni altre no
 és aquel. És, doncs, prouat, se-
 gons que dit auem, que en Déu
 à pluralitat.

2100

Si in unitate Dei unitivus es-
 set unibilis et unire et e con-
 verso, unibile esset unitivus et unire
 2105 similiter, et unire esset unitivus
 et unibilis, sic quod omnes tres
 essent una essentialis et commu-
 nis unitas et non plures distinc-
 te numeraliter sapientia divina ha-
 2110 beret confusum intelligere in ope-
 re unitatis sic quod vere non pos-
 set distinguere inter unum et
 alium, nam ita esset unus in uni-
 tate quod ibi non esset aliquis
 2115 alius, ex quo sequeretur fore in
 Deo confusio intellectus, que est
 impossibilis et falsa. Est, igitur,
 in divinitate unus distinctus rea-
 liter ab altero qui, ut sic, non est
 2120 ille alter in numero. Ex quo ha-

Si en la vnitat de Déu vnitiu
 era vnible, || vnir e vnible era f. 63^c
 vnitiu e vnir e vnir era vnitiu e
 vnible, enaxí que una còsa ma-
 teixa fossen en nombre, la sauiea
 de Déu auria confús entendre en
 la obra d'unitat, car puria dis-
 títynner enfre un e altre, car en-
 axí seria un en la vnitat que no
 hi seria altre e per asò seria con-
 fús l'entendre, la qual confusió
 és imposible. És, doncs, en la
 vnitat enaxí vn que aquel no és
 l'altre ni l'altre no és aquel. E
 per asò la sauiea ha sopiect en la
 vnitat, per lo qual pot auer clar
 entendre, no confús. Couén,
 doncs, que en Déu sia pluralitat,
 entenent la sauiea de Déu que

2105 mateixa M *abest m- defectu cartae* 2108 unitat M *seq* car la sauiea de Déu avia
 confús entendre en la obra d'unitat *cancel·l ead man*

2095-2096 En les línies 1498 i 1499 la grafia és «l'elementat».

f. 24 ^b	bet sapientia in unitate intelligere inconfusum et clarum. Est, ergo, in Deo pluralitas realis, cum sapientia Dei vere et clare intelligat in divinis unam rem ab alia distinctam, scilicet distincta supposita, sine quibus impossibile esset Deum posse se vel aliud intelligere. Nam suppositi est habere actum et non essentia. Deus autem, habens in se distincta supposita potest perfecte se et alia intelligere, nam intellectivus intelligit se intellectivum producendo intelligibilem et intelligibilis intelligit se intelligibilem productum producendo cum intellectivo intelligere et ipsum intelligere intelligit se productum ab uno intelligere procedente ab intellectivo et intelligibili ipsos in actu omnium dignitatum neccente. Ipse etiam intellectivus intelligit se Deum et intelligibile se esse Deum et intelligere similiter se esse Deum per unum et secundum unum intelligere commune, quod est sapientia divina, et in hoc est perfecta et completa unitas intellectionis divine in se potestatem habens alia a se perfecte intelligere, quod non posset nisi realiter essent distincti intellectivus, intelligibilis et intelligere nec etiam est intelligibile, immo contra magnitudinem unitatis, intellectivitatis, intelligibilitatis et intellectionis, quod scilicet cum intelligibilitate intelligatur intel-	moltes cozes són en Déu e la una no és l'altra per raó de indiuiduitat e distinció, axí com l'entenimén del home e molt mils encara, en qui sots forma d'entenimén e de la sua obra, entellectiu no és entelligible ni entendre, car si ó era l'entenimén no entendria neguna altra cosa, mas si mateix e él és aquel qui és entès per si mateix, enperò él no és son entendre, car son entendre és part d'él, qui és tot. Enaxí Déus, e molt mils encara, entén si mateix e él és per si mateix entès e él és son mateix entendre, car en él no à part. On, en quant assò segons comunitat d'entenimén diuinal no deïm que vn sia l'entès e altre sia l'entenimén e altre sia l'entendre, car serien molts déus. Mas en quant natura d'unitat d'entendre sots forma de indiuiduitat personal, deïm que són moltes persones en Déu per so que la saviea pusca auer en la vnitat clar obiect e no confús, segons que ia dit auem.	2125 2130 f. 63 ^a 2135 2140 2145 2150 2155
--------------------	---	---	--

- 2160 lectivitas, intelligibilitas et intel-
lectio. Quod fieret, nisi intellecti-
vus distinctus esset ab intelligibili
et intelligere et e converso. Exem-
plum autem eorum que dicta
2165 sunt, licet imperfecte, aliquantulum
tamen declaratum habetur in ho-
mine, qui seipsum intelligit ho-
minem, quod non posset nisi ha-
beret in se potentiam activam in-
tellectitatis et potentiam passi-
2170 vam intelligibilitatis distinctas ab
f. 24^c invicem || ut agens et patiens et
cum istis est homo potens intelli-
gere se hominem et intelligere se
2175 intelligere et se esse intellectivum
et se esse intelligibilem, non au-
tem potest intelligere se esse inte-
lligere, quia potentie predictae non
sunt homo, sed partes hominis.
2180 Intellectivus, autem, intelligibilis
et intelligere in Deo non sunt
partes, sed proprietates persona-
les, quare non potest ita perfecte
operatio esse in creatura sicut in
2185 Deo, nec etiam est essentia creatu-
re in eodem gradu perfectionis
cum Deo, nec est possibile, cum
iam non esset creatura, sed Deus.
Quare nullum debet movere im-
2190 perfectio exemplorum creatura-
rum ad ostendendum per exem-
pla creaturarum ea que de Deo
tenere debemus, sed omnem per-
fectionem, quam in creaturis re-
2195 perimus, debemus concedere esse
in Deo cum amotione cuiuscum-
que imperfectionis et additione
omnis perfectionis. Consideratis,

igitur, hiis que sunt in anima intellectiva, que inter alias creaturas est proxima imago Dei, amotis tamen ab ea imperfectionibus cum additamento perfectionum, potest aliquo modo videri quomodo sit pluralitas in divinis. Ex quo, elevatus intellectus supra se considerando perfectionem nature divine, videt Deum nullo modo posse esse Deum, cum Deus sit quid summe perfectum, nisi in seipso habuerit realiter distincta supposita.

*Secunda ratio principalis
ad probandum pluralitatem
esse in Deo et
hoc per potestatem*

De la segona raó

2215

f. 24^d Nullum ens potest entificare seipsum, id est, quod || entificativus seipsum producat in esse, nam si hoc faceret, posse suum esset antequam esset, quod est contradictorium, cum nihil esse possit extra rationem entis. Non potest ergo Deus, qui summe entificativus est, seipsum entificativum entificare, nec entificabilem de sua essentia sine distinc-

Negun ens no pot entificar si mateix, so és a saber, que don éser a si mateix, car, si podia entificar si mateix, lo seu poder seria ans que fos, d'on se seguiria contradicció, la qual és impossible. No pot, doncs, Déus entificar si mateix, si en la sua essència no à distinctes, enaxí que la una no sia l'altre, no pot lo poder de Déu en altre, qui sia de la sua

B in mg Nota hic quod proxima ymago Dei est anima intellectiva 2201 imago B ymago 2202 imperfectionibus B inperfectionibus

2218 quod B seq ens expunct 2218-2219 B in calc inf Nota hic quod entificare, id est, producere, non quod aliud ens producat et hoc in divinis 2222 nihil B nichil 2229

2213 M ead? man add in mg et diffic legitur

2226 poder M lect dub podrer 2232 la M iter

2225 «... distinctes...» sembla que s'ha d'entendre com en l'expressió parallela

2230 tione realium suppositorum, quod esset contra immensitatem sue entitatis, bonitatis, eternitatis et ceterarum sibi essentialium dignitatum, valde inconueniens et impossibile. Potest, igitur, ipse Deus, qui summe est entificativus, 2235 entificare entificabilem, sicut possificativus potest possificabilem possificare et intellectivus intelligibilem intelligere in suamet essentia. Sequitur, ergo, in Deo, 2240 realium suppositorum pluralitas ut potestas divina habere possit subiectum in quo ex seipsa substantialiter possit possificare.

2245 Si in potestate divina non est distinctio possificativi, possificabilis et possificare, qui sunt eiusdem essentie, nihil potest de bonitate, magnitudine, eternitate et ceteris dignitatibus, cum vere sit 2250 cum omnibus ipsis idem numero, ex quo sequitur parvitas potestatis, cum non posset de ipsa magnitudine possificare nec esset bona potestas, cum non posset de 2255 bonitate possificare et sic patere defectum per omnes alias dignitates. Sed cum hoc sit impossibile quod potestas Dei sit defectiva, sequitur de necessitate quod 2260 ipsa Dei potestas possit de bonitate, magnitudine, || etc. possifi- f. 25ª care, id est, quod possificativus,

esència, si en él no à altre esencial e enaxí no pot en si mateix ni en altre a él esencial ni personal e asò és inconuenient e contra la sua infinitat de granea e bontat e les altres. Pot, doncs, lo poder || en altre entificar axí f. 64ª com possificatiu, qui pot en possificabile e en possificar, qui són de la sua esència, d'on se segeix en Déu pluralitat de distinctes res personals, per so que'l poder pusca auer sopect en qui de si mateix pusca esencialmén possificar.

Si en lo poder de Déu no à distinció de possificatiu, possificabile, possificar, qui sien de la sua esència, no pot de bonea, granea, eternitat e les altres neguna cosa, com sia assò que ab bonea, granea, eternitat e les altres sia una cosa mateixa per esència e en nombre, d'on se segeix que'l poder és poc, per so com no pot de granea possificar, e no és bo, per so com no pot de bonea possificar, e enaxí dels altres. E car és impossíbol que'l poder de Déu no sia gran ni bo, couén de necessitat que pusca de bonea, granea e de les altres dingnitats de Déu, possificar, so és a ssaber, que possificatiu, qui és en Déu

immensitatem B immensitatem 2236-2237 possificabilem B posificabilem

2247 nihil B nichil 2255 possificare B posificare 2265-2266 possificabilem B posificabilem

2262 en M ead man add int lin

de les línies 2238-2239: «... distinctes res personals...»; o com en la de la línia 2280: «... res reyls e essentials...». Vegeu també línia 2901.

qui est in Deo bonitas, magnitudo, etc., valeat de ipsa bonitate, magnitudine, etc., possificare possificabile bonum, magnum, etc., qui non sit ipse possificativus sub ratione individuitatis et distinctionis personalis. Est, igitur, in Deo realis distinctio personarum.

Potestas Dei est bona per bonitatem et magna per magnitudinem et eterna per eternitatem et sapientifica per sapientiam et amantifica per voluntatem et virtuosa per virtutem et vera per veritatem et gloriosa per gloriam et iusta per iustitiam et perfecta per perfectionem. Et sic de omnibus formis, que Deus sunt, que omnes, quecumque sunt, esse possunt per ipsam potestatem. Hoc autem esse non posset, nisi in Deo forent realia substantialia supposita et distincta ab invicem per numerum individuum, personatum, ita quod possificativus, qui potestas est, sit bonus per bonitatem et possificabilis, qui potestas est, sit bonus per bonitatem, et possificare, qui potestas est, sit bonus per bonitatem, et quod unus, ut sic, realiter non sit alius. Sunt, ergo, isti tres realiter distincti ab invicem et per hanc distinctionem omnes forme, que idem numero sunt secundum essentiam, possunt esse sibi invi-

bonea e granea, pusca de sa bonea e de sa granea possificar possificabile bon e gran, qui no sia lo possificatiu sots raó de indiuiduitat e de distinció personal. És, doncs, en Déu pluralitat.

Lo poder || de Déu és bo per bonea e gran per granea e eternal per eternitat e sabut per saueia e amat per volentat e vertuós per vertut e ver per veritat e gloriós per glòria. Assò mateix se segeix de totes aquestes formes que poden éser per poder. Asò éser no pot, sens que en Déu no aia pluralitat de res reials e essencials distinctes la una de l'altre per nombre indiuiduat personat, axí com possificatiu, qui és poder, que sia bo per bontat e possificabile atretal, qui és poder, e és bo per bontat e que possificatiu no sia possificabile, car per aquesta distinció d'amdós poden éser les formes rahons les vnes a les altres, mas en quant són vnes en nombre segons essencia no poden éser les vnes formes rahons a les altres. E car coué que les vnes formes sien rahons a les altres, axí com lo poder qui és bo per bontat e bontat que pot per poder, couén que en Déu sia pluralitat en qui les formes sien ra-

2270

f. 64^b

2275

2280

2285

2290

2295

2278 poden M lect dub podren 2285 poder M lect dub podrer 2288 poden M lect dub podren 2291 poden M lect dub podren 2296-2297 poder M lect dub podrer

2274 «... amat...» sembla pel context i per la paraula llatina equivalent, de clar sentit actiu («amantifica»), que hauria d'ésser «amant».

- 2300 cem rationes, ita quod quelibet forma est ratio omnibus aliis formis, quod non esset sine operatione intrinseca productiva, cum in essentia unum sit sine distinctione quacumque, sic quod non potest dici quod alia || per aliam sit talis, cum nec sit ibi alia et alia, sed idem, nisi secundum nostram locutionem et apprehensionem, sed in ipsa productione benedicta ipse productivus, qui omnes sine distinctione producit productum ex omnibus sub ratione, forma, quidditate et proprietate cuiuslibet, scilicet per bonitatem bonum, sic quod per veram et secundum veram rationem, formam, quidditatem et proprietatem bonitatis, id est, per hoc quod est bonitas ut bonitas, producit productivus productum bonum et eodem modo est secundum magnitudinem, eternitatem et omnes alias et sic est ipse productus bonus per bonitatem et magnus per magnitudinem, recipiens bonitatem magnam per magnitudinem et magnitudinem bonam per bonitatem, existens omnes ille dignitates sine distinctione inter ipsum et ipsas. Sed ipsa realis distinctio est inter producentem et productum et rationalis in actibus dignitatum et sic habet veram et perfectam rationem una forma per aliam, quod impossibile esset, ut dic-
- hons les vnes a les altres per distinció e indiuiduïtat.

2305 B *in mg* In divinis non est alia dignitas et alia, sed idem, cum omnes sint idem numero una essentia, etc. 2308-2309 apprehensionem B apprehencionem 2341 ne B *corr*

	tum est, sine pluralitate suppositorum. Sequitur, igitur, in Deo fore realis distinctio personarum sive rerum distinctarum, quas personas vocamus, ne ipse forme divine sint sibi invicem alie aliis defective, immo sint sibi ad invicem quelibet cuilibet in omnibus per omnia, que nobilitatem dicunt et excellentiam perfective et sic ipse dignitates, que idem sunt in existere secundum rem, quantum est de se sine distinctione reali et etiam rationali nisi in ratione nostra, que simul non potest eas apprehendere nec aliquid in Deo ponere, que sunt distincte secundum rationem ab eterno ratione actus sive per agere, nam dato quod numquam esset intellectus creatus, ab eterno Deus esset sapiens, bonus et cum ratione actus, qui supposito convenit et mediante rationali distinctione ipsarum dignitatum constituitur distinctio realis suppositorum, que maior esse non potest et mediante similiter illa in ratione, que minor est, reducuntur supposita in unitate essentie, que una est in omnibus immense et eternaliter bona, magna, etc., nec posset esse plures, cum iam non esset immensa, immo limitata. Si autem esset ab ipsa realiter distincta, sed ipsa unica in se existens, et in opere dignitatum ratione distincta et realiter	2340
f. 25 ^o		2345
		2350
		2355
		2360
		2365
		2370

he 2343 immo B ymo 2352 apprehendere B aprehendere 2367-2368 immense B immense
2368 bona B corr vona 2370 immensa B immensa | immo B ymo

2375 in suppositis consistit in comple-
tissima perfectione secundum age-
re et existere, et habetur nos-
trum propositum et intentum.

2380 Si in Deo non esset plurali-
tas suppositorum, potestas Dei ni-
hil potest in concordantia et equa-
litate, que sint essentie sue, cum
in ente in quo non sit pluralitas
2385 fore non possit concordantia nec
equalitas, nam tales proprietates
de necessitate pluralitatem respi-
ciunt terminorum et sic deficeret
potestati divine subiectum con-
cordantie et equationis et seque-
2390 retur quod in Dei bonitate non
esset concordantia nec equalitas
bonificativi, bonificabilis et bo-
nificare nec etiam in sapientia in-
tellectivi, intelligibilis et inte-
2395 lligere nec in voluntate amativi,
amabilis et ama-||-re, nec in potes-
tate possificativi, possificabilis et
f. 25^a possificare, etc. Ac sic remaneret
potestas Dei defectiva in seipsa
2400 et in bonitate et in magnitudine
et in omnibus aliis formis. Et
cum hoc sit inconueniens et im-
possibile, oportet quod sit in Deo
rerum pluralitas distinctarum, ut
2405 potestas esse valeat in concordare
et equare bonificativi, bonificabi-
lis et bonificare et sic omnium
aliarum.

2410 Potestas divina maior est in
seipsa et nobilior quam in crea-

Si en Déu no à pluralitat, lo
seu poder no pot en concordansa
ni en egaltat qui sien de la sua
esència, car en ens en qui no sia
pluralitat no pot éser concordan-
sa ni egaltat, com sia || asò que f. 64^e
sens pluralitat no pot éser con-
cordansa ni egaltat de bonifica-
tiu, bonificable, bonificar ni d'en-
tellectiu, entelligible e entendre
ni en la volentat d'amatiu, ama-
ble e amar, ni en poder de pos-
sificatiu, possificable, possificar.
E enaxí reman lo poder de Déu
defectiu en si mateix e en bonea,
granea e les altres. E car per asò
és impossíbol que él sia defec-
tiu, coué que en Déu sia plura-
litat, per so que'l poder pusca
éser en egalar e en concordar de
bonificatiu, bonificable, bonificar
e enaxí dels altres.

Lo poder de Déu maior és en
si mateix que en les creatures, car

2380 poder M lect dub podrer 2390 poder M lect dub podrer 2397 poder M lect
dub podrer
2409 poder M lect dub podrer

2380-2381 nihil B nichil 2389 sic B corr si add -c int lin 2395 -tellectivi seq et
cancell

turis, cum plus possit de bonitate, magnitudine, etc., in seipsa quam in quocumque alio ente, quod non sit Deus. Et hoc est quia alia entia, cum sint creata, non possunt recipere tantam bonitatem, magnitudinem, durationem, etc., quantum Deus habet essentialiter in seipso. Unde, si ipse Deus benedictus non posset in seipso distinguere inter possessivum, possessibilem et possidere, cum ipsum distinguere de se conveniat cum esse et bono, prout satis manifestum est intuitu, posset plus in creaturis de earum magnitudine et bonitate, etc., quam in seipso de sua essentiali bonitate, magnitudine, etc., nam constat quod in creaturis posset distinguere et distinguit inter possessivum et possessibilem, sicut in igne, in quo ignitivus alius est ab ignibili differens ab eo ut forma a materia, sive ut activa potentia et passiva. Sed cum hoc sit impossibile, quod scilicet potestas Dei sit maior et nobilior posse habeat in creaturis quam in seipsa, cum contrarium sit verum et necessarium, oportet quod sit realis pluralitas || in divinis, sine qua maior non esset potestas Dei, immo minor in seipsa quam in creaturis.

plus pot en si mateix de bonea, granea e les altres que en les creatures. E asò és per so car les creatures no poden d'él reebre tanta de bonea, granea, duratió e les altres com és la sua bonea, granea e les altres. On, si lo poder de Déu no podia distinguir en si mateix entre possessiu, possessible, possificar, puria més en les creatures de bonea, granea e les altres que en si mateix e que de sa bonea, granea esencial e les altres, car en les creatures pot diferenciar entre possessiu e possessible, || axí com lo foc, en qui és vn l'ignificatiu e altre és l'ignificable. E car és impossible que'l poder de Déu sia maior en les creatures que en si mateix, coué que en él sia pluralitat, sens la qual no puria éser maior en si mateix que en les creatures, segons que prouat auem.

2415 entia B corr essentia 2417 bonitatem B seq et cancell 2421 distinguere B distinguere 2426 creaturis B corr creaturas 2432 et B add int lin 2434 differens B add in mg 2441 sit B corr sicut 2444 immo B ymo

*Tertia ratio principalis
ad probandum pluralitatem
esse in Deo et hoc per amorem*

2450 Deus in seipso operatur in-
trinsece per amorem inquantum
amat seipsum. Hec autem opera-
tio est in sua voluntate, in qua
sunt amans, amabilis et amare.
2455 Per istos tres est eius operatio
ac ipsi tres per huius operatio-
nem existunt. In hac vero opera-
tione amoris, quam Deus habet
intrinsece, oportet esse concor-
dantiam amantis, amabilis et ama-
2460 re bonam, magnam, etc., per
quam concordantiam Deus est re-
motissimus ab omni contrarieta-
te, que opposita est concordantie.
Que summa remotio Dei a con-
2465 trarietate esse non posset abs-
que hoc quod Deus esset subst-
stantialiter concordativus, sicut
homo existens in medio alicuius
linee directe ab oriente in occi-
2470 dens, non posset esse ita remo-
tus a termino occidentis si sta-
ret in medio occiosus, sicut est
cum actu tendit versus termi-
num orientis. Sed cum conceden-
2475 dum sit in Deo esse omne illud
per quod magis distat a contra-
rietate et etiam imperfectione
quacumque, oportet concedere

Déus obra dedins si mateix
per amor, en quant ama si mateix.
Aquesta obra és en la sua
volentat, en què és amant, ama-
ble e amar. E per aquests tots
tres és la sua obra e les obres per
aquests tots tres. En aquesta obra
d'amor que Déus ha dins si ma-
teix, coué éser concordansa d'a-
mant e amable e amar e de bo-
nea, granea, eternitat e les altres
e per la concordansa són luny a
contrarietat, com sia so que con-
cordansa e contrarietat sien con-
traris, concordansa no y pot éser
en quant amat, amable e amar
són vns per esència e bonea, || f. 65^a
granea, eternitat e les altres són
una cosa mateixa en nombre, car
concordansa no pot éser sinó de
cozes differens les vnes de les al-
tres. E car en la obra que Déus
ha en si mateix coué éser so per
què és luny a contrarietat d'a-
mant, amable e amar e que aquela
differència sia sopiect per lo qual
bonea, granea, eternitat pusquen
auer concordansa, és, doncs, en
la obra de Déu differència, per
la qual és en él pluralitat d'a-

2449-2450 intrinsece B intrincece 2469 in B corr et 2477 imperfectione B corr in

2459 altres M seq són una cosa mateixa en nombre, car concordansa no pot éser sinó de coses differens les unes de les altres e car en la obra que déus ha en si mateix *canc ead man*

2464 En l'«amat» d'aquesta ratlla es repeteix allò que hem dit en relació al de la línia 2274. Més encara, el llatí té ací un clar «amantem» (línia 2487).

<p>f. 26^b</p>	<p>quod in Deo sit substantialiter concordativus, qui esse non valeat sine concordabili et concordare. Et sic habetur vera et realis concordantia in Deo, que esse non potest nisi per terminos sibi invicem realiter differentes, cum concordantia non sit inter amantem, amabilem et amare, inquantum sunt in numero una et eadem essentia, bonitas, etc., sed est inter ipsos inquantum sunt secundum operationem productivam iamdictam, que esse non posset, ut dictum est, sine differentia amantis, amabilis et amare, et sic differentia habet subiectum, per quod bonitas, magnitudo, eternitas, etc., possunt sibi invicem concordare. Est igitur in operatione divina realis differentia, per quam vera et realis pluralitas suppositorum habetur.</p> <p>Nullum opus esse potest sine principio, scilicet, quod operans sit principium activum et operabile principium agibile sive actum et operari principium ab utroque. Hec autem principia talia non valent existere in opere quod Deus habet in se intelligendo et amando per bonitatem, magnitudinem, eternitatem, sapientiam, voluntatem sine diffe-</p>	<p>mant, amable e amar.</p> <p>2480</p> <p>2485</p> <p>2490</p> <p>2495</p> <p>2500</p> <p>2505</p> <p>2510</p>
--------------------------	--	---

Neguna obra no pot éser sens comensamén, so és a ssaber, que l'obrant sia comensamén actiu e l'obrat passiu e l'obrar sia comensat d'amdós. Aquests comensaments aitals no poden éser en la obra que Déus ha en si mateix entenen e amant si mateix per bonea, granea, eternitat, sauiea e volentat, sens diferència d'obrant, obrat e obrar. Couén,

imperfectione 2485 differentes B diferentes 2487 B in calc Nota quod magister quod per differentiam in divinis intelligit distinctionem, ut ipse notat in *Commento* et in pluribus aliis libris

2506 operari B seq principiatum cancell 2516 opere B corr operatione expun-cione

2502 no M *canc al man* 2507 poden M *lect dub* podren 2512 obrar M *ead man add o- int lin* 2513 la M *ead man add int lin s ut videtur* | Déu M *lect dub* dreu 2527 pot M *def cartae abest -o-*

rentia vel distinctione operantis,
operabilis et operari, sano modo
2515 intelligendo operationem. Opor-
tet, ergo, quod in opere Dei in-
trinseco sit differentia omnium
trium, ut esse valeant principia
supradicta et opus illud quod ha-
2520 bet in se Deus et quod differentia
sit amantis, amabilis et amare.
Sed, cum in Dei opere, ut dictum
est, sit differentia subiectata tri-
bus suppositis, que in illo opere
2525 sunt immense et eternaliter bona
et magna, sequitur necessario
quod in Deo sit rerum pluralitas
distinctarum, sine qua differentia
fore non posset.

2530 In opere Dei intrinseco, quod
est intellectivi, intelligibilis et
intelligere, oportet esse illud per
quod intellectivus, intelligibilis et
f. 26^c intelligere magis distent || a maio-
2535 ritate et minoritate, scilicet, quod
unus non sit maior altero, nam,
si hoc esset, deficeret in illo ope-
re magnitudo bonitatis, eternita-
tis, potestatis et aliarum Dei per-
2540 fectionum, quod est impossibile,
scilicet, defectum cadere in divi-
nis. Sequitur, igitur, necessario
in Dei opere ponere equalitatem
intellectivi, intelligibilis et inte-
2545 lligere, cum per ipsam equalita-
tem magis distet Deus a maiorigi-
tate et minoritate, sive ab inequa-
litate, que contraria est equalita-

doncs, que en la obra de Déu sia
diferència de tots tres per so
que pusquen éser los comensa-
mens damunt dits e que pusquen
éser la obra que Déus ha en si
mateix e que la diferència sia
d'amant, amable e amar. E car
en la obra de Déu ha diferència
sopiectada a moltes res perso-
nals, || que en aquella obra són f. 65^b
infinides e eternal e bones e
grans, couén-se de necessitat que
en Déu sia pluralitat de diuerses
res, sens la qual, diferència no
pot éser.

En la obra que Déus ha en
si mateix e qui és d'entellectiu,
entelligible, entendre, coué éser
so per què l'entellectiu e l'en-
telligible e l'entendre sien pus
luny a maiorigit e a minoritat,
so és a ssaber, que la vn no sia
maior que l'altre, car, si ó era,
defaliria en aquella obra granea de
bontat, eternitat, poder e les al-
tres, lo qual defalimén és impos-
sible. Coué éser, doncs, en aquella
obra egaltat d'entellectiu, entelli-
gible, entendre, car per egaltat
poden éser pus luny a maiorigit
e a minoritat, com sia so que
egaltat e inegaltat sien contraris,
e car egaltat no pot éser sens
diferència de coses egals, couén,

2525 immense B inmensse

2536 maior B corr maio add -r int lin 2538 eternitatis B add in mg 2565 B in mg

2537 maior que M ead man add in mg 2538 obra M seq de ead man cancell et ex-
punn 2541 éser M ead man add int lin 2553 l'entellectiu M ead man corr l'entelligible

ti, sed cum equalitas esse non possit sine differentia rerum equalium, sequitur quod in divino opere sit differentia taliter quod intellectivus non sit intelligibilis, ut sic, nec intelligibilis sit intellectivus, ut sic, scilicet, in quantum est intelligibilis, nec intelligere similiter sit intellectivus et intelligibilis in quantum productus est ex utroque. Sed cum in hoc tali opere Dei intrinseco, quod Deus habet per sapientiam, bonitatem, magnitudinem, eternitatem et alias proprietates, necessario sit differentia et differentia realis esse non valet nisi inter res plures numero differentes, est in Deo de necessitate realis pluralitas concedenda.

Si illud maius opus bonitatis, quod maius esse potest ratione bonitatis, magnitudinis, eternitatis, etc., non sit in Deo necessario concedendum, erit in ipso ponere defectum magnitudinis, scilicet, quod magnitudo deficiet maioritati operis bonitatis, eternitatis, potestatis, sapientie, voluntatis, virtutis, veritatis, glorie, etc.; sed defectum ponere in divinis est impossibile et absurdum. Sequitur, || igitur, nobiliter opus et excellentius quod excogitari va-

doncs, que sia en la obra de Déu differència en tant que l'entellectiu no sia l'entelligible en quant és entellectiu ni l'entelligible no sia l'entellectiu en quant és entelligible ni l'entendre no sia l'entelligible ni l'entellectiu en quant és d'amdós. E car en aquesta obra que Déus || ha per sauiea, bonea, granea, eternitat e les altres, coué éser de nescitat differència, on, com differència no pusca éser sens pluralitat differens en nombre reyal, couénse de necessitat que en Déu sia pluralitat.

La maior obra que pot éser per raó de bonea, granea, eternitat e les altres, coué éser en Déu, car, si no u era, defaliria granea a maior obra de bonea, eternitat, de poder, sauiea e de voluntat, de vertut, veritat e de glòria, lo qual defalimén és impossible. Couén, doncs, que en Déu sia la maior obra que pot éser per les rahons damunt dites. La maior obra que pot éser en bontat és que bo produga bo e que'l product sia de la esència del pro-

Differentia realis 2567 necessitate B neccitate

2570 esse B seq possit cancell et expunct 2571 bonitatis B seq et cancell 2587 sit

2554 l'entelligible ni M ead man corr in ras lect dub l'entellectiu 2563 necessitat M lect vald dub in ras lum ultraviol nescestaat

2579 per M seq bontat cancell ead man 2582 sia M ead man add int lin 2618 deificar M lect dub derificar/dreificar

2585 leat, fore in Deo necessario concedendum. Tale autem est quod bonus ex totali sua bona essentia producat bonum, sic quod productus sit eadem essentia que et producens in nullo uterque differens ab essentia et bonitate et
 2590 quod uterque remaneat unus ab alio realiter distinctus per ipsam activitatem et agibilitatem sive productivitatem et productibilitatem et producere ex utroque procedens sit eadem essentia et bonitas numero que et ipsi, distinctus tamen realiter ab utroque sicut actus unus ab utroque totus procedens et ipsos in illo unico actu connectens. Adhuc autem tale maius opus bonitatis est concedendum infinitum esse per magnitudinem et immensum, ut ipse productibilis nullo modo per
 2605 quantitatem fore valeat limitatus nec productivus sit in aliquo otiosus et quod producere non remaneat in potentia, sed in immensum actum existat. Item, hoc
 2610 maius opus bonitatis oportet esse eternum, ne ipse productivus, productibilis et producere sint variabiles et comprehensi per temporis, immo sint in infinita duratione, sic quod nullo modo per tempus vel per quodcumque aliud possint in aliquo variari. Maius opus bonitatis isto predicto non
 2620 valet ab intellectu creato, prout credo firmiter, speculari et hoc

ducent e de tot él e que'l producent e l'obrant sien una cosa matexa en nombre e que amdós remanguen vns per esència de bonitat e que sien distincs la un de l'altre per activitat e agibilitat, axí parle, e que'l produir sia d'amdós e distint d'amdós en quant és obra de cascun. Encara's coué a aquesta maior obra de bontat que sia per granea || infnida, per so que'l productible no pusca éser terminat per quantitat ni'l productiu ociós e que'l produir no remanga en potència, ans sia infinidamén actualmén. Encara's coué a aquesta maior obra de bontat que sia en eternitat per so que'l productiu e'l productible e'l produir no sien comprezes ni terminats per temps ni sien vacuables, ans sien en infinida duratió. Maior obra que aquesta de bontat no pot éser e asò mateix de la obra de granea, de eternitat e les altres e encara de deïtat, car neguna obra no pot éser maior que aquela, en què deïficiatiu de tot si mateix e qui és una cosa mateixa ab deïtat e qui és Déu produu deïficable per bontat, granea e eternitat e en qui d'amdós és deïficat en tant que Déu produu Déu e roman en un Déu per esència e'l deïficiatiu e'l deïficable e'l deïficar remanen distincs per obra. E car en Déu coué éser la maior obra que pus-

f. 65^d

B seq de cancell et expunct | eadem B eodem 2598 unus B corr unius cancell -i- 2602 infinitum B inffinitum 2603 immensum B inmenssum 2607 otiosus B occiosus 2608-2609 immensum B inmenssum 2610 maius B mayus 2614 immo B ymo 2629 scilicet deitatis

f. 27 ^a	idem sequitur de opere magnitudinis et de opere eternitatis et omnium aliarum, quod superius dictum est de opere bonitatis ac etiam de opere deitatis, nam maius opus non potest in deitate videri quam quod deificativus, qui deitas est, et Deus sine distinctione scilicet deitatis producat deificabilem per bonitatem, magnitudinem, etc., distinctum numero ab ipso deificativo existentem eandem deitatem et Deum cum deificativo et quod deificare ab utroque totus deificatus numero sit ab utroque distinctus eadem deitas numero et Deus cum utroque existens et sic per tale opus Deus producit Deum et remanet unus Deus per essentiam in deificativo, deificabili et deificare, ipsis ab invicem distinctis per opus. Sed, cum in Deo oporteat nos concedere maius, nobilius et excellentius opus, quod esse possit, et opus non esse valeat sine distinctione operantis, operabilis et operari, oportet necessario nos tenere distinctionem realem et concedere in opere, quod Deus habet intrinsece in seipso, qua distinctione concessa sequitur realis pluralitas in divinis.	ca éser sots les rahons damunt dites e obra no pusca éser sens distinció d'obrante, obrable e obrar, coué que sia distinció en la obra de Déu, la qual ha en si mateix. On, prouada distinció en la obra de Déu, és prouada pluralitat éser en Déu.	f. 66 ^a
		2625	
		2630	
		2635	
		2640	
		2645	
		2650	
	<p style="text-align: center;">Tot so qui és en Déu és Déu. E en Déu és obra dedins per raó de bonea, granea, eternitat e les altres. És, doncs, aquela obra Déu, car si no u era, tot so qui</p>	2655	

B add int lin 2638 tale B corr talem 2639 Deus B corr lect dub Deum 2647 operantis
B seq et cancell 2648 operari B corr operare
2658 quidquid B quicquid

- Deus et deficeret magnitudo operi sapientie, voluntatis, bonitatis, etc., sic quod earum operatio non esset magna, similiter et bonitas deficeret operationi aliarum, sic quod earum operatio non esset bona, et sic de aliis. Et quia defectus talis impossibilis est in operatione divina, oportet quod opus, quod Deus || habet in seipso sit Deus per agere sicut per existere. Sed cum Deus sit per existere, est etiam per agere recte, sicut bonus est per bonitatem, magnus per magnitudinem, etc., unde sequitur quod, sicut per existere est Deus bonus, etc., sic per operari sit bonus, magnus, eternus, etc. Et sicut non esset Deus, nisi bonus, magnus, etc., existeret, sic nec esset Deus nisi bonum, magnum, etc., produceret. Probatum est, igitur, quod Deus est per operari. Sed cum operari fore nequeat absque differentia operantis et operabilis, aliter enim non esset amborum, nec etiam id quod est; et ut esse posset amborum et manere id quod est et etiam quod Deus sit Deus tantum per operari quantum per esse, oportet necessario quod sit differentia in opere Dei intrinseco inter operativum, operabilem et operari, per quam differentiam realis pluralitas necessario est in Deo.
- seria en Déu no seria Déu e defaliria, a granea a raó de bontat, en tant que la obra de bontat no seria gran e asò mateix de eternitat e les altres e bonea e eternitat e les altres defalirien a gran obra. E car aquest defalimén és impossible en la obra de Déu, coué que la obra que Déus ha en si mateix sia d'él e car la obra és Déus, coué que obra sia Déus aitant per obrar com per estar. E car Déus és per estar, coué que Déus sia per obrar, enaxí com és bo per bonea e gran per granea e les altres, d'on se segeix que enaxí com Déus és per estar bo, gran e eternal, que enaxí sia Déus per obrar e produir bo, gran e eternal. On, enaxí com no seria Déus, si no estaua bo, gran e eternal enaxí no seria Déus, || si no produhia bon, gran e eternal. És, doncs, prouat que Déus és Déus per obrar. On, com obrar no pusca éser sens differència d'obrant e obrable, car si ó era no seria d'amdós ni seria so que és; on, per so que obrar pusca éser d'amdós e pusca romanir so que és e que Déus sia Déus aytant per obrar com per estar, coué que sia differència de necessitat en la obra dedins enfre obrant e obrable e obrar, per la qual differència se segeix que en Déus és pluralitat de necessitat.

2671 Déus M lect dub Dreus/Derus 2683 obrar M vox illeg propter cartam humiditate affectam B operari 2687 éser M ead man corr séser

*Quarta ratio principalis
ad probandum pluralitatem
esse in Deo et hoc per finem*

De la quarta raó

In Deo est finis, scilicet complementum, propter quem finem sua bonitas, magnitudo, etc., sunt complete, sicut ipse finis bonus est per bonitatem et magnus per magnitudinem, etc. Hic autem finis ita magnus est in bonitate sicut in sapientia. Magnitudo autem sapientie et finis dicitur esse quod Deus per sapientiam intelligat totum seipsum, sed magnitudo bonitatis et finis non dicitur esse quod Deus per bonitatem bonificet seipsum totum, nam videtur quod si seipsum totum bonificaret, non esset finis per magnitudinem et bonitatem, quia bonificativus et bonificabilis || essent idem numero et sic finis non haberet subiectum in quo esset existens hoc quod est. Bonificativo enim, in quantum est bonificabilis, non convenit quod sit bonificativus, nec bonificabilis, in quantum est bonificabilis, quod sit bonificativus. Videtur, igitur, quod sit finis magnus in sapientia et non in bonitate, ex quo sequitur quod sapientia et bonitas non sunt idem numero per essentiam, quod est impossi-

En Déus és fi, so és a saber, complimén, per la qual fi és la sua bonea complida e la sua granea, eternitat, poder e les altres. Enaxí com la sua fi, que per bonea és bona e per granea és gran e per eternitat eternal e axí de les altres. Aquesta fi és aitan gran en bonea com en sauiea. Granea de sauiea e de fi és que Déus per sauiea entena tot si mateix, e granea de bonea e de fi no seria, si Déus bonificaua tot si mateix, car, si bonificaua tot si mateix, no seria fi per granea e bonea, car lo bonifi-||-catiu e'l bonificable serien una cosa mateixa en nombre e enaxí fi no auria sopiect en què estegués e que fos so que és. Car lo bonificatiu, en quant és bonificable, no li coué que sia bonificatiu ne'l bonificatiu, en quant és bonificable, no li coué que sia bonificatiu. És, doncs, fi gran en saviea e no gran en bonea, d'on se segeix que sauiea e bonea no sien una cosa mateixa en nombre per esència, la qual cosa és impossible. E, car coué que sia una cosa mateixa en nombre e que fi sia aitan gran en bo-

f. 27^c

f. 66^c

2697 pluralitatem B pluralitatatem expunct -lita- 2699-2700 complementum B con-

2703 que M ead man add int lin 2711 Déus M lect dub dreus/derus 2714 bonificabile M ead man corr bonificaule 2720-2722 ne'l bonificatiu, en quant és bonificable, no li cové que sia bonificatiu M ead man add in mg 2723 (fi) gran M ead man add int lin 2726-2729 per esència, la qual cosa és impossible. E car cové que sia una cosa mateixa en nombre M ead man add in mg 2743 ni M ead man corr fors en

- 2730 bile. Sed cum oporteat quod sint idem numero et quod finis tam magnus sit in bonitate sicut in sapientia, est necessarium quod Deus bonificet totum seipsum per eundem modum per quem totum seipsum intelligit, scilicet, quod bonificativus, qui Deus est, bonificet seipsum totum in bonificabilem producendo ipsum bonificabilem de toto seipso, manente ipso bonificativo per magnitudinem finis uno ac ipso bonificabili, etiam manente per magnitudinem finis alio sic quod unus non sit alius. Et hoc idem de ipso bonificare, ita quod non sit bonificativus nec bonificabilis in quantum est bonificare amborum. Oportet, igitur, ad hoc quod Deus possit bonificare seipsum totum, sicut seipsum potest intelligere totum, quod sit distinctio inter bonificativum et bonificabilem et bonificare. Sine distinctione, enim, seipsum totum bonificare non posset. Et hoc idem sequitur de intellectivo, intelligibili et intelligere, quod sine distinctione enim non valerent esse equales magno fini bonitatis. Est, igitur, in Deo distinctio personalis, ||
- f. 27ª per quam in Deo fore pluralitatem oportet, sine qua distinctio esse non valeret.
- 2765 In Deo est magnitudo bona per bonitatem et bonitas magna
- nea com en saúiea, coué que Déus bonific tot si mateix per aquela manera segons la qual entén tot si matex, so és a ssaber, que'l bonificatiu, qui és tot Déu, bonific tot si matex en bonificable, produent bonificable de tot si mateix, romanent lo bonificatiu per granea de fin vn, e remanén lo bonificable altre per granea de fi, en tant que la un no sia l'altre. E asò matex per granea de fi de bonificar, qui no sia lo bonificatiu ni'l bonificable, en quant és bonificar d'amdós. Coué, doncs, per so que Déus pusca aitant bonificar si mateix com pot entendre si mateix, si ha distinció entre bonificatiu, bonificable, bonificar. Car sens distictió no puria bonificar tot si mateix. E asò matex d'entellectiu, entelligible, ||
- f. 66ª entendre, qui sens distinció no purien éser egals a gran fi de bonea. És, doncs, en Déu distinció personal, per la qual coué que en Déu sia pluralitat, sens la qual, distinció no pot éser.
- En Déu granea és bona per bonea e bonea és gran per gra-

plementum 2730 cum B seq o cancell 2760 bonitatis B corr bonificantis expunct -fi- cancell -n- 2762 fore B add int lin

2765 bona M ead man corr bonea 2812 bon M ead man corr in ras bonea?

per magnitudinem. Sed si in Deo non est distinctio suppositorum, nullus est finis, propter quem magnitudo sit bona vel bonitas magna, cum bonitas et magnitudo unum sint per essentiam. Cum, vero, sit necessarium quod in Dei bonitate sit finis magnitudinis et in magnitudine finis bonitatis, et sic de omnibus aliis formis Dei, que omnes unica forma sunt per essentiam, oportet de necessitate quod suppositorum distinctio sit in Deo, ut bonitas esse valeat finis magnitudinis et magnitudo finis bonitatis et sic de aliis, bonificativo existente uno, bono, magno, etc., et bonificabili alio bono, magno, etc., et bonificare similiter uno, bono, magno, etc. Est, igitur, in Deo distinctio ac, per consequens, pluralitas.

In Deo est bonus propter bonitatem et bonitas propter bonum, ad hoc quod finis bonitatis et boni tantus possit esse in bonitate quantus est in bono et tantus in bono quantus in bonitate. Hec autem equalitas esse non valet in fine bonitatis et boni per unitatem numeralem, que est per essentiam. Oportet, igitur, esse aliquod subiectum personale, in quo sit distinctio per equalitatem finis existentis in bo-

nea. On, si en Déu no ere distinció de persones diuines, no seria fi, per la qual granea fos bona, ni seria fi, per la qual bonea fos gran, com sia so que bonea, granea sien per esència una cosa mateixa en nombre. E car coué de nescessitat que sia fi en bonea de granea e'n granea de bonea e enaxí de les altres formes de Déu, que són una mateixa forma per esència, coué de nescessitat que sia distinció de persones, per so que bonea pusca éser fi de granea e granea de bonea, estant bonificatiu vn bon, gran e bonificable un altre bo e gran e asò mateix de bonificar. És, doncs, distinció en Déu e, per conseqüent, pluralitat.

En Déu és bo per bonea e és bonea per bo, per so que la fi de bonea e de bo pusca éser aitan gran en bonea com en bo e en bo com en granea. Aquesta egalitat no pot éser en fi de bonea e de bo per vnitat de nombre, qui està per essència. Coué, doncs, que sia algun object || personal, en qui sia distinció per egalitat de fi, estant bonea en bon. És, doncs, distinció en Déu, e, per conseqüent, pluralitat.

2767 sed B seq fi cancell
2796 autem B seq est cancell

2798 «... object...». La dinàmica del pensament i el text llatí semblen exigir «sobject».

nitare et bono. Est, igitur, distinctio in divinis et ex consequenti pluralitas.

f. 28^a
2805 Si in Deo non sit distinctio personalis, non potest esse finis concreti in bonitate || nec finis bonitatis in concreto, cum in Deo
2810 bonitas et bonus sint idem numero per essentiam. Unde, privato fine bonitatis in bono et boni in bonitate, remanet bonitas in abstracto et bonus in concreto, distincti ab invicem per essentiam,
2815 que distinctio impossibilis est et nulla. Oportet, igitur, quod distinctio sit suppositorum numero distinctorum propter finem bonitatis in bono et boni in bonitate. Sed quia bonus per bonitatem est bonificans et bonificabilis similiter bonus per bonitatem distincti ab invicem, habet finis bonitatis existere in bono et boni in bonitate. Distinctio est, ergo,
2820 in Deo et pluralitas per consequens.

2830 Si in Deo non est distinctio amativi, amabilis et amare, sic quod amabilis sit essentie amativi et ipsum amare sit essentie amorum, existit finis in Deo per amativum et in creaturis per amabilem et in amare per essentiam creatoris et creaturarum et sic est finis defectivus in amabili et amare ac per consequens in ipso

Si en Déu no à distinció personal, no pot éser fi de concret en bontat ni de bontat en concret, com sia asò que en Déu bonea e bo sien una cosa mateixa en nombre per esència. On, priuada fi de bonea en bo e de bon en bonea, reman bonea en abstractu e bō en concret, distints l'un de l'altre per esència, la qual distinció és impossible. Coué, doncs, que la distinció sia de subpòsits distints en nombre per fi de bonea en bo e de bo en bonea. Mas car bo per bonea és bonificant e assò mateix del bonificable, qui és bo per bonea, distint l'un de l'altre, à la fi de bonea estar en bo e de bo en bonea. És, doncs, distinció en Déu e, per consequent, pluralitat.

Si en Déu no à distinció d'amatiu, amable e amar e que'l amable sia de la esència del amatiu e'l amar de la esència d'amdós, està fi en Déu per amatiu e en les coses creades per amable e en amar per la esència d'amdós; és, doncs, la fi defectiva en l'amable e'l amar e per consequent l'amatiu, en qui no || pot estar per gra-

f. 67^b

2807 finis B corr lect dub fines

2838 ac B corr et cancell ac add int lin 2858 non B add in mg

2838 en qui no M en qui no en qui no 2852 bonea de granea M ead man corr voces illeg

amativo, in quo fore non potest finis per magnitudinem bonitatis, eternitatis, potestatis et aliarum. Sed cum talis defectus sit impossibilis, oportet in Deo fore distinctionem, in qua finis amativi, amabilis et amare valeat existere per magnitudinem bonitatis, eternitatis, potestatis, etc. Hic autem finis est per formas supra dictas, in quantum amativus habet in seipso suum proprium amabilem et amare, cum quibus est una et eadem essentia, distinctus ab eis per || finem amativi, amabilis et amare, existentem magnum per bonitatem magnitudinis, eternitatis et aliarum. Est, igitur, in Deo distinctio et, per consequens, pluralitas, sine qua non valet esse distinctio, cum non haberet aliter de quo foret.

f. 28^b

*Quinta ratio principalis
ad probandum pluralitatem
esse in Deo et hoc
per libertatem*

De la sinquena raó

Sicut Deus benedictus per bonitatem bonus est, sic per libertatem liber est et remotus ab omni coactione et servitute et per libertatem est sua bonitas libera. Et sic de magnitudine, eternitate, etc. Sed si in Deo non esset pluralitas personarum, non

Enaxí com Déu per bonea és bo, enaxí per libertat és franch e luny a costreyiment e a seruitut e per la libertat és la sua bontat francha. Assò mateix de granea, eternitat e les altres. On, si en Déu no à pluralitat de persones, no pot auer en si mateix libertat

2865 sicut B sicud 2866 bonus B add in mg 2873 libertatem B corr lect dub libertatam

2840 «en» sembla sobrer.

potest habere in seipso libertatem
 ad dandum bonificare sibimetip-
 2875 si, taliter quod bonificare sit
 unus per seipsum, nam unitas
 numeralis bonificativi et bonifi-
 cabilis cogit bonitatem quod non
 habeat libertatem, per quam bo-
 2880 nus posset dare alteri bono se-
 metipsum, sic quod non sit bo-
 nificativus et bonificabilis. Est,
 igitur, bonitas Dei coacta et ip-
 sum bonum coactum et destruc-
 2885 ta est libertas in Dei essentia si-
 ne pluralitate reali. Sed cum im-
 possibile sit quin sit in Deo li-
 bertas et liberalitas, oportet fo-
 re pluralitatem in eo, per quam
 2890 bonificativus sit liber ad dandum
 esse bonificabili et ambo dent es-
 se ipsi bonificare, omnibus tribus
 existentibus ab invicem distinc-
 tis.

f. 28^c
 2895 Voluntas Dei magna est in
 velle. Magna autem in velle fore
 nequit || absque libertate, per
 quam valeat quidquid vult libe-
 re velle. Hanc vero libertatem
 2900 nequit habere nisi sit in eo re-
 rum pluralitas distinctarum. Si-
 ne pluralitate, enim, non habet
 libertatem ad volendum amatum
 distinctum ab amativo. Si ama-
 2905 tivus sit solum unus numero cum
 amato, nam ex tali unitate oritur
 contrarietas resistens quod vo-
 luntas coacta per unitatem nume-
 ralem non possit amare alietam
 2910 existentem inter amantem,

a donar, bonificar a si mateix en
 tant que'l bonificar sia vn per si
 matex, car la vnitat del nombre
 del bonificatiu e de bonificable
 costreny que bontat no aia li-
 bertat, per la qual bon pusca do-
 nar a altre bo qui no sia bonifi-
 catiu, bonificable. || És, doncs, f. 67^c
 sens pluralitat, costreta bontat e
 bo e és destruïda libertat en la
 esència de Déu. E car és impos-
 síbol que'n Déu no sia libertat
 e liberalitat, coué en él éser plura-
 litat, per la qual bonificatiu sia
 franch en donar e en éser a bo-
 nificable e que amdós donen éser
 a bonificar, estans tots tres dis-
 tints la un del altre.

La volentat de Déu és gran
 en voler. Gran no pot éser en vo-
 ler sens libertat, per la qual fran-
 cament pusca voler tot so que
 uol. Aquesta libertat no pot auer
 sens que en Déu no sia pluralitat
 de res distintes. Car sens plura-
 litat no ha libertat a voler amat
 distint del amatiu. Si'l amatiu e'l
 amat són una cosa mateixa en
 nombre, car de la vnitat de nom-
 bre neix contrarietat que contra-
 sta que la volentat costreta per la
 vnitat de nombre, com no pusca
 amar alietat estant enfre amic e
 amat e amar. Mas si en Déu ha

2897 nequit B nequid 2898 quidquid B quicquid 2900 nequit B nequid 2905 sit
 B add in mg 2909 possit B posit

amatum et amare. Si autem in Deo sit pluralitas suppositorum, est voluntas libera in amare unum amatum et alium amantem et unum amare amborum, per quam libertatem voluntas est magna in amare alietatem et distinctionem personalem amantis, amati et amare. Oportet, igitur, esse in Deo pluralitatem ut in amare voluntas habeat libertatem.

Deus est iustus per iustitiam et sua iustitia est libera per libertatem, sicut bona est per bonitatem et magna per magnitudinem ac eterna per eternitatem. Sine pluralitate, vero, iustitia non foret libera ad satisfaciendum aliis rationibus, scilicet, quod bonitas nequaquam posset esse ratio magnitudini quod esset bona, nec magnitudo bonitati, quod esset magna, nam unitas numeralis que est bonitatis et magnitudinis essentialis constringit iustitiam quod non possit || esse ratio magnitudini quod sit bona per bonitatem, nec bonitas magna per magnitudinem et ex tali coactione oritur iniuria contra iustitiam ad hoc quod iustitia non sit ratio bonitati quod sit iusta in existere ratio magnitudini quod sit bona per bonitatem. Sed si in Deo

pluralitat, és la volentat francha en amar vn amat e altre amant e que amdós || am vn amar, per la qual libertat la volentat és gran en amar alietat e distinció personal d'amant, amic e amar. Coué, doncs, éser en Déu pluralitat per so que la volentat aya libertat en amar.

Déus és iust per iustícia e la sua iustícia és franca per libertat enaxí com és bona per bonea e gran per granea e eternal per eternitat. Sens pluralitat que no fos en Déu la sua iustícia no seria francha en satisfacer a les raons, so és a saber, que bonea no puria éser raó a granea que fos bona ni bonea a granea que fos gran, car la vnitat de nombre que està entre bonea e granea esencial costreny la justícia com no pusca éser raó a granea que sia bona per bontat, ni bontat gran per granea e d'aquest costregiment neix iniúria contra iustícia, per so que iustícia no sia raó a bonea que sia iusta en estar raó a granea que sia bona per bontat. Mas, si en Déu ha pluralitat personal, pot éser la iustícia raó a totes les formes en la pluralitat personal,

f. 67^d

2915

2920

2925

2930

2935

2940

f. 28^d

2941 hoc B add int lin

2930 granea M ead man corr bonea 2940-2941 granea M ead man corr bonea 2944 pluralitat M ead man corr unitat 2949 aia M seq pluralitat cancell

2913 «am», al començament d'un corondell, podria éser inici de repetició —no ratllada— de la darrera paraula del corondell precedent. Però la construcció gramatical fa pensar en una contracció del subjuntiu present d'«amar» = «amen» (amin).

- 2945 sit pluralitas personalis, potest esse iustitia ratio omnibus aliis formis in ipsa pluralitate personali, sicut bonitati quod sit iusta in essendo ratio magno bono quod
- 2950 de se producat alium magnum bonum. Est, igitur, in Deo pluralitas ut iustitia libertatem habeat in bonitate, magnitudine, eternitate, etc.
- 2955 Gloria Dei absque pluralitate non habet libertatem in glorificativo, glorificabili et glorificare, nam si omnes tres solum essent unum et idem numero, gloriosus
- 2960 non posset glorificare alium gloriosum, unitas enim numeralis constringeret ipsum glorificativum et glorificabilem et glorificare, ex qua coactione oriretur
- 2965 pena contra gloriam et servitus contra libertatem, quod est impossibile. Si vero in Deo sit pluralitas, est ipsa pluralitas subiectum in quo gloriosus libertatem
- 2970 habet ad glorificandum alium gloriosum et ipsi ambo habent similiter libertatem ad glorificandum ipsum glorificare ex utroque productum. Est, igitur, necessario
- 2975 pluralitas in divinis ut in ipsa Dei gloria sit libertas.
- Nisi in Deo sit pluralitas, est Deus coactus in hoc quod non potest dare ipsi concordantie || concordare nec bonitati bonificare nam unitas essentialis omnium
- axí com bonea que pot éser iusta en éser raó a gran || bo, com produga de si mateix altre gran bon. És, doncs, en Déu pluralitat per so que iustícia aia libertat en bonea, granea, eternitat e les altres.
- Sens que pluralitat no fos en Déu no auria la sua glòria libertat en glorificatiu, glorificable, glorificar, car si tots tres eren una cosa mateixa en nombre gloriós no puria glorieyar altre gloriós, car la vnitat del nombre costreyeria lo glorificatiu e'l glorificable e'l glorificar e d'aquel costreyimén nexeria pena contra glòria e servitut contra libertat e asò és impossible. Mas, si en Déu à pluralitat, aquela pluralitat és sopiect, en lo qual gloriós ha libertat en glorieyar altre qui és gloriat d'amdós. Couén, doncs, éser en Déu pluralitat per so que en la sua glòria sia la libertat.
- Si en Déu no à pluralitat, Déus en si mateix no pot donar a concordansa concordar ni a bonea bonificar, car la vnitat esencial de les formes, en la qual són

2956 libertatem B librtatem 2964 oriretur B corr orietur add int lin -r-

2971 Déu M lect dub dreu/deru 2972 la M ead man in mg

formarum, in qua omnes sunt unum idem numero, nullam habet libertatem in unire, concordare, quin sit concordativus et concordabilis. Si autem in Deo sit pluralitas, habet unitas libertatem ad uniendum unum ab alio et ad uniendum unum amborum ac etiam ipsi concordantie ad concordare et bonitati ad bonificare, et sic de aliis. Oportet, igitur, quod sit in Deo pluralitas, ut in ipsa Dei unitas habeat libertatem in unire ac in dando concordare et bonificare, etc.

Probato autem pluralitatem divinam fore necessariam, nunc probare oportet quod illa pluralitas sit paternitatis, filiationis et spirationis, id est, quod in Dei essentia sit Pater, Filius et Spiritus Sanctus, existente quolibet ipsa tota.

Quod pluralitas sit in proprietatibus

Pluralitatem divinam, quam in parte precedenti probavimus, oportet esse in maiori magnitudine bonitatis, eternitatis et ceterarum quam aliam pluralitatem quamcumque. Hec autem pluralitas maior est in relatione unius et alterius quam aliter possit es-

una cosa mateixa en nombre, no à libertat en vnir concordar, en tant que no || sia concordatiu, concordable. Mas, si en Déu ha pluralitat, à vnitat libertat en vnir un altre, e en vnir un d'amdós e a concordansa donar concordar e a bonea bonificar e enaxí de les altres. Couén, doncs, que en Déu sia pluralitat per so que en aquela la sua vnitat aia libertat en vnir e en donar concordar a bonificar.

Prouat auem en Déu éser pluralitat de necessitat. Ara coué prouar que aquela pluralitat sia de paternitat, filiatíó e spiració, so és a saber, que sia Pare e Fil e Sant Spirit en la esència de Déu.

De paternitat e filiatíó e spiratió

Prouat auem que en Déu à pluralitat e la pluralitat coué que sia en Déu en maior granea de bontat, duratió, poder e les altres que neguna altra pluralitat. Aquesta major pluralitat és maior en relatió d'un e d'altre que neguna altra pluralitat. La maior

2988 uniendum B seq i cancell 2994 habeat B seq concordanciam cancell
2997 Probato B corr lect dub Probata 3002 Pater B seq et cancell et expunct
3007 quam B corr qua

3008 cové M ead man corr dové 3010 poder M lect dub podrer 3024 de M ead man add int lin

f. 68^b

2985

2990

2995

3000

3005

3010

- 3015 se. Sed maior relatio que possit esse est paternitatis, filiationis et spirationis, ipso Patre gignente Filium ex seipso, qui genitus cum gignente unico actu ab utroque
 3020 procedente producat Spiritum Sanctum et hoc per magnitudinem bonitatis, eternitatis et ceterarum. Cum vero sit in Deo maior relatio que valeat cogitari, est in
 f. 29^b 3025 || ipso relatio Patris et Filii et Spiritus Sancti.

In Deo benedicto est bonitas ratio bono quod producat bonum et magnitudo ratio bonitati quod
 3030 magnum bonum producat ac eternitas similiter ratio est bonitati quod bonum magnum producat eternum. Sed cum hee rationes in Deo non valeant existere ociose,
 3035 oportet quod bonus producat bonum magnum, eternum. Bonus vero non potest producere alium bonum immensum et eternum,
 3040 nisi ipse sit bonus, immensus et eternus et de se toto ipsum producat, nec est intelligibile quod de alio a se possit bonum immensum et eternum producere,
 3045 cum esse non valeat nisi unica bonitas, que immensa sit et eterna. Sed quia in Deo est productio bona, immensa et eterna, oportet productivum esse patrem, cum de
 3050 tota sua natura producat productum, quem productum ex tota natura Patris oportet Filium es-

relatió que pusca éser és de paternitat, filiació e spiració, engenrant lo Pare de si mateix lo Fil e d'amdós éser espirat lo Sant Spirit, e'l Fil || nat del Pare e'l Sant Spirit ixit de amdós e tot asò per granea de bontat, eternitat e les altres. E car coué éser en Déu la maior relatió que sia de pluralitat, coué que sien en Déu Pare e Fil e Sant Spirit.

f. 68^c

En Déu bonea és raó a bo que produga bé e granea és raó a bonea com sia gran raó a bo que produga bon gran e eternitat és raó a bonea com produga bon, gran e eternal. E car aquestes rahons no poden éser ociozes en Déu, coué que bo produga bo, gran e eternal. Bo no pot produir altre bo infinit e eternal, si él no és bo infinit e eternal e no'l pot produir d'altre qui no sia bo, infinit e eternal. E car en Déu és producció bona, infinida e eternal, couén-se al productiu que sia Pare, per so cor engenre de si mateix Fil, e couén-se al productible que sia Fil, per so cor és engenrat, e couén-se al produir que sia Sant Spirit per so cor ix d'amdós. Car axí com al Fil se coué natiuitat, per so cor és engenrat, axí al produït se coué spirar, per so cor és exit de productiu e de productible. ||

3042-3043 immensum B immenssum 3045 immensa B immensa 3053 patre B seq

3029 bonea M ead man corr granea 3036 bo M ead man add in mg

se, cum eo modo producat quocumque filius a patre procedit. Modus autem quo producat distinctum productum producit, ei, secundum quod potest, totam suam naturam comunicans, generatio nuncupatur. Ipsum autem producere oportet spiritum esse, cum ex ambobus procedat. Nam sicut filio competit natiuitas, cum sit generatus, sic ipsi procedere competit spiratio, cum a productivo et producibili totus procedat. Est, igitur, pluralitas divina in istis tribus proprietatibus personalibus, scilicet, paternitate, filiatione et spiratione, cum nulle alie sufficerent magnitudi-
 ni productionis bonitatis, etc.,
 f. 29° quod || per se patet diligentius intuenti.

Maiorem concordantiam que fore valeat oportet esse in pluralitate divina. Sed maior concordantia que naturaliter esse possit est patris et filii et amare amborum. Sequitur, igitur, in Deo esse paternitatem, filiationem et spirationem, cum absque hiis tribus proprietatibus personalibus maior concordantia non haberet subiectum, per quod existere valeat in Deo.

Maior equalitas que possit esse est equalitas essentialium, equalium personalium, scilicet, equalitas in qua sunt equans, equalibus et equare sic magni

La maior concordansa que pot éser coué que sia en la pluralitat de Déu. E la maior concordansa que pot éser naturalmén és de Pare e de Fil e del amar d'amós. Couén, doncs, que en Déu sia Pare e Fil e Sant Spirit, car sens aquestes tres propietats personals no auria maior concordansa sopiect en qui fos.

La maior egaltat que pot éser és de essentials egals personals, axí com egaltat en què són egalitiu, egalable, egalar. On, enaxí com són maiors per egaltat són

producat *cancel et expunct* 3055 productum B *add in mg* 3060 ex B *add int lin* | procedat B *add in mg*
 3078 in B *add in mg*

- 3090 quod maiores esse non valent et sicut per equalitatem sunt maiores, sic per paternitatem, filiationem et spirationem maiores existunt, nam equans plus potest per paternitatem sibimet equare equabilem in magnitudine bonitatis, eternitatis, etc., quam per quamcumque aliam proprietatem et ipse equare amborum magis potest esse equanti et equabili equalis per communem spirationem amborum quam per quamcumque aliam proprietatem. Sed cum in divinis oporteat esse maiorem equalitatem que possit esse, sequitur necessario quod sit in Deo paternitas, filiatio et spiratio.

- Nullum principium potest esse maius quam pater, qui de tota sua essentia, de toto seipso, de tota sua magnitudine, bonitate, etc., principiat filium; nec principiatum maius esse potest quam filius principiatum et principiabilis de essentia Patris et de toto Patre per rationem bonitatis, magnitudinis et eternitatis et aliarum. Nec aliquid potest esse maius principium quam spiratum a Patre et Filio per rationem bonitatis, magnitudinis, eternitatis, etc. Sed cum in Deo sit maius principium quod esse possit, oportet quod pluralitas Dei sit personarum propriarum, scilicet, Patris et Filii et Spiritus Sancti.

maiors per paternitat, filiatió e espiratió, car lo egalitiu més pot per paternitat egalar a ssi mateix lo Fil en granea de bontat, eternitat e les altres, que per neguna altra propietat e asò mateix de Sant Espirit, qui pot éser més egal per exir d'amdós en espirant amdós aquél que sens spiratió e processió. E, car en diuines coué éser la maior egalat que pot éser, couén-se de nescessitat que en la esència de Déu sia paternitat, filiatió e spiratió.

Negun comensament no pot éser maior que pare, qui de sa esència || mateixa comensa fil e de tot si matex e de tota sa bonea, granea, eternitat e les altres. Ni negun comensat no pot éser major que Fil comensat e comensable de la esència del Pare e de tot lo Pare per raó de bonea, granea, eternitat e les altres. E, encara, negun comensamén no pot éser maior que espirar e spirat de Pare e de Fil, per raó de bontat, granea, eternitat e les altres. On, com en Déu sia lo maior comensamén qui pot éser, coué que la pluralitat de Déu sia de pròpies persones, estant la vna Pare e l'altre Fil e l'altre Sant Spirit.

f. 69^a

3123 principium B seq quod cancell | possit B seq S cancell

3113 no M ead man cancell 3117-3121 E, encara, negun comensamén no pot éser maior que espirar e spirat de Pare e de Fil, per raó de bontat, granea, eternitat e les altres M ead man add in mg super 3119 espirar M espitar

Probata Dei pluralitate existere in personalibus proprietatibus, que sunt Pater, Filius et Spiritus Sanctus, habemus probare quod non possunt esse plures quam tres vel pauciores persone.

Prouat auem com la pluralitat de Déu és de propietats personals, les quals són Pare e Fil e Sant Spirit. Ara couén prouar que les propietats personals sien tres e no més ni meins.

3130

Quod pluralitas sit tantum in tribus personis neque in pluribus neque in paucioribus

De nombre ternal in diuines

3135

Pluralitatem Dei oportet esse in nobiliori et completiori numero qui esse possit. Sin autem, deficeret bonitas magnitudini et magnitudo bonitati et sic de aliis formis, qui defectus in Deo est impossibilis. Nobilior vero et completior numerus qui possit esse dicitur ternarius esse, sicut apparet per omnia discurrendo. Bonitas enim numero ternario est perfecta, scilicet, bonificativi, bonificabilis et bonificare, nec quaternarius est sibi necessarius, nec binarius, scilicet bonificativi et bonificabilis, possent eam perficere, nec etiam esse possent sine ipso bonificare. Simile habetur suo modo in quolibet ente creato, nam constituitur ex forma, materia et coniunctione utriusque.

La pluralitat de Déu couén éser en lo pus noble nombre e'l pus complit qui pusca éser. Car, si no u ere, defaliria bonea a granea e granea a bonea e enaxí de les altres, lo qual defalimén és imposible. Lo pus noble e'l pus complit nombre que pusca éser és de tres. Axí com en bontat, en qui mils se compleix nombre de tres, so és a saber, bonificatiu, bonificable, bonificar, car || no hi à nescessitat de quart nombre, ni dos sens ters no hi porien dar complimén, axí com bonificatiu, bonificable, qui no purien éser complits en nombre sens bonificar. Assò mateix se segeix en tota substància creada, axí com nombre de forma e de matèria e de coniuñció de amdós. E enaxí

3140

3145

f. 69^b

3150

3155

3151 possent B corr posent 3157 syllogismus B sillogismus 3165 advertatur B aver-

3127 la M ead man add int lin 3129 les M lect dub los

3133 «in divines» (o «de divines», en les línies 3303-3304) no és altra cosa que transcripció del sintagma teològic llatí «in divinis», equivalent a «en Déu».

3153-3156 El lector segurament recordarà que aquesta doctrina ja es troba en el *Llibre de contemplació en Déu*, cap. CCCXVII, núm. 10 (GALMÉS, ORL VII (Ciutat de Mallorca 1914), 27 i OE I, 1014).

- 3160 Similiter syllogismus constat ex duabus propositionibus et una conclusione ex illis producta, et operatio completur similiter ex potentia, obiecto et actu. Et idem est in omnibus rebus, scilicet quod habent perfectionem in ternario numero, in quo, si bene advertatur, est unum dans esse alteri et ambo ipsi tertio nec est aliqua potentia naturalis, que in sua propria natura sibi || essentiali quaternario indigeat numero, sed ipso ternario est perfecta, sicut etiam in hominis voluntate, que quantum ad intrinsecum sui esse perfectum, contenta est amativo, amabili et amare sibi substantialibus. Quartum enim quod accipit sive amat extra alterius est essentie et non sue. Est, igitur, numerus ternarius nobilior et completior in se et ex se et per se qui valeat reperiri. Hunc autem numerum ternarium esse oportet in pluralitate divina et ipsam pluralitatem in ipso numero, in quo sufficit unus Pater, 3185 unus Filius, unus Spiritus Sanctus, sicut sufficit et longe melius essentie bonitatis create unum bonificativum, unum bonificabilem et unum bonificare.
- 3190 In illo numero in quo sunt in maiori concordantia persone di-
- com en silogisme, en qui abasten dues prepositions e una conclusió que és d'aqueles, e enaxí com en nombre, qui és complit de potència, obiectada e actu. E enaxí de totes cozes e de quart nombre no à nescessitat neguna natural potència en quant sa natura pròpria e a éla és esencial, axí com en la volentat del home, en què abasta que aia en si mateixa nombre ternal d'amatiu, amable e amar. E no à nescessitat, segons sa esència, en lo quart, car aquel no és de la sua esència. És, doncs, nombre ternal lo pus noble nombre qui sia e'l pus complit en si mateix e de si mateix e per si mateix. Aquest nombre ternal coué que sia en la pluralitat de Déu e la pluralitat en Él, en la qual abasta vn Pare, vn Fil, vn Sant || [Sperit], enaxí, e molt mils encara, com abasta en la esència de bontat creada vn bonificatiu, vn bonificable, vn bonificare. f. 69^e
- En aquel nombre en qui està maior concordansa coué que sia la

tatur 3178 ternarius B corr ternarinus 3179 ex B corr e add -x 3184 sufficit B suficit
3190 (sunt) in B add int lin 3201 ternario B corr ternareo 3212 (quo) in B add int lin

3173 sia M ead man corr na 3179 sperit M al man add in mg super BC spiritus

3161 Tant la dinàmica del pensament com el text llatí demanen «objecte» en lloc d'«objectada».

vine oportet quod sit pluralitas divina. Sed in maiori concordantia sunt in numero ternario quam in alio quocumque, quia quelibet persona est eiusdem essentie cum alia, sicut in simplici essentia bonitatis, in qua bonificabilis est de essentia bonificativi ac bonificare est de essentia amborum, in quo numero ternario maiorem habent concordantiam bonificativus, bonificabilis et bonificare, quam in quaternario numero vel quinario vel in alio quocumque maiori, nam postquam transitur ad quaternarium numerum, iam transitur ad aliud genus vel ad aliam speciem, que non est species bonitatis. Sed cum oporteat quod persone divine sint in illo numero, in quo in maiori concordantia consistunt substantia-

f. 30^b liter, proprie et simpliciter, || qui ternarius est, ut probavimus, est necessarium quod pluralitas divina non transeat numerum ternarium. Nec in minori potest esse, cum ex hoc deficeret magnitudo bonitatis, eternitatis, potestatis et ceterarum numero pluralitatis divine ac numero maioris concordie, qui defectus est impossibilis ac intelligibilis diligentius intuenti.

Illum numerum qui consistit in unitate maiori oportet esse in pluralitate divina. Maior autem numerus qui sit unitatis est ternarius, scilicet, quod in substan-

pluralitat de Déu de maior concordansa estant en nombre ternal, que en altre, per so car un és naturalmén de la esència del altre axí com en la simple esència de bontat, en qui bonificable és de la esència del bonificatiu e'l bonificar de la esència d'amdós, en lo qual àn maior concordansa lo quart nombre ne en quint ne en plus, car pus passa al quart nombre ja passa en altre gendre o en altra spècia, que no és de la esència de bontat creada. E car la pluralitat de Déu coué [éser] en aquel nombre on està maior concordansa esencialmén, pròpriamén e simplamén, lo qual nombre és ternal, segons que prouat auem, couén-se de nescessitat que la pluralitat de Déu sia en ters nombre e no en més ni en meins, car, si ó era, defaliria granea de bontat, eternitat, poder, sauiea, volentat, vertut, veritat, glòria a nombre de la || pluralitat de Déu e a nombre de major concordansa, lo qual defalimén és impossible.

Aquel nombre qui és en maior vnitat couén que sia en pluralitat de Déu. Lo maior nombre qui és d'unitat és de trinitat, so és a saber, que en la substància sia

3207 éser M *al man add int lin* BC sint
 3226 qui M *ead man add int lin* 3236-3237 defalirien M *ead man corr* defalireen

tia sit unum suppositum quod non sit relatum, generatum ab illo, et quod illud sit unus pater et non plures, ut sit ei sufficiens singularitatis unitas. Nam, si in
 3235 Dei substantia non sufficeret una paternitas, unitas et singularitas ipsi paternitati deficerent, in quo defectu magnitudo bonitatis, paternitati deficeret et etiam contra
 3240 singularitatem deficeret unitati. Idem defectus qui sequeretur in una paternitate sequeretur etiam in una filiatione et in una spiratione. Sed cum aliquis defectus sit in Deo impossibilis, sequitur quod ternarius numerus sufficiat pluralitati divine, scilicet, una paternitas, una filiatio et una
 3245 spiratio, quarum quelibet sit una unitas personalis et non plures.

Maius medium, id est, nobilius et simplicius et maior equalitas que possit esse in numero, in ternario numero consistit, nam
 3255 in ipso est unum suppositum, deinde secundum productum a primo uno, sive ab unitate dante esse numero existens equale medium inter primum || et tertium ex ambobus resultans. In hoc tali numero consistit perfectior et simplicior equalitas et magis simplex et primum principium, medium et finis, quam in quocumque alio numero, per quem etiam
 3265 omnia alius numerus habet esse,

un subpòsit qui no sia altre engendrat d'aquel e que aquel sia vn Pare e no molts, per so que abast vnitat de singularitat a él. Car si en la substància de Déu no abastaua una paternitat, defali-rien vnitat e singularitat, asò mateix se segeix de una filiatíó e de una spiratíó. Abasta, doncs, [nombre] ternal a la diuina pluralitat, so és a saber, vna paternitat, una filiatíó, una spiratíó e que cascuna d'aquestes sia una vnitat personal e no moltes.

Lo maior migà e la maior egaltat que pot éser en nombre està en nombre ternal, car en nombre ternal està aquel subpòsit, qui és apelat dual, en lo mig d'aquel qui és vn apelat e d'aquel qui és ters apelat. Negun altre migà en negun altre nombre no pot estar tan egalmén com en nombre ternal, axí com entendre, qui està en lo mig d'entellectiu e d'entelligible, e dual en lo mig del primer e del ters. Coué, doncs, que'l nombre || de pluralitat diuina sia de trinitat, per so que en él pusca estar maior

3240 deficeret B *corr lect dub* doficeret

3253 simplicius B *seq et cancell* 3253-3254 equalitas B *seq que cancell* 3257 deinde

3240 nombre M *al man add int lin* BC numerus 3244 no M *ead man corr lect dub* ne

qui respectu huius compositus est et divisibilis et, per consequens, imperfectus, ut satis claret naturam numeri speculanti. Nam, sicut dictum est, in numero ternario, est illud simplicissimum, quod dat esse numero et illud quod primo recipit esse numerale ita simplex sicut primum, nam ex toto primo et non ex alio, nec in minori vel etiam maiori potest produci, ex quibus ambobus unicum, sicut quodlibet unum est per omnia ei simile, ut apparet immediate resultat coniungens ambo in uno, per quod etiam medium amborum existit. Et sic, numerus ternarius perfectissimus, simplicissimus in seipso consistit, omnes alios numeros in esse producens, ut superius est iam dictum, qui numerus est intellectivi, intelligibilis et intelligere, in quo ipse intellectivus est producens intelligibile, ex quibus necessario procedit intelligere. Oportet, igitur, quod numerus divinarum personarum sit ternarius, cum maius medium et maior equalitas in ipso quam in alio numero quocumque persistat. Aliter deficeret maior magnitudo bonitatis maiori equalitati et maiori medio et etiam numero maiori.

Numerus ille, in quo est maior relatio, in divinis necessario consistit. Maior vero relatio que possit esse, ut probatum est,

3270 migà e maior egaltat. Car, si el nombre no ere ternal, defaliria maior granea de bonea a maior egaltat e a maior migà e a maior nombre.

3275

3280

3285

3290

3295

3300

3305 Aquel nombre en qui està maior relatió coué que sia de diuines. La maior relatió que pot éser, segons que ia prouat auem,

3305 possit B posit 3310 plurium B corr plurimum expunct -m- 3312 immensa B secundum B in ras al man 3268 respectu B seq is cancell 3269 et B add int lin

- f. 30^d in una paternitate, || in una filiatione et in una communi spiratione persistit. Maior est enim relatio unius paternitatis ad unam
 3310 filiationem quam plurium ad plures, cum maior sit una singularis paternitas, que immensa potest esse, quam plures, quas oportet necessario fore limitatas et per
 3315 consequens parvas. Idem est de unica singulari filiatione et ex ambabus unica singulari spiratione, in specie enim humana in qua
 3320 plures sunt patres et, per consequens, plures filii, quorum quilibet est necessario limitatus, non est tanta relatio sicut in essentia divina, si in ipsa est unica singularis paternitas et non plures,
 3325 unica singularis filiatio et non plures, unica singularis spiratio et non plures. Sed, cum in numero divinarum personarum sit maior relatio que possit esse, ut magnitudo bonitatis, eternitatis et aliarum
 3330 sufficiat maiori numero in relatione maiori, oportet necessario quod numerus ternarius sit in Deo, qui beata Dei trinitas nuncupatur, que nature unius paternitatis, unius filiationis, unius spirationis consistit. Que tres proprietates sunt unus Deus et unus
 3335 Deus est ipse tres, sine multiplicatione quaternarii numeri, licet dicamus unum Patrem, unum Filium et unum Spiritum Sanctum. Et maior relatio est de paternitate, filiatio e spiratione et in diuines. Car maior relatio
 3340 est en una paternitat que en moltes, per so car és una paternitat singular e no seria tan gran, si eren moltes paternitats, axí com en la spècia d'ome, en qui són molts pares e molts fil, en què relatió no és tan gran com en la
 3345 esència de Déu, si en éla és una paternitat singular e no moltes, vn fil singular e no molts e enaxí d'un Sant Spirit. On, com lo nombre de diuines couenga éser en la maior relatió que pusca éser, per so que granea de bontat, eternitat e les altres abast a maior nombre e maior relatió, couén-se de nescessitat que en Déu sia nombre ternal, lo qual és apelat la sancta trinitat de Déu, e aquesta trinitat és de una paternitat, de una filiatio, de una spiratio. E aquestes tres propietats personals són vn Déu e Déu és aquelles e, si no, multiplica quart nombre, jassia assò que digam vn Pare, vn Fil, vn Sant Spirit, vn Déu, car si ó feya, seria Déus compost d'aqueles e seria de parts, axí com home qui passa en ters nombre per so com no reman en spècia d'ànima e de cors e trespassa en altra spècia per so cor és compost de parts, so és a saber, d'ànima e de cors.

immensa 3319 plures B seq sunt plures cancell 3341-3342 filium B seq u expunct 3342

3315 en M en en 3326-3327 aquesta M aquestat 3337 en M ead man corr litt non legibil

3313 «fil» hauria d'ésser «fils» = «fills».

- lium, unum Spiritum Sanctum, unum Deum, nam si ex hoc multiplicatio quaternarii numeri sequeretur, esset Deus ex ipsis proprietatibus tamquam ex partibus compositus et, per consequens, imperfectus, quod est absurdum
 f. 31^a || cogitare. Proprietates enim Dei non sunt partes eius, immo quelibet est essentia tota divina. Quare non potest ex ipsis alia species numeri resultare. Quod tamen fit in homine, qui ex anima et corpore tamquam ex partibus duabus compositus tertius ipse resultat, non remanens in specie anime nec etiam corporis, sed transiens in tertiam speciem a precedentibus aliam.
- 3345
- 3350
- 3355
- 3360
- Probata divinarum personarum pluralitate in numero ternario consistere, quam vocamus trinitatem Dei beatam, nunc aliquas obiectiones solvendo, que contra ea que diximus nobis fiunt, ad solvendum consimiles damus viam.
- Prouat auem que la pluralitat de Déu està en nombre ternal, lo qual apelam la Trinitat de Déu. Ara volem soure les obieccions que poden éser fetes de la trinitat de Déu, segons so que dit auem.
- 3365

*De obiectionum solutionibus**De obieccions e solutions*

Ad illud quod dicitur quod, si in Deo sint tres proprietates personales, sequitur compositio in divinis, respondetur quod in

Si dius que Déus sia compost per so cor és de tres propietats personals, qui són vn Déu, respon: en eternitat e en infinitat

3370

unum B *corr lect dub* vinum 3350 immo B ymo 3359 transiens B transciens

3365 que poden M que poden que poden

3370 Sobre el sentit de les objeccions, és convenient de recordar el text de les línies 1923-1941.

- eternitate et immensitate nulla
 3375 potest esse compositio, compositio enim sine tempore et sine partibus nullatenus esse potest. Tempus vero in eternitate et partes in immensitate non possunt cadere ullo modo nec etiam est intelligibile, si quod est eternitas et immensitas clarius speculetur. Pater vero de tota sua immensitate ac eternitate generat Filium
 3385 et ambo ex eadem tota Spiritum Sanctum spirant, ex quo nullum potest in eis compositio habere subiectum, etiam cum compositio sit simplicitati opposita et Pater,
 3390 qui simplicissimus est, de tota sua simplicitate Filium generet et ambo ex eadem summa simplicitate Spiritum Sanctum spirant, impossibile est quod in eis
 f. 31^b 3395 possit compositio lo||-cum habere. Nec est intelligibile quod ubi est actus simplificandi immense et eternaliter, locum compositio valeat obtinere, nec etiam simplex
 3400 forma bonitatis create ex sibi essentialibus bonificativo, bonificabili et bonificare ullam compositionem acquirit, multo minus igitur deitas, que simplicissima sem-
- no pot éser compositió, car compositió no pot éser sens temps ni sens parts. Temps no cau en eternitat ni parts no caen en infinitat, car si temps caya en eternitat, eternitat no seria so que és; e si parts cahien en infinitat de granea, no seria infinitat so que és. E car lo Pare en||-gendre f. 70^e
 lo Fil de tota la sua infinitat e eternitat e amdós spiren de tota lur infinitat e eternitat lo Sant Spirit, no pot éser en éls compositió, car no à sopect en qui estia e encara que simplicitat e compositió són contraris e el Pare és simple e no compost e de tota la sua simplicitat spiren simple Sant Spirit, per què compositió no y pot entrar ni estar. On, enaxí com la forma de bontat simple no és composta de bonificatiu, bonificable, bonificar, qui són de la sua esència, enaxí, e molt encara, la deïtat de Déu, que és simple, no pot éser composta de deïficatiu, deïficable, deïficar, pus que són d'ela essencials.

3374 immensitate B immensitate 3379 immensitate B immensitate 3382 immensitas B immensitas | speculetur B corr speculetur expunct -r- 3383-3384 immensitate B immensitate 3395 possit B add in mg 3397 immense B immensse 3399 obtinere B optinere 3400 B in mg Nota quod hic habetur quod bonitas non est composita quamvis habeat correlativa

3382 engendre M ead man corr engendra 3390 simplicitat M lect dub simpluitat corr fors simpliritat 3395 bonificatiu M bonificatiu bonificatiu

3397-3398 «... e molt encara...» sembla que hauria d'ésser «... e molt més encara...», tot i que el llatí digui «minus» pel fet de no reforçar després la negació, cosa que en canvi fa el text català amb el «no» de la línia 3399.

per in actu simplificandi consistit, potest ex sibi essentialibus deificativo, deificabili et deificare compositionem acquirere.

Ad hoc quòd dicitur quod tempus cadit in Deo, cum Filius gigni non valeat, nisi extiterit prius Pater, respondetur quod Filius in eternitate genitus est a Patre; prioritas autem et posterioritas, que sunt temporis, non possunt in eternitate subiectum habere. Cum vero dicitur quod Pater intelligendo generat Filium, ex quo sequitur quod intelligere sit antequam Filius, respondetur sicut superius dictum est, quod temporis prioritas et posterioritas in eternitate nullatenus esse possunt. Prioritas vero, que eterna est, et posterioritas originis et emanationis, sane considerantur in Deo. Et sic dico quod Pater per paternitatem Filium gignit. Unde, secundum relationem Patris et Filii, Pater prius se habet ad Filium quam ad intelligere et ut Filium gignere possit, se habet ad intelligere. Sepe in pluralitatis probatione dictum est quod ipse intellectivus, qui gignens est, immediate respicit intelligibilem, qui genitus est, et ex ambobus resultat intelligere, qui spirare est utriusque. Et, licet secundum facultatem || nostri eloquii, mul-

f. 31^c

Si tu dius que en Déu aia temps, per so cor Pare coué éser enans que Fil; e car Déus engendre Fil en eternitat, anterioritat no à so piect en qui pusque estar. E si dius que'l Pare engendre Fil per entendre e entendre és enans que'l Fil, respon que'l Pare engendre el Fil per paternitat, car segons relatió del Pare e del Fil, lo Pare enans, axí parle, s'à al Fil que al entendre e, per so que pusca fer Fil, s'à a l'entendre e axí, e molt mils encara, com lo ferer, qui enans s'à a fer clau, segons || entenció, que a martel, per asò martel és per entenció d'amdós. Enperò aquest exempli no és abastant en quant és en temps, mas per él se pot exalsar l'entenimén human a entendre anterioritat entellectual eternal, segons relatió de paternitat e filiatió e d'amdós és l'entendre e à's enans per so car lo Pare à lo Fil per entenció per so que'l entendre pusca éser del Pare e del Fil, car, si aitantost s'auia sots forma d'entenció a l'entendre com al Fil, no poria éser l'entendre de la entenció del Pare e del Fil. E car coué éser de la entenció d'am-

3405

3410

3415

3420

3425

3430

3435

3440

f. 70^d

3421 B in mg Nota quod in divinis non est prioritas neque posterioritas nisi secundum originem et emanationem 3426 emanationis B corr lect dub imanationis 3440 eloquii B

3429 entendre M ead man corr lect dub ententive 3455 eternalis M seq e ead man concell et expun

- tum improprie oporteat loqui de Deo, intellectus tamen, supra seipsum elevatus in contemplatione et speculatione Dei, videt et
- 3445 iudicat ea que sunt in Deo et ad Deum pertinent secundum naturam divinam, qui si vellet semper iudicare secundum propriam sui ipsius naturam numquam videre
- 3450 posset nec per consequens veraciter iudicare sicut etiam intellectus considerans secundum imaginationem situs nostri antipodes non videt quod possint persistere, imaginando semper situm nostrum, quousque elevatur ad situs considerationem universi totius. Et sic, qui veritatem vult de aliquo iudicare, debet illud speculari
- 3460 secundum illius naturam propriam et tractare. Quod, si discrete fecerit, multa ei primo obscura, occulta et etiam nubilosa, clara sibi et manifesta et lucida apparebunt. Iuvatur vero ad hoc plurimum intellectus, si bene sciverit creaturarum naturas et earum operationes diligentius speculari. Et, ut ad propositum redeamus,
- 3470 videmus visum prius se habere, secundum intentionem, ad obiectum quam ad videre, ex quibus ambobus ipsum videre procedit et sic ipsa visio perfecta habetur,

corr eloqui 3441 loqui B *add int lin* 3442 B *in mg* Nota 3451 sicut B *seq et expunct* 3452-3453 imaginationem B *ymaginationem* 3455 imaginando B *ymaginando* 3463 occulta B *oculta* 3473 ipsum B *seq i cancell* 3479 istis B *seq taliter cancell et expunct*

3442 Sobre l'elevació de l'enteniment, a la qual es refereix el text llatí, el lector pot veure les línies 3851-3870. 3443 «... en totes...»: la construcció gramatical i el paral·lel llatí («Ipse vero tres intentiones...», línia 3499) semblen demanar «E totes...».

	et totum fit in eodem instanti.	3475
	Et, licet hoc vel aliud exemplum ex creatura sumptum non sit perfecte sufficiens ad ea que de Deo dicuntur, potest tamen ex istis aliquo modo illustratus ad speculandum divina clarius elevari et videre prioritatem intellectua-	3480
f. 31 ^d	lem eternam per ipsam originem et emanationem internam secundum relationem paternitatis, filiationis et spirationis, utriusque communis, videndo quod Pater ipse prius se habet ad Filium per intentionem ut ipse intelligere ab utroque procedit. Nam si sub forma intentionis Pater non se habet ad Filium priusquam ad intelligere, non valet ipse intelligere fore ex intentione amborum.	3485
	Sed cum oporteat quod sit amborum intentione, transit in tertiam intentionem personalem, Filio remanente in secunda et Patre in prima. Ipse vero tres intentiones personales eterne sunt et in una communi intentione, in qua non est aliqua prior altera, cum sint omnes eterne, sed ut ipsa communis intentio in tribus sustentetur personis et quod sint ipse tres persone, ponitur prioritas in intentione, secundioritas et tertioritas, sic loquendo. Quare obiectio nullius valoris existit, cum sint ipse tres intentiones eterne, remanentes intentio una communis, eterna.	3490
		3495
		3500
		3505
		3510
	Et, cum dicitur quod in essentia Dei sunt loca diversa, existente Patre in uno loco, Filio in	
	Si tu dius que en la esència de Déu à diuerses locs, en quant concires que'l Pare sia en	f. 71 ^a
		3515

alio, et Spiritu Sancto in tertio, respondetur quod, cum Pater in infinita magnitudine et per infinitam eternitatem generet Filium
 3520 et ambo spirent Spiritum Sanctum, locus et quantitas nullatenus valent existere in divinis.

Ad illud quod dicitur quod
 3525 bonitas magnitudinis maior est in duobus patribus quam in uno, et sic de Filio et Spiritu Sancto, iam ad istam obiectionem est responsum, ubi ostensum est
 3530 quod maior magnitudo bonitatis potest esse in una paternitate singulari quam in duabus vel pluribus, nam unica potest esse immensa et eterna, due vero vel plures essent necessario limitate, et idem de filiatione et spiratione.

Ad illud quod dicitur: «Pater videtur esse maior aliis, cum ambo producat, et Filius Spiritu Sancto, cum nihil producat», respondetur quod maioritas et minoritas nullatenus esse possunt in essentia magnitudinis infinite et eternitatis, solum enim habent
 3540 subiectum in rebus finitis habentibus quantitatem et in tempore sustentatis. Sed cum Pater, qui infinitus est in magnitudine et eternitate, de tota sua magnitudine et eternitate, bonitate, potestate et ceteris, generet Filium

un loc e'l Fil en altre e'l Sant Spirit en altre, respon que'l Pare en infinida granea e per infinida eternitat engenra Fil e'l Pare e'l Fil spiren lo Sant Spirit e per asò loc e quantitat en la esència de Déu no pot entrar ni estar en diuines.

Si tu dius que bonea de granea seria maior en dos pares que en un e en dos fils que en un e en dos sants spirits que en un, respon que a aquesta obiecció és donada solutió, segons que damunt dit auem, car maior granea de bonea pot estar en una paternitat singular que en moltes, car en una pot éser infinida e en moltes couén éser fenida, e assò matex de filiatíó e de processió.

Si tu dius que'l Pare és maior que'l Fil en quant engendre lo Fil e spira lo Sant Spirit e'l Fil no engendra, mas que espira lo Sant Spirit, respon e dic que maioritas no pot estar en granea infinida ni en eternitat, mas lo seu sopiect està en les cozes que són fenides e àn quantitat e en qui temps és sustentat. || On com
 3550 lo Pare sia infinit en granea e eternitat e de tota sa granea e eternitat engenra Fil, per asò lo Pare no pot éser maior que'l Fil ni'l Fil maior que'l Sant Spirit,

f. 32^af. 71^b

3529 responsum B responssum | ostensum B ostenssum 3333-3334 immensa B immensa
 3540 nihil B nichil 3543 infinite B inffinite 3548 infinitus B inffinitus 3555 immo

3528 a M ead man add int lin 3535 filiatíó M ead man corr filaccó
 3551 quel sant M quel sant quel sant 3552 ha M ead man add h int lin

et cum Filio de eadem spiret Spiritum Sanctum, nulla inter eos maioritas et minoritas potest esse, immo, si esset inter ipsos alia productio intrinseca vel aliter quam dictum est, nullus eorum fore posset id quod est, prout de se manifeste apparet intime speculanti ea que de ternario numero sunt predicta.

Ad illud quod dicitur quod nos ponimus tres deos ponentes tres personas realiter distinctas, quarum quelibet est Deus perfectus, respondetur quod licet persone sint distincte, deitas ipsa, prout superius probatum est, remanet indistincta ne plures sint divine essentie, que divine non essent, cum forent necessario limitate, eodem modo remanent unus Deus et non plures dii, nam sic limitati || existerent et, per consequens, nullus Deus. Sed in quantum deitas ipsa tota per unum modum est in Patre, scilicet ut producens, et per alium in Filio, scilicet ut producta, et per alium in Spiritu Sancto, scilicet ut ab utroque spirata, sequitur necessario quod Pater sit Deus, Filius Deus, Spiritus Sanctus Deus, cum quilibet ipsorum sit tota deitas, licet modus eius existendi alius sit in Patre, ut dictum est, alius in Filio, alius in Spiritu Sancto. Cum vero deitas ipsa beata unica sit et non plures,

si ha de tota la infinitat e eternitat del Pare e del Fil spirat.

3555

3560

Lo Pare és Déus e'l Fil és Déus e'l Sant Spirit és Déus e enfre totes les tres persones està distinció en tant que la una persona no és l'altra. On, si per asò tu dius que són tres déus, respon que, iassia asò que les persones sien distinctes, la deïtat de totes tres no és distincta, car enaxí com les persones remanen una esència, per so que no sien moltes esències distinctes e termenades, enaxí les persones remanen un Déu e no molts, per so que no sien molts déus termenats. Mas en quant la deïtat per una manera és en lo Pare e per altre en lo Fil e per altre en lo Sant Spirit, és dit que'l Pare és Déu e'l Fil Déu e'l Sant Spirit és Déu, car les maneres són distinctes. Mas en quant la deïtat és una e no moltes és dit que totes les tres persones són un Déu e no molts. ||

3565

3570

3575

3580

3585

f. 32^b

B ymo 3558 est B add int lin 3559 apparet B aparet 3560 ea B praeit ea cancell

3573 esències M ead man corr esàncies | termenades M lect dub termenadres

3590 persone ipse unus Deus sunt et non plures.

Et, cum iterum obicitur quod, cum Pater sit ipsa essentia, ut est generans, et Filius ut genita,

3595 et Spiritus Sanctus ut spirata, et ipsi sint realiter distincti, oportet necessario ipsam essentiam esse distinctam et plures, iam ad hanc obiectionem superius est

3600 responsum. Nam ipsa essentia unica, indivisibilis in seipsa existens, ratione tamen modorum personalium distinctorum est aliter et aliter in personis existens se-

3605 cundum alium et alium modum distinctum existentie personarum. Solum enim distinctio respectu personarum existit.

Ad aliud vero quod obicitur,

3610 quod nos non solum in divinis ponimus tres personas, immo quasi infinitas, cum ponamus bonificativum esse unam personam et bonificabile aliam et bonificare

3615 tertiam, item, ponimus magnificativum unam esse personam, magnificabilem aliam et magnificare aliam et hoc idem dicimus secundum quamlibet dignitatem

3620 sive formam divinam, que quasi sunt infinite, respondetur quod

Si tu dius que la esència és f. 71^c
engrada en lo Fil e espirada en lo Sant Spirit, són moltes esències, per so cor lo Fil e'l Sant Spirit són diferens persones, respon-te, segons que é respost, a la obiectatió damunt dita. Car la esència vna és en si mateixa e per la distinció de les maneres personals és per una manera en una persona e per altra manera en altra.

En la bontat de Déu són bonificatiu, bonificable, bonificar e en la sua granea magnificatiu, magnificable, magnificar e en la eternitat eternificatiu, eternificable, eternificar. On, si tu per asò dius que en Déu són més de tres persones, respon e dic que per so com bonea, granea e eternitat e les altres són una cosa mateixa en nombre en Déu, se segeix que'l bonificatiu e'l magnificatiu e'l eternificatiu són una cosa ma-

3600 responsum B responssum

3611 immo B ymo 3612 infinitas B inffinitas 3621 infinite B inffinite 3633 est B seq Filius cancell 3642 infinitas B inffinitas

3592 El text llatí, amb el «cum» de la línia 3593, indica que en l'original català hi havia un «car» (o, potser, un «per so cor»); d'aquesta manera, la frase resultaria correcta: «Si tu dius que car (o «que per so cor») la esència és engrada... són moltes esències...».

3598 «objectatió» sembla evident que ací no significa un concepte filosòfic, com tantes altres vegades en aquesta *Disputació*, ans «objecció», tal com el text llatí confirma.

- f. 32^c cum bonitas, magnitudo, eternitas et cetera omnes sint unum et idem numero, sequitur quod bonificativus, magnificativus, || eternificativus et ceterarum dignitatum omnes «-tivi» sint una et eadem persona in numero, scilicet Pater; ac bonificabilis, magnificabilis, eternificabilis et ceterarum dignitatum omnes «-biles» alia una persona, scilicet Filius, qui tamen in ipsa spiratione est bonificativus, magnificativus, etc., cum in ea sit activus sicut Pater; et bonificare, magnificare, eternificare et ceterarum dignitatum omnes «-are» sint alia persona, scilicet Spiritus Sanctus, qui in ipsa spiratione est spirabilis, bonificabilis, magnificabilis, etc.; quare, licet infinitas posses ponere dignitates, numquam poteris excedere numerum ternarium in personis.
- Ad aliud quod obicitur quod in Deo sunt tria intelligere cum sint ibi tres persone, quarum quilibet aliam intelligit et seipsam et sic, cum ipsum intelligere sit in Deo idem quod sapientia, nos tres ad minus, ut videtur, distinctas sapientias ponimus in divinis, respondetur quod in Deo est communitas et proprietas; commune enim est in Deo sicut bonitas, que communis est tribus personis, nam per bonitatem Pater bonus est, Filius bonus est,
- texta en nombre personal e asò mateix del bonificable, magnificable, eternificable, qui són altra persona, so és a saber, lo Fil, e asò mateix del || personal bonificar, magnificar, eternificar, qui són lo Sant Spirit.
- 3625 f. 71^d
- 3630
- 3635
- 3640
- 3645
- Lo Pare entén si mateix e'l Fil entén si mateix e'l Sant Spirit si mateix, mas si tu dius que són tres entendres, la un distinc de l'altre, segons que les persones són distinctes, respon: en Déu à comunitat e propietat; axí com de bonea, que és comuna a totes les persones, car lo Pare és bo e'l Fil és bo e'l Sant Spirit és bo e tots tres són bons per bonea. E assò matex és de la esència, que és a totes les persones comuna. E asò matex se se-
- 3650
- 3655

3650 B in mg Nota hic distinctionem proprii et communis in divinis 3659 est, Filius

3657 bonea M ead man corr fors persona

- 3660 Spiritus Sanctus bonus est. Similiter et essentia personis omnibus est communis. Recte eodem modo ipsum intelligere, cum sit idem quod sapientia communis,
- 3665 per ipsam sapientiam est ipsis tribus personis commune. Quare, tale intelligere, sicut nec ipsa sapientia ut sic, personale non conceditur sed commune. Proprietatem vero in Deo dicimus illa que ipsas personas respiciunt ut personas et sic per proprietatem Patrem, intelligendo se Patrem intelligit Filium relative, ipsum per intelligere personale producus. Unde, proprietatibus personalibus existentibus in relatione, et relatione in ipsis, manet intelligere commune, in quantum Pater seipsum Deum || intelligit et Filius similiter seipsum Deum intelligit. Sed in quantum Pater intelligit seipsum Patrem et Filium Filium et Filius intelligit se Filium et Patrem Patrem, procedit ex tali intelligere personatum intelligere, qui Spiritus Sanctus est, seipsum intelligens Spiritum Sanctum ex communi Patri et
- 3685 Filio intelligere processum, qui seipsum Deum intelligit per essentielle intelligere tribus personis commune, quibus intellectis solum est ad obiectionem per digex del entendre, qui per saueia és comun a totes les persones. Per què, aital entendre no és personat enaxí com la saueia, que no és personada, mas que és comuna. Mas en quant propietat com lo Pare s'entén Pare relatiuament, entén lo Fil e per aquel entendre, qui és comun, produu lo Fil. Per què les propietats personades estan en la relació e la relació en éles e'l entendre reman comun en quant lo Pare entén si matex Déu e'l Fil si mateix Déu. Mas en quant || lo Pare s'entén Pare e'l Fil s'entén Fil e'l Pare entén lo Fil e'l Fil lo Pare, ix d'aital entendre o amar personal entendre o amar, qui és lo Sant Spirit, e per asò la raó que dius re no ual.
- f. 32^d 3680
- f. 72^a

bonus est B *add in mg* 6775 personale B *add in mg* 3680 B *in calc* Nota quia intelligere potest considerari dupliciter nam quoddam est essenziale et isto modo pater intelligit et non producit et sic de qualibet persona. Aliud est intelligere notionale et tale intelligere est producere et sic pater intelligit et producit et sic competit patri | Filius B *seq* Deus *cancell*

3669 bonificar M *ead man corr* bonifical 3706-3707 deificatiu M *ead man corr* deificitiu

tinctionem proprii intelligere et communis.

Et, cum dicitur quod sicut in bonitate sunt tres boni, scilicet bonificativus, bonificabilis et bonificare, quorum unus non est alius, sic in divinitate sunt tres dii, quorum unus non est alius. Ex quo ad minus tres ponimus esse deos, respondetur quod, sicut in bonitate illi tres boni sunt personales et omnes tres sunt unus bonus essentialis, sic in divinitate sunt tres deales personales, scilicet, deificativus, deificabilis et deificare, existentes essentialiter unus Deus.

Ad illud quod dicitur quod Filius Dei passivus est et, per consequens, materialis, cum sit bonificabilis, magnificabilis, generabilis, respondetur quod secundum quod omnis receptio videtur habere modum passionis, non est inconveniens si Filius Dei consideretur per modum passivi, secundum quod hoc sit sine omni defectiva potentialitate et absque omni materia, quia impossibile est ipsum habere potentialitatem et materiam, prout in defectu sonant, quasi de esse imperfecto tendere ad perfectum, sicut de non esse actu tendere ad esse actuale perfectum, cum ipse de tota simplicissima forma Patris sit genitus ab eterno, ex

En la bonea de Déu ha tres bons, so és a ssaber bonificatiu, bonificable, bonificar, e la un no és l'altre. On, si tu dius que'n la deïtat à tres déus, enaxí com en la bonea à tres bons, respon que enaxí com los tres bons són personals e tots tres són un bo, enaxí en la deïtat à tres deals personals, so és a saber deificatiu, deificable, deificar e tots tres són un Déu.

Lo Pare engendra lo Fil e per asò lo Pare és engenrant e'l Fil engenrable. On, si tu dius que, en quant lo Fil és engenrable, e per la passió és de matèria, respon e dic que en quant concires passió, às vera concideratió, mas, en quant consires matèria éser en la || generatió, às falsa concideratió, car lo Pare és pura forma simple, en qui no à gens de matèria, e de tota forma e sa simplicitat engendre lo Fil, per què, lo Fil no pot éser de matèria ni és matèria, car de forma simple pren éser e en aquela neix e està eternalment e infinida.

3718 modum B seq receptionis cancell 3724 ipsum B corr lect dub epsum
 3742 immo B ymo 3751 bonitatis B seq etern cancell
 3758 Sanctus et B add in mg 3765 male B seq i cancell 3766 advertis B corr aver-
 tis add -d- int lin

3695

3700

3705

3710

3715

3720

f. 72^b

3725

3730

f. 33^a quo materia || nullo modo potest
in ipso locum habere nec poten-
tialitas non coniuncta actui.

3735 Et, cum obicitur quod cum
bonificatus dicat actualitatem et
bonificabilis dicat potentialita-
tem bonificabilis Filii non consi-
3740 sistit in actu, respondetur quod
bonificabilis Filii eterna est
etiam in actu nec in potentia non
coniuncta actui, immo existens
ipse actus purus ab eterno existi-
3745 tit, cum ens personale sit eterna-
liter actuale et quia eternabile
nullo modo vacuabile, ad hoc ut
Pater numquam cesset ipsum Fi-
lium generare et ipse Filius num-
quam cesset generari. Et quia
3750 eius bonificabilis est eterna per
magnitudinem bonitatis, potesta-
tis et aliarum dignitatum, est
idem numero cum bonificato, qui
est ipse Filius bonificatus per bo-
3755 nitatem in eternitate.

Ad id quod dicitur quod bo-
nificare, magnificare, etc., sunt
Spiritus Sanctus, et bonificabilis,
magnificabilis, etc., Filius, ex quo
3760 videtur sequi quod Spiritus Sanc-
tus non sit bonificabilis, magnifi-
cabilis, etc., nec Filius bonifica-
re, magnificare, etc., cum sit dis-
tinctio inter Filium et Spiritum
3765 Sanctum, respondetur quod male
advertis ea que predicta sunt,
nam Filius in ipso generare si-
ve generatione est bonificare,
magnificare, etc., et similiter Spi-

Lo Fil és bonificable. On, si
tu dius que la sua bonificabilitat
està en potència e no en actu,
com sia so que bonificabilitat sig-
nific potència e bonificat signifi-
fic actu, fals dius, car la bonifica-
bilitat és eternal e és en actu
en la eternitat e en lo bonificar
e no està en potència, car ens
personal actual és e és persona
eternal e no euacuable per so que'l
Pare no ses d'engrenar lo Fil ne'l
Fil no ses en éser engrenable. E
car la bonificabilitat és en eter-
nitat per granea de bonea, poder
e les altres, reman vna cosa ma-
teixa en nombre ab bonificat, qui
és Fil bonificat per bonea en
eternitat. ||

3740 actu M seq en la eternitat e en lo bonificar e no està en potència cancell ead man
3749 poder M lect dub podrer 3751 en nombre M ead man add int lin

ritus Sanctus in ipso spirare sive spiratione est spirabilis, bonificabilis, magnificabilis, etc., et sic ratio non valet.

3770

Ad aliud quod dicitur quod Filius et Spiritus Sanctus sunt una et eadem persona, cum Filius generetur per intelligere et Spiritus Sanctus spiretur per amare, qui amare est Filius, respondetur et dicitur, sicut iam superius dictum est, scilicet quod in Deo est

3775

f. 33^b

considerare proprietates tribus modis, scilicet proprietatem singularem et proprietatem dualem et proprietatem ternalem. Est autem proprietas singularis que uni persone tantum convenit, sicut paternitas Patri, filiatio Filio et spiratio passiva Spiritui Sancto. Proprietas dualis est que duabus personis tantum convenit, sicut generare sive generatio sive actus generandi, qui Patri et Filio convenit, et tale generare sive generatio Pater est et Filius. Etiam est illud generare, amare, intelligere, bonificare, magnificare, etc., qui sunt Pater et Filius et essentia amborum. Proprietas ternalis est que tribus personis convenit, sicut spirare sive spiratio, nam in ipsa spiratione Pater et Filius sunt proprietas spirativa, Spiritus autem Sanctus proprietas spirabilis. Etiam ipsum spirare est proprietas ternalis ipsorum trium, nec est aliud quod Pater, Filius et Spiritus Sanctus et es-

3780

3785

3790

3795

3800

3805

sentia eorum et est ipsum amare
 3810 voluntatis et intelligere sapien-
 tie et bonificare bonitatis, mag-
 nificare magnitudinis et sic de
 aliis dignitatibus, actus quarum
 3815 sunt spirare, sicut et sunt gene-
 rare. Verumtamen sunt spirare
 per modum spirationis et gene-
 rare per modum generationis. Et
 cum sit distinctio inter generatio-
 3820 nem et spirationem, ratio vestra
 nihil valet, precipue cum ipsum
 intelligere in generatione Pater
 sit et Filius et in spiratione sit
 Pater, Filius et Spiritus Sanctus
 et eodem modo est de amare.
 3825 Et cum dicitis quod inter ge-
 nerationem et spirationem sit dif-
 ferentia, generatio erit una per-
 sona et spiratio erit alia, respon-
 deo quod non valet obiectio, nam
 3830 sicut dictum est, generatio est
 f. 33^c proprietas dualis, || que Pater est
 et Filius et distinctio eorundem.
 Spiratio vero proprietas est ter-
 3835 nalis, que Pater et Filius et Spi-
 ritus Sanctus est, et distinctio
 eorundem. Est etiam iam pro-
 batum quod persone divine sic
 sunt tres quod non plures neque
 pauciores possunt esse.
 3840 Secundum modum quem te-
 nuimus ad solvendum obiectiones
 superius tactas de trinitate, habe-
 tur via et modus ad consimiles
 obiectiones, que fieri possunt
 3845 contra trinitatem solvendas.

Moltes d'altres obieccions po- f. 72^c
 den éser fetes contra so que dit
 auem de la sancta trinitat de Déu,
 mas segons que nós auem soltes
 les objeccions damont dites és
 donada doctrina con hom sàpia
 soure totes altres obieccions que

Quicumque vult ea que de trinitate dicta sunt intelligere, oportet quod supra naturam sensibilium et imaginabilium suum elevet intellectum, nam intellectus solum consistens in sua ratiocinatione secundum naturam rerum sensibilium numquam altus erit ad spiritualia, insensibilia et inimaginabilia speculandum. Est, igitur, necessarium cuique volenti scire aliquid de beatissima trinitate quod ab obiectis sensualibus et imaginabilibus denudatus ad seipsum trahat suum intelligere ac deinde supra ipsum consideret obiecta que sunt similitudines essentie beatissime trinitatis et sic disponetur ad suscipiendum influentiam divine gratie, ipsum ad divinorum obiectorum notitiam elevantis.

Expeditis hiis que de summa trinitate premisimus mediante subsidio Salvatoris, nunc ad sacratissimam Filii Dei incarnationem probandam, secundum eundem modum quem ad summam trinitatem probandam tenuimus, accedamus.

hom sàpia fer contra la sancta trinitat diuina.

Dit auem de la diuina trinitat. E qui so que'n auem dit vol entendre, coué que aia alt entenimén exalsat sobre la sencitiua e imagenatiua, car entenimén qui fa estar son entendre en la natura de les cozes sensuales e ymagenables, dementre que està en éles e segeix lur natura per entendre, no pot éser alt en entendre les cozes sperituals no sencibles ne ymagenables. Couén, doncs, a l'entenimén, si la trinitat de Déu uol entendre, que desnua si mateix dels obiects sensuales e ymagenables e que pug a ssi mateix son entendre e sobre si mateix entena los obiects qui són semblanses de la esència de la || sancta trinitat.

E car de la sancta trinitat auem donada conexensa, volem la donar de la sancta encarnatió del Fil de Déu, següent la manera que auem tenguda en significar e prouar la sancta trinitat de Déu.

3852 imaginabilium B ymaginabilium 3858 inimaginabilia B inimaginabilia 3861 ab B add int lin 3861 imaginabilibus B ymaginabilibus 3868 suscipiendum B sicipiendum 3872 premisimus mediante B add in mg 3882 mundum B seq i cancell 3902 recrea-

3860 a M corr lect dub o 3867 de la M de la de la

De Filii Dei incarnatione beata *De incarnatió*

f. 33^d 3880 || Quando Deus benedictus ex
sua maxima liberalitate dignatus
est creare mundum, fuerunt in
illa creatione omnes Dei forme
modo completo, ita quod bonitas
3885 fuit ratio quod Deus bonum mun-
dum crearet et magnitudo quod
magnum et eternitas quod dura-
bilem, et sic de aliis. Et quia sic
Deus per quamlibet rationem po-
3890 suit in mundi creatione suam si-
militudinem, fuit ipse mundus
creatus cum magnitudine bonita-
tis, duratiónis, potestatis, etc.
Cum magnitudine vero ipsarum
3895 rationum non fuisset creatus abs-
que benedicta Dei incarnatione,
que est in mundi creatione ratio
maiori magnitudini bonitatis, du-
ratiónis, etc., nam nullo modo
3900 potest intelligi ipsa creatio maior
in magnitudine bonitatis, finis et
nobilitatis quam si sit recreatio,
ut Deus sibi humanitatem uniret.
Esset, igitur, mundus absque in-
3905 carnatione creatus cum parvitate
bonitatis, durationis et aliarum.
Ex quo sequeretur quod rationes

Con Déus creà lo món, en
aquela creatió foren fetes les for-
mes de Déu complidamén, axí
com bonea, que fo raó que Déus
creàs bon segle, e granea, que fo
raó que Déus lo creàs gran, e
eternitat, que fo raó que'l creàs
durable e enaxí de les altres ra-
hons de Déu. E, car per cascuna
raó Déus posà en la creatió sa
semblansa, fo creat lo món ab
granea de bonea, de duratió, de
poder e de les altres. Ab granea
de les rahons no fóra creat, si no
fos encarnatió, la qual és raó a
maior granea de bonea, duratió
e les altres en la creatió, cor la
creatió no pot éser maior en gra-
nea de bonea, de fi e de noblea
com és si és creat per so que sia
encarnat. Fóra, doncs, lo món
sens encarnatió creat ab po-||-quea
de bonea, duratió e les altres
e seguire's que les rahons de Déu
no foren complidamén en la crea-
tió ni Déu lurs semblanses en la
creatió no pozara complidamén,
la qual cosa és impossible e con-

f. 73^a

tio B corr creatio add re- in mg 3907 Ex B seq i cancell 3924 et B add int lin 3930
immo B ymo 3930-3931 conversioe B conversioe

3892 poder M lect dub podrer 3894 raó M ead man corr via

3879 Tal com diu la línia 4359, l'autor proposa vint raons, formulades sempre d'acord amb els seus esquemes mentals, a favor de l'encarnació. Les dues o tres darreres (línies 4272 i següents) es podrien considerar un bon resum del pensament de Llull en la matèria.

3899 Ací, mentalment, s'ha produït un canvi de subjecte, car de «creatió» en la línia 3897, hom ha saltat al masculí «creat», darrera el qual sembla haver-hi «món», paraula que compareix en la línia següent.

- Dei non essent in mundi creatio-
ne modo completo, cum Deus ea-
rum similitudines in creatione
non posuisset complete, quod est
impossibile et contra magnitudi-
nem sue bonitatis, durationis et
ceterarum. Est, igitur, incarna-
tio ut forme divine posuerint in
creatione similitudines suas com-
plete, nam per incarnationem sunt
sic perfecte posite quod magni-
tudo creationem magis magnifi-
care non potuit nec bonitas boni-
ficare, etc., quam quod mundus
creatus fu-||-erit ut aliquod
eius particulare esset tam mag-
num et tam bonum quod esset
cum natura divina in unitate per-
sone coniunctum et deificatum
et Deus in illo hominificatus sa-
ne et bene, semper intelligendo
absque mutatione Dei vel altera-
tione quacumque, immo sine con-
versione unius nature in alteram,
utraque remanente distincta, hu-
mana tamen substantificata in di-
vino supposito et unita.
- Mundus non fuit creabilis
propter seipsum, nam si fuisset
iam foret aliquid antequam es-
set, in quantum foret dignus quod
foret creabilis propter seipsum.
Sed cum hoc stare non possit,
propter aliquid aliud existit crea-
bilis, scilicet, propter aliquod eius
- tra granea de la sua bonea, dura-
tió e les altres. És, doncs, encar-
natió per so que les formes ayen
posades conplidamén lurs sem-
blances en la creatió, car per la
encarnatió les hi àn tan fortment
posades que la granea no pot més
magnificar la creatió e asò mateix
de bonea e les altres, con que fo
en quant fo creat lo món per so
que alcun seu particular fos tan
gran e tan bo que ab la diuina
natura fos conjunt e vnit en per-
sona e deíficat e Déus en aquél
hominificat.
- Lo món no fo creable per si
mateix, car, si ó fos, ja fóra al-
cuna cosa enans que fos, en quant
fóra dingne que per si mateix fos
creable. E car no pot éser per si
mateix creable, és creable per al-
tre, so és a saber, per éser deífic-
able alcun seu particular per so

3939 foret B seq creatus cancell

3939-3940 e car no pot éser per si mateix creable M ead man add int lin 3953 perso
M ead man add int lin

3910-3912 Vegeu la nota a les línies 1198-1199.

particulare fore deificabile, ad
 3945 hoc ut deitas ponat in creationis
 intentione suam similitudinem,
 sicut suas ibi ponunt bonitas,
 magnitudo, etc., nam sic decet
 per deitatem mundum creari, si-
 3950 cut per bonitatem, magnitudi-
 nem, etc., et sicut decet aliquod
 mundi particulare super omnia
 alia magnificari, sic decet illud
 idem per deitatem deificari. Est,
 igitur, incarnatio ne divinitas in
 3955 ipsa mundi creatione remaneat
 otiosa.

Probavimus superius beatissi-
 mam trinitatem, ad quam cog-
 noscendam oportet esse aliquod
 3960 speculum, scilicet, aliquod obiec-
 tum, in quo humanus intellectus
 possit perfectius speculari et con-
 templari opera trinitatis. Istud
 vero obiectum et speculum per-
 fecte habetur, si sit ipsa in-||-car-
 3965 natio benedicta, nam in ipsa et
 per ipsam videtur et relucet ma-
 xima divinarum dignitatum libe-
 ralitas, nobilitas et potestas. Est
 3970 enim ipse Deus incarnatus abs-
 que multiplicatione, alteratione
 sui et ipsius humanitatis assump-
 te. Est etiam ipsa benedicta in-

que la deïtat pozàs || e'naxí s'a- f. 73^b
 semblàs en la entenció de creatió
 com la pozaren en éla bonea, gra-
 nea e les altres, car enaxí's coué
 per deïtat crear lo món com per
 bonea, granea e les altres e enaxí's
 coué per deïtat deïficar algun
 particular del món, com per gra-
 nea aquel magnificar sobre tots
 los altres. És, doncs, encarnatió
 per so que la deïtat en la creatió
 no sia ocioza.

Prouada auem la sancta trini-
 tat de Déu e per so que hom pus-
 ca auer conexensa d'aquela, coué
 que Déus aia creat algun mirail,
 so és a saber, algun sopiect, en lo
 qual l'uman entenimén mils pus-
 ca ospicular e contemplar les
 obres de la sancta trinitat. Aquest
 sopiect e mirail és, si és encarna-
 tió. Car si és encarnatió és Déus
 encarnat sens multiplicamén de sí
 mateix e sens alteratió de la hu-
 manitat que près. E és feta la
 encarnatió sobre cós natural ab
 tan gran granea de bontat, dura-
 tió e poder que natura creada no
 pot més sostenir ni reebre ni la

3950 aliquod B corr aliquid 3956 otiosa B corr occiosa

3963 Istud B corr lect dub iustum 3972 assumepte B asumpte 3974 communem B

3960 aia M ead man corr sia 3972 poder M lect dub podrer 3978 lo pare M ead

3968-3969 *Concilii Constantinopolitani III definitio de duabus in Christo voluntatibus et operationibus*: «...unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum in duabus naturis... inconvertibiliter... cognoscendum, nusquam exstincta harum naturarum differentia propter unionem...» (DENZ., 555).

3960 Vegeu la nota a la línia 1445.

carnatio supra communem cursum nature create facta per potestatem divine nature cum tanta magnitudine bonitatis, durationis, potestatis, etc., quod plus sustinere non valuit nec recipere natura creata, nec etiam Deus plus potuit in natura creata influere nec ipsam altius elevare. Ex quo nobis significatur quod, sicut Deus in ipsa incarnatione vincit et superat naturam temporis, loci, quantitatis et motus, sic in ipsa summa trinitate Patris Filium generantis et amborum spirantium Spiritum Sanctum, tempus, locus, quantitas, motus vel quodcumque aliud imperfectionem significans non consistit. Oportet, igitur, hoc benignissimum speculum incarnationis existere, ut in ipso sit representatum opus Dei intrinsicum in excellentissima magnitudine bonitatis, durationis, potestatis, sapientie, voluntatis, virtutis, veritatis, glorie, iustitie, perfectionis et omnium ceterarum.

Sapientia Dei scit illam magnitudinem boni, in qua Deus potest creaturam excellentius exaltare. Sed maior magnitudo boni, ad quam Deus creaturam valeat exaltare, est quod ipsam deificet in seipso et assumat eam ta-

natura diuina en éla més influir.

E és significat que, enaxí com Déus per encarnatió vens temps, loc, quantitat, || mouimén, enaxí en la sua trinitat lo Pare engendra lo Fil e, amdós spirans lo Sant Spirit, no està temps, loc, quantitat, movimén negun. Couén, doncs, éser aquest mirail de encarnatió per so que en él sia representada la obra que Déus ha en si mateix ab maior granea de bontat, duratió, poder, sauiea, volentat, vertut, veritat, glòria, justícia e complimén.

3975

f. 73^e

3980

3985

3990

3995

4000

4005

La sauiea de Déu sap aquela granea de bé, en què Déus pot més exalsar creatura. La maior granea de bé, en què Déus pot exalsar creatura, és que deylic aquela en si mateix e aquela prenga en tant que la fassa éser Déu

add in mg 3974-3975 cursum B curssum 3976 cum B add in mg 3981 in B seq creatura cancell | creata B creatam

4008 assumat B asumat corr asummat 4010 Deus B add int lin 4012 et alteratione

man add int lin | engendra M ead man corr fors engndra 3982 mirail M ead man corr ser... 3986 poder M lect dub podrer

- f. 34^c liter quod ipsa || creatura sit e él sia aquela creatura. On, enaxí com la sauiea ateny e comprèn.
- 4010 Deus et ipse Deus etiam creatura, so en què Déus pot exalsar més creatura, enaxí la volentat de Déu ateny e comprèn so en què Déus pot més amar creatura e més la pot exalsar. On, enaxí com la sauiea ateny aquel comprenimén entenenent, enaxí la volentat ateny aquel exaltament en amant aquel, per so que sia egal en lo comprenimén ab la sauiea e ab lo poder. Couén, doncs, || encarnació éser, pus que la volentat de Déu la ama, car, si no era, satisfaria granea de bontat a la sauiea e al poder e no u faria a la volentat, la qual cosa és impossible. f. 73^d
- 4015 Unde, sicut Dei sapientia attingit et comprehendit illud in quo creaturam potest altius exaltare, sic eius voluntas attingit et comprehendit illud in quo plus potest creaturam amare et eam altius exaltare. Sicut enim sapientia illam creature exaltationem attingit intelligendo, sic voluntas eandem attingit amando, ut sit equalitas in potestate attingitionis et comprehensionis ambarum.
- 4020 Concluditur, igitur, ipsam Dei incarnationem existere postquam voluntas Dei eam vult esse, que, si non esset, magnitudo bonitatis satisfaceret sapientie et potestati, non autem voluntati, quod est impossibile.
- 4025 Nisi fuerit incarnatio, rationes Dei non habent in quo possint quiescere in effectu creato, nam indeterminate quelibet ratio suam poneret similitudinem in creatis. Sicut magnitudo, que in perpetuum posset magnificare creaturam, nisi eam deificasset, et bonitas similiter in perpetuum, nisi esset deificata, ipsam bonifi-
- Si no és encarnatió, les rahons de Déu no àn en què pusquen repozar en l'afectu creat, car indetermenadamén pozaria cascuna raó en él sa semblansa. Axí com granea, que perdurablement poria magnificar la creatura, pus que no la deificàs e assò mateix de bonea, que perdurablement la poria bonificar. E enaxí no po-

B add in mg 4014 quo B add in mg 4021 sic B corr sicut 4022 eandem B eandem 4024 comprehensionis B comprehencionis 4026 postquam B lect dub posquam 4034 effectu B seq que cancell 4036 poneret B seq et cancell et expunct 4039 deifi-

4009-4010 enaxí M ead man corr lect dub ser
4037 perdurablement M ead man corr perdurablament 4039 e assò mateix de bonea M e assò mateix de bonea e asò mateix de bonea 4048 poder M lect dub podrer

4035-4036 Vegeu la nota a les línies 1198-1199.

care valeret. Et sic, nec quiescere possent nec ad finem venire, nisi producendo suas similitudines in creaturis perfecte. Sed si sit ipsa benedicta incarnatio, sic quod sit creatura deificata, magnitudo non valeret magnificare plus eam, nec bonitas bonificare, nec potestas possificare et sic de aliis dignitatibus Dei. Ex quo quiescunt et veniunt ad finem rationes divine per ipsam incarnationem || creaturis et suas similitudines terminant, prout oportet, in illis.

f. 34^d

Inter creatorem et creaturam oportet quod sit illa concordantia, per quam magnitudo magnificare melius potest concordare Dei et creature et bonitas idem valeat melius bonificare et eternitas durificare et potestas possificare et sapientia scire et voluntas amare; sed maius concordare quod rationes Dei possunt habere cum creaturis est per deificationem nature humane omnium entium naturam participantis et in se quodammodo continentis. Est, igitur, Filii Dei incarnatio ut rationes divine sint in maiori concordare Dei et creature et magis elongare possint eam a contrariari amborum.

Quando Deus creavit mundum, incepit ipsum agere cum magnitudine principii, ut esset in illo principio magnitudo et ince-

rien repozar ni uenir a ffi en produir lurs semblances en les creatures. Mas si és incarnation, enaxí que creatura sia deíficada, la granea no pot més aquel magnificar ni la bonea bonificar ni'l poder possificar e enaxí de les altres. Repozen, doncs, e vénen a fin les raons de Déu per incarnatió en les creatures e lurs semblances determenen, segons que's coué.

4045

4050

4055

Enfre creador e creatura coué éser aquela concordansa per què granea pot mils magnificar concordar || de Déu e de creatura, e bonea la pot mils bonificar e eternitat durificar e saueia entendre e volentat amar; lo major concordar en què les rahons de Déu se poden auer en les obres de fores és per encarnar. És, doncs, incarnatió per so que les rahons s'aïen a maior concordar de Déu e de creatura e que la creatura a contrariar d'amdós pusquen luyar.

f. 74^a

4060

4065

4070

Con Déus creà lo món, comensà'l a fer ab granea de comensamén, per so que granea fos en aquel comensamén; comensà

4075

casset B corr maificasset 4050 possificare B possificare

4062 durificare B corr duraficare 4069 se B seq i cancell 4074 eam a B add in mg

4057 concordansa M ead man corr lect dub concordava 4064 poden M lect dub podren

4080 pit eum cum magnitudine boni-
tatis, ut bonitas cum magnitudi-
ne in eodem principio foret. Fuit,
igitur, mundi principium bonum
et magnum, existens occasio in-
carnationis et ipsa incarnatio oc-
4085 casio eius, nam si sit incarnatio,
principium est in tanta magnitu-
dine et bonitate, quod in maiori
non potest, sine ipsa vero foret
magnum in potentia bonitatis et
4090 non in actu, semper enim posset
esse maius in actu, ex quo sequi-
tur quod potentialiter esset maior
quam actualiter finis mundi,
quod, cum sit impossibile, sequi-
4095 tur quod sit ipsa incarnatio be-
nedicta, per quam vitantur incon-
venientia supradicta. ||

f. 35^a

Sicut Deus habet intrinsece
nobilius opus quod in semetipso
4100 possit habere per unitatem et
pluralitatem, et hoc per singula-
ritatem unitatis et pluralitatis,
sic decuit extrinsece ipsum ha-
bere, aliter enim nobilitas operis
4105 interioris et exterioris non habe-
rent concordantiam in singulari-
tate unitatis et pluralitatis nec
unitas et pluralitas mitterent si-
militudines suas extra, quod est
4110 inconueniens. Est, igitur, huma-
nitatis in Deum assumptio ut sit

aquel ab granea de bonea per
so que bonea ab granea fos en
aquel comensamén. Fo, doncs, lo
comensamén del món bo e gran;
e aquel comensamén bo e gran fo
ocazió d'encarnació e la encarna-
tió fo ocazió d'aquél, car, si és
encarnatió, lo comensamén és en
tan gran bonea que no pot éser
maior e, si no és encarnatió, fóra
lo comensamén gran en potència
de bonea e no d'actu, car tota ora
pogra éser maior en actu, d'on
se seguira que la fi del món fóra
maior potentialmén que actual, la
qual || cosa és impossible; és, f. 74^b
doncs, encarnatió per so que'ls
inconueniens damunt dits no's se-
guesquen.

Enaxí com Déus ha la pus
noble obra que pot auer en si ma-
teix per vnitat e per pluralitat, e
asò per singularitat de vnitat e
de pluralitat, enaxí coué que la
aia en les obres de fores, car, si
no u auia, la noblea de dins e de
fores no aurién concordansa en
singularitat de vnitat e de plura-
litat e vnitat e pluralitat no tra-
metrien defores lurs semblances,
la qual cosa és impossible. És,
doncs, encarnatió per so que sia
una creatura singular pus noble

4089 potentia B seq i cancell

4103 extrinsece B seq bi cancell 4109 est B add int lin

4083-4097 Vegeu la nota a les línies 1243-1248 amb el text corresponent.

4108 Vegeu la nota a les línies 1198-1199.

4109-4116 Aquestes línies s'han de sumar a les que ja coneixem (1243-1248) relatives a la pregunta clàssica en la teologia cristiana de tots els temps: quina fou la finalitat de l'encarnació del Verb.

una singularis creatura nobilior omnibus aliis creaturis. Hec vero creatura est unus homo qui est Ihesus Christus, in quo sunt singulariter plures nature, divina scilicet et humana. Et hec multitudo est pluralitas singularis, que nobilior existit et excellentior quam omnes alie pluralitates create.

Sapientia Dei scit maiorem amorem quem Deus habet in amare creaturam et tale scire est actualiter. Sed, si non est incarnatio, maius amare est in potentia et maius scire in actu, cum maius scire quod Deus scire posset in amare creaturam sit quod amet ipsam ad hoc quod ipsa sit Deus. Oportet, igitur, incarnationem existere ne maius amare sit in potentia, maiori scire existente in actu.

f. 35^b Si Deus non creasset mundum propter maiorem finem, sequitur quod ipsum creasset propter minorem et sic quies mundi esset in minoritate finis et eius labor in maiori ac voluntas Dei dilexisset in creatione minoris finem contra maiorem, quod est impossibile ac contra magnitudinem bonitatis in amare et complere. Est, igitur, incarnatio ut Deus ad maiorem, non autem ad minorem finem creaverit ipsum mundum.

que totes altres creatures. Aquesta creatura és Ihesu Xrist, en què à moltes natures singularment, so és a saber, natura diuina e humana. E aquesta multitut és pluralitat singular, la qual és pus noble que totes les pluralitats creades.

La saúiea de Déu sap la maior volentat que Déus ha en amar creatura e aquel saber és actualmén. On, si no era encarnatió, seria lo maior amar en potència e'l maior saber en actu, com sia || so que'l maior saber d'amar creatura que Déus pot saber sia amar que creatura sia Déu. Couén, doncs, éser encarnatió per so que'l major amar no sia en potència e'l major saber en actu.

Si Déus no agués creat lo món per maior fi, agra creat aquel per menor e'l repòs del món fóra en minoritat de fi e son trebaíl en maior e fóra la volentat en la creatió amant menor fi contra maior, la qual cosa és impossible e contra granea de bonea en amar e complir. És, doncs, encarnatió per so que Déus aia creat lo món a major fi e no a menor.

4123 habet B corr habeat expunct -a(t) 4128-4129 posset B corr possit

4138 en M ead man corr em 4139 (en) la M seq encarnatió cancell ead man 4140 fi M ead man add int lin

4115

4120

4125

f. 74^c

4130

4135

4140

4145

4150 Illud per quod potestas Dei plus potest de magnitudine in bonitate creata, oportet in creatione mundi existere, aut esset in ea id, per quod potestas minus potest de magnitudine in bonitate creata, sed hoc est impossibile et contra rationes quas habent in creaturis forme divine. Est, igitur, incarnatio ut sit in mundi creatione illud per quod
4160 potestas plus potest de magnitudine in bonitate creata, in qua potuit Deus tantum per incarnationem de magnitudine in bonitate creata quod non valuit plus
4165 in ipsa bonitate creata magnificare magnitudinem creatam nec ipsam bonificare cum bonitate increata.

4170 Deus magis potest in seipso bonificare, magnificare creaturam quam extra seipsum. Sed, si sit incarnatio, utitur maiori posse in creatura per rationem bonitatis et magnitudinis; si vero non sit,
4175 utitur posse minori per parvitatem ac, per consequens, per malitiam quod est impossibile. Est, igitur, incarnatio, per quam Deus

So que'l poder de Déu pot plus de granea en bonea de creatió coué que sia en la creació, car si no u ere no seria en la creació del món so que'l poder pot plus de granea en bonea creada, e assò és impossíbol e contra les rahons que les formes de Déu àn en les creatures. És, doncs, encarnatió per so que sia en so per què'l poder pot plus de granea en bonea creada, en la qual Déus pot tant per encarnatió de granea en bonea creada, que no pot plus en la bonea creada magnificar granea creada || ni bonificar aquella ab bonea increada. f. 74^a

Déus més pot en si matex bonificar e magnificar creatura que fora si matex. On, si no és encarnatió, vza de maior poder en creatura per raó de bonea, granea e, si no és encarnatió, vza de menor per poquea e, per consequent, per malea, la qual cosa és impossible. És, doncs, encarnació, per la qual Déus vza de poder tant

4152 aut B seq esse cancell

4174 magnitudinis B corr magnitudinem in magnitudine

4153 poder M lect dub podrer 4154 granea M ead man corr bonea 4159 poder M podrer

4172 poder M lect dub podrer

4158 «... per so que sia en so...». La dinàmica del raonament i el text llatí paral·lel indiquen que la nostra frase és incompleta i que es podria completar, per exemple, així: «... per so que sia en la creació del món so...».

4171 «no» sembla ésser sobrer. Vegeu el text llatí paral·lel i les línies 4174-4175 del text català, on el «no» és al seu lloc.

utitur tantum de posse creato in increato quod in personalitate facit ambo unire sine parvitate et malitia. Et per illam unitatem posse increatum participat cum toto posse creato et cum tota magnitudine bonitatis create.

f. 35e Si est incarnatio, suum esse est bonum, magnum et durable in voluntate || divina in tantum quod ipsam creaturam deificatam amat tanto amore quod vult quod Deus sit ipsa et propter hoc sufficit voluntas maiori amare ac magnitudo sufficit voluntati cum magnificare maiori et bonitas cum maiori bonificare, quod veritas possit verificare inter Deum et creaturam. Si vero non sit incarnatio, est ipse effectus subiectum, in quo forme divine sunt sibi invicem defective, quod est impossibile ac contra maioritatem ipsius amare, magnificare et bonificare.

Si non sit incarnatio, maior est possibilitas bonitatis, magnitudinis, etc., in effectu quam sit positivitas, quam habet causa in ipso, et idem sequitur de bonificabilitate et aliis, que maiores sunt in effectu quam sint bonificativitas et alie, quas habet causa in ipso effectu, nam possibilitas creata est subiectum quod

creat e increat que amdós lo fa vnir en personalitat sens poquea e malea. E per aquela vnitat lo poder increat partissipa ab tot poder creat e ab tota la granea de bonea creada.

Si és encarnatió, és lo seu éser bon, gran e durable en la diuina volentat, en tant que la volentat ama tant aquella creatura deificada, que uol éser aquella e per asò abasta la volentat al maior amar e la granea abasta a la volentat ab major magnificar e la bonea ab major bonificar que veritat pot verificar enfre Déu e creatura. E si no és encarnatió, és l'afectu sopiect, en lo qual les formes de Déu defalen les vnes a les altres, la qual coza és impossible e contra || maiortat d'amar, magnificar e bonificar.

Si no és encarnatió, plus és de possibilitat de bonea, granea, e les altres en l'afectu que la positiuitat que la causa ha en l'afectu e assò mateix se segeix de la bonificabilitat e les altres, que és maior en l'afectu que la bonificatiuitat que la causa ha en l'afectu, car la possibilitat creada és sopiect que creatura pot

4191 et B seq hoc cancell 4198 effectus B efectus
4209 que B quod 4210 sint B seq possit cancell et expunct

4183 granea M ead man corr bonea
4193 major M ead man corr magor 4200 e contra M e contra e contra
4206 e M ead man corr lect dub axi

4215 creatura possit deificari, si pos-
sivitas cause utatur creatura
cum magnitudine positivitatis.
Est, igitur, incarnatio ut sit bo-
nitas in maiori magnitudine per
positivitatem cause quam per
4220 possibilitatem effectus.

Quanto creature sunt magis
similes creatori, tanto sunt in bo-
nitate maiores, nam Deus magis
influit suas similitudines in crea-
4225 turas, que maiores sunt in bonita-
te, quam in illas, que non habent
tantam magnitudinem bonitatis.
Sed, si non sit incarnatio, sequi-
tur totum contrarium, nam Deus

f. 35^d 4230 non diligit maiorem influentiam
magnitudinis || et bonitatis in
creaturis et amat in eis minorem.

Ex quo sequitur, secundum natu-
ram amandi, quod creature que
4235 minus sunt similes creatori ha-
berent concordantiam maiorem
cum ipso quam ille que similio-
res sunt ei. Sed hoc est contra-
dictio, ratione cuius incarnatio-
nem existere est probatum.

4240 Secundum naturam bonitatis
maius est bonificare in bonifica-
bili quod existit eiusdem essen-
tie bonitatis, quam in bonifica-
4245 bili essentie aliene. Hoc idem se-
quitur in natura amoris et intel-
lectus. Unde, secundum talem

éser deificada, si la possitiuitat
de la causa vza de creatura ab gra-
nea de possificatiuitat. És, doncs,
encarnatió per so que bonea sia
en maior granea per la possifica-
tiuitat de la causa que per la pos-
sibilitat de l'afectu.

Les creatures, aitant com més
són semblans al creador, aitant
són plus grans en bontat, car
Déus influeix més ses samblanses
en aqueles que són plus grans en
bontat que en aqueles que no àn
tan gran granea en bontat. On,
si no és encarnatió, segeix-se'n
tot lo contrari, car Déus no ama
la maior influència de granea e
de bontat en les creatures e ama
la minor. Per què, coué, segons
natura d'amar, que les creatures
que són meins semblans al crea-
dor aien ab Déu major concor-
dansa que les creatures que són
majors en la sua semblansa. E
assò és contradicció, per raó de
la qual és prouada encarnatió
éser.

Segons natura de bontat, bo-
nificar maior és en || bonificable, f. 75^b
qui sia de la esència de bontat,
que en lo bonificable, qui no és
de la esència de bontat. Assò ma-
teix se segeix en natura d'amar e
d'entendre. On, segons aital na-

4223 maiores B corr maioris

4224 samblanses M ead man corr lect dub samslanses/saplanses 4225 en aqueles M
en aqueles en aqueles primo cancell ead man 4226-4227 que en aqueles que no àn tan gran
granea en bontat M ead man add in calc 4238 de M de de

4221-4222 Sembla que caldria llegir aquestes ratlles, bo i recordant l'observa-
ció al text de la línia 1445.

naturam, Deus voluit uti bonificabilitate extrinseca in bonificabilitate interna, ut ambarum bonificare possit voluntas plus diligere et sapientia intelligere. Tale posse sine incarnatione nullatenus esse posset, cum absque illa subiectum in quo posset existere non haberet. Sed cum oporteat existere tale posse, sequitur incarnatio benedicta.

Nisi esset incarnatio, foret vacuitas inter incretam gloriam et creatam, magnitudinis bonitatis et magnitudinis amoris ac maioris glorificationis, quam gloria creata potest habere in gloriam incretam. Unde sequeretur quod complementum vacuitati oppositum esset minoris glorificari quam homo possit habere in gloria increta. Quod, cum sit impossibile, significatur et probatur Dei incarnationem existere.

Naturaliter est posse maius amabile in magnitudine bonitatis quam in parvitate illius, cum nobilius sit ipsum posse in bonitatis magnitudine quam in parvitate || eiusdem et etiam quia voluntas per posse plus potest diligere in magnitudine bonitatis quam in parvitate. Unde, ratione nature tale amare voluntas

tura, Déus volc vzar de bonificabilitat defores en la bonificabilitat dedins per so que'l bonificar d'amdues les bonificabilitats pusca la volentat més amar e la saueia més entendre. Aquest poder no pot éser sens encarnació, car sens éla no auria sopiect en què fos e per so coué que sia encarnació.

Si no era encarnatió, seria vacuitat enfre glòria increada e creada, de bontat e de granea d'amar e del maior glorieyar que glòria creada en glòria increada pot auer. D'on se seguiria que lo complimén contrari a la vacuitat fos del menor glorieyar que hom pot auer en glòria increada, e assò és impossible. Per la qual impossibilitat és significat e prouat que encarnatió és.

Naturalmén poder és més amable en granea de bontat que en poquea e assò és per so car poder és pus noble en granea de bonea que en poquea, d'on per aital natura d'amar, volentat de Déu no pot desamar encarnatió, car si desamar la podia, seria poder més amable en poquea de bonea que en granea, e volen-

4275-4276 bonitatis B *corr lect dub* bonitatu 4285 in B *seq parvi cancell* 4287 ac B

4253 poder M *lect dub* podrer 4256 so M *seq* que síe *cancell ead man*

4272 poder M *lect dub* podrer | és M *ead man add int lin* 4275 poder M *lect dub* podrer

4272-4306 Aquest paràgraf i el següent (4307-4336) potser es podrien considerar un bon resum de la teologia lulliana de l'encarnació.

Dei nullatenus potest ipsam incarnationem beatissimam deamare, nam si eam deamare valeret, maius amabile in bonitatis parvitate quam in magnitudine posset fore ac etiam voluntas plus posset cum minori diligere quam cum maiori amare, quod est impossibile. Est, igitur, magis amabilis quam non amabilis sive quam odibilis ipsa incarnatio benedicta. Nam si non esset plus amabilis quam non amabilis sive deamabilis, sequeretur quod tale amare et deamare nullum habet subiectum in quo differentia et contraria possent esse. Quod, cum sit impossibile, sequitur quod sit amabilis ipsa incarnatio voluntati divinae, quod si amabilis et ab eadem amata, ut magis sit a deamabilitate sive non amabilitate remota. Est, igitur, incarnatio postquam a voluntate divina est amabilis et amata.

Si creatura sit Deus, potest illa creatura plus Deum intelligere et amare quam quecumque alia creatura et hoc sapientia divina intelligit. Sed, si non est creatura que Deus sit, voluntas Dei non amat quod creatura sit Deus. Nam, si hoc vellet, absque resistentia factum esset, cum contradictio vel impossibilitas nulla sequatur. Nos enim ex hoc

tat poria més amar ab menor amar que ab major e assò és impossible. És, doncs, encarnació amable, || pus que no és desamable. Car, si no u era, seguir-s'ia aital desamar e amar no aurien sopiect en qui fossen differens e contraris e assò és impossíbol. És, doncs, encarnació amable e, si és amable, couén que sia amada per so que sia pus luny a desamabilitat. És, doncs, encarnació, pus que per volentat de Déu és amada e amable. f. 75°

Si creatura és Déus, pot aquella creatura més amar e entendre Déus que creatura que no sia Déus e assò entén la sauiea de Déu. E si no és creatura que sia Déus, la volentat de Déu no ama que creatura sia Déus. Car, si ó amaua, seria alcuna creatura Déus. Segueix-se, doncs, si no és encarnació, que la sauiea de Déu entena per granea de bonea, e la

corr ace 4301 voluntati B corr boluntati 4303 amabilitate B seq sive non cancell 4305 postquam B lect dub posquam

4309 quecumque B quacumque 4316 impossibilitas B corr possibilitas add im- int lin

4307 Si M seq és cancell ead man 4313 creatura M ead man add int lin

f. 36^b non ponimus, sicut superius est iam tactum, mixtionem naturarum nec alterationem sive mutationem a||liquam in divina natura. Sequeretur, igitur, si non esset incarnatio, quod sapientia Dei intelligeret per magnitudinem bonitatis et voluntas eius deamaret per magnitudinem malitiae, unde sequeretur voluntatem et sapientiam esse contrarias et etiam sibimet voluntatem contrariari. Quod, cum sit valde impossibile, oportet incarnationem existere, per quam et in qua concordant in effectu Dei sapientia et voluntas in tantum quod voluntas diligit omne illud per quod Deus sit magis cognitus et amatus. 4320 4325 4330 4335

Nisi sit incarnatio, divine forme libertatem non habent, cum qua utantur maiori opere in effectu, nam bonitas libertatem non habet bonificandi creaturam in maiori maioritate, que valeat esse bonificabilitatis et bonificativitatis; et hoc idem sequitur de magnitudine, quod non habet libertatem magnificandi creaturam in maiori maiorificabilitate et cum maiori magnificativitate, que posset esse. Sed, cum sit absurdum quod forme divine sint constrictae et non libere in effectum producendo, oportet quod sit incarnatio, per quam habent su-

volentat de Déu desama per granea de malea, d'on se segeix que la sauiea e la volentat sien contraris e encara que la volentat sia a ssi mateixa contrària. Assò és impossible. És, doncs, encarnatió, per la qual saviea e la volentat s'acorden en l'afectu en tant que la volentat vol tot so per què Déus sia més amat e entès. 4320 4325 4330 4335

Si no és encarnatió, les formes de Déu no àn libertat ab què vzen de maior obra en l'afectu, car la bontat no à libertat de bonificar creatura en la major majoritat que pot éser de bonificabilitat e de bonificatiuitat; e asò matex se || segeix de granea, que no à libertat com majorific creatura en la maior maiorificabilitat ni ab maior magnificatiuitat. E car és impossible que les formes de Déu sien costretes e no franques en l'afectu, coué que sia encarnatió, per la qual ajen sobiect e en qui pusquen francament majorificar 4340 4345 4350

f. 75^d

4318 sicut B *add in mg* 4330 valde B *add in mg*
4350-4351 constrictae B *corr* constictae 4351 effectum B *lect dub* effectum

4352 «e» sembla sobrerera i el text llatí ho confirma.

4355 biectum, in quo libere possunt
maiorificare suas similitudines,
secundum magnitudinem bonita-
tis et omnium ceterarum.

4360 Probavimus Dei incarnationem
per viginti rationes, que proba-
bilis est per plures alias man-
ifeste. Nunc autem volumus sol-
vere quasdam obiectiones, que
fiunt contra ea que diximus, ut
4365 demus modum ad extirpandum
dubia de cordibus illorum, qui
Dei incarnationem ignorant. ||

lurs semblanses, segons granea de
bonea e les altres.

Prouada auem encarnatió per
vint raons e per moltes d'altres
és prouable. Ara volem fer e sou-
re obieccions perquè donem ma-
nera a remoure los duptes d'a-
quels qui en la encarnatió de Déu
ignoren.

f. 36e*De obiectionum solutionibus**De obieccions e solutions
fetes d'encarnatió*

4370 Ad illud quod obicitur contra
potestatem, voluntatem, scilicet
quod sunt coacte ad possifican-
dum et volendum illud quod sa-
pientia scit esse possibile et dili-
4375 git per bonitatem, magnitudinem,
etc., respondetur quod nullo mo-
do cadit in eis coactio, nam po-
testas potest possificare et vo-
luntas amare libere postquam
agunt per magnitudinem bonita-
4380 tis, glorie, virtutis, veritatis, ius-
titie, perfectionis et omnium ce-
terarum. Et sicut per sapientiam
est illud scibile libere, ita per po-
testatem libere est possibile et
4385 per voluntatem amabile, quare

Si tu dius que'l poder de Déu
és costret, en quant nós deïm que
él coué possificar aitant creatura
com la sauiea sap que la pot pos-
sificar per granea de bonea, e asò
matex del costreyiment de la vo-
lentat, la qual coué amar per
granea de bonea aitant la crea-
tura, com la sauiea sab que la pot
amar, respon e dic que'l poder
no és costret en possificar, pus
que possifica per granea de bo-
nea, glòria, vertut, e veritat, jus-
tícia e complimén, car en aital
possificamén no pot éser costre-
yiment e assò matex de la volen-
tat, que és francha en amar, pus

4378 postquam B lect dub posquam 4380 bonitatis B seq et cancell 4387 in alia B
corr malicia expunct -ci-

4361 donem M seq are cancell ead man
4372-4373 possificar M seq respon e dic que'l poder cancell ead man 4378 poder M
lect dub podrer

nulla dignitas coactionem ponit in alia, sed in summa concordia et equalitate se habent ad producendum suas similitudines in effectū.

que ama per granea de bonea e les altres.

4390

Ad aliud quod obicitur contra voluntatem, quod non concordat ad volendum ea que sapientia scit quod potestas potest facere, cum Deus sciat quod posset facere de aliquo rustico regem et alium mundum creare, quod tamen non facit, quia voluntas non vult, respondetur quod nulla est repugnantia inter illas, cum sint idem numero et conceditur quod illa potest Deus, cum consideratur eius potestas absoluta, in qua sapientia habet scire absolutum et hoc vult absoluta voluntas, scilicet, quod potestas possit quod sapientia sciat illa posse producere, habens in ipsis velle absolutum et isto modo considerando ipsas dignitates non oportet quod respondeant eis effectus exteriores in actu, quia nec Deus inordinatum et indeterminatum quidquam producit, quod faceret, si ageret || secundum quod considerantur dignitates absolute et sic numquam esset subiectum, in quo quiescere possent, sicut superius dicebatur, quod est inconveniens. Idcirco, quando considerantur dignitates

Si tu dius que tot so que sap la sauiea || que'l poder pot posificar, que no ho ama la volentat, car moltes coses pot Déus fer que no fa, axí com d'un pagès fer vn rey e crear molts segles; e asò sap la sauiea que'l poder ho pot fer e la volentat no ho ama, que de alcun pagès sia fet rey ni que sien creats molts segles, on a asò respon e dic que, en quant poder absolut, uer dius; e asò mateix de la saviea absoluta, que à absolut saber en lo absolut poder, mas mal dius en quant és determinat a granea de bonea, durasió e les altres lo saber e'l poder. E aplicades aqueles determinacions a la encarnatió e aqueles ordenades segons proporsió a Xrist e a la maior obra, poder e saber e uoler per granea de bonea, so que està absolutament és reglat e ordenat per granea de bonea a la encarnatió de Xrist, per so que les formes ayen defores sobiect determinat, en qui pusquen reposar e la absolutitat està en sopiect indeterminat, en lo qual no pogren reposar sens lo sopiect de-

f. 76^a

4395

4400

4405

4410

4415

4420

f. 36^d

4392 concordat B con- add int lin 4400 sint B seq i cancell 4402 B in mg Nota de potestate absoluta 4404 qua B add in mg 4414 quidquam B quicquam 4423 effectus

4398 poder M lect dub podrer 4408 poder M lect dub podrer 4410 ordenades M lect dub ordenades 4412 poder M lect dub podrer 4421 reposar M seq segons cancell

divine secundum quod vere produ-
 4425 dicuntur effectus suos, illud quod
 dicebatur absolutum videtur regu-
 latum et ordinatum per magni-
 tudinem bonitatis ad ipsam in-
 carnationem, que est maius opus
 extrinsecum ipsius posse scire et
 4430 velle Dei per magnitudinem boni-
 tatis et quod proportionaliter ordi-
 nantur et regulantur quecum-
 que creata, ut forme divine sub-
 iectum habeant ordinatum et de-
 4435 terminatum, in quo quiescere pos-
 sunt et quiescunt, extrinsece pro-
 ducendo, cum earum similitudi-
 nes sint deificate in ipsa incar-
 natione, ultra quod nullum posse
 4440 et scire absolutum existit ad
 effectum extrinsecum magis eis
 conveniens producendum. Quare
 nulla est repugnantia, immo con-
 cordia omnimoda inter velle Dei
 4445 et suum scire et posse, si vere
 et perfecte consideretur realitas
 existentie dignitatum, nam secun-
 dum modum existendi, debet con-
 siderari modus agendi.

Ad illud quod obicitur quod
 4450 Deus posset sumere naturam hu-
 manam in multis hominibus se-
 cundum magnitudinem bonitatis,
 sapientie et voluntatis et nos non
 ponimus quod assumpserit illam

terminat, so és la encarnació de
 Déu, en la qual les semblances
 de les formes de Déu són deïfici-
 cades e oltra aquel deïficament
 no està negun poder ni negun sa-
 ber absolutamén, exceptat, en-
 però, les || formes dedins, en què f. 76^b
 estan per la sancta trinitat de
 Déu.

Si tu dius que Déus pogra
 pendre carn humana en molts hò-
 mens segons granea de bonea,
 saviea e volentat, ver dius. Mas,
 segons granea de bonea, en quant
 vnitat d'un Xrist e d'unitat de

B efectus 4440 effectum B efectum 4442 immo B ymo 4446 existencie B existencia
 4450 sumere B corr asumere expunct a- 4454 assumpserit B asumperit 4458 respon-

4426 poder M lect dub podrer

4454 La clarificació relativa a la unitat de persona és l'aportació pròpia del Con-
 cili d'Efès de 431, en els textos del qual i en els posteriors és normal de trobar ex-
 pressions com aquesta: «... quamvs naturae sint diversae, vera tamen unione coeuntes

nisi in uno homine, ex quo derogatur potestati divine, respondeatur sicut est ad precedentem objectionem responsum, scilicet quod prout potestas consideratur secundum se absoluta, conceditur talia posse, sed prout potestas consideratur agere ordinate et || f. 37^a determinate et non confuse et indeterminate, cum ei non competat sic agere, non conceditur quod hoc possit, si bene consideretur sua operatio secundum magnitudinem bonitatis quantum ad unitatem unius Christi et unius persone. Persona enim multorum hominum non potest esse una cum ipsi substantialiter sint distincti, habens quilibet personam ab alterius persona distinctam et etiam quia unitas xristeitatatis, sic loquendo, et eius singularitas esset in parvitate bonitatis et in privatione, si foret ipsa incarnatio in pluribus hominibus, nec foret una creatura in maiori magnitudine bonitatis quam omnis alia et sic esset destructio in maiori magnitudine in ipsa creatione et maior convenientia unius persona, Déus no pogra éser encarnat en molts hòmens, com sia asò que enfre vn home e altre sia differència substancial en tant que la una persona no és l'altra e encara que la vnitat de cristeitat e la singlaritat d'aquela fóra en poquea de bonea e en priuatió, si la encarnatió fos de molts hòmens; e no fóra una creatura en maior granea de bonea que totes les altres e fóra perduda proporció e majoritat de granea en la creatió. Per què, respon e dic que la responsió d'aquesta obiecció va segons la manera de la responsió que és sobre dita obiecció, so és a ssaber, en quant absolut poder Déus pogra éser encarnat en molts hòmens. Mas segons poder ordenat e majoritat de una creatura major que totes les altres per singularitat deíficada e encara segons vnitat de persona subiectada a encarnatió segons concordansa d'amdues les natures, so és diuina e humana, e segons proporció de totes les parts del món proporcionades || a vna maior creatura deíficada,

sum B responssum 4466 si B *add in mg* 4468 bonitatis B *corr* ma... 4480 assumptione B *assuptione corr* asuptione

4473 poder M *lect dub* podrer 4475 ordenat M *lect dub* ordenat/ordrenat
4584 *de* M *ead man corr* be 4587 poden M *lect dub* podren

unum nobis Christum et Filium effecerunt... quod divinitas et humanitas secreta quadam ineffabilique coniunctione in una persona unum nobis Iesum Christum et Filium constituerint...», CYRILLI ALEXANDRINI, *Epistola ad Nestorium* (DENZ., 250).

4471 Vegeu el text de la línia 4402.

- 4485 creature ad unum Deum ac etiam Déus no poc pendre carn sinó
 esset opus frustratorium, cum ita en vn home tan solament.
- 4490 unius creature quam plurium, si-
 cut manifestum est diligentius
 intuenti. Quare, licet concedatur
 secundum potestatem absolutam,
 negatur tamen secundum potesta-
 4495 tem ordinatam, secundum quam
 agit, et secundum maioritatem
 unius maioris creature omnibus
 aliis per singularitatem deificate
 ac etiam secundum unitatem per-
 4500 sone incarnationem sumentis et
 secundum maiorem convenien-
 tiam ambarum naturarum, scili-
 cet, divine et humane, ac secun-
 dum proportionem omnium par-
 4505 tium mundi proportionatarum ad
 unam maiorem creaturam deifica-
 tam, ultra quam nobilitas operis
 extrinseci maior esse non po-
 test.
- 4510 Et, cum dicitur quod secun-
 dum magnitudinem bonitatis
 creatio maior fuisset et || nobilior
 f. 37^b per assumptionem in Deum na-
 ture angelice quam humane, res-
 4515 pondetur quod non est verum,
 quia Deus per assumptionem na-
 ture angelice non participaret
 cum omni creato, cum quo par-
 ticipat per assumptionem nature
 4520 humane participantis cum omni-
 bus creaturis, tam corporalibus
 quam spiritualibus, ex quo unio
- Si tu dius que segons granea
 de bonea maior e pus noble fóra
 creatió, si Déus agués preza na-
 tura angelical que con ha presa
 natura humana, mal dius, car
 Déus no partissipara per natura
 d'àngel ab totes creatures, ab les
 quals partissipa en so que à pre-
 za natura humana, com sia assò
 que home partissip ab totes crea-
 tures, en quant és coniunc cor-
 poral e speritual. E, per asò, la
 tua raó res no ual, car és contra

4513 assumptionem B assuptionem 4516 assumptionem B asumptionem 4517 partici-
 paret B partiparet 4519 assumptionem B assuptionem

et assumptio creature ad Deum nobilior et perfectior comprobatur.

Ad aliud quod dicitur, quod si Ihesus Xristus esset ille homo deificatus, Deus nullo modo sustinisset sic pauperem, despectum et mortuum in hoc mundo, immo fecisset ipsum esse divitem, honoratum, cognitum ab omnibus hominibus et amatum, responderetur quod sicut Deus exaltavit et honoravit illum hominem quantum potuit, in quantum eum sibi univit in unitate suppositi, sic decuit quod ille homo honoraret deitatem quanto magis posset, quod fecit in proprio corpore sustinendo paupertatem, passiones et mortem, ultra quod nihil plus potuit facere ad honorandum deitatem. Nam cum divitiis et mundanis honoribus, cum sint res homini extrinsece, non potest homo Deum honorare tantum quantum valet

partissipatió vniuersal.

Si tu dius que si Déus agués preza natura humana, aquel home apelat Xrist deíficat no'l leixara Déus en est món éser pobre ni ferit ni meinspreat e mort per los jueus, ans lo feera en est món lo plus rich e'l plus honrat home e a tots los hòmens del món lo feera amar, conèxer e servir, respon e dic que axí com la deïtat honrà la homanitat que prèss, aïtant com póc, enaxí couenc que la homanitat honràs la deïtat de tot son poder amant paupertat, passió e mort per honrar la deïtat, car ab riqüea e honramén no la pogra tant honrar ni a les gens no pogra donar exempli a honrar e servir la deïtat || ab paupertat, passió e mort e éser meinspreat en est món per so que a Déu fos feta honor en aquest món e en l'altre.

4525

4530

4535

4540

4545

f. 76^a

4531 immo B ymo | fecisset B corr facisset

4629 humana M ead man corr lect dub huurana

4543 El text llatí és calc dels *Responsoria*, coneguts específicament com a *Impropria* («Popule meus, quid feci tibi...») de la litúrgia del Divendres Sant segons el ritus romà.

4544-4545 L'esment de la «paupertat» era significatiu en aquell moment, en què era tan viva la discussió teològica entorn de la pobresa de Crist i dels apòstols —en concret, la qüestió de si havien posseït quelcom en propietat o de si havien estat amos d'alguna cosa o de si s'havien valgut d'algun dret de propietat sobre alguna cosa— i entorn de les seves conseqüències en la definició dels nous —i en aquells moments, tan incisius— ordes mendicants, en particular en el dels framenors, els quals proclamaven viure «sine proprio nec communi». Era, encara, més significatiu el fet d'emprar-la en un text destinat a Celestí V. Constatem que la paraula no va desaparèixer de la traducció llatina.

per ea et cum eis, que eius pro-
 4550 priam tangunt naturam, in quo
 nobis dedit sufficientissimum
 exemplum quod cum toto corpo-
 re et tota anima honoremus
 Deum, sectando pro eius honore
 4555 paupertatem, passiones et mor-
 tem, fugiendo omnem mundanam
 delectationem et gloriam in rebus
 intrinsicis et extrinsicis, cum in
 rei veritate sola perfecta et vera
 4560 delectatio et gloria in Deo con-
 sistat ac sic || se habuit in vita,
 f. 37^c miraculis et predicationibus per
 se et suos discipulos, quod suf-
 ficienter, quantum est ex parte
 4565 ipsius, et eius divinitas et divini-
 tatis sublimis benignitas per uni-
 versum orbem fuit perfectissime
 promulgata et via salvationis et
 reconciliationis humani generis
 4570 ubique terrarum audita, que si
 non fuerit ab hominibus accepta,
 non de eius insufficientia, sed
 de culpa eorumdem propria con-
 querantur.

4575 Et cum dicitur: «si Deus erat
 homo et homo erat Deus, mortuo
 homine, mortuus fuit Deus»,
 quod absurdissimum est et fal-
 sum, respondetur quod cum vere
 4580 Deus sit homo per humanitatis
 assumptionem in unitate supposi-
 ti et homo per eandem sit Deus,
 mortuo homine moritur Deus ut
 homo et non inquantum Deus,

Si tu dius que com lo cors
 de Xrist morí, que Déus, qui era
 aquel cors, morí, ver dius en
 quant él era home, mas no morí
 en quant és Déus, car Déus no
 pot morir, com sia eternal e infi-
 nit en granea de bonea e les al-
 tres; e encara, que en la persona
 de Xrist, natura diuina e natura
 humana són distinctes la una de

4569 reconciliationis B reconsiliationis

4578 absurdissimum B absordíssimum 4578-4579 falsum B falssum 4582 eandem B

4584 Completant el Concili d'Efès de 431, el de Calcedònia de 451 subratllava la distinció de les dues naturaleses, divina i humana, en l'única persona de Crist, Verb

cum eternus sit et immensus per bonitatem, etc. Nec est inconveniens hoc dicere, nam toti supposito, quod non est nisi unum, attribui debet id quod competere potest alteri eius nature, que ambe sunt in eo distincte. Cuius etiam exemplum, licet respectu illius valde imperfectum, habetur in homine duas naturas in unico homine complectente. Dicimus enim quod «est corruptibilis» et «homo est incorruptibilis», et «homo est intellectivus» et «homo est sensibilis», attribuendo homini illud quod competit eius utrique nature. Nec tamen homo, inquantum corpus, est intellectivus nec incorruptibilis, nec, inquantum anima rationalis, est sensibilis et compositus ex quatuor elementis. Deficit autem exemplum in hoc quod non possumus dicere perfecte quod corpus intelligat nec quod anima sit ex elementis composita, quare ex ipsis duobus resultat tertium, sicut ex uno materiali et altero formali, sed in coniunctione nature humane et divine nulla resultat compositio nec aliquod tertium, sed sustentatur natura humana unius hominis in divino supposito, utraque	l'altra, jassia assò que amdues sien una persona, qui és apelat Xrist; e si dius que no poden éser amdues les natures una persona, per so cor són distinctes, mal dius, caç cascu home és de moltes natures, so és a ssaber d'ànima e de cors que són differens e cascu home no és mas una persona.	4585 4590 4595 4600 4605 4610 4615
--	---	--

f. 37^a

eandem 4585 immensus B immensus 4589 attribui B atribui 4590 alteri B seq eius cancell 4591 B in mg Propter communicationem ydiomatum sive proprietatum 4594 homine B corr oio...

de Déu encarnat: «... nusquam sublata differentia naturarum propter unionem...», podria ésser la frase més caracterfstica del *Symbolum Chalcedonense, definitio* (DENZ., 302).

natura remanente distincta. Quare potest dici quod «Deus est homo» et «mortuo homine, moritur Deus» et quod «homo est Deus» et «Deo immortalis existente, homo est etiam immortalis».

Et, cum dicitur quod persona Filii Dei est augmentata et alterata ex assumptione humane nature, cum qua est una persona, quod prius non erat, respondetur quod non est verum, nam persona Filii Dei inalterabiliter et immutabiliter sibi univit et substantificat naturam humanam Ihesu Xristi in seipsa que cum sit infinita, nullum augmentum et alterationem potest facere persone immense et eterne, sicut nec Deus ex mundi creatione nullam alterationem sive augmentum accipit, multo minus quam creatura existens alba sine mutatione suiipsius acquirit similitudinem ex factione alterius albe creature facte de novo.

Ad illud quod dicitur quod Deus multum fuit vilificatus in hoc quod Xristus, qui Deus est, comedebat et faciebat alia que expectant ad cursum nature hu-

Si dius que la persona del Fil Déu, que prè carn, fo creguda e alterada en la encarnació, car ab la natura humana fo una persona, ab la qual, enans que fos la encarnació, no era persona, mal dius, car lo Fil per si mateix és persona, mas la persona de Xrist és vna e dues són les natures e la natura humana no multiplica en la diuina neguna cosa ni alterar no pot aquela, car natura finida no anadeix a natura infinida neguna cosa.

Si tu dius que per so cor la natura humana de Xrist menjaua, beuia per homanitat e per homanitat vzaua del cós de natura e que per || assò la natura diuina f. 77^a

4634 et substantificat B in ras 4638 immense B immense 4643 acquirit B acquirit
4650 cursum B cursum 4655 immo B ymmo 4656 attestatur B atestatur 4662 im-

4633-4636 Vegeu les notes d'aparat de fonts a les línies 4454 i 4584. Recordem els quatre adverbis que precisaren la relació entre les dues naturaleses, humana i divina, en la unitat de persona divina, a partir del Concili de Calcedònia de 451: «... inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter...», *Symbolum Chalcedonense, definitio* (DENZ., 302). 4636-4637 CYRILLI ALEXANDRINI, *Epistola ad Nestorium*: «Neque enim dicimus Verbi naturam per sui mutationem carnem esse factam...» (DENZ., 250).

- mane, respondetur quod Deus non secundum deitatem, sed secundum humanitatem huius talia faciebat, que nullam in deitate poterant ponere vilitatem; immo attestatur nobilitati quod aliquis possit absque sui pollutione imunda tractare, que congrua et decentia sunt tracta-||-ri et, si propter immunditie timorem communicare talibus non aude-
 f. 38^a ret, potius imbecillitati et vilitati quam potestati et nobilitati attribueretur eiusdem. Videmus etiam quod anima hominis antiqui ex corporis antiquitate et sorditie nullam sorditiem in suam naturam acquirit, licet eidem corpori sit coniuncta. 4655
 4660
 4665
- Et, cum subinferebatur quod ex coniunctione divine et humane nature resultat quoddam tertium alterius speciei vel generis ab eisdem, sicut videmus in coniunctione corporis et anime, ex qua resultat homo, qui est tertius alterius speciei ab illis, respondetur quod in coniunctione, que fit supra cursum nature inferioris, non oportet quod sequatur illa imperfectio, que sequitur ex coniunctione eorum que fiunt secundum naturam, immo, sicut operatio supernaturalis nobilior est naturali, oportet quod per- 4670
- fo ahontada, avilada, en quant fo
 coniuncta ab éla, mal dius, car
 en quant menjaua e beuia per ho-
 manitat, no meniaua ni beuia per
 deïtat. E d'assò auem speriença
 en l'ome, qui és ueil, car lo cors,
 qui és leig e sutze, no enveleix ni
 ensutze l'ànima, que és ab él
 coniuncta. 4675
 4680
 4685
- Si tu dius que amdues les na-
 tures diuina e humana multipli-
 quen ters en Xrist, enaxí com en
 les coses naturals, en què moltes
 naturens multipliquen vn ters, qui
 està en altre gendre o espècia,
 ans està en altre gendre axí com
 home, qui és ters d'ànima e de
 cors, mal dius, car la encarnatió
 no és segons cós de natura, ans
 és sobre cós de natura e per asò
 no's segeix d'éla tot so que's se-
 geix per cós de natura. 4680
 4685

becillitati B *corr* imbecillitati 4663-4664 attribueretur B atribueretur 4668 acquirit B at-
 quirir

4679 cursum B curssum 4683 immo B ymmo 4684 supernaturalis B *add in mg*

4673 *coses seq corporals cancell ead man* 4675-4676 o espècia, ans està en altre gendre
 M *ead man add int lin*

4711 poder M *ead man add int lin lect dub* podrer

fectiones et proprietates eiusdem nobiliores et perfectiores existant et hoc per virtutem superioris nature.

4690 Et cum adhuc subiungitur quod persona Filii Dei composita sit ex duabus naturis et sit imperfecta, respondetur quod male dicis et iam responsum est quod
4695 compositio solum habet fieri in re temporali partes habente limitatas et quantas. Persona vero Filii Dei, in qua unitur hec benedicta humanitas, sine partibus
4700 et quantitate consistit, cum immensa sit et eterna, in virtute cuius fit illa unio et sustentatio nature humane.

f. 38^b
4705 Ad illud quod obicitur quod Deus absque incarnatione poterat cre-||-are unam creaturam nobilio-
rem omnibus aliis creaturis et ordinare ac proportionare totum universum ad illam, cum potestatem habeat infinitam, respon-
4710 detur sicut ad consimilem superioris est responsum, quod secundum potestatem absolutam talia conceduntur, negantur prout consideratur ipsa potestas in suo agere, procedere ordinate per magnitudinem bonitatis et omnium

Si uols dir que la natura humana e diuina componen una persona, mal dius, car la persona del Fil és infinida e eternal e és simple e no composta e per asò no's pot fer compositió d'éla ni de la natura humana, car compositió no pot éser sinó de parts finides, auent en si mateixes quantitat e estans en temps.

Si tu dius que sens encarnatió pogra Déus crear una creatura milor que totes e tot l'univers creat, ordenat e proporcionat a aquela creatura e asò per so cor lo poder és infinit, uer dius en quant poder absolut, mas mal dius en quant poder ordenat per granea de || bonea e les altres, car aquela creatura sens que no fos deificada, no fóra dingna que fos fi ni complimén de tota la proporció creada. f. 77^b

4691 adhuc B corr adhu add -c int lin 4694 responsum B responsum 4700-4701
immensa B immensa 4702 sustentatio B substentatio
4709 universum B universum 4710 infinitam B inffinitam 4712 responsum B res-

4694-4695 Cal recordar els adverbis «... inconfuse, immutabiliter...» de la nota de fonts a les línies 4633-4636.

4710 Vegeu el text de les línies 4402 i següents.

aliarum, nec etiam est intelligibile quod creatura non deificata fore posset digna quod esset finis et complementum totius proportionis create.

4720

Ad illud quod obicitur quod, cum persona Filii Dei sit sine parte, si fuit incarnata tota habuerit incarnari, totam autem incarnari in limitata et quanta humanitate sit impossibile, cum ipsa sit extra limites humanitatis in immensum extensa, respondetur quod hec obiectio ex falsa imaginatione procedit. Persona enim Filii Dei in immensa extensitate sine quantitate consistit et sicut ratione sue summe simplicitatis humanam naturam sibi sine compositione univit, sic ratione sue summe et indivisibilis immense unitatis, tota incarnata sine parte et quantitate fuit in unico homine limitato ad eius personalem unitatem assumpto. Nec mirum si hoc sit possibile fieri in opere supernaturali per virtutem divinam, cum anima hominis intellectiva sine sui divisione in unaquaque corporis parte naturaliter ipsa tota secundum propriam sui naturam existat.

Si tu dius que impossíbol coza és que Déus sia encarnat, car si era encarnat seria tot encarnat e Déus és infinit e la homanitat fenida e'naxí és Déus estès oltra el térmens d'aquela homanitat, per lo qual estenimén defora no és encarnat, mal dius, car lo Fil de Déu no à quantitat en son estenimén, car la sua substància és, sens quantitat, infinida en extensitat. On, enaxí com la sua natura uenc simple a la encarnatió, per la qual simplicitat no entrà ab la natura humana en compositió, enaxí uenc a la encarnatió ab sa totalitat sens part estès quantitat, e per asò en la vnitat personal d'amdues les natures fo lo Fil de Déu tot encarnat.

4725

4730

4735

4740

4745

ponssum 4720 esset B *add in mg*

4730 immensum B immenssum | extensa B extensa 4731-4732 imaginatione B ymaginatione 4733 immensa B immensa | extensitate B extenssitate 4738 immense B immensse 4739 unitatis B *corr* ununitatis 4743 sit B *add in mg*

4724-4725 car si era encarnat seria tot encarnat M *ead man add in mg et seq* e déus és infinit e la homanitat és *cancell ead man*

4728 «el» cal llegir «els».

4739-4740 El text d'aquestes dues línies resulta clar, si hom té present la traducció llatina.

- f. 38^c
- 4750 Ad illud quod dicitur quod, licet sit conveniens Deum sibi nostram humanitatem unire, non-
dum tamen eam sibi || univit, respondetur quod immo, secun-
4755 dum quod nos xristiani firmiter credimus, est iam facta illa unio benedicta. Sequeretur enim aliter magnum inconveniens contra magnitudinem bonitatis divine et
4760 aliarum omnium dignitatum, nam nulla foret in mundo credulitas hominum, que Deum in veritate coleret, crederet, cognosceret et amaret, immo omnes homines de
4765 mundo existerent in errore. Nulla enim est natio hominum que Deum credat ex sua bonitate debere humanitatem assumere, nisi sola natio xristiana, que ipsum
4770 credit iam sunt mille et fere trescenti anni incarnatum fuisse. Quod si non esset, quando in futurum audiret hoc fieri, nullatenus credere hoc deberet, cum
4775 multo fortius deberet cogitare illud tunc novum esse falsum, si non esset istud verum, quod sic est ab antiquo per sacram scripturam, per revelationes, per
4780 miracula et per plurium hominum sanctificationes indubitabiliter confirmatum et sic nunquam Deus in hoc excellentissi-
- Si tu dius que Déus encara no sia encarnat e sia a encarnar, mal dius, car dius contra granea de bonea e les altres. Car, si encara no era encarnat tots aquels qui creen que sia encarnat serien en dampnatió; e adoncs, com seria encarnat, no seria qui cregués aquella encarnatió, car pensarien que enaxí fos falsetat com aquesta en què creem que sia encarnat. E enaxí defaliria sobiect a la encarnatió, per raó de la qual Déus fo conegut e amat per son poble. E si dius que aquel que apelam Xrist, qui Besleem fo nat e en Iherusalem crucificat, ans ó és vn altre, mal dius, car d'aquel altre no auem memò-||-ria ni conexensa. E seria Déus encarnat contra granea del nostre saber e amar e contra granea de bonea e les altres e contra la fi per què és Déus encarnat. f. 77^c

4754 immo B ymo 4764 immo B ymmo 4764-4765 homines de mundo B corr de mundo homines 4766 natio B nascio 4774 nullatenus B seq h cancell 4780 sanctifica-

4764 son M fon

4765 D'acord amb el text llatí, el text català resultaria satisfactori, dient: «... aquel home que Déus s'uní no és aquel que apelam Xrist...».

mo opere foret ab homine laudatus, cognitus et amatus, quod est impossibile. Et, si dicis quod non sit ille homo, quem Deus sibi univit, ille quem xristiani credunt in Natzaret conceptum ex Maria virgine et ex ea virgine in Betlem verum Deum et hominem natum, et in Iherusalem crucifixum et mortuum, sed est alter, respondetur quod irrationabiliter loqueris, cum de nullo alio notitia vel memoria hactenus habeatur. Et sic esset Deus incarnatus contra magnitudinem nostri scire ac nostri amare et contra magnitudinem bonitatis et omnium aliarum et contra finem || propter quem est ex sua bonitate et liberalitate benignissima incarnatus.

f. 38^a

Ad illud quod obicitur, scilicet, quod incarnatio poneret differentiam in divinis, cum Filius distingueretur a Patre et Spiritu Sancto per hominis assumptionem, quod est contra illud quod nos tenemus, dicendo quod in divinis nulla sit realis differentia nisi solum paternitatis, filiationis et spirationis, respondetur quod perfecta et infinita distinctio est in divinis per filiationem, paternitatem et spirationem. Quare,

Si tu dius que encarnatió anadeix differència en les persones diuines en quant lo Fil és encarnat e'l Pare e'l Sant Sperit no són encarnat, la qual acdició és impossible per la differència que és en diuines, no és mas tan solament de paternitat e filiació e spiratió, mal dius com sia so que les obres defores no pusquen anadir neguna differència en les obres dedins. Car les obres defores són accidentals per creació

tiones B sanctificationes 4784 excellentissimo B seq homine cancell 4791 Betlem B corr Batlem 4792 Iherusalem B seq s cancell 4793 mortuum B mortum 4794 irrationabiliter B corr rationabiliter add ir- int lin 4796-4797 hactenus B actenus 4815 infinita B inffinita 4817 spirationem B rpirationem 4818 Filius B corr filcus

4808 e'l Pare M ead man add int lin 4813 spiratió M -tió cancell humiditate, vid sic legi lum ultraviol 4818 e M ead man corr en expun -n

4809 «encarnat» sembla que hauria d'ésser «encarnats».

4820 cum Filius a Patre et Spiritu
Sancto per immensam distinctio-
nem ab eterno perfectissime dis-
tinguatur, aliquod opus extrin-
secum et temporale nullam po-
test distinctionem addere realiter
4825 in divinis, precipue cum opera-
tiones extrinsece sint accidentales
per creationem, nihil in Deo rea-
le ponentes, intrinsece vero sub-
stantiales eternaliter personas dis-
tinctas perfectissime statuentes.

4830 Multe sunt obiectiones, que
fieri possunt circa Filii Dei in-
carnationem, que omnes solvi
possunt secundum eundem mo-
dum, per quem solvimus supra-
4835 dictas.

4840

4845

4850

Anno incarnationis dominice
M cc xc iiij in civitate Neapoli-
tana fuit editum hoc opusculum
ad gloriam et honorem summe
4855 trinitatis, que ipsum velit a lin-
guis mordacibus custodire ac ip-

e les obres dedins són substan-
cials e eternals, so és a saber,
per la trinitat de Déu.

Moltes són d'altres obieccions
que hom poria fer de la encar-
natió del Fil de Déu, enperò to-
tes poden éser soltes segons la
manera, que nós tenguda auem
en soure les obieccions damunt
dites.

Fení lo latí ses rahons e de-
manà als sauis si'ls era viares que
asats agués dit, o si vulien que
plus parlàs. E éls resposeren e di-
xeren que assats auia dit, segons
la matèria de què auien parlat,
e que éls enfre éls mateix dis-
putarien les rahons que auien oi-
des. E auien esperansa en Déu
que'ls endressàs a conèxer veri-
tat e a éser éls en una carera e
en una secta e en una || fe en f. 77^a
amar, conèxer, honrar e servir
Déu.

Fenit és aquest tractat a glò-
ria e honor de nostre seynor
Déus. E dix lo latín que so que
él auia dit de la trinitat e de la
encarnatió sotsposaua a corecció
de la esgleya romana. E ab ai-

sum faciat, si in aliquo indiget, tant partí's dels sauis e anà-se'n
 corrigi vel etiam melius declarari a ombra d'un bel arbre e concirà
 per filios universalis ecclesie sacrosancte. Commendo etiam ip- rà longament com feés aquesta
 sum beatissime Marie virgini glori- petició al seynor sant apostoli e 4860
 ose, matri domini nostri Ihesu als seyors cardenals per raó de
 Xristi, qui cum Patre et Spiritu pública vtilitat e per sò que per
 Sancto vivit et regnat Deus in tot lo món sia amat e conegut
 secula seculorum amen. nostre seyor Déus. 4865

4865 amen B Amen corr amen

4860 la «petició» és, tal com ja sabem, la *Petició de Ramon al papa Celestí V per a la conversió dels infidels* (PERARNAU, ATCA, 1 (1982), 9-46).

ÍNDIX DE MOTS CATALANS

- «a» 488, 485, 491, 511, 526, 530, 531.
a 3, 10, 18, 27, 39, 41, 47, 59, 62, 63, 73, 77,
79, 85, 104, 108, 110, 111, 112, 115, 117, 118,
119, 127, 138, 140, 149, 152, 156, 160, 161,
162, 165, 166, 181, 186, 196, 198, 199, 203,
205, 206, 210, 215, 217, 219, 223, 242, 244,
249, 257, 267, 273, 280, 285, 287, 292,
303, 305, 312, 317, 322, 323, 324, 334, 342,
343, 345, 347, 354, 365, 367, 368, 374, 375,
386, 388, 396, 431, 455, 470, 472, 487, 488,
515, 516, 525, 526, 551, 560, 577, 592, 593,
602, 613, 637, 638, 642, 644, 658, 660, 661,
666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 735, 753,
754, 755, 769, 773, 775, 786, 792, 804, 805,
808, 809, 813, 814, 826, 830, 832, 839, 843,
857, 858, 863, 864, 867, 869, 872, 875, 881,
886, 906, 936, 937, 950, 956, 962, 964, 1003,
1023, 1048, 1050, 1053, 1054, 1066, 1072,
1074, 1082, 1119, 1121, 1151, 1152, 1153,
1344, 1388, 1390, 1418, 1465, 1491, 1500,
1510, 1513, 1523, 1541, 1586, 1604, 1651,
1652, 1653, 1661, 1664, 1665, 1682, 1709,
1786, 1790, 1801, 1818, 1834, 1836, 1838,
1839, 1850, 1857, 1901, 1909, 1920, 1922,
1951, 1978, 2004, 2005, 2019, 2082, 2218,
2219, 2230, 2261, 2289, 2292, 2294, 2299,
2460, 2472, 2503, 2521, 2535, 2536, 2544,
2545, 2573, 2592, 2599, 2660, 2664, 2690,
2733, 2753, 2873, 2887, 2902, 2928, 2929,
2930, 2935, 2939, 2940, 2943, 2946, 2979,
2988, 2989, 2293, 3001, 3092, 3139, 3140,
3146, 3165, 3217, 3219, 3229, 3234, 3240,
3241, 3270, 3271, 3322, 3340, 3421, 3423,
3424, 3433, 3437, 3528, 3597, 3625, 3654,
3658, 3661, 3706, 3860, 3864, 3894, 3941,
3961, 4024, 4026, 4042, 4050, 4067, 4069,
4076, 4115, 4145, 4192, 4199, 4265, 4292,
4322, 4362, 4401, 4406, 4409, 4411, 4415,
4472, 4479, 4484, 4533, 4542, 4543, 4591,
4638, 4708, 4735, 4738, 4751, 4762, 4819,
4846, 4847, 4855, 4858.
ab 34, 63, 77, 82, 103, 104, 113, 134, 146, 148,
191, 197, 218, 219, 234, 265, 268, 300, 307,
309, 315, 396, 417, 444, 461, 486, 496, 504,
522, 620, 641, 695, 696, 697, 698, 751, 756,
791, 794, 846, 847, 860, 861, 862, 863, 865,
867, 868, 869, 870, 872, 919, 923, 944, 965,
1060, 1072, 1109, 1119, 1146, 1151, 1168,
1169, 1204, 1262, 1424, 1430, 1463, 1508,
1521, 1582, 1586, 1611, 1635, 1660, 1671,
1731, 1747, 1853, 1857, 1921, 2612, 2849,
3751, 3890, 3892, 3901, 3919, 3970, 3985,
4020, 4076, 4079, 4182, 4183, 4193, 4194,
4215, 4235, 4282, 4283, 4338, 4347, 4516,
4519, 4541, 4544, 4630, 4652, 4658, 4737,
4739, 4856; ap 147.
abasta 119, 140, 165, 387, 388, 642, 1656,
1659, 3166-3167, 3178, 3239, 4191, 4192;
abasten 3157; abastava 3236; abast 3234,
3322; abastaria 1401, 1652, 1661, 1664; abas-
tant 3427.
àbit 125.
abitant 1108.
abondós 1.
absolucitat 4419.
absoludamén 4413-4414, 4427.
absolut 4402, 4404, 4405, 4473, 4710; absoluta
4403-4404.
abstractu 2813.
accident 417, 422; accidens 423, 1190.
accidental 418, 419; accidentals 4817.
acció 390, 492, 493, 494, 596, 639, 1024, 1037,
1038.
acdicció 4809.
(acordar) acorden 4325; acordava 1424.
acort 53, 131.
actiu 599, 600, 2504; activa 391, 404, 405,
583, 584; actives 1019, 1023, 1025, 1034,
1043.
activamén 834.
activitat 2588.
actu 788, 790, 799, 834, 3161, 3737, 3740,
3741, 4090, 4091, 4127, 4133.
actual 3744, 4093.
actualmén 2598, 4124-4125.
Adam 373, 375.
(adobar) adobassen 41.
adoncs 191, 1320, 1429, 1697, 4756.
àer 620, 1180, 1180, 1182, 1188, 1224, 1295,
1297.
affectu 4034, 4197, 4206, 4207-4208, 4210,
4212, 4220, 4325, 4339-4340, 4350-4351.
affermar 1556, 1564, 1568; afferm 1527, 1532.
(afigurar) affigurat 373, 620.
afirmatió 312.
agència 445, 725; agènsia 727.
agibilitat 2588.
(aontar) ahontad: 4651.
aiga 621.
aital 164, 265, 1176, 1332, 1709, 1720, 1763,
1779, 3662, 3677, 4247, 4287, 4382; aitals
2507
aitant 136, 184, 421, 458, 1082, 1150, 1151,
1624, 1857, 2670, 2745, 4221, 4222, 4371,
4376, 4536-4537, 4856-4857; aitan 284, 445,
452, 924, 925, 1679, 2706, 2729, 2792; aytant
2689.
aitantost 3436.
ajudar 218.
ajuda 103, 134, 137, 432, 466.
aiustar 39.
al 94, 121, 130, 145, 150, 167, 193, 197, 206,
260, 292, 329, 419, 470, 510, 512, 515,
517, 519, 537, 564, 590, 592, 614, 629,
632, 638, 689, 692, 693, 694, 695, 765,
815, 831, 833, 835, 871, 1020, 1064, 1114,
1158, 1172, 1233, 1309, 1337, 1349, 1362,
1371, 1394, 1406, 1417, 1419, 1422, 1426,

- 1429, 1454, 1459, 1484, 1516, 1525, 1596,
1630, 1671, 1712, 1720, 1745, 1756, 1800,
1801, 1807, 1819, 1824, 1857, 3041, 3043,
3045, 3049, 3203, 3419, 3420, 3437, 4025,
4191, 4222, 4234, 4860; als 20, 38, 46, 64,
101, 128, 165, 4838, 4861.
albitre 1811.
Alcorà 85.
algun 2798, 3918, 3942, 3949, 3961, 4399;
alcuna 234, 843, 1802, 3936-3937, 4314; al-
cunes 24, 132, 272.
(alegrar) alegrat 166.
alegre 1836.
alietat 2909, 2915.
(allò) hi 19, 223, 1665, 1948 1954, 3147, 3149,
3913; y 1539.
alt 74, 3851, 3858; alta 88.
alterar 4636-4637; alterada 1044, 4628.
alteració 1021-1022, 1031, 1033, 1036, 3968;
alteració 1045.
altre 5, 112, 113, 139, 145, 279, 291, 328, 330,
332, 344, 350, 354, 357, 369, 373, 404, 572,
604, 765, 824, 842, 892, 1045, 1147, 1219,
1229, 1402, 1462, 1499, 1503, 1608, 1612,
1844, 1915, 1916, 1958, 1962, 1970, 1984,
1990, 1991, 1998, 2019, 2079, 2083, 2090,
2094, 2097, 2109, 2111, 2115, 2140, 2226,
2227, 2230, 2234, 2281, 2428, 2537, 2588,
2739, 2740, 2783, 2822, 2890, 2912, 2947,
2960, 2969, 2987, 3013, 3038, 3126, 3194,
3195, 3204, 3231, 3259, 3516, 3517, 3578,
3579, 3650, 3700, 3940-3941, 4457, 4548,
4675, 4676, 4767, 4768; altra 95, 204, 205,
217, 397, 400, 441, 467, 530, 531, 619,
709, 732, 738, 758, 761, 824, 825, 828,
829, 832, 894, 1143, 1169, 1183, 1184, 1185,
1186, 1196, 1205, 1230, 1292, 1293, 1297,
1305, 1324, 1372, 1378, 1389, 1390, 1434,
1443, 1449, 1452, 1470, 1492, 1506, 1507,
1508, 1512, 1518, 1522, 1540, 1547, 1553,
1554, 1566, 1568, 1578, 1581, 1589, 1593,
1637, 1639, 1660, 1667, 1680, 1681, 1686,
1693, 1695, 1713, 1725, 1769, 1786, 1791,
1816, 1818, 1842, 1914, 1966, 2122, 2129,
3011, 3015, 3095, 3205, 3339, 3447, 3566,
3602, 3602-3603, 3624, 4459, 4586; altres
26, 34, 121, 122, 124, 127, 165, 191, 251,
254, 257, 274, 283, 291, 308, 311, 326, 334,
388, 391, 396 398, 400, 421, 427, 430, 439,
444, 448, 453, 486, 502, 523, 561, 563, 565,
571, 573, 589, 598, 603, 605, 606, 611, 640,
646, 650, 657, 664, 701, 715, 719, 720, 724,
726, 730, 743, 745, 766, 774, 779, 788, 793,
794, 798, 801-802 820, 825, 832, 851, 853-
854, 859, 862, 900, 913, 939, 940, 944,
953, 966, 979, 1002, 1015, 1028, 1040,
1048, 1052, 1074, 1077, 1080, 1081-1082,
1088, 1089, 1093, 1095-1096, 1097, 1102,
1111, 1120, 1121, 1124, 1137, 1142, 1146,
1152, 1169, 1170, 1210, 1211, 1217, 1225,
1228, 1258, 1344, 1404, 1428, 1501, 1503,
1505, 1538, 1554, 1557, 1573, 1609, 1616,
1645, 1647-1648, 1649, 1650, 1655, 1684,
1691, 1699, 1708, 1719, 1826, 1827, 1851,
1853, 1854, 1922, 1950, 1953, 2008, 2233,
2248, 2250, 2256, 2260, 2289-2290, 2293,
2294, 2299, 2394, 2400, 2412, 2416, 2417,
2422, 2424, 2459, 2466, 2469-2470, 2539-
2540, 2559, 2571, 2608, 2657, 2663, 2664,
2674, 2702, 2706, 2776, 2840, 2845, 2853,
2870, 2950, 2990, 3010-3011, 3022, 3094,
3112, 3117, 3121, 3141, 3322, 3618, 3750,
3840, 3846, 3887, 3892, 3896, 3902, 3909,
3916, 3946, 3948, 3952, 4049, 4112, 4199,
4206, 4355, 4359, 4387, 4407, 4466, 4477,
4581-4582, 4712-4713, 4753, 4772, 4830.
altretal 591, 837, 1044, 1060.
amabilitat 1238.
amable 378, 555, 681, 683, 2000, 2031, 2389-
2390, 2452-2453, 2458, 2464, 2473, 2479,
2519, 2830, 2830-2831, 2834, 2836, 2843,
2848, 2851, 3168, 4273, 4280, 4285, 4290,
4291, 4295.
amar 9, 62, 82, 118, 156, 378, 450, 452, 475,
522, 539, 555, 563, 570, 571, 572, 607, 681,
683, 1237, 2000, 2031, 2390, 2453, 2464,
2473, 2479, 2519, 2830, 2832, 2835, 2837,
2843, 2848, 2851, 2909, 2910, 2912, 2913,
2915, 2916, 2919, 3077, 3168, 3677, 3678,
4014, 4062, 4126, 4128, 4129, 4132, 4143,
4192, 4200-4201, 4233, 4246, 4252, 4261,
4277, 4282, 4283, 4287, 4308, 4375, 4378,
4385, 4534, 4771, 4849; ama 1464, 2450,
4023, 4189, 4229, 4231, 4312, 4386, 4393,
4399; amats 97; amava 4314; amà 1116;
am 2913; amat 8; amàs 1467; amant 227,
228, 229, 451, 473, 479, 608, 1668, 1669,
2452, 2457-2458, 2472-2473, 1478-2479, 2509,
2519, 2912, 2916, 4018, 4140, 4539; amat
2030, 2274, 2464, 2902, 2904, 2910, 2912,
4327, 4763, 4863; amada 4291-4292, 4295.
amatiu 378, 555, 681, 683, 1236, 2389, 2829-
2830, 2831, 2833, 2837-2838, 2843, 2847,
2850, 2903, 3168.
amdós 196, 199, 200, 212, 286, 388, 439, 451,
455, 457, 461, 463, 496, 499, 529, 609,
650, 660, 690, 698, 710, 722, 752, 756, 780,
781-782, 796, 799, 835, 868, 869, 870, 893,
909, 964, 977, 978, 979, 981, 987, 1008,
1013, 1283, 2288, 2506, 2556, 2585, 2590,
2615, 2686, 2688, 2832, 2835, 2888, 2913,
2970, 2987, 3018, 3020, 3046-3047, 3077-
3078, 3097, 3097-3098, 3156, 3384, 3426,
3432, 3440-3441, 3979, 4069, 4179, 4488;
amdues 585, 1109, 1159, 1162, 1197, 1354,
1375, 1441-1442, 1443, 1451, 1453, 1470,
1472, 1481, 1493, 1518, 1530-1531, 1533,
1567, 1571, 1572, 1661, 1723, 1740, 1765,
1767, 4251, 4585, 4587-4588, 4670, 4741.
amic 28, 66, 130, 156, 214, 241, 275, 329, 341,
470, 1046, 1180, 1309, 1371, 1422, 1459,
1498, 1525, 1535, 1571, 1592, 1630, 1701,
1756, 1801, 1824, 1843, 2909, 2916; amich
362; amics 150.
aminvamén 1749.
aminvar 705.
amor 9, 133, 170, 472, 476, 549, 2450, 2456.
amorós 549; amorosa 231.
anadir 4814-4815; anadeix 4638, 4805-4806.
(anar) vaig 123; va 4470; anà 4857; iré 101.

- àngel 1085, 1646, 4516.
 angelical 4513.
 ànima 126, 129, 383, 1060, 1061, 1129, 1159, 1160, 1319, 1320, 1328-1331, 1459, 1461, 1462, 1463, 1473, 1475, 1476, 1477, 1671, 1673, 1674, 1756, 1757, 1759, 1760, 1776, 1783, 1786, 1823, 3338, 3341, 4591, 4658, 4677.
 ans 117, 594, 687, 951, 1322, 1367, 1414, 1487, 1737, 1744, 1753, 2221, 2597, 2604, 4531, 4676, 4679, 4767.
 anterioritat 3412, 3429-3430.
 anunciació 1085.
 aoncosamén 726-727.
 ap (= amb) 147.
 apar 72, 98, 1387, 1413, 1482, 1701, 1751.
 (apellar) apela 1165; apelam 546, 1087, 3363, 4765; apelat 3256, 3257, 3258, 3325, 4528, 4586; apelats 29.
 apetit 1462, 1464, 1465, 1466.
 (aportar) aporta 855, 973; aportava 85.
 apostoli 4860.
 (apostar) apponen 164.
 aplicar 185-186; aplicades 4408.
 après 26, 48, 49, 84, 134, 193, 1064.
 apropiació 1512.
 (apropriar) apropiaria 1512-1513, 1513; apropiada 1297, 1299.
 aqueixes 1825.
 aquel 57, 196, 287, 293, 331, 368, 431, 444, 560, 710, 727, 803, 868, 964, 1057, 1090, 1097, 1144, 1252, 1254, 1311, 1329, 1429, 1504, 1624, 1742, 1753, 1837, 1989, 1997, 2094, 2099, 2114, 2115, 2130, 2963, 3098, 3170, 3208, 3226, 3232, 3255, 3257-3258, 3302, 3667, 3921, 3951, 4016, 4018, 4046, 4078, 4079, 4081, 4083, 4085, 4124, 4136, 4425, 4537, 4577, 4765, 4768; aquella 15, 33, 75, 133, 149, 153, 205, 212, 216, 223, 234, 246, 426, 451, 456, 468, 581, 584, 585, 595, 608, 634, 637, 698, 846, 895, 910, 931, 963, 982, 997, 1004, 1010, 1012, 1038, 1061, 1079, 1983, 1109, 1118, 1119, 1121, 1122, 1163, 1203, 1250, 1274, 1289, 1314, 1338, 1412, 1456, 1514, 1587, 1610, 1637, 1640, 1652, 1665, 1666, 1700, 1734, 1746, 1767, 1770, 1819, 1904, 2033, 2473, 2522, 2538, 2541, 2610, 2657, 2731, 2851, 2967, 2991-2992, 2999, 3728, 3881, 3959, 4002, 4007, 4009, 4057, 4165, 4165, 4181, 4189, 4190, 4307-4308, 4461, 4637, 4713, 4728, 4758; aquels 29, 31, 57, 106, 107, 722-723, 790, 1841, 1983, 4362-4363, 4754; aqueles 46, 122, 198, 219, 1014, 1019, 1020, 1074, 1153, 1366, 1391, 1799, 1924, 3159, 3330-3331, 3335, 4225, 4226, 4408-4409, 4410.
 aquest 156, 188, 274, 282, 283, 788, 843, 866, 1249, 1256, 1343, 1829, 2665, 2840, 2937, 3175, 3426, 3982, 4253, 4547, 4851; aquesta 2, 37, 42, 175, 176, 194, 230, 237, 239, 349, 352, 364, 406, 551, 579, 642, 662, 669, 673, 791, 860, 918, 1064, 1076, 1097, 1112, 1214, 1224, 1244, 1246, 1468, 1641, 1719, 1743, 1832, 1887, 2287, 2451, 2599, 2604, 2706, 2794, 2845, 2899, 3012, 3326-3327, 3528, 4112-4113, 4116, 4469, 4760, 4859; aquests 739, 1843, 2453, 2455, 2506; aquestes 21, 51, 59, 68, 87, 94, 121, 130, 182, 193, 220, 235, 252, 322, 385, 611, 1093; 1545, 1807, 1813, 1820, 1850, 1941, 2277, 3032, 3080, 3243, 3329; questes 334.
 aquí 1113, 1841.
 ara 2998, 3130, 3364, 4360.
 arbre 3, 333, 1500, 4858.
 argument 914.
 armes 113, 114.
 art 143, 159, 1824, 1903.
 asats 4839.
 (assemblar) assemblàs 3943-3944; assemblan 1082.
 asò 76, 108, 140, 147, 150, 155, 212, 238, 276, 279, 290, 296, 333, 334, 336, 359, 376, 386, 399, 454, 470, 476, 481, 497, 515, 534, 550, 575, 585, 602, 628, 632, 647, 699, 772, 779, 780, 831, 837, 907, 960, 964, 996, 1011, 1029, 1080, 1138, 1155, 1160, 1182, 1205, 1210, 1230, 1238, 1283, 1293, 1299, 1332, 1462, 1490, 1503, 1618, 1648, 1652, 1655, 1663, 1686, 1692, 1698, 1706, 1723, 1729, 1750, 1751, 1760, 1774, 1933, 2025, 2086, 2116, 2231, 2278, 2384, 2394, 2413, 2606, 2662, 2741, 2750, 2784, 2809, 2966, 3021, 3095, 3237, 3425, 3520, 3549, 3566, 3568, 3614, 3622, 3626, 3659, 3679, 3713, 3915, 4101, 4191, 4344, 4373, 4397, 4401 4403, 4457, 4680, 4694, 4708, 4740; assò 159, 188, 372, 382, 414, 563, 593, 655, 798, 834, 839, 998, 1180, 1387, 1412, 1502, 1507, 1531, 1600, 1627, 1634, 1645, 1672, 1681, 1693, 1782, 1787, 2137, 2249, 2276, 2820, 2869, 3153, 3332, 3534, 3657, 4039, 4155, 4208, 4238, 4245, 4267-4268, 4274, 4283, 4289, 4310, 4322, 4384, 4518, 4585, 4650, 4655.
 aspiració 457, 758.
 aspirativa 835, 839.
 assats 215, 1424, 1938, 4841.
 assí 1843.
 asumpció 1743.
 (atènyer) ateny 4010, 4013, 4016, 4017.
 atorgamén 196.
 (atorgar) atorc 628; atorgat 512.
 atretal 433, 577, 1475-1476, 2285.
 atrobar 1901; atrobada 162.
 auiciure 111.
 auimentació 1728, 1730, 1733.
 auctoritat 187; auctoritats 188, 192; auctoritats 185.
 auditiva 1664, 1666.
 aunir 29.
 avant 1113.
 avantatge 148, 151, 152.
 avar 699.
 aver, 81, 160, 189, 323, 332, 936, 945, 1074, 1353, 1591, 2117, 2146, 2240, 2476, 2872, 2899, 3959, 4064, 4099, 4264, 4267; é 69, 70, 72, 82, 124, 245, 274, 322, 3597; he 170, 813; às 167, 168, 169, 3719, 3721;

- à 60, 146, 147, 156, 282, 318, 331, 367,
 395, 418, 491, 505, 507, 592, 596, 634,
 651, 661, 731, 732, 733, 756, 767, 785,
 800, 905, 955, 957, 986, 1031, 1061, 1153,
 1212, 1232, 1419, 1463, 1464, 1465, 1469,
 1470, 1483, 1537, 1548, 1590, 1683, 1695,
 1723, 1756, 1757, 1761, 1818, 1819, 1856,
 2079, 2101, 2137, 2225, 2228, 2244, 2379,
 2806, 2823, 2829, 2847, 2871, 2967, 2977,
 2983, 2986, 3007, 3148, 3163, 3169, 3387,
 3413, 3419, 3421, 3423, 3432, 3433, 3514,
 3652, 3701, 3702, 3705, 3723, 4114, 4340,
 4345, 4517, 4731; ha 172, 280, 325, 366,
 634, 734, 750, 751, 1005, 1272, 1469,
 1758, 1856, 1976, 1985, 2116, 2456, 2471,
 2508, 2520, 2530, 2557, 2625, 2667, 2747,
 2902, 2910, 2968, 2985, 3697, 3985, 4098,
 4123, 4207, 4211, 4513; avem 215, 249,
 258, 279, 280, 354, 363, 390, 433, 465, 468,
 497, 524, 560, 636, 687, 703, 707, 804, 829,
 881, 959, 1007, 1096, 1205, 1249, 1301,
 1485, 1563, 1693, 1745, 1767, 1769, 1771,
 1834, 1985, 2100, 2148, 2435, 2997, 3007,
 3127, 3211, 3305, 3361, 3367, 3530, 3842,
 3843, 3849, 3850, 3872, 3875, 3957, 4358,
 4655, 4768, 4834; avets 125, 240, 244, 643,
 1047, 1049, 1101, 1561, 1802; àn 22, 23,
 24, 39, 107, 412, 575, 586, 588, 596, 679,
 711, 762, 769, 873, 874, 875, 879, 932,
 934, 935, 957, 969, 970, 1002, 1038, 1041,
 1047, 1453, 1590, 1852, 1921, 3200, 3545,
 3913, 4033, 4157, 4226, 4338; avia 12,
 122, 233, 234, 260, 412, 1072, 1140, 1252,
 1287, 1353, 1417, 1426, 1429, 1789, 1800,
 1836, 1837, 1956, 3436, 4104, 4841, 4854;
 ia 1254, 1292, 1466, 1599, 1632, 1766,
 4286; hia 1789; hiets 1934; avien 4, 7,
 1799, 4842, 4844, 4845; ien 1228; hien
 1936; àc 84, 193, 1964; agües 151, 234, 838,
 1053, 4839; agra 4136; àgrets 1845; agren
 128, 1119; aia 148, 428, 528, 545, 676,
 789, 917, 918, 1250, 1427, 1546, 1556,
 1771, 2091, 2279, 2877, 2949, 2992, 3167,
 3409, 3851, 3960, 4103, 4144; aya 1069,
 1348, 1647, 1648, 1910, 2918; aien 627,
 4067, 4235; ajen 4352; ayen 3910, 4417;
 agües 150, 838, 1158, 4135, 4512, 4526;
 agüesets 1101; aguessen 196, 1323; auria
 90, 91, 757, 1227, 1969, 1982, 2002, 2107,
 2716, 2856, 2956, 3081, 4255; auriem 1398,
 4105, 4287; avent 141, 4698; aüda 1819.
 (avilar) avilada 4651.
 axí 205, 209, 243, 251, 256, 330, 333, 348,
 366, 502, 611, 655, 656, 663, 665, 667,
 681, 684, 732, 754, 793, 819, 830, 832,
 836, 841, 850, 922, 988, 991, 996, 1020,
 1024, 1033, 1084, 1088, 1091, 1093, 1127,
 1128, 1159, 1197, 1219, 1221, 1223, 1228,
 1236, 1362, 1378, 1389, 1428, 1464, 1555,
 1557, 1609, 1638, 1640, 1643, 1663, 1719,
 1761, 1784, 1789, 1974, 2027, 2097, 2123,
 2234, 2282, 2426, 2589, 2705, 3047, 3049,
 3087, 3144, 3150, 3153, 3165, 3196, 3261,
 3311, 3336, 3419, 3422, 3653, 3882, 4036,
 4395, 4535, 4676.
 «b» 484, 485, 489, 490, 491, 493, 499, 503,
 516, 520, 521, 530, 531, 532, 538.
 (bastar) bastaria 1651.
 bé 1, 127, 628, 1426, 3028, 4003, 4005; béns
 135.
 bel 3, 130, 470, 4858; bels 150.
 ben 1051.
 benedicció 266.
 beneficiat 722.
 (beneir) beney 1837; beneit 167.
 Besleem 4765-4766.
 (beure) bevia 4648, 4653, 4654.
 bo 35, 820, 821, 842, 1052, 2254, 2258, 2271,
 2284, 2285, 2295, 2581, 2673, 2675, 2677,
 2679, 2783, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794,
 2796, 2810, 2812, 2813, 2819, 2820, 2821,
 2823, 2824, 2866, 2879, 2882, 2946, 3027,
 3029, 3034, 3035, 3036, 3037, 3038, 3655,
 3704, 3919, 4082, 4083; bon 547, 561,
 564, 848, 2265, 2681, 2782, 2800, 2812,
 2878, 2947, 3030, 3031, 3884, 4187; bona
 230, 609, 843, 1058, 1078, 1104, 1381, 1981,
 2704, 2765, 2770, 2924, 2930, 2935, 2941,
 3040; bons 489, 3656, 3698, 3702, 3703;
 bones 2523.
 bonea 221, 249, 254, 255, 339, 346, 388,
 391, 439, 444, 447, 453, 486, 488, 501,
 504-505, 522, 571, 598, 640, 641-642, 656,
 664, 701, 714, 717, 720, 721, 723, 725,
 729, 736, 742, 745, 747, 765, 769-770, 773,
 778, 779, 781, 782, 783, 792, 794, 830,
 846, 846, 859, 861, 863, 866, 867, 882,
 887, 899, 904, 944, 964, 978, 1002, 1028,
 1033, 1039-1040, 1077, 1081, 1083, 1084,
 1086, 1092, 1093, 1103, 1104, 1110, 1117,
 1119, 1120, 1123, 1137, 1141, 1146, 1152,
 1161, 1168, 1170, 1191, 1209, 1217, 1220,
 1225, 1227, 1229, 1230, 1239, 1268, 1278,
 1371, 1379, 1380, 1382, 1385, 1386, 1387,
 1404, 1428, 1537, 1538, 1539, 1541, 1544,
 1546, 1547, 1548, 1549, 1551, 1553, 1556-
 1557, 1559, 1560, 1562, 1565, 1568, 1569,
 1609, 1611, 1615, 1638, 1645, 1647, 1649,
 1654, 1682, 1683, 1683-1684, 1690, 1708,
 1949, 1952, 2247, 2249, 2255, 2259, 2263,
 2263-2264, 2272, 2393, 2411, 2415, 2416,
 2421, 2423, 2458-2459, 2465, 2475, 2510,
 2558, 2570, 2573, 2656, 2663, 2673, 2701,
 2703-2704, 2707, 2710, 2713, 2723-2724,
 2725, 2729-2730, 2754, 2766, 2770-2771,
 2771-2772, 2775, 2776, 2780, 2781, 2790,
 2791, 2792, 2793, 2795, 2800, 2809, 2812,
 2813, 2818, 2819, 2820, 2822, 2824, 2839,
 2844, 2852, 2865, 2924, 2929, 2931, 2933,
 2935, 2945, 2949-2950, 2979-2980, 2989,
 3027, 3029, 3031, 3112, 3116, 3139, 3140,
 3270, 3524, 3531, 3617, 3653, 3657, 3697,
 3702, 3749, 3752, 3883, 3891, 3895, 3898,
 3902, 3908, 3916, 3945, 3948, 4040, 4047,
 4079, 4080, 4087, 4090, 4142, 4150, 4154,
 4160, 4162, 4163, 4165, 4173, 4184, 4194,
 4205, 4217, 4276, 4281, 4317, 4355, 4373,

- 4376, 4380-4381, 4386, 4407, 4413, 4415, 4451, 4453, 4462, 4465, 4511, 4581, 4712, 4753, 4772; bones 748, 1551, 1567.
- bonificabilitat 3736, 3738, 3740-3741, 3748, 4209, 4248-4249, 4249-4250, 4343; bonificabilitats 4251.
- bonificable 250, 495, 552, 562, 658, 659, 797, 824, 851, 853, 965, 1220, 1220-1221 1978, 2387, 2399, 2714, 2719, 2721, 2735, 2736, 2739, 2743, 2748, 2783, 2821, 2876, 2880, 2887-2888, 3145, 3151, 3182, 3197, 3201, 3396, 3610, 3623, 3699, 3715-3716, 3735, 4242, 4244.
- bonificar 250, 552, 570, 572, 603, 605-606, 645, 650, 658, 798, 801, 807, 821, 841, 843, 849, 863, 867, 882, 883, 912, 929, 940, 965, 1372-1373, 1383, 1384, 1979, 2387, 2399, 2742, 2744 2745-2746, 2748-2749, 2750, 2784, 2873, 2874, 2889, 2980, 2989, 2989, 2993, 3147, 3152-3153, 3182, 3198-3199, 3396, 3610, 3626-3627, 3699, 3742, 4041, 4047, 4164, 4169-4170, 4194, 4241-4242, 4250, 4341; bonifica 604, 802, 819, 840; bonificava 2711, 2712; bonific 2731, 2734-2735; bonifican 867; bonificant 2820; bonificat 718, 853, 3739, 3751, 3752.
- bonificatiu 250, 255-256, 494-495, 552, 561, 658, 659, 797, 824, 849, 965, 1978, 2386-2387, 2399, 2714, 2718, 2720, 2722, 2734, 2737, 2742-2743, 2748, 2782, 2876, 2879-2880, 2886, 3146, 3150, 3181, 3198, 3201, 3395, 3609-3610, 3620, 3698.
- bonificació 844.
- bonificativitat 4210-4211, 4343-4344.
- bontat 291, 307, 310-311, 316, 325, 396, 421, 427, 430, 493-494, 547, 609-610, 711, 746, 760, 768, 912, 938, 1237, 1975, 1979, 1981, 2233, 2284, 2286, 2296, 2539, 2580-2581, 2586, 2593, 2600, 2606, 2613, 2660, 2661, 2808, 2868 2877, 2881, 2936, 2941, 3010, 3021, 3093, 3120-3121, 3144, 3181, 3197, 3206, 3215-3216, 3321, 3394, 3609, 3971, 3986, 4024, 4223, 4226, 4227, 4231, 4241, 4243, 4245, 4261, 4273, 4340.
- buida 1965, 1968.
- «c» 484, 485, 489, 490, 491, 493, 499, 503, 520, 521, 531, 532, 538.
- Cahim 375.
- (callar) calà 1857.
- (caldre) qual 707.
- (calfar) calfat 1189.
- calor 621, 1296, 1297, 1299, 1300.
- calt 1181, 1189.
- cap 1761, 1762.
- car 6, 7, 25, 51, 56, 71, 81, 91, 101, 104, 116, 124, 127, 129, 132, 134, 168, 183, 186, 194, 223, 233, 267, 281, 297, 308, 315, 370, 390, 404, 412, 422, 430, 431, 433, 438, 440, 447, 467, 468, 472, 492, 505, 517, 537, 567, 582, 590, 591, 596, 599, 604, 608, 617, 638, 651, 668, 675, 679, 680, 691, 705, 709, 716, 739, 747, 751, 755, 759, 762, 764, 768, 775, 802, 813, 815, 818, 824, 830, 857, 869, 874, 881, 886, 892, 905, 907, 929, 934, 935, 937, 944, 946, 950, 953, 977, 982, 984, 1000, 1001, 1007, 1020, 1022, 1029, 1032, 1073, 1093, 1124, 1130, 1146, 1153, 1173, 1182, 1189, 1200, 1234, 1261, 1264, 1266, 1273, 1284, 1289, 1302, 1313, 1320, 1321, 1322, 1330, 1352, 1365, 1368, 1398, 1401, 1414, 1434, 1443, 1446, 1450, 1470, 1480, 1486, 1551, 1553, 1554, 1580, 1614, 1621, 1632, 1637, 1650, 1662, 1665, 1672, 1679, 1695, 1697, 1700, 1717, 1732, 1744, 1747, 1749, 1768, 1779, 1796, 1803, 1815, 1817, 1822, 1838, 1839, 1845, 1855, 1926, 1933, 1947, 1960, 1970, 1966, 2001, 2108, 2109, 2127, 2132, 2136, 2141, 2219, 2256, 2287, 2293, 2382, 2394, 2410, 2413, 2424, 2428, 2467, 2470, 2519, 2537, 2543, 2547, 2556, 2572, 2609, 2619, 2658, 2665, 2668, 2671, 2685, 2712, 2713, 2718, 2727, 2749, 2773, 2819, 2840, 2856, 2875, 2883, 2901, 2905, 2931, 2958, 2961, 2980, 3022, 3032, 3039, 3047, 3079, 3091, 3099, 3138, 3147, 3170, 3194, 3203, 3206, 3214, 3235, 3254, 3268, 3307, 3309, 3334, 3374, 3378, 3382, 3387, 3411, 3417, 3436, 3439, 3447, 3530, 3532, 3570, 3582, 3598, 3654, 3722, 3727, 3740, 3743, 3748, 3853, 3871, 3888, 3912, 3936, 3939, 3946, 3966, 4023, 4034, 4090, 4152, 4212, 4223, 4229, 4254, 4274, 4279, 4286, 4313, 4340, 4348, 4382, 4394, 4514, 4522, 4541, 4590, 4628, 4632, 4637, 4652, 4656, 4678, 4696, 4713, 4724, 4730, 4732, 4752, 4753, 4758, 4768, 4816; cor 516, 3042, 3044, 3046, 3048, 3050.
- cardenals 4861.
- carera 4847.
- carn 1059, 1060, 1061, 1810, 4450, 4485, 4627.
- cascun 119, 426, 627, 1645, 1646, 1653, 1961. 1982-1983, 2591, 4590, 4592; cascuna 204, 208, 402, 551, 753, 1044, 1511, 1662, 1907, 3243, 3888, 4035; cascunes 253.
- (cassar) cassada 33.
- cathòlica 273, 1847.
- (caure) cau 3376; caen 3377; caya 3378; cahien 3380.
- causa 480, 810, 4207, 4211, 4215, 4219; causes 132.
- cauzar 812; cauzarà 811.
- caval 1500.
- cel 167.
- certs 1812.
- (certificar) certificat 99-100, 142.
- cinc 2, 1906, 1908.
- cinquena 1242.
- circular 673, 675; circulars 706.
- circularment 654-655.
- clar 902, 2117, 2147.
- clardat 146, 609.
- clarificar 60-61.
- clau 3423.
- ço 1208.
- color 1391, 1626, 1799.
- com 8, 21, 62, 82, 112, 123, 136, 159, 184, 188, 191, 205, 242, 243, 254, 268, 277,

- 283, 285, 295, 299, 323, 330, 333, 348,
351, 355, 357, 366, 383, 421, 445, 447,
453, 458, 460, 466, 474, 475, 476, 483,
488, 490, 493, 513, 526, 582, 626, 656,
663, 665, 681, 682, 683, 732, 737, 754,
806, 830, 832, 836, 842, 911, 922, 923,
924, 925, 941, 970, 989, 991, 996, 1033,
1037, 1082, 1088, 1091, 1102, 1128, 1129,
1159, 1194, 1197, 1220, 1221, 1222, 1223,
1228, 1236, 1301, 1356, 1359, 1362, 1368,
1379, 1385, 1389, 1440, 1464, 1472, 1512,
1581, 1608, 1609, 1624, 1638, 1640, 1644,
1663, 1688, 1697, 1706, 1718, 1761, 1774,
1785, 1789, 1811, 1812, 1848, 1856, 1948,
1975, 1980, 1998, 2016, 2027, 2076, 2095,
2123, 2235, 2249, 2253, 2255, 2283, 2295,
2416, 2427, 2461, 2545, 2560, 2670, 2672,
2675, 2683, 2690, 2703, 2707, 2730, 2744,
2771, 2793, 2794, 2809, 2865, 2908, 2924,
2934, 2945, 2946, 3029, 3031, 3047, 3087,
3089, 3122, 3127, 3144, 3150, 3154, 3157,
3159, 3165, 3180, 3196, 3260, 3261, 3311,
3314, 3318, 3336, 3337, 3394, 3422, 3437,
3571, 3617, 3663, 3666, 3701, 3703, 3738,
3883, 3899, 3945, 3947, 3950, 3975, 4010,
4015, 4936, 4098, 4127, 4221, 4345, 4372,
4377, 4395, 4456, 4518, 4535, 4337, 4575,
4580, 4672, 4676, 4754, 4756, 4759, 4813,
4859.
- comensable 3114-3115.
comensador 368-369.
comensamén 182, 277, 278, 279, 281, 282, 286,
290, 292, 299, 302, 303, 307, 309, 311,
315, 317, 329, 335, 337, 362-363, 364, 369,
372, 373, 374, 375, 376, 510, 587-588, 616-
617, 621, 624, 625-626, 759, 780, 896-897,
924, 925, 926, 946, 947, 948, 949, 950,
959, 1015, 2503, 2504, 3118, 3122-3123,
4076-4077, 4078, 4081, 4082, 4083, 4086,
4089; comensament 330, 371, 3108; comen-
samens 2506-2507, 2515-2516.
comensar 56, 181, 313, 314, 812, 936, 1804;
comens 264; comensa 2, 278, 332, 333, 354,
355, 356, 3110; comensa 201, 1431, 1857,
1940-1941, 4075-4076, 4078; comensant 304,
305, 306, 309, 318, 319, 320, 947, 948,
949, 950, 961; comensans 313; comensat 286,
286-287, 289, 304, 305, 306, 308, 312, 319,
331, 338, 357, 359, 377, 378, 379, 380,
381, 946-947, 947, 949, 950, 953, 954, 955,
960, 961, 967, 1631, 1632, 1633, 1634, 2505-
2506, 3113, 3114; comensats 288, 340, 389;
comensades 365.
Coment 1824, 1833, 1838.
(comunicar) comoniquen 769.
comparatió 1246.
complidamén 307, 704, 1049, 3882, 3904, 3906.
compliment 232; complimén 325, 428, 434,
507, 921, 988, 989, 999, 999-1000, 1141,
1981-1982, 2090, 2700, 3150, 3988, 4265,
4382, 4715; complimens 854, 1059.
complir 937, 4143; compleix 269, 1001, 2087,
3145; complissen 1120; complit 429, 430,
432, 461, 462, 465, 466, 469, 499, 533, 706,
854, 1704, 3138, 3143, 3160, 3173; complida
395, 402, 448, 522, 990, 996, 1004, 1009,
1058-1059, 1123, 1947, 1949, 1951-1952,
1964-1965, 1966, 2701; complits 434, 3152.
(compondre) componen 4691; compost 901,
1160, 1739, 1744, 3334-3335, 3340, 3370,
3390; composta 382-383, 585, 735, 894, 895,
896, 1471-1472, 3395, 3399, 4694; compos-
tes 898.
compositió 1731, 1747, 3374, 3374-3375, 3386-
3387, 3388-3389, 4695, 4696, 4757-4758;
composició 3392.
(comprendre) comprèn 4010, 4013; comprès
844; comprezes 2602.
compreminén 4016, 4019-4020.
comun 195, 196, 243, 518, 660, 670, 789,
808, 809, 827, 833, 3661, 3668, 3672; co-
muna 209-210, 215, 239, 242, 244, 247, 248,
343, 344, 425, 487, 488, 511, 526, 529,
531, 536, 613, 635, 661, 676, 751, 756,
758, 759, 810, 812-813, 835, 838, 878, 879,
1172, 1318, 1431, 1596, 1792, 1959-1960,
3445, 3449, 3455, 3653-3654, 3659, 3664;
comunes 198, 248, 540, 707.
comunament 848, 1165.
comunicar 592; comunica 629, 632.
comunitat 207, 246-247, 252, 532, 539, 595,
677, 828, 830, 832, 2138, 3652.
con 13, 991, 1312, 3845, 3880, 3916, 4075,
4513.
concebimén 195.
(concebre) concep 443; concebé 1962; concebut
1106.
concepsió 1085.
concederatió 350, 3719, 3721-3722.
conceder 207, 210, 241, 315, 525, 1301,
1506, 1674-1675; concederava 1801; concide-
ran 611; concederat 938, 1109.
conciència 80.
concirar 276, 302, 341, 347, 654, 1047; con-
cires 3515, 3718; concirava 1418, 1805; con-
cirà 321, 1417, 4858-4859; concirats 1720-
1721.
concloir 197; concluir 220; concluen 385.
conclusió 3158.
concordable 789.
concordanmén 500-501.
concordansa 23, 31, 133, 146, 196, 222, 297,
498, 503-504, 789, 791, 794, 796, 806, 1209,
1211, 1535-1536, 1538, 1540, 1542, 2380,
2383-1384, 2385-2386, 2457, 2460, 2461-
2462, 2463, 2468, 2476, 2979, 2988, 3073,
3075, 3081-3082, 3191, 3192-3193, 3200,
3208-3209, 3219-3220, 4057, 4105, 4235-
4236, 4480.
concordar 30, 787, 788, 797, 801, 2398, 2979,
2983, 2988, 2993, 4058-4059, 4062, 4067;
concorden 25; concordàs 1145; concordats
34.
concordable 797, 2985.
concordatiu 789, 797, 2984.
(concurrer) concorren 560, 564; concurrens
1388; concurens 1390.
concret 2807, 2808; concrets 544, 657, 2814.

- condicions 1699, 1700, 1702; conditions 303.
 conexas 78-79, 164, 3872, 3959, 4769.
 conèixer 9, 62, 78, 82, 118, 152, 156, 162, 163,
 4434, 4846, 4949; conexas 1425; conec 59;
 conesca 149; coneguessen 32; conegut 8,
 4763, 4863.
 (confessar) confés 1527; confessats 479-480.
 confús 2107, 2111-2112, 2118, 2147, comfús
 902; confusa 622, 894, 895, 896; confuses
 584-585, 617, 898.
 confusió 191, 772, 890, 2112.
 coniuactamén 941.
 coniuacció 878, 922, 935, 972, 1131, 1208,
 1478, 1480, 1552, 1555, 3156; coniuacció
 967-968, 1549; coniuacció 1211, 1271.
 coniuunt 1129, 1671, 3920; coniuunc 4520; coniuuncta
 4652, 4659; coniuunctes 1532, 1619.
 (coniuunyer) coniuunyen 922; coniuuyen 954.
 (collocar) conlogat 1625.
 conplidamén 3911.
 consentir 1554; consenten 639; consentí 222-
 223; consentit 426, 512, 527, 926, 928, 1056.
 conseqüén 692, 1027; conseqüent 2786, 2802,
 2825, 2837.
 conseqüència 295.
 (conservar) conserva 763, 874, 909, 1530; conseruvas
 968; conseruada 363; conseruats 909,
 910, 911.
 concideració 352, 362
 (consirar) consires 3720; consirà 233.
 consirós 123.
 (consolar) consolat 166.
 consolació 140, 168.
 contemplació 248.
 contemplar 3963.
 contengut 216; contenguda 1823.
 contínua 673, 675.
 contra 153, 164, 187, 273, 293, 294, 469, 520,
 575, 576, 587, 744, 773, 803, 815, 817, 979,
 1026, 1027, 1028, 1047, 1048, 1161, 1172,
 1198, 1216, 1258, 1267, 1268, 1269, 1277,
 1278, 1279, 1455, 1456, 1531, 1542, 1654,
 1806, 2007, 2231-2232, 2938, 2964, 2965,
 3841, 3847, 3907-3908, 4140, 4142, 4155,
 4200, 4522, 4752, 4770, 4771, 4773.
 contradicció 514, 518, 1187, 1293, 1313, 1600,
 1627, 1636, 1790, 1796, 2222, 4238; contredicció
 534.
 contradir 224, 472; contradiu 1541.
 contrari 715-716, 977, 1350, 1822, 4229, 4265;
 contrària 149, 1721, 1853-1854, 1854-1855,
 4322; contraris 132, 807, 2462-2463, 2546,
 3389, 4289, 4320-4321.
 contrariar 4069.
 contrarietat 133, 146, 296, 785, 786, 792, 805,
 806, 1542, 1856, 2461, 2462, 2472, 2906.
 contrast 24, 52, 212.
 contrastar 80; contrasta 2906-2907.
 conversació 1592, 1593, 1601.
 conversió 1575, 1639-1640, 1665, 1666, 1695,
 1708, 1778, 1779; conueruació 1637.
 conuertimén 18-19, 1439, 1450, 1453, 1608,
 1726.
 conuertir 106, 109, 1398, 1612, 1631, 1632,
 1678; conuerteix 1672; conuerteixen 954,
 1022, 1447, 1543, 1544, 1638, 1774, 1787;
 conuertia 1635; conuertien 18, 1471, 1664;
 conuertiren 1438; conuertís 1611; conuertisen
 1466; conuertisca 1607, 1777; conuertesquen
 1441, 1442; conuertissen 1466, 1571,
 1725, 1764, 1790; conuertits 107; conuertides
 1621.
 (conuindre) cové 10, 155, 207, 210, 225, 230,
 241, 249, 276, 284, 302, 306, 317, 330, 335,
 341, 347, 357, 358, 397, 398, 399, 403, 404,
 405, 408, 409, 414, 416, 427, 431, 440, 454,
 460, 470, 485, 486, 489, 495, 519, 525, 565,
 581, 583, 614, 638, 654, 680, 689, 690, 709,
 715, 716, 728, 755, 777, 785, 786, 788, 795,
 857, 896, 917, 937, 951, 976, 1130, 1131,
 1193, 1208, 1210, 1250, 1264, 1313, 1369,
 1441, 1554, 1581, 1583, 1614, 1636, 1644,
 1646, 1689, 1769, 1775, 1910, 1972, 2293,
 2396, 2431, 2457, 2471, 2532, 2541, 2559,
 2562, 2571, 2592, 2599, 2624, 2667, 2669,
 2671, 2690, 2719, 2727, 2730, 2744, 2755,
 2773, 2778, 2797, 2816, 2841, 2885, 2916,
 2998, 3008, 3022, 3024, 3034, 3047, 3049,
 3074, 3099, 3123, 3175, 3191, 3207, 3265,
 3303, 3410, 3440, 3851, 3946, 3949, 3959,
 4053, 4056, 4102, 4151, 4232, 4256, 4351,
 4371, 4375, 4376-4377; covén 297, 662, 939,
 1347, 1409, 1556, 1564, 1568, 1667, 1780,
 2118, 2258, 2297, 2512, 2524, 2548, 2577,
 2970, 2990, 3041, 3043, 3045, 3078, 3101,
 3130, 3136, 3212, 3227, 3233, 3534, 3860,
 3981-3982; covenia 194; covenc 1120, 1122,
 1144, 1147, 1323, 1687 4537; covent 1355;
 covendrà 474, 477; covenga 3319; covengués
 464; covengra 618, 1367; covengre 153; covendria
 483, 752.
 cor 61, 1657, 1741, 3339, 3371, 3410, 3896,
 4589, 4646, 4709.
 coratge 42-43, 1799.
 correcció 273, 4855.
 corporal 383, 1712, 4520-4521; corporal 1714,
 1716, 1725; corporals 113, 119, 1088; corporals
 158.
 (corregir) corregissen 40.
 cors 384, 1129, 1159, 1160, 1320, 1321, 1328,
 1331, 1459, 1461, 1462, 1473, 1475, 1476,
 1478, 1625, 1627, 1671, 1673, 1674, 1751,
 1757, 1758, 1761, 1763, 1776, 1777, 1783,
 1786, 3338, 3341, 4575, 4577, 4592, 4656,
 4678.
 corumpable 1315-1316, 1321, 1327, 1335; corumpible
 1311; corumpibles 1312-1313.
 coruptibilitat 1323.
 cós 1233, 1234, 1271, 1650, 3970, 4649, 4679,
 4680, 4682.
 cosa 20, 94, 96, 256, 370, 476, 513, 515, 516,
 519, 526, 537, 749, 794, 811, 979, 1091,
 1191, 1257, 1260, 1262, 1279, 1290, 1298,
 1303, 1373, 1376, 1384, 1415, 1435, 1456,
 1460, 1464, 1468, 1576, 1607, 1639, 1654,
 1734, 1738, 1772, 1995, 2001, 2080, 2105,
 2129, 2249, 2251, 2467, 2584, 2612, 2715,
 2725, 2727, 2728, 2773, 2810, 2904, 2959,

- 2982, 3618, 3621, 3750, 3907, 3937, 4026, 4094, 4109, 4141, 4181, 4636, 4639; coza 111, 812, 1680, 4199, 4723; coses 24, 71, 149, 153, 1834, 1851, 2548, 2834, 4394, 4673; cozes 158, 272, 331, 334, 368, 922, 1545, 1813, 1820, 1929, 1935, 2121, 2469, 3162, 3544, 3855, 3859.
- (constrènyer) costreny 2877, 2933-2934; costreyeria 2962; costret 4370, 4379; costreta 2881, 2907; costretes 4350.
- costreyment 2867, 2964, 4374, 4383-4384; costregiment 2937.
- creabilitat 1414.
- creable 1350, 1413, 3935, 3939, 3940.
- creació 1349, 4817; creació 1413.
- creador 1413, 1567, 4056, 4222, 4234.
- crear 1349, 3947, 4396, 4705; creà 3880, 4075; creàs 3884, 3885, 3886; creat 367, 1106, 1237, 1413, 3890, 3893, 3899, 3901, 3917, 3960, 4034, 4135, 4136, 4145, 4179, 4183, 4707; creats 117, 4400; creada 1081, 1110, 1238, 1565, 1568, 3154, 3181, 3206, 3972, 4154-4155, 4160, 4162, 4163; 4164, 4184, 4212-4213, 4260-4261, 4263, 4716; creades 365, 1082, 2834, 4119.
- creatió 3881, 3889, 3896, 3897, 3904-3905, 3906, 3912, 3915, 3944, 3953, 4140, 4150-4151, 4468, 4512; creació 4151, 4153.
- creatiu 1350.
- creativitat 1413.
- creatura 1414, 1567, 4004, 4006, 4009, 4012, 4014, 4038, 4045, 4056, 4059, 4068, 4111, 4112, 4124, 4128-4129, 4130, 4170, 4172-4173, 4196, 4213, 4215, 4307, 4308, 4309, 4311, 4313, 4314, 4341, 4346, 4371, 4464, 4476, 4484, 4519-4520, 4705-4706, 4708, 4713; creatures 365, 623, 843, 2410, 2412-2413, 2414, 2421, 2425, 2430, 2434, 4043-4044, 4051, 4112, 4157, 4221, 4231, 4233, 4236, 4516.
- Credo* 275.
- creensa 91, 95, 96, 160, 223, 324, 411, 425, 471, 587, 614, 674, 721, 724, 1814, 1842, 1855, 1856.
- (créixer) creguda 4627.
- crestià 73; crestiana 27, 101, 141, 157, 163, 1172; crestians 13, 20, 22, 39, 43, 45, 59, 75, 87, 87-88, 90, 103, 131, 164, 1431, 1597, 1808, 1814, 1841, 1852, 1856.
- crestianisme 21.
- creu 263, 1328, 1597.
- creure 23; creus 815, 817; creu 54, 638, 1319; creem 507, 828, 1113, 1816, 1929, 1935, 4760; cream 1927; creets 506, 509, 1099; creen 30, 49, 50, 108, 200, 587, 675, 1178, 1808, 1809, 1811, 4755; creya 1427; creats 156; creega 105; creegues 90, 154, 4757-4758; creens 1853; creegut 69.
- creximén 1749, 1753.
- cristeïtat 4460-4461.
- (crucificar) crucificat 16, 4766-4767.
- (cuidar) cuidats 1927; cuydats 1722.
- (curar) curam 187.
- d' 3, 13, 31, 39, 76, 102, 113, 121, 123, 127, 134, 142, 188, 189, 216, 238, 246, 252, 279, 286, 288, 327, 330, 335, 339, 369, 373, 377, 383, 388, 429, 439, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 455, 457, 461, 472, 479, 496, 522, 528, 529, 533, 534, 538, 545, 559, 563, 570, 583, 585, 589, 596, 607, 609, 617, 621, 645, 646, 660, 670, 679, 684, 698, 735, 752, 756, 777, 780, 781, 790, 893, 895, 953, 962, 972, 979, 987, 990, 995, 1004, 1008, 1013, 1015, 1027, 1036, 1037, 1066, 1076, 1086, 1097, 1107, 1109, 1113, 1126, 1129, 1153, 1159, 1160, 1192, 1265, 1266, 1283, 1284, 1343, 1344, 1354, 1366, 1391, 1400, 1418, 1451, 1456, 1459, 1460, 1472, 1473, 1477, 1481, 1493, 1514, 1553, 1554, 1578, 1580, 1591, 1602, 1605, 1610, 1621, 1651, 1658, 1659, 1681, 1698, 1700, 1723, 1724, 1744, 1776, 1780, 1784, 1785, 1786, 1787, 1802, 1826, 1842, 1843, 1937, 1961, 1963, 1970, 1973, 1983, 1992, 2000, 2019, 2033, 2087, 2108, 2125, 2133, 2138, 2142, 2143, 2221, 2237, 2252, 2387, 2389, 2414, 2456, 2457, 2472, 2478, 2506, 2511, 2519 2531, 2542, 2556, 2590, 2615, 2623, 2668, 2674, 2685, 2686, 2688, 2724, 2744, 2751, 2829, 2832, 2835, 2843, 2850, 2916, 2937, 2963, 2970, 2987, 3013, 3018, 3038, 3046, 3077, 3097, 3159, 3168, 3199, 3229, 3232, 3243, 3257, 3262, 3263, 3312, 3318, 3335, 3338, 3341, 3401, 3426, 3432, 3437, 3440, 3677, 3746, 3840, 3959, 4069, 4084, 4085, 4090, 4091, 4128, 4200, 4233, 4246, 4247, 4251, 4261, 4262, 4276, 4277, 4319, 4359, 4362, 4368, 4395, 4454, 4461, 4469, 4480, 4516, 4591, 4655, 4677, 4681, 4695, 4728, 4741, 4768, 4830, 4858.
- damont 3844.
- dampnatge 13.
- dampnació 4756.
- damunt 39, 259, 579, 703, 829, 1053, 1205, 1563, 1650, 2516, 2579, 2621, 2846, 3529-3530, 3598, 4096, 4835.
- dar 3149.
- de 1, 2, 6, 9, 12, 13, 20, 23, 30, 36, 37, 38, 44, 45, 47, 48, 50, 60, 61, 67, 73, 76, 77, 86, 92, 93, 95, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 107, 110, 116, 118, 124, 126, 127, 128, 135, 139, 141, 143, 149, 152, 157, 158, 159, 163, 165, 168, 169, 171, 175, 177, 179, 180, 185, 200, 204, 207, 208, 209, 212, 222, 226, 237, 243, 244, 245, 247, 248, 251, 254, 255, 258, 262, 263, 270, 273, 276, 278, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 291, 292, 293, 298, 300, 301, 302, 310, 315, 316, 318, 319, 325, 327, 329, 330, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 345, 346, 348, 350, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 361, 362, 364, 369, 371, 372, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 383, 384, 388, 389, 391, 393, 394, 396, 402, 420, 421, 423, 429, 430, 434, 439, 440, 444, 447, 451, 453, 454, 457, 462, 467, 468, 475, 476, 481, 482, 486, 490, 491, 493, 495, 497, 498, 501, 504, 505, 511, 516, 520, 522, 529, 532, 533, 538, 539, 540, 542, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 570, 573, 576, 590, 598, 599, 600, 610, 619, 622, 627,

- 629, 633, 635, 640, 641, 645, 648, 653, 656, 657, 658, 663, 664, 665, 668, 669, 671, 672, 673, 676, 677, 680, 694, 700, 701, 710, 711, 713, 717, 718, 719, 721, 722, 729, 736, 746, 767, 769, 773, 774, 778, 781, 784, 792, 793, 795, 799, 803, 805, 810, 821, 831, 834, 838, 846, 848, 856, 858, 859, 861, 872, 875, 877, 878, 882, 883, 884, 887, 888, 899, 904, 915, 917, 919, 921, 933, 938, 939, 944, 946, 956, 957, 958, 964, 966, 967, 978, 999, 1000, 1001, 1022, 1024, 1028, 1029, 1034, 1035, 1039, 1055, 1059, 1060, 1062, 1066, 1069, 1072, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1092, 1093, 1094, 1098, 1099, 1100, 1101, 1104, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1126, 1131, 1136, 1137, 1141, 1146, 1152, 1157, 1159, 1160, 1161, 1166, 1168, 1170, 1171, 1174, 1179, 1193, 1201, 1203, 1207, 1209, 1211, 1216, 1225, 1227, 1234, 1235, 1237, 1238, 1239, 1242, 1246, 1248, 1258, 1263, 1264, 1265, 1267, 1268, 1271, 1273, 1275, 1276, 1277, 1278, 1280, 1283, 1288, 1289, 1291, 1292, 1293, 1298, 1300, 1302, 1308, 1336, 1337, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1361, 1377, 1378, 1386, 1393, 1394, 1397, 1403, 1404, 1405, 1409, 1421, 1423, 1425, 1428, 1439, 1441, 1445, 1450, 1451, 1453, 1458, 1459, 1460, 1462, 1473, 1478, 1479, 1480, 1484, 1493, 1496, 1497, 1499, 1500, 1503, 1505, 1520, 1521, 1526, 1527, 1528, 1532, 1534, 1537, 1538, 1541, 1544, 1549, 1550, 1551, 1552, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1565, 1568, 1570, 1572, 1575, 1578, 1580, 1592, 1595, 1601, 1605, 1608, 1609, 1610, 1611, 1615, 1617, 1619, 1622, 1629, 1631, 1636, 1640, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1658, 1663, 1670, 1681, 1682, 1683, 1690, 1695, 1700, 1707, 1708, 1711, 1737, 1746, 1750, 1752, 1755, 1759, 1761, 1763, 1764, 1767, 1770, 1776, 1777, 1778, 1779, 1785, 1786, 1790, 1798, 1799, 1802, 1804, 1806, 1810, 1815, 1816, 1824, 1825, 1827, 1829, 1836, 1846, 1849, 1852, 1854, 1886, 1888, 1889, 1890, 1900, 1903, 1913, 1927, 1928, 1935, 1939, 1949, 1950, 1952, 1955, 1964, 1970, 1971, 1974, 1983, 1987, 1988, 1990, 1991, 1993, 1996, 1997, 2005, 2006, 2010, 2014, 2021, 2075, 2082, 2084, 2088, 2102, 2107, 2120, 2122, 2126, 2143, 2213, 2227, 2232, 2237, 2238, 2240, 2244, 2246, 2247, 2254, 2255, 2257, 2258, 2259, 2260, 2263, 2264, 2266, 2267, 2271, 2277, 2280, 2281, 2381, 2386, 2390, 2392, 2398, 2409, 2411, 2418, 1421, 2423, 2429, 2458, 2468, 2477, 2524, 2525, 2548, 2549, 2559, 2563, 2570, 2573, 2574, 2575, 2582, 2583, 2586, 2587, 2591, 2592, 2600, 2606, 2607, 2608, 2611, 2656, 2660, 2661, 2662, 2695, 2696, 2705, 2708, 2710, 2736, 2738, 2739, 2741, 2753, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778, 2779, 2781, 2784, 2791, 2792, 2795, 2796, 2800, 2807, 2808, 2810, 2812, 2814, 2818, 2819, 2822, 2823, 2831, 2832, 2839, 2844, 2852, 2857, 2861, 2869, 2871, 2876, 2883, 2895, 2905, 2908, 2947, 2981, 2989, 2998, 3000, 3002, 3005, 3009, 3015, 3017, 3020, 3021, 3024, 3042, 3050, 3075, 3076, 3077, 3086, 3093, 3095, 3101, 3102, 3109, 3111, 3115, 3116, 3120, 3124, 3128, 3133, 3136, 3140, 3144, 3145, 3148, 3155, 3156, 3160, 3161, 3162, 3171, 3174, 3176, 3180, 3192, 3195, 3196, 3197, 3199, 3205, 3206, 3207, 3212, 3213, 3218, 3219, 3228, 3229, 3234, 3235, 3238, 3265, 3266, 3270, 3303, 3306, 3315, 3319, 3321, 3323, 3326, 3327, 3328, 3335, 3338, 3340, 3342, 3362, 3363, 3365, 3366, 3369, 3370, 3381, 3383, 3384, 3390, 3394, 3395, 3396, 3398, 3399, 3431, 3438, 3440, 3524, 3531, 3535, 3548, 3552, 3569, 3600, 3609, 3615, 3650, 3653, 3657, 3697, 3717, 3724, 3726, 3727, 3749, 3842, 3849, 3855, 3861, 3867, 3871, 3874, 3876, 3879, 3882, 3887, 3888, 3891, 3892, 3893, 3895, 3898, 3903, 3908, 3916, 3944, 3958, 3967, 3968, 3971, 3982, 3986, 4002, 4003, 4005, 4012, 4022, 4024, 4033, 4040, 4048, 4050, 4059, 4063, 4064, 4067, 4068, 4076, 4079, 4090, 4101, 4102, 4103, 4104, 4106, 4122, 4138, 4142, 4149, 4150, 4154, 4156, 4159, 4161, 4172, 4173, 4174, 4178, 4184, 4198, 4205, 4208, 4215, 4216, 4219, 4220, 4230, 4231, 4238, 4241, 4243, 4245, 4248, 4261, 4273, 4275, 4277, 4280, 4294, 4310, 4317, 4318, 4319, 4338, 4339, 4341, 4342, 4343, 4344, 4349, 4354, 4363, 4367, 4369, 4373, 4374, 4376, 4380, 4384, 4386, 4399, 4403, 4406, 4413, 4415, 4416, 4422, 4424, 4429, 4451, 4453, 4454, 4460, 4462, 4463, 4465, 4467, 4470, 4476, 4478, 4482, 4511, 5438, 4581, 4583, 4584, 4590, 4591, 4633, 4647, 4677, 4679, 4680, 4682, 4695, 4697, 4712, 4715, 4731, 4742, 4753, 4762, 4772, 4812, 4820, 4831, 4832, 4854, 4856, 4861.
- deals 3705.
debilitat 294, 1028.
decebre 235.
decisió 592.
declinació 551.
dedins 1177, 1198, 2449, 2655, 2692, 4250, 4428, 4816, 4818.
defalimén 232; defalimén 449, 506, 839-840, 1059, 1947, 2006-2007, 2540, 2576, 2665, 2841, 3141, 3220.
(defalir) defail 933, 934, 936, 950, 956, 2081; defalen 4198; defailla 962; defaliria 447, 1653, 2005, 2538, 2572, 2659-2660, 3139, 3215, 3269, 4761; defalirien 2664, 3236-3237; defaillat 2005.
defectiu 502, 2393, 2395-2396; defectiva 2836.
defendre 113, 115, 324.
defora 1177, 1198, 1222, 1223, 4729; defores 1221, 1391, 4108, 4249, 4417, 4814, 4816-4817.
degun 1947.
deificabilitat 1399.
deificable 1360, 1394-1395, 1412, 2613, 2618, 3400, 3707, 3941-3942.

- deificament 4425.
 deificar 1385, 1395, 2618, 3400, 3707, 3949;
 deificà 1339; deific 4006; deificàs 4039;
 deificat 1144, 1214, 1312, 1314, 1316, 1332,
 1335, 1341, 2615, 3921, 4528; deificats 1331;
 deificada 1357, 1386, 4045, 4190, 4477-4478,
 4484, 4714; deificades 4424-4425.
 deificatiu 1338, 1339, 1394, 2610-2611, 2617,
 3400, 3706-3707.
 deïtat 201, 345, 364, 911, 1397, 1399, 1412,
 1432, 1448, 1513, 1546, 1618, 1624, 1667,
 1696, 1700, 2608-2609, 3398, 3569, 3577,
 3583, 3701, 3705, 3943, 3947, 3949, 3953,
 4535, 4538, 4544, 4655.
 deïjús 1236, 1501.
 del 7, 22, 26, 48, 51, 54, 93, 177, 180, 181,
 183, 185, 211, 264, 287, 288, 289, 314,
 315, 316, 338, 370, 376, 386, 390, 410,
 413, 415, 419, 424, 435, 445, 454, 466,
 467, 475, 480, 481, 483, 484, 508, 565,
 566, 568, 578, 580, 590, 593, 604, 612,
 647, 648, 667, 677, 678, 687, 688, 702,
 717, 718, 721, 728, 729, 731, 733, 740,
 741, 747, 752, 757, 761, 782, 796, 799,
 806, 810, 813, 814, 816, 818, 834, 862,
 880, 889, 907, 927, 928, 929, 933, 939,
 848, 953, 959, 962, 963, 981, 985, 989,
 993, 994, 997, 998, 999, 1005, 1008, 1009,
 1011, 1012, 1016, 1017, 1021, 1030, 1043,
 1985, 1112, 1113, 1161, 1239, 1247, 1297,
 1319, 1321, 1337, 1339, 1340, 1341, 1342,
 1344, 1345, 1346, 1349, 1350, 1352, 1423,
 1460, 1462, 1500, 1706, 1707, 1727, 1736,
 1738, 1751, 1773, 1774, 1776, 1777, 1778,
 1794, 2028, 2124, 2256, 2582, 2821, 2831,
 2875, 2876, 2890, 2961, 3019, 3077, 3115,
 3166, 3195, 3198, 3264, 3418, 3435, 3439,
 3553, 3623, 3626, 3660, 3874, 3950, 4082,
 4092, 4137, 4153, 4262, 4266, 4374, 4482,
 4533, 4540-4541, 4626, 4649, 4692, 4771,
 4832.
 delectatió 248, 267, 609.
 demanar 1804, 1805, 4287; demana 991, 996,
 1003; demanats 67, 1802, 1826, 1827; de-
 manava 64; demanà 1064, 1840, 4837-4838;
 demanat 244; demanades 1834-1835.
 dementre 11, 173, 1319, 1418, 1800, 1805,
 3856.
 demostració 157; demostratió 89, 96.
 demostrativamén 88-89.
 denant 172, 263.
 (departir) departeix 590; departesca 633; depar-
 tits 33; departida 176, 1887, 1907-1908.
 desabilitat 4292-4293.
 desamar 4278, 4279; desama 1464, 4318; des-
 amat 700; desamable 4285-4286.
 (descontinuar) descontinuat 685.
 desena 975, 1393, 1755.
 desesperansa 168.
 deshonestes 71.
 deshonor 14.
 desig 82.
 (desitjar) desig 1814; desirà 1838.
 (desnuar) desnuu 3862.
 (despagar) despagat 1848.
 destruïmen 958, 1399, 1402-1403.
 destruir 20, 25, 111, 132, 140, 220, 579, 1140;
 destruïts 1519, 1521; destruïrem 137; des-
 truïria 1283; destruït 958; destruïda 970,
 1026, 1399, 1794, 2882.
 desús 1236.
 (desviar) desviats 33.
 (determenar) determenen 4052; determinat
 4406, 4417-4418, 4421-4422.
 determinacions 4409.
 deu 184, 1046.
 Déu 6, 11, 23, 62, 92, 103, 134, 137, 144, 155,
 160, 200, 207, 218, 225, 242, 243, 258, 264,
 276, 277, 290, 318, 337, 341, 345, 346, 369,
 370, 374, 422, 476, 505, 514, 517, 543, 625,
 651, 656, 661, 774, 785, 810, 823, 897, 899,
 912, 916, 918, 919, 982, 983, 1031, 1063,
 1069, 1072, 1973, 1092, 1093, 1094, 1096,
 1097, 1098, 1099, 1107, 1109, 1112, 1113,
 1116, 1118, 1135, 1139, 1163, 1164, 1195,
 1196, 1245, 1251, 1252, 1284, 1347, 1357,
 1363, 1387, 1423, 1432, 1435, 1439, 1444,
 1447, 1453, 1456, 1488, 1492, 1495, 1544,
 1561, 1575, 1576, 1578, 1579, 1580, 1581,
 1582, 1583, 1602, 1603, 1613, 1614, 1620,
 1635, 1639, 1640, 1641, 1644, 1651, 1656,
 1677, 1678, 1686, 1687, 1698, 1701, 1703,
 1707, 1709, 1710, 1741, 1742, 1743, 1744,
 1745, 1772, 1773, 1775, 1778, 1779, 1802,
 1808, 1837, 1853, 1891, 1902, 1906, 1909,
 1910, 1912, 1951, 1955, 1960, 1964, 1970,
 1974, 1985, 1987, 1993, 2009, 2014, 2026,
 2075, 2078, 2084, 2100, 2102, 2107, 2119,
 2120, 2121, 2145, 2227, 2238, 2244, 2257,
 2261, 2262, 2268, 2271, 2279, 2297, 2379,
 2393, 2396, 2409, 2418, 2429, 2477, 2513,
 2520, 2525, 2549, 2563, 2571, 2577, 2613,
 2616, 2617, 2619, 2625, 2627, 2628, 2654,
 2655, 2658, 2659, 2666, 2734, 2754, 2756,
 2765, 2767, 2777, 2785, 2790, 2801, 2806,
 2809, 2825, 2829, 2842, 2854, 2865, 2871,
 2883, 2884, 2895, 2900, 2910, 2927, 2948,
 2956, 2966, 2971, 2977, 2985, 2990, 2997,
 3002, 3007, 3009, 3023, 3025, 3027, 3034,
 3039, 3075, 3078, 3102, 3122, 3124, 3128,
 3136, 3176, 3192, 3207, 3213, 3218, 3228,
 3235, 3315, 3324, 3326, 3330, 3333, 3362,
 3363, 3366, 3372, 3398, 3409, 3514, 3522,
 3575, 3580, 3581, 3585, 3609, 3615, 3619,
 3652, 3673, 3674, 3697, 3708, 3842, 3861,
 3874, 3877, 3882, 3888, 3903, 3905, 4002,
 4008, 4012, 4023, 4033, 4050, 4059, 4063,
 4067, 4075, 4122, 4130, 4149, 4156, 4195,
 4198, 4235, 4278, 4294, 4311, 4312, 4316,
 4318, 4338, 4349, 4363, 4369, 4423, 4424,
 4430, 4547, 4627, 4731, 4742, 4820, 4832,
 4845, 4850; Déus 1, 7, 9, 14, 30, 58, 82,
 97, 120, 147, 150, 159, 167, 202, 235, 237,
 276, 277, 278, 281, 322, 330, 337, 366,
 367, 371, 375, 376, 446, 545, 547, 559, 1056,
 1976, 1110, 1130, 1176, 1178, 1187, 1188,
 1189, 1243, 1245, 1303, 1334, 1432, 1438,
 1452, 1486, 1487, 1488, 1492, 1509, 1523,

- 1559, 1560, 1566, 1585, 1620, 1675, 1676, 1687, 1688, 1689, 1694, 1695, 1702, 1705, 1709, 1791, 1792, 1793, 1809, 1815, 1826, 1946, 2133, 2223, 2429, 2456, 2470, 2508, 2530, 2667, 2669, 2671, 2672, 2675, 2676, 2679, 2680, 2682, 2683, 2689, 2694, 2699, 2708, 2711, 2730, 2745, 2922, 2978, 3334, 3370, 3562, 3563, 3880, 3883, 3885, 3889, 3921, 3960, 3966, 3976, 3984, 4003, 4005, 4011, 4013, 4098, 4123, 4129, 4135, 4144, 4161, 4169, 4178, 4224, 4229, 4248, 4307, 4309, 4310, 4312, 4313, 4315, 4327, 4394, 4449, 4455, 4473, 4485, 4512, 4515, 4526, 4529, 4576, 4579, 4705, 4723, 4726, 4727, 4750, 4763, 4770, 4773, 4853, 4864; déus 2142, 3567, 3576, 3701.
- (deure) deyats 1932.
devoció 64, 265.
devotamén 66-67.
dia 169.
(decidir) deciza 618.
diferència 238-239, 1182, 1184, 1282, 1289, 1296, 1299, 1302, 1305, 1371, 1374, 1440, 1451, 1516, 1517-1518, 1521, 1535, 1553, 1562, 1567, 1573, 1574, 1588, 1593, 1597, 1599, 1637-1638, 1641, 1680, 1681, 1685, 1692-1693, 1712-1713, 1713-1714, 1716, 1717, 1723, 1724, 1725-1726, 1731, 1735, 1757, 1758, 1759, 1760-1761, 1763, 1766, 1768, 1770, 1782, 1794, 2474, 2477, 2511, 2514, 2518, 2520, 2526, 2548, 2550, 2560, 2560-2561, 2684, 2691, 2693-2694, 4458, 4806, 4810, 4815.
diferenciar 2425.
different 1682; diferens 1088, 3596; differens 1383, 1761, 1786, 2469, 2562, 4288, 4592.
diffinitió 990-991, 996, 1009, 1013; diffinissió 1004.
diligentment 173.
diminuació 1729, 1730, 1733.
(diminuir) disminuït 891.
dingne 8, 3938; dingna 4714.
dignitats 318, 427, 568; dingnitats 218, 220, 248-249, 251, 253, 257-258, 271, 283, 396, 430, 544, 547, 564, 566, 576, 648, 656, 779, 1019, 1021, 1024, 1032, 1034, 1043, 1078, 1082, 1091, 2260; dengnitats 726.
dins 364, 1992, 2456, 4104.
dintre 1625.
dir 473, 998, 1013, 1186, 1417, 4690; dic 264, 274, 605, 637, 697, 773, 774, 826, 841, 1587, 3541, 3616, 3718, 4378, 4401, 4468, 4535; dius 586, 587, 602, 604, 689, 696, 812, 814, 815, 816, 819, 905, 3409, 3414, 3513, 3524, 3537, 3563, 3592, 3615, 3648, 3680, 3700, 3714, 3736, 3740, 4369, 4391, 4402, 4405, 4449, 4510, 4414, 4526, 4575, 4577, 4587, 4589, 4626, 4632, 4646, 4652, 4670, 4678, 4692, 4704, 4709, 4711, 4723, 4730, 4750, 4752, 4763, 4768, 4805, 4813; diu 276, deim 275, 460, 840, 1591, 2139, 2144, 4370; deïts 386, 389, 478, 520, 537, 539, 744, 745, 748, 757, 773, 839, 945, 967, 1173, 1197, 1351, 1525, 1589, 1722, 1723, 1730, 1823; dien 414, 800, 1812; deya 17, 93, 128, 198, 1233, 1270, 1939; dix 13, 21, 28, 31, 35, 59, 66, 68, 87, 90, 94, 121, 122, 130, 131, 145, 150, 182, 193, 201, 207, 211, 214, 215, 220, 225, 235, 241, 260, 275, 321, 329, 341, 395, 425, 436, 470, 483, 508, 524, 534, 580, 602, 613, 628, 654, 689, 703, 714, 744, 785, 808, 826, 857, 890, 903, 960, 976, 1018, 1031, 1046, 1051, 1056, 1065, 1070, 1097, 1100, 1114, 1116, 1140, 1150, 1158, 1165, 1172, 1180, 1193, 1200, 1219, 1233, 1243, 1260, 1270, 1281, 1287, 1295, 1309, 1318, 1323, 1338, 1349, 1356, 1362, 1371, 1394, 1406, 1411, 1422, 1424, 1428, 1431, 1437, 1445, 1454, 1459, 1477, 1484, 1498, 1516, 1525, 1535, 1548, 1571, 1579, 1585, 1596, 1617, 1630, 1656, 1671, 1675, 1685, 1692, 1712, 1720, 1727, 1736, 1756, 1772, 1782, 1801, 1806, 1819, 1824, 1843, 1848, 1850, 1919, 1941, 4853; dixerén 4840-4841; diré 104, 1803; direm 1594; diga 1181, 1189, 1475; digam 3332; digats 238, 1098, 1820, 1821; dixés 1068, 1175, 1185, 1186, 1473, 1485, 1715; dién 57, 213, 263, 1004, 1010, 1011; dit 260, 354, 363, 390, 433, 497, 524, 635, 703, 959, 993, 1101, 1140, 1188, 1585, 1693, 1833, 1836, 1985, 2100, 2148, 3366, 3530, 3580, 3584, 3841, 3849, 3850, 4839, 4841, 4854; dits 1561, 1563, 1650, 2516, 4096; dita 40, 212, 240, 259, 464, 804, 881, 1006, 1096, 1101, 1767, 1768, 1770, 3598, 4471; dites 122, 193, 249, 560, 579, 1053, 1205, 1249, 1301, 1798, 1800, 2579, 2622, 2846-2847, 3844, 4836.
discòrdia 1845-1846, 1852.
(disputar) disputem 132; disputen 191; disputé 77; disputaren 173; disputarien 4844; disputassen 47.
disputació 2, 32, 36, 37-38, 39, 42, 44, 46, 110, 134, 135, 175, 176, 180, 194, 195, 219.
distinc 1969-1970, 1983, 3649; distint 2590, 2822, 2850, 2903; distincta 204, 1291, 1292, 1434, 3570; distincs 487-488, 783, 2585; distints 623, 1130, 2619, 2814, 2817-2818, 2889-2890; distins 1283; distintes 270; distinctes 748, 761, 898, 1014, 1202, 1300, 1304, 1434-1435, 1448, 1490, 1505, 1509, 1511, 1619, 1661, 1795, 1911, 1972, 2225, 2238, 2281, 2901, 3569, 3573, 3582, 3651, 4584, 4589.
distinció 222, 225, 468, 485, 487, 489, 492, 494, 496, 498, 503, 536, 615, 828, 873, 874-875, 876, 877, 909, 911, 955, 962, 969, 970, 971-972, 1039, 1283, 1340, 1443, 1460-1461, 1530, 1551, 1590, 1622, 1636, 1963, 1991, 2022, 2123, 2267, 2288, 2299-2300, 2623, 2624, 2626, 2747, 2752, 2754-2755, 2757, 2767, 2767-2768, 2779, 2785, 2799, 2806, 2815, 2817, 2824-2825, 2829, 2842, 2854, 2855-2856, 2915, 3565, 3600; distinció 440, 457, 458, 959, 1456, 2030, 2245; distinció 2749; distincion 1621; distincions 1391.
distincionadamen 500.

- distincionar 971, 2418-2419.
 distínyer 2018-2019, 2108-2109.
 diverses 189, 1095, 2525, 3514.
 divina 50, 384, 395, 704, 1057, 1089, 1108,
 1127, 1128, 1131, 1133, 1134, 1135, 1136,
 1137, 1151, 1154, 1165, 1167, 1168, 1174,
 1238, 1251, 1255, 1256, 1263, 1264, 1265,
 1272, 1276, 1288, 1290, 1293, 1303, 1306,
 1322, 1325, 1330, 1357, 1358, 1359, 1364,
 1366, 1370, 1374, 1410, 1433-1434, 1437,
 1446, 1450, 1470, 1474, 1479, 1480, 1481,
 1484, 1490, 1494, 1496, 1506, 1510, 1512,
 1526, 1528, 1529, 1530, 1533, 1549, 1550,
 1559, 1560, 1574, 1589, 1611, 1668, 1678,
 1682, 1690, 1708, 1722, 1732, 1733, 1734,
 1738, 1739, 1741, 1748, 1765, 1769, 3240,
 3266, 3848, 3849, 3919, 3974, 4115, 4188,
 4481, 4583, 4636, 4650, 4671, 4691; davina
 1254; divines 654, 662, 1091, 1128, 1194,
 2768, 3099, 3133, 3303-3304, 3319, 3522-
 3523, 4807, 4811.
 divinal 2138-2139.
 divisió 175, 592.
 (dividir) divisit 685; divisa 618.
 doctrina 62, 64, 67, 99, 143, 3845.
 dona 1086.
 donar 62, 99, 120, 157, 2874, 2878-2879, 2887,
 2978, 2988, 2993, 3873, 4543; dons 266;
 dones 1020; dóna 1023; donem 4361; donen
 414, 769, 871, 2888; donava 321; donà 78,
 79; darà 161. dé 358; dón 2218; donets 98;
 donàs 86; donan 110; donada 3529, 3845,
 3872.
 doncs 179, 236, 297, 306, 362, 368, 406, 416,
 428, 431, 460, 489, 495, 499, 510, 514,
 565, 577, 584, 597, 600, 604, 661, 702,
 724, 728, 778, 786, 795, 805, 818, 888,
 892, 897, 898, 913, 933, 980, 985, 1012,
 1017, 1122, 1127, 1133, 1144, 1212, 1217,
 1248, 1263, 1285, 1294, 1325, 1347, 1355,
 1405, 1407, 1415, 1468, 1482, 1536, 1542,
 1546, 1564, 1676, 1678, 1680, 1780, 1984,
 2008, 2025, 2199, 2113, 2119, 2223, 2233,
 2268, 2476, 2513, 2541, 2549, 2577, 2657,
 2682, 2722, 2744, 2754, 2785, 2797, 2801,
 2816, 2824, 2836, 2853, 2880, 2917, 2948,
 2970, 2990, 3078, 3171, 3239, 3265, 3860,
 3900, 3909, 3952, 3982, 4021, 4049, 4065,
 4081, 4095, 4110, 4131, 4143, 4157, 4177,
 4216, 4284, 4290, 4293, 4315 4323.
 dos 280, 282, 285, 288, 292, 301, 336, 339,
 348, 478, 623, 635, 666, 667, 669, 672,
 680, 832, 839, 1282, 3149, 3525, 3526, 3527;
 dues 48, 241, 303, 342, 347, 348, 398, 400,
 401, 584, 617, 625, 733, 735, 748, 753,
 755, 761, 762, 767, 841, 893, 901, 922,
 923, 1014, 1124, 1133, 1154, 1155, 1158,
 1162, 1184, 1232, 1252, 1273, 1281, 1291,
 1292, 1294, 1310, 1325, 1342, 1355, 1409,
 1433, 1550, 1551, 1785, 1787, 1788, 1888,
 3158, 4634.
 dual 292, 300, 339, 387, 390, 391, 534, 3256,
 3263.
 dualitat 285, 298, 314, 350, 357, 358, 531,
 671, 676, 1171.
 duplicitat 234.
 (duptar) duptam 1851.
 dupte 70, 72; duptes 4362.
 durable 3887, 4187.
 durar 872, 905, 2083, 2089, 2096-2097; dura
 2076; duràs 44.
 duració 339, 874, 1026, 1027, 1088, 1117, 1141,
 1146, 1168-1169, 1209, 2096, 2415, 2605,
 3010, 3891, 3895, 3902, 3908-3909, 3971-
 3972, 3986; duració 1152, 1642; duració
 4407.
 durificar 4061.
 e 6, 7, 8, 9, 13, 16, 17, 19, 21, 23, 24, 25,
 26, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38,
 40, 41, 42, 46, 48, 54, 56, 57, 59, 61, 62,
 63, 64, 67, 68, 69, 72, 73, 75, 76, 77, 80,
 81, 82, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 100, 101,
 102, 105, 108, 110, 112, 115, 118, 119,
 121, 123, 124, 125, 127, 128, 130, 133,
 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142,
 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 153,
 154, 155, 156, 158, 159, 163, 165, 166,
 167, 168, 169, 170, 172, 173, 180, 181,
 183, 186, 189, 190, 198, 199, 200, 201,
 202, 203, 209, 210, 211, 212, 215, 218,
 220, 221, 222, 226, 227, 228, 229, 230,
 231, 235, 236, 238, 239, 242, 246, 247,
 248, 250, 251, 252, 255, 256, 257, 260,
 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 276,
 277, 281, 283, 287, 288, 289, 290, 291,
 292, 293, 294, 295, 297, 300, 304, 306,
 307, 308, 311, 312, 314, 315, 316, 317,
 318, 319, 321, 323, 324, 325, 326, 330,
 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 339,
 341, 342, 345, 346, 348, 349, 351, 352,
 353, 354, 356, 357, 359, 360, 363, 363,
 365, 366, 367, 369, 370, 371, 372, 374,
 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382,
 383, 384, 385, 386, 387, 388, 391, 392,
 395, 396, 397, 398, 402, 407, 408, 409,
 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419,
 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427,
 430, 431, 433, 436, 439, 440, 441, 443,
 444, 448, 450, 451, 453, 454, 456, 459,
 462, 463, 464, 469, 470, 472, 476, 477,
 478, 479, 481, 483, 484, 486, 491, 492,
 493, 495, 498, 500, 501, 503, 505, 506,
 508, 510, 511, 512, 515, 517, 519, 522,
 523, 526, 529, 530, 531, 532, 533, 534,
 535, 536, 537, 538, 539, 540, 543, 545,
 548, 550, 553, 559, 561, 562, 565, 567,
 568, 569, 570, 571, 572, 574, 575, 576,
 580, 581, 585, 586, 588, 590, 591, 596,
 598, 599, 602, 603, 605, 606, 607, 608,
 609, 613, 615, 616, 617, 619, 620, 623,
 625, 626, 627, 628, 631, 634, 635, 637,
 639, 640, 641, 642, 646, 647, 649, 650,
 651, 655, 656, 657, 659, 660, 661, 664,
 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673,
 676, 677, 678, 681, 682, 683, 684, 685,
 686, 689, 691, 692, 693, 694, 695, 696,
 699, 700, 701, 703, 707, 709, 710, 711,

712,	715,	718,	719,	720,	721,	722,	723,	1521,	1522,	1523,	1525,	1526,	1527,	1533,
724,	725,	726,	727,	729,	730,	731,	732,	1537,	1538,	1539,	1540,	1541,	1542,	1543,
733,	734,	736,	738,	739,	740,	741,	742,	1544,	1545,	1547,	1549,	1550,	1551,	1552,
743,	745,	746,	747,	748,	750,	752,	754,	1553,	1554,	1555,	1557,	1559,	1560,	1561,
755,	758,	759,	760,	762,	763,	764,	765,	1562,	1565	1567,	1572,	1574,	1575,	1576,
767,	769,	770,	771,	772,	773,	774,	775,	1578,	1579,	1580,	1581,	1585,	1586,	1589,
778,	779,	780,	781,	782,	783,	785,	788,	1592,	1597,	1598,	1599,	1600,	1601,	1602,
790,	791,	792,	793,	795,	796,	798,	799,	1603,	1605,	1609,	1612,	1613,	1614,	1615,
800,	806,	807,	809,	810,	811,	812,	814,	1617,	1618,	1620	1622,	1624,	1625,	1626,
815,	816,	817,	818,	819,	821,	822,	824,	1627,	1628,	1633,	1634,	1638,	1639,	1641,
825,	826,	828,	829,	831,	837,	841,	842,	1642,	1643,	1644,	1645,	1646,	1647,	1649,
843,	844,	845,	846,	847,	849,	850,	851,	1650,	1651,	1652,	1653,	1654,	1655,	1656,
852,	853,	857,	859,	861,	862,	863,	864,	1657,	1658,	1662,	1663,	1664,	1667,	1668,
865,	866,	868,	871,	872,	873,	875,	876,	1671,	1673,	1674,	1676,	1678,	1681,	1683,
877,	878,	880,	882,	883,	884,	885,	886,	1684,	1685,	1686,	1687,	1689,	1690,	1691,
887,	891,	893,	894,	895,	897,	898,	899,	1692,	1693,	1694,	1695,	1696,	1697,	1698,
900,	901,	902,	903,	906,	907,	908,	909,	1699,	1700,	1703,	1704,	1705,	1706,	1707,
911,	913,	914,	916,	921,	922,	923,	924,	1708,	1710	1712,	1715,	1718,	1719,	1720,
925,	929,	930,	931,	932,	933,	935,	936,	1721,	1723,	1725,	1727,	1729,	1730,	1732,
937,	938,	940,	941,	942,	945,	947,	948,	1734,	1736,	1737,	1738,	1739,	1740,	1741,
949,	950,	953,	954,	955,	956,	957,	958,	1742,	1743,	1744,	1746,	1751,	1757,	1758,
959,	960,	961,	963,	964,	965,	966,	967,	1759,	1763,	1765,	1768,	1769,	1772,	1773,
969,	971,	972,	973,	976,	978,	980,	983,	1775,	1776,	1778,	1779,	1780,	1782,	1783,
986,	987,	988,	989,	991,	994,	995,	996,	1786,	1788,	1789,	1791,	1793,	1795,	1796,
998,	999,	1000,	1001,	1002,	1003,	1005,		1799,	1801,	1806,	1807,	1809,	1811,	1816,
1011,	1013,	1014,	1019,	1021,	1022,	1023,		1821,	1822,	1825,	1826,	1827,	1828,	1830,
1024,	1025,	1027,	1028,	1931,	1032,	1034,		1832,	1836,	1837,	1838,	1840,	1844,	1848,
1035,	1038,	1040,	1041,	1042,	1044,	1047,		1849,	1853,	1854,	1855,	1857,	1858,	1889,
1048,	1051,	1052,	1053,	1057,	1061,	1963,		1903,	1904,	1911,	1914,	1915,	1916,	1917,
1068,	1073,	1076,	1077,	1078,	1080,	1081,		1923,	1925,	1928,	1930,	1933,	1936,	1939,
1083,	1085,	1086,	1090,	1092,	1093,	1096,		1940,	1941,	1946,	1950,	1953,	1961,	1965,
1097,	1100,	1103,	1104,	1106,	1108,	1109,		1970,	1976,	1979,	1988,	1990,	1991,	2003,
1110,	1111,	1112,	1113,	1116,	1117,	1119,		2007,	2017,	2018,	2022,	2024,	2028,	2029,
1120,	1123,	1126,	1130,	1131,	1133,	1135,		2030,	2031,	2032,	2033,	2079,	2095,	2103,
1136,	1137,	1138,	1139,	1140,	1141,	1142,		2104,	2109,	2111,	2115,	2121,	2123,	2124,
1143,	1145,	1146,	1150,	1152,	1153,	1154,		2126,	2130,	2133,	2135,	2147,	2231,	2232,
1155,	1156,	1160,	1161,	1163,	1164,	1166,		2233,	2248,	2250,	2251,	2254,	2256,	2260,
1167,	1169,	1170,	1174,	1176,	1177,	1180,		2263,	2264,	2265,	2267,	2272,	2273,	2274,
1182,	1183,	1184,	1185,	1187,	1188,	1190,		2275,	2279,	2280,	2284,	2285,	2286,	2293,
1191,	1192,	1195,	1196,	1197,	1200,	1201,		2296,	2300,	2390,	2392,	2394,	2398,	2400,
1204,	1205,	1209,	1210,	1211,	1213,	1214,		2412,	2415,	2422,	2423,	2424,	2426,	2428,
1215,	1217,	1221,	1222,	1223,	1224,	1225,		2453,	2458,	2459,	2460,	2462,	2464,	2465,
1226,	1227,	1229,	1230,	1238,	1240,	1246,		2466,	2470,	2473,	2479,	2504,	2505,	2509,
1249,	1250,	1251,	1252,	1253,	1254,	1255,		2511,	2512,	2516,	2518,	2519,	2523,	2531,
1257,	1258,	1260,	1263,	1246,	1267,	1268,		2535,	2539,	2545,	2547,	2556,	2559,	2571,
1272,	1277,	1278,	1282,	1283	1285,	1286,		2574,	2575,	2581,	2583,	2584,	2585,	2587,
1287,	1288,	1290,	1292,	1293,	1295,	1296,		2588,	2589,	2590,	2596,	2601,	2602,	2606,
1297,	1299,	1300,	1302,	1303,	1304,	1310,		2608,	2611,	2612,	2614,	2616,	2617,	2618,
1311,	1312,	1313,	1314,	1315,	1316,	1319,		2619,	2622,	2623,	2655,	2656,	2659,	2662,
1326,	1328,	1329,	1330,	1331,	1334,	1335,		2663,	2664,	2668,	2671,	2673,	2674,	2679,
1338,	1339,	1341,	1342,	1344,	1345,	1346,		2685,	2689,	2692,	2693,	2701,	2702,	2704,
1347,	1350,	1352,	1356,	1357,	1358,	1362,		2705,	2708,	2710,	2713,	2714,	2716,	2717,
1364,	1365,	1366,	1368,	1369,	1370,	1372,		2725,	2727,	2729,	2738,	2741,	2750,	2766,
1374,	1380,	1382,	1383,	1384,	1386,	1387,		2773,	2775,	2781,	2782,	2783,	2785,	2790,
1389,	1390,	1391,	1392,	1394,	1395,	1396,		2792,	2793,	2795,	2801,	2809,	2812,	2813,
1397,	1400,	1401,	1402,	1404,	1405,	1406,		2819,	2820,	2823,	2825,	2830,	2832,	2833,
1408,	1410,	1411,	1412,	1414,	1416,	1418,		2834,	2837,	2839,	2840,	2843,	2845,	2848,
1424,	1428,	1429,	1431,	1432,	1434,	1437,		2849,	2851,	2852,	2853,	2854,	2866,	2867,
1438,	1439,	1441,	1445,	1446,	1447,	1448,		2868,	2870,	2876,	2881,	2882,	2883,	2885,
1450,	1451,	1452,	1454,	1455,	1459,	1460,		2887,	2888,	2903,	2909,	2910,	2912,	2913,
1461,	1462,	1467,	1473,	1478,	1479,	1480,		2915,	2916,	2922,	2924,	2925,	2933,	2950,
1481,	1484,	1490,	1491,	1492,	1496,	1499,		2962,	2963,	2965,	2987,	2988,	2989,	2993,
1500,	1502,	1503,	1504,	1506,	1507,	1509,		3000,	3001,	3002,	3006,	3008,	3010,	3013,
1510,	1511,	1513,	1514,	1516,	1518,	1520,		3016,	3018,	3019,	3020,	3022,	3025,	3028,

- 3030, 3032, 3035, 3036, 3037, 3039, 3040, 3043, 3050, 3075, 3077, 3079, 3090, 3094, 3095, 3098, 3099, 3102, 3110, 3111, 3112, 3114, 3115, 3117, 3119, 3120, 3121, 3126, 3129, 3130, 3132, 3137, 3140, 3142, 3155, 3156, 3158, 3159, 3161, 3162, 3165, 3168, 3169, 3173, 3174, 3176, 3177, 3198, 3201, 3206, 3210, 3214, 3219, 3232, 3237, 3238, 3242, 3244, 3252, 3257, 3263, 3264, 3268, 3271, 3306, 3313, 3317, 3322, 3323, 3326, 3328, 3330, 3331, 3335, 3338, 3341, 3369, 3373, 3380, 3382, 3383, 3384, 3385, 3388, 3389, 3390, 3397, 3411, 3414, 3415, 3418, 3420, 3421, 3422, 3431, 3432, 3435, 3439, 3442, 3443, 3450, 3452, 3516, 3518, 3519, 3520, 3521, 3526, 3533, 3534, 3535, 3539, 3541, 3545, 3547, 3548, 3552, 3553, 3562, 3563, 3573, 3575, 3578, 3579, 3580, 3581, 3584, 3585, 3593, 3595, 3599, 3602, 3610, 3612, 3616, 3617, 3618, 3620, 3622, 3626, 3646, 3647, 3652, 3655, 3656, 3657, 3659, 3667, 3670, 3671, 3673, 3675, 3676, 3679, 3699, 3704, 3707, 3712, 3713, 3717, 3718, 3724, 3728, 3729, 3737, 3739, 3741, 3742, 3743, 3744, 3747, 3750, 3850, 3853, 3855, 3857, 3863, 3864, 3865, 3871, 3876, 3884, 3885, 3887, 3888, 3892, 3896, 3902, 3903, 3907, 3909, 3915, 3916, 3920, 3921, 3939, 3943, 3946, 3948, 3958, 3963, 3965, 3969, 3972, 3975, 3979, 3988, 4007, 4009, 4010, 4013, 4014, 4020, 4025, 4039, 4041, 4048, 4049, 4056, 4059, 4060, 4062, 4068, 4088, 4090, 4100, 4101, 4104, 4107, 4115, 4116, 4124, 4127, 4133, 4137, 4138, 4139, 4142, 4143, 4145, 4155, 4170, 4173, 4175, 4179, 4181, 4184, 4187, 4191, 4192, 4194, 4195, 4196, 4200, 4201, 4206, 4208, 4209, 4230, 4231, 4246, 4252, 4260, 4261, 4262, 4267, 4269, 4281, 4283, 4287, 4288, 4289, 4290, 4308, 4310, 4311, 4317, 4319, 4321, 4324, 4327, 4343, 4344, 4348, 4350, 4352, 4355, 4359, 4360, 4367, 4373, 4378, 4381, 4382, 4384, 4386, 4396, 4397, 4398, 4401, 4403, 4407, 4408, 4410, 4411, 4412, 4414, 4419, 4425, 4452, 4454, 4457, 4460, 4461, 4462, 4464, 4466, 4467, 4468, 4475, 4478, 4481, 4516, 4521, 4530, 4532, 4533, 4534, 4535, 4540, 4541, 4544, 4545, 4548, 4580, 4381, 4582, 4583, 4591, 4592, 4627, 4634, 4648, 4649, 4653, 4655, 4657, 4671, 4677, 4680, 4691, 4693, 4694, 4699, 4706, 4707, 4708, 4712, 4726, 4727, 4740, 4751, 4753, 4756, 4761, 4763, 4764, 4766, 4769, 4771, 4772, 4808, 4812, 4818, 4819, 4837, 4840, 4843, 4845, 4847, 4848, 4849, 4852, 4853, 4854, 4856, 4858, 4860, 4862, 4863; et 952.
- egal 299, 455, 666, 667, 669, 692, 693, 695, 964, 965, 3096, 4019; egals 567, 660, 664, 690, 691, 694, 708, 710, 741, 743, 963, 1121, 2548, 2753, 3086.
- egalable 681, 3088; galable 682.
- egalar 681, 682, 697, 2398, 3088, 3092; egala 696.
- egalatiu 680, 682; egalitiu 3087-3088, 3091.
- egalmén 154, 501, 923, 988, 3260; egualmén 941.
- egualtat 222, 456, 498, 576, 656, 962; egalat 297, 504, 654, 656, 657, 658, 661, 662, 663, 665, 669, 673, 676, 680, 682, 684, 700, 703, 704, 765, 934, 946, 2381, 2384, 2386, 2542, 2543, 2546, 2547, 2794-2795, 2799, 3085, 3087, 3089, 3100, 3253, 3268, 3271.
- el (*article*) 84, 128, 181, 183, 184, 193, 197, 199, 210, 211, 213, 233, 260, 304, 306, 321, 386, 387, 406, 413, 423, 425, 428, 429, 434, 438, 463, 477, 478, 480, 562, 586, 590, 595, 612, 632, 634, 683, 687, 694, 696, 697, 708, 710, 729, 734, 740, 745, 752, 755, 757, 762, 763, 764, 766, 770, 778, 795, 805, 815, 818, 819, 820, 840, 845, 862, 873, 880, 888, 906, 928, 939, 942, 945, 956, 960, 969, 1029, 1038, 1964, 1069, 1099, 1118, 1140, 1181, 1270, 1295, 1328, 1372, 3268, 3389, 3417, 4728; l 308, 312, 325, 348, 349, 387, 408, 409, 412, 417, 419, 639, 646, 647, 649, 650, 651, 691, 693, 695, 708, 715, 717, 729, 733, 734, 746, 759, 762, 766, 767, 770, 771, 791, 800, 837, 847, 849, 851, 852, 885, 940, 941, 945, 947, 953, 956, 961, 969, 1043, 1182, 1184, 1194, 1196, 1362, 1372, 1386, 1439, 1461, 1476, 3037; els 108, 163, 1047, 1235, 1502; ls 646, 650, 666, 667, 669, 851, 1047, 1431, 1596.
- el (*pronom*) 8, 10, 17, 54, 72, 75, 77, 78, 82, 87, 112, 121, 123, 128, 134, 198, 199, 297, 305, 317, 318, 450, 513, 516, 527, 533, 593, 629, 630, 666, 667, 668, 669, 679, 695, 698, 709, 769, 777, 908, 990, 993, 994, 995, 1001, 1004, 1023, 1043, 1065, 1066, 1069, 1107, 1176, 1233, 1388, 1390, 1418, 1433, 1493, 1538, 1577, 1805, 1826, 1828, 2130, 2131, 2133, 2135, 2137, 2228, 2230, 2395, 2414, 2431, 2478, 2583, 2668, 2885, 3036, 3177, 3234, 3267, 3428, 3982, 4009, 4036, 4371, 4578, 4658, 4854; éla 142, 392, 790, 791, 797, 862, 951, 956, 1086, 1089, 1105, 1126, 1129, 1204, 1227, 1357, 1358, 1446, 1605, 1671, 1806, 1953, 1972, 3165, 3315, 3945, 3974, 4255, 4652, 4681, 4695; li 10, 120, 216, 233, 868, 1068, 1798, 1830, 1837, 1839, 1840, 1925, 2719, 2721; lo 58, 61, 198, 235, 1940, 3885, 4531, 4533; la 88, 89, 91, 99, 126, 815, 1514, 1721, 1722, 3873, 3945, 4008, 4014, 4023, 4040, 4050, 4102, 4279, 4377, 4542; l 3896; si 156, 227, 228, 229, 236, 237, 287, 326, 327, 366, 428, 436, 443, 458, 473, 474, 481, 527, 545, 572, 590, 633, 695, 696, 697, 810, 811, 812, 820, 847, 848, 994, 999, 1010, 1106, 1108, 1125, 1142, 1144, 1148, 1149, 1215, 1219, 1224, 1225, 1228, 1229, 1230, 240, 1246, 1275, 1340, 1353, 1395, 1513, 1748, 1750, 1955, 1969, 1976, 2088, 2129, 2130, 2134, 2135, 2217, 2219, 2220, 2224, 2229, 2293, 2410, 2411, 2419, 2422, 2431, 2433, 2449, 2450, 2456,

- 2471, 2508, 2509, 2531, 2611, 2625, 2668, 388, 391, 395, 413, 415, 417, 418, 420,
 2709, 2711, 2712, 2731, 2733, 2735, 2736, 421, 422, 426, 428, 439, 440, 446, 450,
 2746, 2747, 2750, 2847, 2872, 2873, 2874, 453, 456, 458, 459, 461, 462, 465, 476,
 2947, 2978, 3017, 3042, 3111, 3167, 3173, 477, 478, 480, 488, 491, 492, 494, 497,
 3174, 3599, 3646, 3647, 3648, 3673, 3865, 503, 505, 506, 508, 512, 514, 517, 519,
 3935, 3938, 3939, 3967, 3985, 4007, 4099, 424, 525, 529, 530, 531, 533, 535, 543,
 4169, 4171, 4632, 4698; ssi 3092, 3864, 544, 545, 547, 550, 552, 553, 554, 555,
 4322; se (*singular*) 31, 113, 127, 215, 245, 556, 557, 559, 563, 566, 569, 571, 572,
 269, 276, 293, 297, 382, 405, 415, 423, 573, 575, 581, 583, 584, 586, 588, 591,
 429, 445, 468, 498, 506, 514, 563, 589, 595, 596, 598, 613, 617, 618, 619, 620,
 614, 630, 638, 771, 803, 890, 898, 939, 623, 624, 626, 634, 635, 638, 640, 641,
 943, 952, 954, 996, 998, 1001, 1003, 1016, 650, 651, 654, 655, 661, 662, 664, 671,
 1021, 1022, 1927, 1148, 1208, 1234, 1263, 675, 677, 678, 680, 684, 689, 695, 696,
 1255, 1343, 1372, 1446, 1459, 1484, 1499, 698, 699, 703, 704, 708, 710, 711, 715,
 1536, 1540, 1542, 1543, 1544, 1546, 1556, 725, 726, 733, 737, 738, 741, 742, 743,
 1561, 1562, 1607, 1623, 1631, 1635, 1667, 754, 757, 762, 765, 766, 772, 780, 785,
 1698, 1704, 1706, 1724, 1729, 1733, 1760, 786, 787, 789, 791, 794, 796, 800, 804,
 1788, 1789, 1973, 2087, 2221, 2237, 2250, 808, 809, 817, 823, 827, 829, 838, 840,
 2276, 2563, 2694, 2724, 3043, 3047, 3049, 841, 843, 844, 845, 848, 852, 854, 868,
 3101, 3145, 3153, 3212, 3238, 3323, 3428, 869, 871, 875, 874, 876, 877, 878, 879,
 3619, 3659, 4064, 4092, 4208, 4228, 4246, 882, 883, 886, 890, 891, 893, 897, 899,
 4264, 4315, 4319, 4344, 4857; sa 269, 1001; 900, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 916,
 es 470, 1159, 1543; s- 418, 869, 876, 918, 921, 922, 925, 926, 928, 933, 934,
 1119, 1228, 1254, 1292, 1424, 1465, 1466, 935, 936, 937, 938, 943, 944, 946, 951,
 1599, 1632, 1766, 2002, 3419, 3421, 3423, 954, 955, 957, 958, 963, 964, 966, 969,
 3436, 3666, 3675, 3943, 4286, 4325; -s 1159, 970, 972, 976, 979, 981, 983, 984, 985,
 3903, 4857; -s 114, 155, 160, 247, 302, 986, 988, 989, 993, 995, 1001, 1002, 1005,
 622, 632, 637, 705, 709, 755, 954, 961, 1015, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023,
 967, 1009, 1024, 1035, 1145, 1163, 1291, 1025, 1026, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035,
 1329, 1383, 1397, 1433, 1503, 1583, 1611, 1039, 1044, 1049, 1054, 1062, 1063, 1067,
 1612, 1638, 1644, 1646, 1672, 1673, 1694, 1071, 1073, 1083, 1088, 1089, 1090, 1091,
 1704, 1705, 1743, 1766, 1779, 1784, 1787, 1093, 1098, 1102, 1103, 1105, 1106, 1107,
 1817, 1833, 1937, 2003, 2591, 3432, 3946, 1108, 1110, 1113, 1118, 1121, 1124, 1126,
 3949, 4052, 4096, 4681, 4694; els 11, 13, 1131, 1132, 1134, 1135, 1143, 1144, 1147,
 40, 41, 43, 57, 59, 110, 173, 217, 626, 803, 1158, 1162, 1163, 1167, 1176, 1183, 1186,
 858, 882, 977, 2850, 3386, 4840, 4843, 4847; 1196, 1202, 1203, 1208, 1211, 1212, 1213,
 -ls 104, 4838, 4846; eles 189, 219, 545, 1215, 1217, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223,
 726, 1026, 1106, 1521, 1621, 1622, 3671, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230,
 3856; los 4179; les 134, 1930, 1931, 1934, 1231, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241,
 3913; se (*plural*) 29, 190, 218, 935, 1438, 1250, 1252, 1256, 1258, 1260, 1262, 1264,
 1441, 1442, 1466, 1471, 1571, 1581, 1632, 1266, 1267, 1268, 1272, 1274, 1276, 1277,
 1725, 1764, 1774, 1777, 1790, 1936, 1938; 1281, 1285, 1287, 1289, 1290, 1294, 1297,
 s- (*plural*) 25, 412; -s (*plural*) 24, 936, 1298, 1300, 1301, 1303, 1304, 1305, 1306,
 1664, 1678. 1310, 1311, 1313, 1318, 1319, 1324, 1325,
 elemén 1503; element 2097, 2098; elemens 1329, 1330, 1332, 1333, 1335, 1337, 1338,
 1498-1499, 1502. 1345, 1346, 1348, 1349, 1350, 1355, 1356,
 (elementar) elementat 1298, 1498, 1499, 2096; 1357, 1358, 1359, 1360, 1364, 1373, 1376,
 elementats 1501. 1379, 1380, 1384, 1385, 1387, 1388, 1389,
 (emprendre) emprès 53, 131. 1391, 1396, 1397, 1399, 1400, 1401, 1402,
 en (*preposició*) 1, 3, 4, 6, 7, 12, 13, 15, 22, 1404, 1409, 1411, 1413, 1414, 1415, 1416,
 23, 24, 30, 34, 37, 40, 43, 44, 47, 51, 58, 1417, 1419, 1425, 1427, 1437, 1438, 1439,
 60, 64, 69, 70, 72, 74, 75, 77, 82, 90, 92, 1441, 1442, 1446, 1449, 1450, 1451, 1453,
 98, 104, 105, 106, 109, 114, 129, 133, 144, 1460, 1466, 1469, 1471, 1474, 1482, 1489,
 151, 155, 167, 168, 170, 172, 176, 181, 1491, 1492, 1493, 1495, 1498, 1499, 1502,
 188, 189, 191, 194, 195, 203, 207, 208, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1511,
 218, 219, 225, 233, 234, 236, 241, 242, 1514, 1519, 1520, 1526, 1529, 1532, 1537,
 243, 246, 249, 250, 252, 254, 256, 258, 1538, 1542, 1544, 1546, 1548, 1556, 1558,
 263, 268, 271, 272, 274, 275, 279, 282, 1560, 1563, 1566, 1567, 1573, 1574, 1575,
 283, 285, 290, 291, 292, 293, 296, 300, 1577, 1579, 1582, 1588, 1589, 1591, 1592,
 301, 303, 308, 310, 313, 314, 318, 321, 1597, 1602, 1603, 1608, 1612, 1615, 1619,
 324, 326, 332, 333, 339, 341, 342, 345, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1626, 1631,
 347, 349, 350, 353, 356, 357, 358, 360, 1635, 1639, 1641, 1644, 1645, 1646, 1656,
 361, 363, 365, 366, 367, 370, 371, 372, 1658, 1659, 1666, 1667, 1674, 1675, 1677,
 373, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 384, 1682, 1683, 1685, 1692, 1695, 1698, 1709,

1725, 1730, 1731, 1738, 1740, 1747, 1748,	4034, 4036, 4042, 4043, 4051, 4063, 4064,
1749, 1751, 1752, 1761, 1764, 1765, 1767,	4086, 4089, 4099, 4103, 4105, 4113, 4123,
1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1777, 1780,	4126, 4127, 4132, 4133, 4138, 4139, 4142,
1787, 1788, 1791, 1792, 1793, 1794, 1799,	4150, 4151, 4152, 4154, 4157, 4158, 4160,
1803, 1808, 1809, 1810, 1811, 1819, 1820,	4162, 4163, 4169, 4172, 4180, 4187, 4188,
1821, 1824, 1826, 1828, 1830, 1833, 1837,	4197, 4206, 4207, 4210, 4211, 4218, 4223,
1849, 1855, 1887, 1901, 1905, 1906, 1912,	4225, 4226, 4227, 4231, 4237, 4242, 4244,
1914, 1931, 1953, 1955, 1960, 1962, 1966,	4246, 4248, 4255, 5265, 4267, 4272, 4274,
1968, 1969, 1970, 1974, 1975, 1976, 1985,	4275, 4276, 4280, 4281, 4288, 4325, 4339,
1989, 1993, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999,	4341, 4346, 4350, 4352, 4363, 4379, 4382,
2001, 2002, 2003, 2009, 2014, 2017, 2023,	4385, 4402, 4404, 4405, 4418, 4419, 4420,
2026, 2027, 2028, 2032, 2033, 2078, 2081,	4423, 4428, 4450, 4453, 4456, 4458, 4462,
2084, 2085, 2088, 2092, 2095, 2097, 2100,	4467, 4472, 4474, 4486, 4520, 4529, 4546,
2102, 2106, 2107, 2110, 2113, 2116, 2119,	4548, 4577, 4579, 4581, 4582, 4628, 4636,
2121, 2125, 2136, 2137, 2142, 2145, 2146,	4651, 4653, 4656, 4672, 4673, 4675, 4676,
2224, 2227, 2228, 2229, 2230, 2234, 2235,	4698, 4699, 4710, 4711, 4731, 4733, 4737,
2236, 2238, 2240, 2244, 2252, 2262, 2268,	4740, 4756, 4760, 4766, 4806, 4807, 4811,
2290, 2298, 2379, 2380, 2381, 2382, 2389,	4815, 4835, 4845, 4847, 4848; n 6, 274,
2390, 2393, 2396, 2409, 1410, 2411, 2412,	353, 360, 363, 420, 671, 743, 891, 911,
2419, 2421, 2422, 2424, 2427, 2430, 2431,	976, 1564, 1646, 1713; 1972, 2775, 2884,
2433, 2450, 2452, 2455, 2464, 2467, 2470,	3700; e- 45, 766, 1043, 1613.
2471, 2476, 2478, 2507, 2508, 2513, 2517,	en (<i>pronom</i>) 777, 1758, 1660, 1785, 1787,
2529, 2522, 2525, 2530, 2538, 2541, 2549,	1803, 1829, 1919, 1932; n- 94, 115; -n
2550, 2551, 2553, 2556, 2562, 2563, 2571,	127, 4857; n 116, 734, 1803, 1816, 1820,
2577, 2580, 2585, 2590, 2597, 2600, 2604,	1821, 1823, 1929.
2610, 2614, 2615, 2616, 2619, 2624, 2626,	enans 109, 1586, 1840, 1844, 1848, 3411, 3415,
2628, 2654, 2655, 2659, 2661, 2666, 2668,	3419, 3423, 3433, 3447, 3937, 4630.
2694, 2699, 2707, 2715, 2716, 2718, 2720,	enaprès 207
2723, 2726, 2728, 2729, 2730, 2735, 2740,	enaxí 11, 157, 204, 208, 254, 255, 277, 298,
2743, 2754, 2756, 2765, 2767, 2774, 2785,	313, 327, 334, 343, 351, 356, 357, 392,
2790, 2793, 2794, 2795, 2799, 2800, 2801,	399, 410, 446, 454, 460, 466, 473, 474,
2806, 2807, 2808, 2809, 2810, 2812, 2813,	488, 490, 493, 511, 513, 532, 534, 573,
2818, 2819, 2823, 2824, 2825, 2829, 2833,	582, 583, 597, 680, 746, 778, 798, 822,
2834, 2836, 2838, 2840, 2841, 2847, 2854,	825, 845, 851, 863, 864, 909, 910, 958,
2870, 2872, 2873, 2882, 2885, 2887, 2896,	1028, 1037, 1080, 1095, 1111, 1118, 1120,
2900, 2904, 2910, 2912, 2915, 2917, 2918,	1126, 1136, 1137, 1143, 1195, 1222, 1251,
2927, 2928, 2942, 2944, 2946, 2948, 2949,	1256, 1304, 1316, 1341, 1347, 1350, 1356,
2955, 2957, 2959, 2966, 2968, 2969, 2971,	1357, 1359, 1363, 1368, 1372, 1412, 1418,
2972, 2977, 2978, 2981, 2982, 2983, 2985,	1472, 1474, 1478, 1501 1517, 1522, 1537,
2986, 2987, 2990, 2991, 2992, 2993, 2997,	1565, 1572, 1581, 1611, 1612, 1615, 1644,
3002, 3007, 3013, 3023, 3024, 3027, 3033,	1646, 1647, 1683, 1688, 1689, 1705, 1715,
3039, 3074, 3078, 3082, 3087, 3093, 3097,	1717, 1767, 1776, 1800, 1827, 1912, 1980,
3099, 3101, 3122, 3137, 3144, 3152, 3153,	1998, 2016, 2077, 2083, 2089, 2093, 2094,
3157, 3159, 3164, 3165, 3166, 3167, 3170,	2105, 2109, 2114, 2133, 2225, 2229, 2256,
3173, 3176, 3180, 3190, 3193, 3194, 3196,	2392, 2400, 2672, 2678, 2680, 2703, 2716,
3197, 3199, 3201, 3202, 3204, 3207, 3214,	2776, 2865, 2866, 2924, 2989, 3088, 3140,
3226, 3227, 3230, 3234, 3253, 3254, 3256,	3156, 3159, 3161, 3179, 3317, 3393-3394
3259, 3260, 3262, 3263, 3267, 3302, 3307,	3397, 3570-3571, 3574, 3663, 3701, 3703,
3308, 3312, 3313, 3314, 3315, 3319, 3324,	3705, 3887, 3946, 3948-3949, 3975, 3977,
3336, 3337, 3339, 3362, 3373, 3376, 3377,	4009-4010, 4012, 4015, 4017, 4041, 4044-
3378, 3380, 3386, 3387, 3409, 3412, 3413,	4045, 4048, 4098, 4102, 4537, 4672, 4734,
3427, 3441, 3442, 3445, 3450, 3452, 3513,	4738, 4759, 4761; -naxí 719, 885, 913, 1633,
3514, 3515, 3516, 3517, 3521, 3522, 3522,	3943.
3526, 3527, 3531, 3532, 3533, 3538, 3542,	encara 17, 73, 89, 159, 210, 225, 287-288, 302,
3543, 3544, 3545, 3547, 3565, 3577, 3578,	338, 420, 541, 573, 589, 595, 620, 694,
3579, 3583, 3593, 3599, 3601, 3602, 3609,	744, 767, 817, 822, 884, 886, 900, 934,
3611, 3612, 3615, 3619, 3622, 3651, 3665,	936, 952, 983, 987, 1013, 1068, 1086, 1315,
3670, 3671, 3672, 3674, 3697, 3702, 3705,	1543, 1592, 1739, 1789, 1810, 2029, 2095,
3715, 3718, 3720, 3723, 3728, 3737, 3741,	2124-2125, 2134, 2591, 2598-2599, 2608,
3742, 3743, 3747, 3748, 3751, 3752, 3854,	3117-3118, 3179-3180, 3388, 3397-3398, 3422,
3858, 3875, 3880, 3885, 3896, 3897, 3904,	4321, 4460, 4478, 4582, 4750, 4753-4754.
3905, 3912, 3920, 3921, 3937, 3944, 3945,	encarnar 1351, 4751; encarnat 265, 1056, 1099,
3953, 3961, 3978, 3983, 3985, 4003, 4005,	1188, 1189-1190, 1810, 3900, 3967, 4455-
4007, 4008, 4011, 4013, 4018, 4019, 4033,	4456, 4474, 4725, 4730, 4742, 4751, 4754,

- 4755, 4761, 4770, 4773-4774, 4807-4808, 4809.
- encarnació 24, 1076, 1080, 1084-1085, 1098, 1113, 1118, 1119, 1121, 1122, 1131, 1142, 1165-1166, 1173, 1192, 1193, 1198, 1208, 1210, 1212, 1234, 1248, 1264, 1266, 1272, 1277, 1286, 1302, 1316-1317, 1331, 1337, 1338, 1347, 1351, 1355, 1364, 1377, 1385, 1400, 1401, 1403, 1405, 1409, 1423, 1437, 1445, 1450, 1455, 1496, 1506, 1515, 1519, 1526, 1531, 1553, 1555, 1571, 1582, 1583, 1586, 1587, 1602, 1605, 1636, 1640, 1675, 1677, 1683, 1685, 1692, 1698, 1715, 1720, 1729, 1749, 1784, 1832, 1840, 1858, 1889, 1928, 1957, 3873, 3879, 3894, 3901, 3909-3910, 3913, 3952, 3970, 3976, 3983, 4032, 4050-4051, 4066, 4086, 4088, 4095, 4110, 4125, 4131, 4143-4144, 4158, 4161, 4171-4172, 4174, 4177, 4196, 4204, 4217, 4228, 4239, 4254, 4259, 4270, 4278, 4284, 4290, 4293-4294, 4323-4324, 4337, 4351, 4358, 4363, 4368, 4409-4410, 4415-4416, 4422, 4463, 4479, 4631, 4678, 4704-4705, 4735, 4758, 4758, 4762, 4805, 4831-4832, 4855; encarnación 1083-1084, 4044; encarnació 1076, 1830, 4021-4022, 4256-4257, 4259, 4628; -ncarnació 1613.
- encontrada 74, 102.
- (endressar) endressa 842; endressàs 4846.
- enemics 1854.
- enfinít 1626; enfenida 1623.
- (enformar) enformada 167.
- enfre 35-36, 53, 131, 145, 239, 417, 472, 485, 489, 498, 521, 536, 539, 567, 568, 574, 602, 607, 615, 646, 649, 650, 682, 683, 796, 799, 800, 828, 923, 930, 931, 932, 940, 941, 949, 950, 954, 971, 977, 980, 1008, 1042, 1162, 1182, 1184, 1282, 1296, 1341, 1371, 1374, 1431, 1443, 1461, 1516, 1518, 1530, 1562, 1588, 1593, 1596, 1599, 1636, 1641, 1642, 1680, 1685, 1693, 1712, 1722, 1731, 1737, 1759, 1783, 1792, 1846, 1851, 1855, 1856, 2109, 2419, 2425, 2692, 2747-2748, 2909, 3564, 4056, 4195, 4260, 4457, 4843.
- (enganar) enganat 1592; enganats 535.
- engrenable 668, 963, 3714, 3715, 3747.
- engrenar 327, 466, 513-514, 526-527, 534, 547, 560, 600, 614, 615, 617, 618, 668-669, 670, 671, 696, 696-697, 698, 735, 832, 833, 964, 965, 969, 971, 972, 1036, 1037, 1042, 3261-3262, 3746; engendra 3540; engentra 236, 436, 474, 547, 559, 597, 992, 3519, 3549, 3712, 3978-3979; engendre 3382, 3411-3412, 3414, 3416-3417, 3538; engentre 3042, 3725; engentren 691, 708, 709; engentre 441, 442; engentràs 1042; engentrant 963, 3016-3017, 3713; engentrar 668, 927, 989-990, 1018, 1044; engentrat 237, 3044-3045, 3048; engendrat 2331-2332; engentrada 3593.
- enmig 929.
- (enpatxar) enpatxara 1366.
- enperò 160, 216, 272, 289, 527, 571, 777, 1066, 1297, 1508, 1829, 1840, 1926, 2131, 3426, 4427-4428, 4832.
- ens 1219, 1235, 1236, 1630, 1631, 1632, 1633, 1635, 1650, 2217, 2382, 3743.
- ensems 1061, 1962.
- ensercar 219, 860, 919, 1901.
- ensús 775-776.
- (ensutzar) ensutze 4658.
- entegra 141, 591.
- entellectiu 377, 555, 2126, 2388, 2531, 2533, 2542, 2550-2551, 2552, 2553, 2555, 2751, 3262-3263.
- entellectual 3430.
- entelligible 378, 555, 1221-1222, 2127, 2388, 2532, 2533-2534, 2542-2543, 2552-2553, 2554, 2555, 2751, 3263.
- entenció 322, 1244, 1246, 1247-1248, 1256, 3424, 3425, 3434, 3437, 3445, 3446, 3449, 3451, 3455-3456, 3944; ententió 3438-3439, 3440, 3441; entencions 1248-1249, 3444, 3454; entencions 1249.
- entendre 88, 91, 238, 377, 445, 446, 522, 538, 555, 559, 570, 571, 573, 607, 841, 1630, 1722, 1802, 1821, 1831, 1833, 1849, 2107, 2112, 2118, 2127, 2131-2132, 2132, 2136, 2141, 2143, 2388, 2532, 2534, 2543, 2554, 2752, 3415, 3420, 3421, 3429, 3432, 3434-3435, 3437, 3438, 3660, 3662, 3668, 3671, 3677, 3678, 3851, 3854, 3857, 3858, 3862, 3865, 4061, 4247, 4308; entén 236, 2134, 2732, 3646, 3647, 3666, 3667, 3672-3673, 3675, 3676, 4310; entenem 184, 186, 778; entenem 1811; entenia 89, 261, 1068, 1069, 1070; entès 1116; entena 2709, 3866, 4317; entenats 1721; entendria 2128; entenent 227, 228, 229, 607-608, 2509, 4017; entenén 436, 437, 474; entès 443, 2130, 2135, 2139-2140, 4327; entesa 1845.
- entendres (*subst. plural* = actes d'entendre) 3649.
- enténimén 79, 88, 141, 142, 148, 152, 154, 162, 171, 190-191, 377, 813, 2123-2124, 2125, 2128, 2138, 2149, 3429, 3851-3852, 3857, 3861, 3962.
- entificar 730, 2217, 2219-2220, 2223-2224, 2234.
- entitat 711, 775, 1227.
- entrar 603, 1747, 3393, 3522; entren 606; entra 4756; entraria 1730-1731; entrat 70.
- envegiosa 1084.
- (envellir) enveleix 4657.
- eventiva 143, 1824-1825, 1903.
- enveyós 699.
- equiparànsia 161.
- ermità 94, 115.
- (errar) erre 272; erràvem 40.
- error 15, 32, 33, 37, 172; errors 163.
- escalfamén 1295-1296.
- escalfar 621; escalfa 1180, 1295; escalfat 1298.
- (escoltar) escoltà 173.
- (esdevenir) esdevé 190.
- esència 202, 208, 209, 345, 539, 622, 623, 625, 625, 711, 760, 769, 780, 781, 782, 790, 861, 866, 868, 878, 887, 897, 904, 911, 1127, 1128, 1130, 1130-1131, 1183, 1200, 1201, 1203, 1204, 1337, 1338, 1339, 1341,

1342, 1349, 1350, 1351, 1353, 1363, 1447, 1447-1448, 1657-1658, 1659, 1660, 1661-1662, 1696, 1696-1697, 1699-1700, 1961, 1968, 1976, 2228, 2237, 2248, 2251, 2291, 2382, 2465, 2582, 2586, 2617, 2726, 2778, 2811, 2815, 2831, 2832, 2835, 2849, 2883, 3002, 3102, 3110, 3115, 3169-3170, 3171, 3180, 3195, 3196, 3198, 3199, 3205-3206, 3315, 3397, 3513-3514, 3521, 3572, 3592, 3599, 3658, 3867, 4243, 4245; essència 247, 864, 900, 2224-2225, 2797; essències 748, 1342, 3573, 3594-3595.
 esencial 250, 1949, 1956, 1959, 1977, 1992, 2228-2229, 2230, 2424, 2933, 2980-2981, 3165; essencials 3086, 3401; essencials 544, 2280.
 essencialmèn 2241, 3209.
 essenciar 865, 930; essenciar 884.
 essencifican 868.
 éser 42, 85, 133, 146, 187, 249, 307, 385, 399, 404, 406, 437, 440, 443, 454, 456, 461, 464, 465, 467, 469, 491, 494, 510, 518, 530, 531, 567, 568, 624, 625, 662, 675, 680, 682, 684, 692, 693, 715, 716, 764, 786, 787, 798, 858, 874, 896, 905, 917, 937, 938, 944, 951, 976, 981, 982, 983, 984, 990, 993, 1023, 1025, 1033, 1071, 1073, 1105, 1117, 1122, 1126, 1131, 1142, 1143, 1147, 1170, 1193, 1204, 1208, 1210, 1264, 1284, 1316, 1317, 1354, 1367, 1375, 1377, 1383, 1397, 1407, 1444, 1517, 1518, 1522, 1535, 1666, 1686, 1694, 1705, 1718, 1758, 1760, 1795, 1796, 1815, 1826, 1905, 1948, 1952, 1971, 2011, 2016, 2024, 2219, 2278, 2288, 2292, 2383, 2385, 2398, 2432, 2457, 2463, 2468, 2471, 2502, 2507, 2515, 2517, 2527, 2532, 2541, 2544, 2547, 2559, 2561, 2569, 2571, 2578, 2580, 2595, 2606, 2609, 2620, 2621, 2622, 2628, 2687, 2690, 2753, 2757, 2780, 2792, 2795, 2807, 2856, 2885, 2887, 2888, 2896, 2917, 2930, 2935, 2943, 2945, 2946, 2971, 2997, 3015, 3018, 3022, 3033, 3074, 3076, 3085, 3096, 3099, 3100, 3109, 3113, 3119, 3123, 3137, 3138, 3143, 3151, 3207, 3253, 3305, 3319, 3320, 3365, 3374, 3375, 3386, 3399, 3320, 3365, 3374, 3375, 3386, 3399, 3410, 3435, 3438, 3440, 3533, 3534, 3550, 3720, 3726, 3728, 3747, 3841, 3858, 3897, 3939, 3941, 3982, 4008, 4022, 4057, 4087, 4091, 4131, 4187, 4190, 4214, 4239, 4254, 4342, 4383, 4455, 4473, 4529, 4545, 4587, 4697, 4833, 4847; ésser 1364, 1564; són 68, 70, 73, 99, 324, 1100, 1531, 1807; és 7, 13, 19, 47, 58, 66, 78, 85, 88, 94, 96, 104, 111, 131, 142, 146, 162, 176, 177, 178, 201, 202, 204, 213, 214, 217, 226, 227, 236, 242, 243, 244, 249, 253, 255, 267, 268, 277, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 286, 288, 295, 297, 303, 305, 312, 331, 336, 337, 342, 343, 344, 347, 353, 354, 357, 358, 359, 362, 364, 368, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 383, 384, 389, 392, 396, 397, 400, 402, 403, 404, 405, 408, 409, 410, 414, 415, 416, 422, 425, 426, 427, 431, 434, 442, 443, 445, 449, 452, 453, 461, 462, 466, 472, 475, 477, 480, 481, 488, 489, 490, 498, 499, 502, 506, 508, 510, 511, 512, 513, 515, 516, 517, 518, 520, 521, 522, 525, 527, 532, 534, 538, 540, 543, 551, 575, 576, 577, 581, 585, 593, 597, 599, 600, 601, 612, 614, 616, 620, 621, 628, 644, 652, 658, 660, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 681, 684, 687, 693, 701, 702, 703, 706, 717, 719, 721, 723, 724, 734, 735, 739, 747, 749, 751, 756, 759, 771, 775, 780, 788, 804, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 816, 818, 821, 822, 827, 830, 832, 835, 836, 837, 842, 844, 845, 846, 849, 860, 863, 864, 865, 866, 867, 880, 888, 892, 894, 906, 907, 908, 916, 918, 921, 922, 923, 924, 926, 928, 937, 946, 947, 948, 952, 958, 964, 965, 969, 979, 980, 981, 982, 984, 985, 986, 988, 989, 991, 992, 993, 994, 995, 997, 999, 1000, 1001, 1003, 1004, 1007, 1010, 1012, 1019, 1020, 1026, 1029, 1030, 1031, 1037, 1045, 1056, 1059, 1072, 1076, 1077, 1092, 1093, 1096, 1097, 1103, 1112, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1138, 1151, 1152, 1153, 1154, 1160, 1162, 1176, 1177, 1180, 1181, 1182, 1186, 1187, 1188, 1189, 1191, 1194, 1196, 1205, 1212, 1214, 1216, 1217, 1219, 1220, 1222, 1224, 1230, 1231, 1237, 1239, 1240, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1252, 1257, 1258, 1260, 1261, 1262, 1269, 1271, 1279, 1285, 1293, 1303, 1304, 1305, 1309, 1318, 1322, 1323, 1326, 1340, 1344, 1363, 1368, 1370, 1374, 1375, 1379, 1380, 1385, 1386, 1390, 1396, 1403, 1404, 1408, 1415, 1422, 1431, 1432, 1435, 1438, 1439, 1449, 1452, 1453, 1454, 1457, 1461, 1462, 1463, 1464, 1468, 1472, 1475, 1489, 1491, 1492, 1493, 1500, 1506, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1523, 1528, 1529, 1530, 1535, 1549, 1559, 1560, 1561, 1566, 1567, 1568, 1576, 1577, 1578, 1580, 1583, 1585, 1589, 1596, 1600, 1602, 1603, 1604, 1607, 1614, 1617, 1618, 1620, 1627, 1634, 1637, 1640, 1641, 1646, 1648, 1654, 1657, 1672, 1673, 1675, 1676, 1680, 1682, 1687, 1688, 1689, 1703, 1709, 1713, 1719, 1720, 1726, 1727, 1728, 1732, 1741, 1742, 1743, 1750, 1760, 1762, 1778, 1785, 1786, 1790, 1792, 1793, 1796, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1824, 1829, 1834, 1843, 1844, 1846, 1852, 1887, 1888, 1922, 1930, 1946, 1949, 1976, 1977, 1979, 1980, 1984, 1987, 1988, 2008, 2014, 2016, 2019, 2025, 2075, 2077, 2090, 2098, 2099, 2113, 2114, 2115, 2122, 2130, 2131, 2132, 2133, 2135, 2136, 2218, 2222, 2231, 2253, 2254, 2257, 2261, 2262, 2268, 2271, 2283, 2285, 2295, 2297, 2395, 2409, 2413, 2416, 2427, 2429, 2451, 2452, 2454, 2472, 2476, 2478, 2503, 2531, 2536, 2540, 2552, 2554, 2556, 2576, 2581, 2591, 2611, 2613, 2615, 2627, 2654, 2655, 2657, 2665, 2671, 2672, 2682, 2686, 2689,

2695, 2699, 2700, 2704, 2706, 2708, 2717, 4631, 4725, 4754, 4838; ere 1266, 2767,
 2718, 2721, 2722, 2727, 2733, 2734, 2743, 3139, 3269, 4152, 4259; eren 59, 858, 1310,
 2754, 2765, 2766, 2784, 2790, 2800, 2815, 1330, 1396, 1434, 1550, 1841, 1960, 1993,
 2820, 2821, 2824, 2835, 2841, 2849, 2850, 2000, 2958, 3311; fuy 93; fo 16, 53, 166,
 2853, 2865, 2866, 2868, 2880, 2882, 2883, 212, 373, 1084, 1098, 1111, 1319, 1320,
 2895, 2911, 2914, 2922, 2923, 2924, 2929, 1321, 1324, 1332, 1334, 1335, 1337, 1338,
 2965, 2967, 2969, 3001, 3012, 3015, 3027, 1340, 1341, 1349, 1350, 1356, 1358, 1360,
 3028, 3031, 3037, 3039, 3044, 3048, 3050, 1413, 1478, 1601, 1702, 1836, 3883, 3884,
 3076, 3086, 3128, 3141, 3144, 3146, 3159, 3886, 3890, 3916, 3917, 3935, 4081, 4083,
 3160, 3165, 3170, 3171, 3194, 3197, 3205, 4085, 4627, 4629, 4651, 1741, 4763; fon
 3210, 3220, 3226, 3228, 3229, 3241, 3256, 1319; foren 375, 1089, 1342, 1343, 3881;
 3257, 3258, 3306, 3308, 3309, 3314, 3315, seré 100; serà 162, 810, 891; seran 103;
 3325, 3327, 3330, 3340, 3371, 3380, 3382, sia 8, 9, 22, 71, 112, 114, 152, 159, 171,
 3390, 3395, 3398, 3415, 3425, 3427, 3432, 188, 215, 230, 242, 243, 284, 296, 298,
 3447, 3451, 3528, 3537, 3546, 3562, 3563, 299, 304, 306, 307, 318, 330, 335, 397,
 3566, 3570, 3578, 3580, 3581, 3583, 3584, 399, 402, 403, 405, 408, 409, 415, 416,
 3592, 3599, 3601, 3625, 3653, 3655, 3656, 429, 446, 452, 455, 457, 474, 476, 477,
 3657, 3658, 3661, 3662, 3664, 3668, 3678, 478, 483, 484, 485, 480, 509, 515, 519,
 3698, 3700, 3706, 3713, 3716, 3717, 3722, 528, 529, 537, 545, 560, 561, 562, 564,
 3727, 3535, 3741, 3744, 3748, 3752, 3844, 565, 616, 627, 630, 631, 635, 683, 738,
 3894, 3899, 3907, 3909, 3940, 3941, 3952, 755, 763, 786, 790, 796, 797, 804, 805,
 3961, 3965, 3966, 3969, 3975, 4006, 4026, 806, 817, 820, 899, 901, 951, 960, 961,
 4032, 4044, 4065, 4085, 4086, 4088, 4094, 970, 971, 1032, 1054, 1067, 1132, 1148,
 4109, 4113, 4115, 4116, 4117, 4124, 4141, 1178, 1210, 1213, 1243, 1245, 1251, 1252,
 4143, 4155, 4157, 4171, 4174, 4176, 4177, 1261, 1256, 1266, 1286, 1312, 1314, 1315,
 4186, 4196, 4197, 4199, 4204, 4210, 4213, 1369, 1372, 1384, 1385, 1404, 1442, 1443,
 4216, 4228, 4239, 4242, 4244, 4268, 4269, 1475, 1476, 1488, 1503, 1507, 1538, 1539,
 4270, 4272, 4274, 4275, 4283, 4284, 4285, 1540, 1548, 1555, 1565, 1566, 1576, 1580,
 4288, 4290, 4291, 4293, 4295, 4307, 4311, 1581, 1601, 1608, 1615, 1668, 1672, 1675,
 4315, 4323, 4337, 4360, 4370, 4379, 4385, 1676, 1677, 1678, 1687, 1689, 1724, 1737
 4406, 4414, 4422, 4471, 4472, 4481, 4520, 1739, 1744, 1750, 1771, 1774, 1775, 1780,
 4522, 4579, 4586, 4590, 4591, 4593, 4632, 1809, 1812, 1813, 1822, 1852, 1902, 1912,
 4634, 4656, 4657, 4658, 4677, 4679, 4680, 1915, 1948, 1958, 1989, 2020, 2032, 2079,
 4693, 4709, 4724, 4726, 4727, 4730, 4732, 2083, 2085, 2086, 2090, 2094, 2119, 2139,
 4767, 4773, 4807, 4809, 4811, 4819, 4851, 2140, 2141, 2226, 2227, 2249, 2250, 2258,
 som 117, 131, 132; sots 125, 1172, 1592, 2265, 2284, 2286, 2297, 2382, 2384, 2395,
 són 15, 29, 33, 45, 106, 144, 165, 182, 2396, 2430, 2431, 2461, 2474, 2504, 2505,
 221, 252, 256, 257, 340, 348, 351, 365, 2513, 2518, 2525, 2536, 2545, 2549, 2553,
 370, 376, 387, 388, 398, 422, 433, 487, 2563, 2578, 2582, 2589, 2593, 2598, 2600,
 489, 582, 584, 621, 646, 649, 659, 664, 2624, 2668, 2672, 2698, 2691, 2719, 2722,
 670, 710, 715, 726, 739, 740, 766, 791, 2728, 2729, 2740, 2742, 2756, 2771, 2774,
 803, 849, 857, 869, 870, 871, 892, 894, 2779, 2798, 2799, 2809, 2817, 2831, 2842,
 897, 910, 963, 1014, 1017, 1022, 1033, 1091, 2874, 2884, 2886, 2900, 2935, 2939, 2940,
 1093, 1094, 1095, 1101, 1102, 1103, 1105, 2941, 2972, 2984, 2991, 2999, 3001, 3008,
 1128, 1129, 1154, 1195, 1197, 1235, 1293, 3023, 3029, 3038, 3041, 3044, 3046, 3074,
 1302, 1304, 1325, 1363, 1388, 1395, 1492, 3079, 3102, 3122, 3124, 3173, 3176, 3191,
 1498, 1504, 1532, 1545, 1610, 1619, 1620, 3213, 3227, 3230, 3231, 3232, 3243, 3266,
 1621, 1639, 1671, 1717, 1718, 1719, 1734, 3303, 3324, 3370, 3449, 3515, 3547, 3738,
 1738, 1740, 1762, 1772, 1812, 1825, 1834, 3899, 3954, 3982, 4009, 4019, 4045, 4110,
 2121, 2144, 2236, 2290, 2460, 2466, 2522, 4127, 4129, 4130, 4132, 4151, 4158, 4217,
 2777, 2904, 2981, 3087, 3089, 3129, 3312, 4243, 4256, 4291, 4292, 4309, 4311, 4313,
 3330, 3372, 3389, 3396, 3401, 3444, 3544, 4322, 4327, 4351, 4399, 4456, 4457, 4459,
 3567, 3582, 3585, 3594, 3596, 3609, 3615, 4518, 4580, 4724, 4751, 4755, 4760, 4813,
 3618, 3621, 3624, 3628, 3649, 3651, 3656, 4863; si- 1488; ssia 1178; sics 167; sien
 3703, 3704, 3708, 3866, 4222, 4223, 4225, 49, 209, 218, 258, 286, 288, 398, 422, 476,
 4234, 4236, 4424, 4584, 4589, 4592, 4634, 544, 582, 583, 626, 690, 691, 693, 708,
 4809, 4817, 4830; era 5, 8, 17, 31, 74, 737, 772, 787, 790, 806, 823, 901, 1130,
 75, 76, 129, 216, 290, 308, 309, 432, 447, 1131, 1236, 1312, 1373, 1382, 1409, 1433,
 752, 758, 789, 799, 977, 1066, 1071, 1197, 1502, 1673, 1958, 1972, 2080, 2246, 2294,
 1215, 1225, 1234, 1270, 1325, 1330, 1426, 2298, 2381, 2462, 2534, 2546, 2584, 2587,
 1443, 1445, 1465, 1579, 1598, 1660, 1729, 2602, 2603, 2604, 2725, 2810, 3024, 3131,
 1745, 1753, 1764, 1789, 1837, 1848, 1953, 3450, 3569, 3572, 3576, 4320, 4349, 4400,
 1983, 2103, 2104, 2128, 2537, 2572, 2658, 4585; seria 20, 41, 92, 290, 292, 311, 432,
 2685, 3215, 4023, 4125, 4286, 4576, 4578, 492, 571, 685, 706, 716, 758, 762, 824,

- 884, 904, 1008, 1012, 1173, 1174, 1175, 1198, 1214, 1226, 1229, 1230, 1253, 1256, 1266, 1272, 1274, 1275, 1281-1282, 1289, 1292, 1310, 1312, 1399, 1435, 1471, 1472, 1473, 1525, 1622, 1624, 1625, 1626, 1627, 1633, 1665, 1679, 1697, 1698, 1714, 1715, 1748, 1763, 1791, 1792, 1793, 1823, 1954, 1964, 1966, 1968, 1995, 1997, 1999, 2007, 2110, 2111, 2220-2221, 2659, 2662, 2678, 2680, 2686, 2710, 2713, 2769, 2770, 2927, 3310, 3335, 3379, 3381, 3525, 4126, 4152, 4259, 4279, 4314, 4725, 4757, 4769-4770; serien 107, 313, 569, 573-574, 748, 858, 881, 886, 978, 979, 1282, 1290, 1717, 1967, 2141, 2714-2715, 4755-4756; fós 33, 36, 44, 72, 109, 217, 438, 439, 492, 618, 753, 1042, 1083, 1099, 1122, 1143, 1144, 1176, 1185, 1253, 1254, 1255, 1291, 1315, 1320, 1328, 1330, 1342, 1414, 1415, 1455, 1486, 1558, 1561, 1599, 1612, 1632, 1633, 1685, 1693, 1703, 1704, 1705, 1716, 1744, 1791, 1962, 1998, 2221, 2717, 2769, 2771, 2857, 2926, 2930, 2931, 2955, 3082, 3894, 3918, 3920, 3936, 3937, 3938, 4077, 4080, 4256, 4266, 4463, 4547, 4630, 4714, 4715, 4759, fóssets 1844; fosen 34; fossen 1014, 1121, 1124, 1127, 1155, 1183, 1324, 1355, 1365, 1367, 1474, 1765, 2107, 4288; fóra 154, 619, 838, 1041, 1044, 1124, 1125, 1154, 1185, 1320, 1321, 1345, 1346, 1347, 1414, 1455, 1485, 1573, 1613, 1686, 1701, 3893, 3900, 3936, 3938, 4088, 4092, 4137, 4139, 4461, 4464, 4466, 4511, 4714; foren 968, 1043, 3904.
- esgléya 411, 4856.
 espècia 4675.
 esperansa 170, 4845.
 esperatió 3091.
 espirar 326, 428, 465, 470, 528, 543, 563, 565, 588, 600, 614, 616, 619, 670, 695, 814, 876, 972, 1036, 1037, 1038, 3119; espira 594, 998, 3540; espirant 3097; espiran 927, 990; espirat 995, 3018; espirada 3593.
 espiratió 227, 583, 742, 1015, 1587.
 espirativa 751.
 espirit 3096.
 espirituals 119.
 espondre 189.
 (esquivar) esquivam 183.
 est 14, 1418, 1819, 4529, 4531, 4546; esta 47, 102, 613; estes 145.
 estamén 7.
 estar 83, 447, 449, 503, 518, 934, 949, 956, 973, 977, 1188, 1202, 1313, 2670, 2671, 2823, 2838, 2844, 3260, 3267, 3393, 3413, 3522, 3531, 3542, 3854; està 37, 51, 153, 339, 349, 350, 353, 392, 414, 417, 420, 450, 458, 541, 551, 640, 641, 843, 845, 873, 913, 921, 923, 924, 926, 929, 933, 964, 972, 985, 987, 993, 1039, 1138, 1157, 1182, 1440, 1450, 1460, 1495, 1591, 1598, 1602, 1627, 1641, 1676, 1708, 1712, 2797, 2833, 2846, 2932, 3190, 3254, 3255, 3262, 3302, 3362, 3544, 3564, 3728, 3737, 3743, 3856, 3980, 4413, 4419, 4426, 4675, 4676; estan 108, 606, 615, 742, 930, 931, 963, 1018, 1301, 1501, 3670, 4429; estava 73, 169, 1731, 1849, 2679; estaven 4, 6, 1841; estec 172; estia 3387-3388; estiats 115; estien 940; estaria 313, 314, 448, 1634; estegués 2717; stegra 1184; estant 614, 671, 672, 793-794, 833, 1025, 1103, 1106, 1107, 1204, 1288, 1296, 1493, 1511, 1516, 1517, 1785, 1913, 2782, 2800, 2851, 2909, 3125, 3193; estan 113; estans 253, 782, 1725, 1854, 2889, 4699; estat 73, 172; estada 1286.
 estendre 957-958; estezès 2002; estès 4727, 4739.
 estenimén 4729, 4731-4732.
 estranya 1226.
 estremitats 923-924.
 (estudiar) estudiad 4, 12-13, 70.
 eternal 231, 564-565, 610, 627, 846, 1026-1027, 1032, 1057, 1630-1631, 1635-1636, 1642, 1643, 2075, 2093, 2094, 2272, 2680, 2681, 2705, 2925, 3032, 3035, 3036, 3037, 3039, 3040-3041, 3430, 3456, 3745, 4580, 4693; eternals 63, 2523, 3445, 3448, 3455, 4819.
 eternalitat 2076.
 eternalmén 82; eternalment 3729.
 eternar 2093; eternat 1312, 1315, 1316, 1332, 1335; eternats 1331.
 eternificable 553-554, 3613-3614, 3624.
 eternificar 554, 603, 606, 788, 801, 864, 883, 930, 3614, 3627; eternifica 605; eternificat 719, 723.
 eternificatiu 553, 850, 3613, 3621.
 eternitat 283, 291, 294, 326, 395, 421, 427, 430, 439, 444, 447-448, 453, 486, 501, 505, 523, 553, 598, 610, 640, 642, 701, 711-712, 714, 718, 720, 722, 724, 725-726, 729, 736, 743, 745, 746-747, 760, 765, 768, 770, 774, 793, 795, 845, 854, 859, 861, 864, 866, 882, 883-884, 887, 900, 903, 905, 906, 908, 909-910, 944, 966, 973, 978, 1002, 1040, 1077, 1079, 1161, 1635, 1950, 2077, 2078, 2081-2082, 2087, 2091, 2248, 2250, 2273, 2459, 2466, 2475, 2510, 2539, 2558, 2570-2571, 2573-2574, 2600, 2607-2608, 2656, 2662-2663, 2663-2664, 2702, 2705, 2839, 2844-2845, 2853, 2870, 2925-2926, 2950, 3021-3022, 3030, 3093-3094, 3112, 3117, 3121, 3216, 3321-3322, 3373, 3378-3379, 3379, 3384, 3385, 3412, 3519, 3543, 3548, 3549, 3552-3553, 3613, 3617, 3742, 3749, 3753, 3886, 4060-4061.
 Eva 374, 375.
 evacuabile 3745.
 exalsar 3428, 4004, 4006, 4011, 4015; exalsat 3852.
 exaltament 4018.
 excellent 268.
 (exceptar) exceptat 4427.
 exempli 106, 1049, 3426, 4543.
 exerat 123.
 eximén 881.
 exir 462, 3097; exit 3050.
 existència 445-446, 453-454, 455, 725, 727, 932.

- extensamén 941, 973.
 extensitat 1623-1624, 4733-4734.
- falimén* 506; falimens 40-41.
 fals 716, 1816, 3740; falsa 78, 1605, 1781, 3721; falses 220.
 falsetat 114, 145-146, 146-147, 148, 149, 151, 153, 1268-1269, 1278-1279, 4759.
 fama 74.
 fas 263.
 fe 27, 69, 70, 75, 86, 87, 89, 90, 95, 99, 100, 101, 139, 141, 160, 163, 273, 1846, 1852, 4848.
 fecunditat 317, 325.
 fecundozamén 726.
 felicitat 1818.
 ffenir 937; fení 4837; fenit 360, 1543, 4851; fenida 3534, 4727; fenides 3545.
 fer 10, 31, 39, 194, 199, 996, 1004, 1009, 1636, 1779, 1806, 1934, 3421, 3423, 4076, 4360, 4395, 4396, 4695, 4831; fa 237, 695, 842, 905, 1036, 1587, 2089, 2096, 3854, 4159, 4395; fets 238, 535, 536, 637, 1520, 1593, 1605; fan 19, 941; feya 74, 438, 1651, 3334; féu 71; fo 263; farem 138; farets 136; faria 1588; feés 469, 1701, 1923, 4859; feera 4534; fassa 1030, 1587, 1930, 4008; fassam 1817; feyets 1934; feyen 1679; faria 4025; fet 170, 1097, 1687, 1688, 1689, 1697, 1702, 4400; fets 274; feta 32, 38, 44, 214, 233, 292, 643, 990, 1064, 1065, 1084, 1111, 1142, 1271, 1478, 1601, 1809, 1837, 3969, 4547; fetes 3365, 3841, 3881, 4368.
 ferer 3423.
 (ferir) ferit 4530.
 fi 843, 924, 925, 977, 978, 981, 982, 983, 984, 987, 993, 994, 999, 1000, 1008, 1026, 1209, 1239, 1243, 1258, 1263, 1265, 1266, 1267, 1268, 1272, 1273, 1275, 1277, 1278, 1673, 1676, 1679, 1681, 1683, 1685, 1686, 1687, 1688, 1693, 2699, 2700, 2703, 2706, 2708, 2710, 2713, 2716, 2723, 2729, 2739, 2741, 2753, 2769, 2770, 2774, 2781, 2791, 2795, 2800, 2807, 2818, 2823, 2833, 2836, 2842, 2846, 2850, 2851, 3898, 4092, 4136, 4138, 4140, 4145, 4145, 4715, 4773; fin 2738, 4050; ffi 4042.
 figura 701, 1445; figures 385.
 (figurar) figurat 700; figurade 365.
 fil 181, 183, 185, 203, 206, 210, 211, 228, 230, 236, 237, 264, 278, 288, 289, 299, 306, 308, 312, 314, 322, 337, 338, 344, 348, 349, 351, 356, 374, 376, 386, 387, 403, 406, 410, 412, 414, 416, 417, 419, 424, 431, 436, 438, 441, 442, 443, 450, 451, 454, 459, 462, 463, 466, 472, 474, 475, 477, 484, 496, 508, 510, 514, 516, 519, 527, 528, 537, 548, 559, 562, 566, 567, 568, 574, 575, 578, 580, 582, 586, 588, 590, 591, 592, 594, 596, 597, 599, 601, 602, 604, 607, 608, 629, 632, 633, 634, 646, 648, 649, 651, 663, 666, 672, 673, 677, 678, 679, 688, 689, 691, 693, 694, 697, 708, 710, 717, 721, 723, 729, 731, 732, 734, 737, 738, 740, 741, 743, 746, 751, 752, 754, 756, 758, 759, 762, 764, 766, 767, 772, 779, 781, 782, 796, 799, 800, 802, 814, 816, 818, 819, 831, 833, 834, 835, 837, 840, 846, 847, 849, 857, 862, 865, 867, 873, 880, 885, 889, 891, 892, 907, 927, 928, 929, 931, 933, 936, 939, 940, 942, 945, 947, 953, 956, 961, 963, 969, 976, 980, 981, 984, 985, 986, 987, 989, 990, 992, 993, 996, 997, 999, 1001, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1014, 1016, 1017, 1018, 1020, 1021, 1022, 1023, 1025, 1030, 1034, 1038, 1041, 1042, 1043, 1056, 1063, 1069, 1076, 1093, 1096, 1099, 1107, 1112, 1113, 1117, 1161, 1163, 1194, 1196, 1201, 1202, 1204, 1340, 1341, 1347, 1357, 1362, 1446, 1575, 1582, 1583, 1585, 1618, 1727, 1737, 1745, 1773, 1774, 1779, 1916, 3001, 3018, 3019, 3025, 3043, 3044, 3047, 3077, 3079, 3093, 3110, 3114, 3120, 3126, 3129, 3178, 3313, 3317, 3411, 3412, 3414, 3416, 3417, 3418, 3420, 3421, 3433, 3435, 3437, 3439, 3442, 3516, 3519, 3520, 3538, 3539, 3549, 3550, 3551, 3553, 3562, 3579, 3581, 3593, 3595, 3625, 3647, 3655, 3667, 3669, 3673, 3675, 3676, 3712, 3713, 3715, 3725, 3726, 3735, 3746, 3747, 3752, 3874, 3979, 4626, 4632, 4693, 4730, 4742, 4807, 4832; fils 333, 478, 3526.
 filiatió 206, 771, 997, 3005, 3090, 3102-3103, 3238, 3242, 3306, 3328, 3431-3432, 3535, 4812; filiació 3000, 3016.
 (finar) fina 269, 1001.
 (finir) finida 4637-4638; finides 4697.
 foc 620, 1180, 1181, 1182, 1223, 1239, 1295, 1297 2427.
 fondamén 492.
 fontana 3-4.
 fora 1625, 1626, 4171.
 fores 4065, 4103, 4105.
 forma 488, 1372, 2005, 2125, 2778, 3155, 3394, 3436, 3722, 3724, 3727; formes 544, 546, 1951, 2008, 2277, 2289, 2292, 2294, 2298, 2776-2777, 2846, 2944, 2981, 3881-3882, 3910, 4156, 4198, 4337-4338, 4349, 4417, 4424, 4428.
 forsa 51; forses 118.
 fort 1807.
 fortificar 85; fortificarets 135; fortificat 162.
 fortment 1151, 3913.
 forts 137.
 francament 2897-2898, 4353.
 franch 1811, 2866, 2887; franca 2923; francha 2869, 2911, 2928, 4385; franques 4350.
 fruit 333.
 fugir 63.
Gabriel 1085.
 gendre 1247, 3204, 4675, 4676.
 general 43, 143, 1825, 1904.
 generació 226, 227, 440, 457, 469, 599, 619, 1015, 1018, 1034, 3721.
 generativa 630, 632, 750.
 gens 3723.

- gens (*plural de gent*) 4542.
 geomàtrica 159.
 gitar 61; gitats 1588.
 glòria 63, 83, 222, 267, 557, 1117, 2275, 2575-2576, 2956, 2965, 2972, 3217, 3987-3988, 4260, 4262, 4263, 4267, 4381, 4861-4862.
 (gloriar) gloriat 2970.
 glorieyar 2960, 2969, 4262, 4266.
 glorificable 557, 2959, 2962-2963.
 glorificar 557, 2958, 2963.
 glorificatiu 557, 2957, 2962.
 gloriós 2275; gloriosa 1058, 1062; glorioza 231, 1107.
 gloriós 2959-2960, 2960-2961, 2968.
 gonela 1752.
 gràcia 1, 92, 120, 137, 143, 170, 266, 694, 1109, 1837.
 gran 3, 6, 9, 13, 14, 17, 22, 63, 76, 81, 128, 129, 167, 230, 267, 282, 445, 452, 548, 561, 564, 610, 821, 822, 925, 1078, 1081, 1109, 1230, 1442, 1836, 1987, 2010, 2011, 2032, 2258, 2265, 2272, 2662, 2664, 2673, 2676, 2677, 2679, 2681, 2704, 2706, 2723, 2729, 2753, 2766, 2771, 2782, 2783, 2793, 2852, 2895, 2896, 2914, 2925, 2931, 2936, 2946, 2947, 3029, 3030, 3032, 3035, 3310, 3314, 3885, 3919, 4082, 4083, 4087, 4089, 4187, 4227; grans 38, 43, 2524, 4223, 4225.
 granea 221, 250, 255, 282, 291, 294, 300, 307, 310, 315, 325, 339, 388, 391, 396, 420, 427, 429, 439, 444, 447, 453, 486, 501, 504, 522, 548, 552, 572, 598, 610, 640, 641, 657, 664, 699, 711, 714, 718, 720, 722, 725, 729, 736, 742, 745, 746, 760, 765, 768, 770, 773, 792, 794, 831, 859, 860-861, 861, 863, 866, 872, 876, 882, 887, 899, 903-904, 912, 921, 944, 966, 1002, 1027, 1033, 1039, 1040, 1077, 1078, 1083, 1086, 1087, 1092, 1103, 1104, 1117, 1120, 1123, 1146, 1152, 1161, 1168, 1170, 1191, 1216, 1227, 1237, 1239, 1258, 1267, 1379, 1380, 1382, 1384, 1386, 1387, 1400, 1403, 1404, 1428, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1546, 1547, 1551, 1552, 1553-1554, 1557, 1562, 1565, 1609, 1622, 1639, 1649, 1651, 1652, 1684, 1691, 1708, 1950, 1952-1953, 1988, 1996, 1999, 2002, 2004, 2006, 2247-2248, 2250, 2254, 2259-2260, 2263, 2264, 2272, 2394, 2412, 2415, 2417, 2422, 2423, 2459, 2466, 2475, 2510, 2538, 2558, 2570, 2572, 2593, 2607, 2656, 2660, 2673, 2704, 2707, 2710, 2713, 2738, 2739, 2741, 2765, 2766-2767, 2769, 2772, 2775, 2781, 2794, 2838-2839, 2844, 2852, 2869, 2925, 2930, 2931, 2933, 2935, 2937, 2940-2941, 2950, 3009, 3021, 3028, 3093, 3139-3140, 3140, 3215, 3270, 3321, 3381, 3524-3525, 3530, 3542 3547, 3548, 3611, 3617, 3749, 3884, 3891, 3892, 3895, 3897-3898, 3908, 3914, 3945-3946, 3948, 3950-3951, 3985, 4003, 4005, 4024, 4046, 4058, 4076, 4077, 4079, 4080, 4142, 4150, 4154, 4159-4160, 4162, 4164, 4173, 4184, 4192, 4205, 4215-4216, 4218, 4227, 4230, 4261, 4273, 4275, 4281, 4317, 4318-4319, 4345, 4354, 4373, 4376, 4380, 4406, 4413, 4415, 4451, 4453, 4465, 4467, 4510, 4581, 4712, 4752, 4770, 4772; granees 1551.
 grau 1256; graus 1248.
 grech 5, 180, 193, 197, 201, 207, 214, 223, 321, 412, 602, 808, 890, 943, 1046, 1051; grec 199, 233, 260, 329, 425, 471, 508, 579, 639, 689, 731, 744, 1072, 1843; grecs 674, 728, 1052; grechs 412, 502, 685, 716, 800, 1048.
 greu 94, 111.
 groga 1390, 1392.
ba (interjecció) 13.
 hermità 84, 86, 121.
 hi 19, 223, 1665, 1948, 1954, 3147, 3149, 3913.
 ho= o 478, 1821.
 ho 1068, 4393, 4398, 4399.
 hom 95, 96, 153, 157, 160, 183, 185, 189, 774, 991, 1013, 1074, 1165, 1175, 1181, 1185, 1186, 1189, 1213, 1301, 1473 1475, 1485, 1715, 1814, 3845, 3847, 3958, 4266, 4831.
 humanitat 1150, 1190, 1203, 1205, 1260, 1386, 1397-1398, 1400, 1433, 1435, 1547, 1610, 1611, 1617, 1618, 1623, 1668, 1791, 4536, 4538, 4648, 4648-4649, 4653-4654, 4726, 4728.
 home 58, 76, 93, 111, 112, 114, 116, 119, 331, 332, 373, 383, 1063, 1096, 1097, 1106, 1110, 1130, 1134, 1135, 1136, 1139, 1142, 1143, 1144, 1147, 1160, 1163, 1164, 1176, 1178, 1187, 1196, 1215, 1225, 1229, 1244, 1245, 1251, 1252, 1253, 1254, 1261, 1285, 1304, 1309, 1311, 1314, 1319, 1320, 1330, 1342, 1345, 1346, 1352, 1432, 1438, 1439, 1444, 1459, 1472, 1475, 1478, 1486, 1488, 1492, 1509, 1523, 1559, 1560, 1566, 1575, 1576, 1580, 1581, 1602, 1603, 1604, 1613, 1614, 1620, 1624, 1638, 1640, 1641, 1646, 1672, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1686, 1687, 1688, 1689, 1694, 1697, 1701, 1702, 1703, 1705, 1709, 1710, 1741, 1742, 1744, 1751, 1758, 1768, 1775, 1791, 1792, 1793, 1794, 1796, 1817, 2028, 2124, 3336, 4457, 4486, 4519, 4527, 4532, 4578, 4590, 4593; ome 113, 1332, 1339, 1347, 1578, 1580, 1583, 1602, 1659, 1698, 1744, 1776, 1780, 3312, 4656; hòmens 32, 102, 104, 125, 191, 4450-4451, 4456, 4464, 4474, 4533.
 hominificabilitat 1399.
 hominificable 1338, 1339-1340, 1395.
 hominificar 1386, 1395; hominifica 1340; hominificat 1145, 1214, 3922; hominificable 1387.
 hominificatiu 1394.
 honor 9, 10, 119, 199, 4547, 4852.
 honramén 4541.
 honrar 118, 1334, 4540, 4542, 4543-4544, 4849; honrà 4536; honràs 4538; honrat 4532.
 human 88, 376, 1247, 3429; humà 152, 1757; uman 148, 154, 1334, 3962; humana 50, 384, 1060, 1063, 1069, 1078, 1087, 1094,

- 1095, 1102, 1105, 1108, 1125, 1130, 1131-1132, 1133, 1134, 1136, 1137, 1148, 1166, 1167, 1169, 1174, 1253, 1255, 1257, 1261, 1263, 1264, 1266, 1272, 1273, 1274, 1288, 1290, 1293, 1303, 1306, 1333, 1356, 1359, 1364, 1366, 1370, 1374-1375, 1407, 1409, 1410, 1411, 1434, 1438, 1450, 1452, 1470, 1474, 1479, 1480, 1481, 1484, 1490, 1494, 1495, 1496, 1507, 1513, 1514, 1527, 1528, 1528-1529, 1530, 1533, 1544, 1550, 1559-1560, 1560, 1573, 1574, 1589, 1660, 1669, 1678-1679, 1681, 1682, 1683, 1690, 1697, 1723, 1731, 1732, 1734, 1737, 1739-1740, 1741, 1742, 1747, 1748, 1751, 1765, 1769-1770, 1783, 4115-4116, 4450, 4481, 4514, 4518, 4527, 4584, 4629, 4636, 4647, 4671, 4690-4691, 4737; humana 1510; umana 1549.
- humanitat 3968-3969.
humilitat 325.
humilment 265.
- iassia* 628, 632, 960, 3568.
ignificable 382, 2428.
ignificar 381.
ignificatiu 382, 2427-2428.
ignorància 107-108.
(ignorar) ignorats 1604; ignoren 4364.
Iherusalem 4766.
Ihesu 16, 49, 51, 57, 384, 1054, 1067, 1071, 1073, 1109, 1124, 1132, 1134, 1138, 1158, 1175, 1183, 1217, 1250, 1252, 1258, 1281, 1287, 1288, 1291, 1294, 1310, 1314, 1325, 1348, 1415, 1419, 1432, 1435, 1438, 1440, 1469, 1482, 1563, 1564, 1577, 1579, 1590, 1597, 1756, 1758, 4113.
il·luminar 61-62, 140, 323, 2576-2577; il·luminats 126, il·luminat 152, 171.
imagenativa 3853.
immortal 1322-1323, 1600-1601, 1603; immortal 1326.
immortalitat 1599-1600.
impermutable 907, 908.
impossibilitat 1577, 1784, 4268-4269.
impossible 295, 601, 701-702, 749, 811, 952, 979-980, 1029, 1257, 1279, 1415, 1435, 1457, 1680, 1822, 2113, 2429, 2666, 2727, 2816, 2841, 2966, 3142, 3220-3221, 3907, 4026-4027, 4094, 4109, 4141-4142, 4156-4157, 4199-4200, 4268, 4283-4284, 4323, 4810; impossible 1269; impossible 1045, 1403, 1726; impossibles 739, 1017.
imposíbol 422, 481, 575, 586-587, 681-682, 683, 740, 860, 888, 1132, 1375, 1468, 1545, 1576, 1732, 2222-2223, 2257, 2395, 4284; imposíbol 1160-1161; imposíbol 1607; imposíbol 4155, 4723.
impotència 793.
impropiament 272; impropriament 776-777.
in 531, 3133.
inalterable 906, 908.
incarnació 1112.
inceparable 1079.
inconfusa 585.
inconvenient 616, 744, 1344, 1654, 2025, 2231; inconveniència 589, 739, 953, 1015, 1016, 1228, 1545, 1561, 1563, 4096.
incorruptible 1315, 1322, 1326, 1333.
increat 4159, 4162; increada 1081, 1111, 1569, 4263, 4266; increades 1082.
indeterminadament 4034-4035.
indeterminat 4420.
indigne 265.
indivíduar 1988-1989, 2018; individuats 1969, 1990, 2282; individuals 1501.
individuats 2021-2022, 2029, 2122-2123, 2143-2144, 2266-2267, 2300.
indivisible 628, 674, 686, 1057.
inegaltat 2546.
infeels 163.
infern 1813.
infernals 63, 81.
infinidament 2598.
infinidat 1728.
infinít 627, 1543, 3036, 3037, 3038-3039, 3547, 4580-4581, 4709, 4726; infinida 846, 1032, 1057-1058, 1622, 1657, 1728, 2593-2594, 2604, 3040, 3518, 3533, 3543, 3729, 4733; infinides 2523.
infinítat 845, 854, 2232, 3373, 3377-3378, 3380, 3381, 3383, 3385, 3552.
influència 4230.
influir 3974; influència 694, 4224.
iniúria 292, 2938.
inmortalitat 1598.
intrínseca 270.
invisible 159.
inst 2922; iusta 2940, 2945.
iustícia 2922, 2923, 2927, 2938, 2934, 2943, 2949; justícia 2934.
iutgamén 1053.
ixir 267, 754, ix 181, 185, 211, 413, 431, 434, 452, 481, 577, 850, 590, 604, 612, 678, 679, 687, 688, 717, 731, 806, 880, 889, 895, 953, 1005, 1012, 1017, 1021, 1929, 3046, 3677; ixia 568; exia 1014; isca 628, 740, 796, 928, 982, 1621; ixén 409; ixit 298, 431, 741, 3020.
ja 1480, 3204, 3936; *ia* 1485, 2148, 3305.
jacopin 5, 1422, 1454; jacopí 1419, 1424, 1459, 1477, 1484, 1516, 1525, 1548, 1579, 1596, 1607, 1630, 1644, 1671, 1685, 1712, 1720, 1727, 1756, 1772, 1798, 1800, 1844; jacopins 50; jacopins 178.
jafós 1328.
jassia 1382, 1502, 1692, 1750, 3332, 4585; iassia 1782.
jo 265, 1803; *io* 63, 90, 99, 104, 116, 245, 266, 272, 273, 322, 773, 1526, 1821, 1920, 1930; *yo* 100; *mi* 36, 38, 61, 127, 215, 323, 539, 1604, 1793; *em* 238, 266; *me* 78, 79, 81, 98, 170, 1820, 1924; *-m* 80, 86, 122; *m'* 122, 168, 1822; *-m* 1101.
jueu 1806, 1807, 1819, 1824, 1836, 1840, 1848, 1855, 1857; *jueus* 1178, 1851, 4531.
justícia 3988, 4381-4382.
karitat 133.

- l' 5, 85, 106, 125, 142, 148, 152, 154, 190, 204, 333, 350, 404, 521, 604, 619, 620, 621, 655, 660, 842, 1024, 1044, 1045, 1180, 1181, 1183, 1185, 1186, 1188, 1221, 1222, 1224, 1248, 1292, 1293, 1295, 1297, 1305, 1332, 1334, 1339, 1347, 1372, 1378, 1389, 1390, 1434, 1443, 1449, 1452, 1461, 1462, 1463, 1467, 1492, 1498, 1499, 1503, 1507, 1508, 1512, 1518, 1566, 1581, 1583, 1589, 1593, 1680, 1686, 1695, 1713, 1725, 1786, 1791, 1816, 1844, 1914, 1915, 1916, 1958, 1962, 1984, 1990, 1991, 1998, 2000, 2079, 2083, 2112, 2113, 2122, 2123, 2128, 2139, 2140, 2141, 2226, 2281, 2427, 2428, 2505, 2533, 2534, 2537, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2584, 2588, 2740, 2814, 2822, 2836, 2837, 2847, 3126, 3421, 3424, 3432, 3437, 3438, 3447, 3566, 3595, 3650, 3700, 3861, 3962, 4034, 4197, 4206, 4207, 4210, 4212, 4220, 4325, 4459, 4548, 4585, 4656, 4658, 4706; -1 87, 288, 312, 325, 348, 349, 351, 387, 407, 408, 409, 412, 417, 419, 433, 451, 462, 463, 472, 510, 516, 561, 567, 568, 569, 574, 575, 577, 580, 582, 586, 588, 589, 591, 602, 607, 608, 646, 647, 649, 650, 651, 691, 693, 695, 708, 715, 717, 729, 733, 740, 759, 762, 766, 767, 770, 791, 798, 800, 837, 852, 857, 873, 885, 928, 931, 932, 936, 940, 941, 945, 947, 953, 956, 958, 961, 969, 980, 986, 987, 1016, 1021, 1025, 1038, 1041, 1042, 1043, 1182, 1184, 1194, 1196, 1201, 1362, 1373, 1386, 1439, 1446, 1461, 1475, 1476, 1625, 1626, 1758, 1798, 1800, 1817, 1822, 1836, 1840, 1844, 1939, 1940, 2000, 2239, 2252, 2257, 2397, 1503, 2581, 2589, 2594, 2596, 2601, 2602, 2617, 2618, 2714, 2720, 2733, 2743, 2830, 2832, 2837, 2874, 2903, 2962, 2963, 3137, 3142, 3173, 3198, 3201, 3265, 3414, 3416, 3434, 3515, 3516, 3517, 3519, 3537, 3538, 3539, 3550, 3551, 3562, 3563, 3580, 3581, 3619, 3620, 3646, 3647, 3655, 3671, 3673, 3675, 3676, 3713, 3745, 3746, 4047, 4076, 4127, 4128, 4132, 4133, 4137, 4149, 4153, 4159, 4250, 4369, 4378, 4392, 4397, 4407, 4528, 4532, 4808; -1 45; -ls 650, 666, 667, 669, 1047, 1248, 1431, 4095, 4838, 4846.
- là 1590, 1790.
- làgremes 6.
- latí 5, 53, 56, 180, 181, 193, 198, 199, 221, 225, 233, 235, 241, 321, 329, 341, 436, 524, 543, 613, 638, 960, 976, 1031, 1053, 1056, 1114, 1116, 1140, 1150, 1158, 1233, 1243, 1270, 1281, 1295, 1309, 1328, 1394, 1406, 1411, 1418, 1429, 1445, 1459, 1484, 1498, 1516, 1525, 1535, 1571, 1579, 1585, 1596, 1617, 1630, 1656, 1671, 1675, 1692, 1712, 1720, 1756, 1782, 1800, 1801, 1807, 1820, 1838, 1843, 1857, 1919, 1925, 1939, 1940, 4837; latín 826, 4853; latins 29, 31, 385, 686, 828, 1052, 1425, 1427.
- (lleure) legut 1175, 1180, 1181, 1185, 1186, 1189, 1473, 1475, 1485, 1715; leguda 1523.
- leig 4657.
- (leixar) leixa 80; leixà 1699; leix 95, 96, 1696; leixara 4528.
- leugera 19, 95.
- leugeramen 25, 107.
- (llevar) levà 166.
- ley 18, 85, 105.
- liberalitat 2885.
- libertat 2866, 2868, 2872, 2877-2878, 2882, 2884, 2897, 2899, 2902, 2914, 2918, 2923, 2949, 2956-2957, 2965, 2968-2929, 2972, 2983, 2986, 2992, 4338, 4340-4341, 4345.
- ligiatge 1334.
- (limitar) limitat 844.
- linya 520, 537, 1553; linya 1390; linyes 1388.
- lo 18, 30, 42, 53, 56, 59, 61, 64, 68, 69, 79, 86, 91, 92, 97, 123, 144, 150, 151, 166, 170, 171, 172, 181, 182, 195, 201, 207, 211, 214, 215, 220, 223, 225, 227, 228, 229, 230, 233, 235, 236, 237, 241, 263, 266, 268, 269, 275, 278, 280, 286, 288, 289, 299, 304, 309, 312, 315, 321, 325, 326, 329, 337, 341, 343, 344, 348, 349, 351, 358, 361, 381, 387, 389, 393, 395, 407, 408, 409, 410, 412, 418, 419, 425, 428, 431, 432, 433, 436, 437, 441, 442, 449, 450, 451, 452, 459, 460, 461, 463, 465, 466, 469, 470, 472, 473, 474, 479, 483, 495, 496, 499, 502, 508, 509, 513, 514, 516, 519, 524, 527, 528, 533, 537, 543, 566, 567, 579, 588, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 604, 608, 613, 614, 620, 628, 629, 630, 634, 638, 645, 654, 665, 666, 679, 689, 691, 692, 693, 697, 699, 700, 703, 704, 706, 708, 710, 714, 715, 716, 717, 719, 721, 723, 724, 727, 728, 730, 731, 732, 734, 737, 738, 740, 741, 744, 747, 750, 751, 752, 754, 755, 756, 759, 760, 764, 766, 767, 768, 779, 780, 782, 785, 787, 791, 799, 802, 808, 816, 819, 821, 824, 825, 826, 836, 842, 846, 847, 848, 857, 865, 867, 868, 870, 875, 877, 881, 885, 886, 890, 891, 892, 894, 895, 896, 903, 905, 916, 924, 925, 926, 927, 929, 930, 931, 932, 933, 936, 938, 940, 943, 945, 946, 947, 948, 955, 958, 960, 976, 977, 982, 984, 985, 986, 987, 989, 990, 991, 992, 994, 995, 997, 999, 1001, 1003, 1004, 1007, 1008, 1010, 1011, 1014, 1017, 1018, 1019, 1020, 1022, 1023, 1025, 1031, 1033, 1034, 1035, 1041, 1043, 1046, 1051, 1053, 1056, 1062, 1065, 1070, 1072, 1090, 1093, 1096, 1097, 1107, 1110, 1114, 1116, 1138, 1140, 1150, 1158, 1165, 1172, 1180, 1193, 1194, 1196, 1200, 1201, 1202, 1204, 1205, 1219, 1220, 1222, 1223, 1233, 1243, 1260, 1261, 1270, 1281, 1287, 1295, 1309, 1318, 1328, 1331, 1337, 1349, 1350, 1356, 1362, 1371, 1382, 1387, 1394, 1396, 1397, 1398, 1402, 1406, 1411, 1417, 1418, 1422, 1424, 1430, 1431, 1437, 1445, 1446, 1450, 1453, 1454, 1459, 1463, 1464, 1477, 1484, 1488, 1489, 1498, 1516, 1525, 1535, 1548, 1558, 1571, 1575, 1579, 1582,

- 2835, 2836, 2842, 2855, 2861, 2868, 2875, 1105, 1111, 1120, 1124, 1125, 1126, 1128,
 2878, 2882, 2886, 2890, 2895, 2897, 2905, 1137, 1142, 1146, 1152, 1154, 1155, 1162,
 2907, 2911, 2914, 2918, 2922, 2927, 2932, 1169, 1170, 1193, 1195, 1197, 1210, 1211,
 2934, 2943, 2944, 2956, 2961, 2972, 2980, 1217, 1225, 1227, 1235, 1248, 1258, 1300,
 2981, 2992, 3002, 3008, 3014, 3023, 3073, 1304, 1342, 1343, 1354, 1368, 1375, 1391,
 3074, 3075, 3085, 3100, 3101, 3115, 3124, 1397, 1404, 1409, 1417, 1428, 1442, 1453,
 3125, 3127, 3136, 3166, 3176, 3177, 3180, 1470, 1483, 1501, 1504, 1505, 1510, 1517,
 3191, 3195, 3196, 3198, 3199, 3205, 3206, 1518, 1531, 1533, 1534, 1538, 1554, 1557,
 3212, 3218, 3230, 3235, 3240, 3252, 3304, 1567, 1571, 1572, 1608, 1609, 1615, 1619,
 3312, 3314, 3325, 3361, 3363, 3365, 3383, 1645, 1649, 1650, 1655, 1661, 1684, 1691,
 3391, 3394, 3397, 3398, 3438, 3440, 3441, 1699, 1700, 1702, 1708, 1723, 1740, 1762,
 3442, 3443, 3445, 3446, 3448, 3453, 3513, 1766, 1767, 1786, 1788, 1790, 1794, 1795,
 3521, 3552, 3565, 3569, 3577, 3583, 3592, 1798, 1800, 1827, 1834, 1845, 1851, 1930,
 3598, 3600, 3609, 3611, 3612, 3649, 3657, 1931, 1934, 1950, 1953, 2008, 2233, 2248,
 3663, 3670, 3671, 3679, 3697, 3699, 3701, 2250, 2260, 2288, 2289, 2292, 2293, 2294,
 3702, 3705, 3721, 3736, 3740, 3742, 3748, 2298, 2299, 2394, 2410, 2412, 2413, 2416,
 3842, 3847, 3849, 3852, 3854, 3861, 3867, 2417, 2421, 2422, 2424, 2430, 2433, 2454,
 3871, 3873, 3874, 3876, 3889, 3894, 3896, 2459, 2466, 2469, 2539, 2559, 2571, 2579,
 3904, 3905, 3907, 3908, 3912, 3914, 3915, 2608, 2621, 2656, 2663, 2664, 2674, 2702,
 3919, 3943, 3944, 3953, 3957, 3964, 3968, 2706, 2776, 2834, 2840, 2845, 2846, 2853,
 3969, 3973, 3978, 3984, 4002, 4004, 4010, 2870, 2928, 2943, 2950, 2981, 2289, 3010,
 4012, 4015, 4017, 4020, 4022, 4024, 4026, 3022, 3094, 3112, 3117, 3121, 3129, 3131,
 4038, 4045, 4047, 4084, 4086, 4093, 4098, 3141, 3322, 3364, 3444, 3450, 3454, 3544,
 4104, 4109, 4117, 4122, 4151, 4152, 4160, 3564, 3568, 3571, 3574, 3582, 3584, 3600,
 4163, 4176, 4177, 4183, 4187, 4188, 4191, 3618, 3650, 3654, 3658, 3661, 3669, 3750,
 4192, 4193, 4194, 4199, 4206, 4207, 4209, 3844, 3855, 3858, 3881, 3887, 3892, 3893,
 4210, 4211, 4212, 4215, 4218, 4219, 4230, 3896, 3902, 3903, 3909, 3910, 3916, 3946,
 4232, 4237, 4239, 4243, 4245, 4249, 4252, 3948, 3963, 4032, 4043, 4048, 4050, 4051,
 4265, 4268, 4310, 4312, 4316, 4317, 4320, 4063, 4064, 4066, 4068, 4103, 4118, 4156,
 4321, 4324, 4326, 4340, 4341, 4346, 4352, 4157, 4197, 4198, 4206, 4209, 4221, 4231,
 4363, 4372, 4374, 4375, 4376, 4377, 4384, 4233, 4236, 4251, 4337, 4349, 4355, 4387,
 4392, 4393, 4397, 4398, 4403, 4409, 4411, 4407, 4416, 4423, 4424, 4428, 4466, 4477,
 4415, 4419, 4422, 4423, 4429, 4459, 4460, 4480, 4482, 4516, 4542, 4581, 4588, 4634,
 4461, 4463, 4468, 4469, 4470, 4521, 4535, 4670, 4673, 4712, 4741, 4753, 4772, 4806,
 4536, 4538, 4540, 4543, 4582, 4584, 4626, 4814, 4815, 4816, 4818, 4835, 4844.
 4628, 4629, 4630, 4633, 4635, 4636, 4646, (lloar) loà 1837.
 4650, 4690, 4692, 4695, 4716, 4726, 4732, loc 170, 1837, 3516, 3521, 3977, 3980; locs
 4734, 4735, 4736, 4737, 4738, 4740, 4762, 829, 3514.
 4763, 4773, 4809, 4810, 4820, 4831, 4833, longamén 4, 44, 69, 73, 77; longament 12,
 4842, 4854, 4856; los 14, 18, 20, 22, 26, 70, 124, 172, 4859.
 29, 34, 45, 49, 50, 53, 108, 164, 172, 191, longinquitat 860.
 274, 326, 385, 453, 486, 502, 505, 562, lum 60, 67, 148, 276, 277.
 603, 659, 664, 685, 686, 728, 788, 800, luyn 792; luny 786, 805, 857, 863, 864, 867,
 801, 853, 862, 892, 940, 1016, 1077, 1190, 869, 871, 872, 881, 886, 1151, 1155, 2460,
 1237, 1502, 1561, 1562, 1563, 1736, 1808, 2472, 2535, 2544, 2867, 4292.
 1852, 1853, 1854, 1922, 2515, 2849, 3703, lunyar 4069-4070; luyna 1553.
 3866, 3952, 4362, 4531, 4533; ls 19, 26, lur 18, 434, 711, 768, 1201, 3385, 3857; lurs
 59, 1762, 1853; les 41, 48, 63, 72, 79, 173, 657, 877, 1503, 1504, 3905, 3911,
 81, 84, 93, 104, 136, 149, 152, 158., 163, 4043, 4051, 4108, 4354.
 182, 190, 199, 208, 210, 248, 251, 253, mans 166, 1762.
 254, 255, 257, 283, 300, 303, 307, 311, Maffomet 71, 105.
 316, 318, 321, 334, 339, 346, 361, 365, 388, 391, 396, 421, 427, 430, 439, 444, mager 984, 1209.
 448, 501, 523, 543, 546, 560, 561, 564, magnificable 251, 553, 562, 654, 825, 3612,
 565, 566, 568, 570, 573, 576, 579, 598, 3623-3624, 3716.
 605, 606, 623, 640, 642, 648, 656, 657, magnificar 251, 553, 570, 573, 603, 606, 646,
 662, 701, 712, 714, 719, 720, 724, 726, 650, 654, 787, 801, 822, 863-864, 882, 883,
 729, 743, 745, 766, 770, 772, 774, 776, 912-913, 929-930, 940, 1373, 1383, 1385,
 778, 795, 822, 831, 843, 859, 875, 877, 3612, 3627, 3915, 3951, 4038, 4046-4047,
 900, 904, 935, 938, 944, 966, 978, 1002, 4058, 4170, 4193, 4201; magnifica 605, 802,
 1019, 1020, 1021, 1024, 1028, 1032, 1040, 819; magnificas 2003; magnificat 718, 722.
 1043, 1046, 1047, 1048, 1053, 1072, 1074, magnificatiu 251, 256, 552-553, 561-562, 653,
 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1087, 1088, 824-82, 850, 3611, 3620.
 1089, 1091, 1093, 1094, 1095, 1101, 1102, magnificativitat 4347-4348.

- major 51, 291, 571, 572, 725, 1208, 1239, 1549, 1624, 3012, 3114, 3219, 4062, 4132, 4133, 4145, 4193, 4194, 4235, 4383, 4342, 4476; maior 734, 764, 916, 938, 977, 980, 981, 982, 983, 1119, 1122, 1124, 1168, 1170, 1209, 1219, 1220, 1221, 1223, 1224, 1226, 1237, 1240, 1260, 1263, 1265, 1272, 1278, 1540, 1555, 1799, 1850, 2409, 2430, 2433, 2537, 2569, 2573, 2578, 2580, 2592, 2599, 2605, 2610, 2620, 3009, 3012, 3014, 3023, 3073, 3075, 3081, 3085, 3100, 3109, 3119, 3122, 3191, 3192, 3200, 3208, 3226, 3228, 3256, 3267, 3268, 3270, 3271, 3303, 3304, 3307, 3320, 3322, 3525, 3530, 3537, 3550, 3551, 3895, 3985, 4004, 4067, 4088, 4091, 4093, 4122, 4126, 4127, 4128, 4136, 4139, 4141, 4172, 4192, 4210, 4218, 4230, 4242, 4262, 4339, 4346, 4347, 4411, 4465, 4484, 4511; mayor 1116; majors 715, 736, 766, 3089, 3090; majors 422, 569, 574, 650, 1236, 4237.
- maiorificabilitat 4347.
majorificar 4353; majorific 4346.
majoritat 296, 420, 423, 651, 1212, 4342, 4467; maioritat 919, 933, 951, 1026, 1211, 1214, 1216, 1224, 1267, 1536, 1539, 1552, 2535, 2544, 3542, 4200, 4475.
- mal 9, 2007, 4405, 4514, 4589, 4631 4652, 4678, 4692, 4711, 4730, 4752, 4767, 4813.
malaute 700.
malea 293, 792, 1028, 1268, 1278, 4176, 4181.
malificar 807.
(manar) manassen 43.
manera 28, 47, 54, 57, 95, 109-110, 143, 352, 441, 442, 449, 464, 467, 470, 521-522, 538, 559, 563, 569, 579-580, 580, 581, 583, 586, 607, 613, 644-645, 645, 646, 648, 665, 668, 670, 880, 1006, 1034, 1035, 1036, 1051, 1066, 1068, 1096, 1097, 1099, 1100, 1112, 1374, 1449, 1479, 1505, 1564, 1605, 1667, 1674, 1702, 1703, 1705-1706, 1706, 1707, 1719, 1720, 1721, 1722, 1805, 1808, 1811, 1821, 1831, 1832, 1833, 1834, 1839, 1853, 1854, 1902-1903, 1921, 1931, 1965, 2732, 3577, 3601, 3602, 3874-3875, 4361-4362, 4470, 4834; maneres 51, 189, 241, 342, 347, 525, 841, 921, 3582, 3600.
- manifest 687.
manifestamén 1751.
manifestar 324.
maravela 166, 1836.
maravelà 1798.
Maria 1062, 1086.
martel 3424, 3425.
Martí 1658, 1660, 1785, 1787.
mas 56, 69, 95, 113, 122, 160, 199, 322, 390, 437, 463, 467, 468, 502, 539, 645, 647, 674, 720, 734, 738, 813, 827, 844, 905, 919, 928, 1054, 1067, 1070, 1071, 1074, 1076, 1081, 1101, 1161, 1173, 1181, 1202, 1203, 1250, 1287, 1304, 1314, 1333, 1348, 1377, 1426, 1427, 1483, 1509, 1527, 1529, 1537, 1556, 1566, 1582, 1620, 1644, 1647, 1648, 1660, 1740, 1766, 1818, 2084, 2129, 2142, 2290, 2819, 2910, 2941, 2966, 2985, 3428, 3448, 3540, 3543, 3576, 3583, 3648, 3664, 3665, 3674, 3719, 3843, 4044, 4405, 4452, 4474, 4578, 4593, 4632, 4710, 4811; mes 917.
- matèria 3155, 3717, 3720, 3723-3724, 3726, 3727, 4842.
matex 209, 228-229, 237, 297, 376, 382, 593, 629, 834, 998, 1000, 1010, 1142, 1229, 1387, 1655, 1663, 1681-1682, 1698, 1706, 2420-2421, 2733, 2735, 2741, 2750-2751, 2875, 3111, 3534, 3657, 3659, 3673, 4099-4100, 4169, 4171, 4344, 4374, 4384; mateix 227-228, 228, 236, 326, 327, 333, 366, 372-373, 428, 436, 437, 443, 446, 473, 474, 480, 481, 497 516, 527, 545, 563, 587, 633, 647, 779, 831, 847, 847-848, 907, 964, 966, 993, 994, 999, 1011, 1090, 1108, 1145, 1148, 1149, 1216, 1219, 1224, 1225-1226, 1228, 1238, 1240, 1340, 1503, 1645, 1652, 1690, 1760, 2033-2034, 2129, 2131, 2134, 2135, 2136, 2218, 2219, 2220, 2224, 2229, 2241, 2276, 2410, 2411, 2393, 2419, 2431, 2433, 2449, 2450-2451, 2456-2457, 2471, 2508, 2509, 2518, 2531, 2606-2607, 2611, 2626, 2662, 2668, 2709, 2711, 2712, 2731, 2736-2737, 2746, 2747, 2750, 2773, 2784, 2821, 2848, 2869, 2872, 2873, 2947, 2978, 2982, 3017, 3092, 3095, 3153, 3173-3174, 3174, 3174-3175, 3237-3238, 3623, 3626, 3646, 3647, 3648, 3673, 3862-3863, 3864-3865, 3865-3866, 3915, 3936, 3938, 3940, 3968, 4007, 4039, 4208, 4245-4246, 4403, 4632, 4843; mateis 287; matexa 615, 1127, 1241, 1303, 1513, 1750, 1995, 2001, 2584-2585, 3618, 3621-3622; mateixa 209, 256, 297, 371, 477 572, 581, 620-621, 794, 811, 812, 847, 931, 1091, 1125, 1144, 1169, 1215, 1230, 1262, 1275, 1290, 1298, 1373, 1376, 1384, 1513, 1679, 1734, 1738, 1748, 1773, 2105-2106, 2251, 2467, 2612, 2715, 2725, 2728, 2777, 2810, 2904, 2959, 3110, 3167, 3599, 3750-3751, 4322; mateixs 117, 848; mateixes 546, 4698.
- meins 203, 705, 852, 917, 988, 1918, 3132, 3214, 4234.
(menysprear) meinspreat 4530, 4545-4546.
meitat 619.
membre 1784; membre 1783; membres 1761, 1776-1777.
memòria 4769.
(menjar) menjava 4647, 4653; meniava 4654.
menor 601, 4137, 4140, 4146, 4174, 4266, 4282; menors 649.
(meravellar) meravellat 93.
mèrit 90, 91, 116, 142; mèrits 1818.
més 203, 705, 823, 852, 901, 917, 988, 1227, 1229, 1490, 1917, 2421, 3091, 3096, 3132, 3214, 3615, 3914, 3973, 3974, 4004, 4011, 4014, 4046, 4169, 4252, 4253, 4272, 4280, 4282, 4308.
mesclamén 195, 1504.
(mesclar) mesclats 1498, 1502.
mester 1930.

- metàfora 1468.
 (metre) mesés 58.
 meu 61, 79, 171; mia 80; mies 84.
 mig 927, 933, 3256, 3262, 3264.
 migà 920, 921, 923, 924, 933, 938, 944, 945,
 957, 958, 962, 965, 972, 3252, 3259, 3268,
 3271; migià 417, 949, 950, 967.
 mil 109.
 milor 1933, 4706.
 mils 730, 1833, 1846, 2029, 2095, 2124, 2134,
 3145, 3179, 3179, 3422, 3962, 4058, 4060.
 minor 871, 872, 4233; minors 422.
 (minorificar) minorificada 1012-1013.
 minoritat 296, 420, 423, 601, 651-652, 857-
 858, 859, 863, 864-865, 867, 869, 881, 886,
 899, 978, 1146, 1151, 1211, 1267, 1277,
 1404, 1536, 1539, 2535, 2545, 4138.
 minvamén 1752-1753.
 mirail 1445, 1455, 3960, 3965, 3982.
 misericòrdia 169-170.
 molt 46, 93, 126, 173, 197, 233, 260, 321,
 1417, 1798, 1839, 1848, 2095, 2124, 2134,
 3179, 3397, 3422; molts 103, 111, 202, 330,
 332, 334, 336, 345, 371, 372, 584, 631,
 665, 829, 952, 1015, 1228, 1344, 1366, 1369,
 2141, 3233, 3313, 3317, 3575, 3576, 3586,
 4396, 4400, 4450, 4456, 4463, 4474; moltes
 71, 121, 182, 185, 331, 346, 368, 509,
 525, 581, 582, 615, 1097, 1343, 1365, 1368,
 1376, 1378, 1388, 1396-1397, 1405, 1416,
 1419, 1469, 1520, 1521, 1612, 1615, 1795,
 1826, 1928, 1935, 1976, 2145, 2521, 3244,
 3308-3309, 3311, 3316, 3532, 3533-3534,
 3572, 3584, 3594, 3840, 4359, 4394, 4590,
 4673, 4830.
 món 7, 14, 22, 26, 45, 123, 144, 156, 367,
 1625, 1625, 1819, 3880, 3890, 3900, 3917,
 3935, 3947, 3950, 4075, 4082, 4092, 4136,
 4137, 4145, 4153, 4483, 4529, 4531, 4533,
 4546, 4548, 4863.
 mon 116, 813; mia 126, 541, 1780, 1823.
 morir 4580; murís 1322, 1329; morí 1597,
 4576, 4577, 4578; murí 1318; morís 1600;
 murís 1322, 1329; mort 16, 1321, 1817,
 4530.
 mortal 1310, 1311, 1315, 1316, 1322, 1326,
 1333, 1334, 1601, 1604; mortals 1313.
 mort 4540, 4545.
 mortalitat 1323, 1598, 1599.
 mostrar 101, 115; mostràsem 38.
 (moure) mogué 42.
 movimén 3977, 3981.
 mudamén 1022, 1033, 1036, 1752.
 (mudar) mude 1024; mudaren 212.
 multiplicamén 3967.
 multiplicar 705, 1936; multiplica 3331, 4635;
 multiplicats 1520; multipliquen 191, 4671-
 4672, 4674; multiplicasen 41.
 multitut 1365-1366, 1591.
 n.^a 115, 1470; ·n 4228.
 (nafrar) nafrada 392; nafrada 913, 1156.
 nativitat 742, 3048.
 (nàixer) nat 16, 299, 324, 4766.
 natura 50, 202, 209, 238, 247, 329, 335, 345,
 362, 364, 383, 384, 622, 623, 625, 626,
 760, 769, 783, 861, 865, 866, 871, 872,
 878, 887, 900, 903, 904, 905, 912, 918,
 1039, 1063, 1069, 1078, 1080, 1087, 1089,
 1094, 1095, 1102, 1131, 1134, 1135, 1136,
 1143, 1143, 1145-1146, 1148, 1151, 1166,
 1168, 1169, 1174, 1193, 1234, 1235, 1261,
 1264, 1271, 1274, 1276, 1288, 1290, 1303,
 1505, 1306, 1333, 1334, 1356, 1357, 1359,
 1364, 1366, 1370, 1374, 1407, 1409, 1411,
 1427, 1433, 1434, 1437, 1447, 1448, 1450,
 1452, 1470, 1479, 1481, 1484, 1494, 1495,
 1496, 1510, 1511, 1532, 1550, 1605, 1663,
 1678, 1681, 1689, 1690, 1695, 1696, 1697,
 1699, 1700, 1708, 1712, 1713, 1714, 1715,
 1722, 1724, 1731, 1732, 1734, 1737, 1738,
 1739, 1741, 1742, 1743, 1747, 1748, 1751,
 1765, 1766, 1769, 2142, 3164, 3854-3855,
 3857, 3920, 3972, 3974, 4115, 4233, 4241,
 4246, 4247-4248, 4277, 4512-4513, 4514,
 4515, 4518, 4527, 4583, 4629, 4635, 4637,
 4638, 4647, 4619, 4650, 4679, 4680, 4682,
 4690, 4696, 4734-4735, 4737; natures 1154,
 1162, 1291, 1304, 1354, 1375, 1420, 1433,
 1442, 1453, 1504, 1510, 1572, 1619, 1650,
 1723-1724, 1740, 1766, 1767, 1785, 1787,
 1788, 4114, 4481, 4588, 4590-4591, 4634,
 4670-4671, 4674, 4741.
 natural 1462, 1464, 1466, 3163, 3970; naturals
 36, 4673.
 naturalmén 1309 3076, 3194-3195, 4272.
 naturar 865, 872, 885, 930.
 ne 116, 338, 433, 518, 591, 592, 675, 1333,
 1591, 3202, 3746, 3859; ne (*pronom=en*)
 507.
 necessitat 163, 395, 2563, 2691.
 (negar) nec 1529; negues 815; negats 390, 390-
 391, 1522; neguen 413, 677, 800, 802;
 negava 1526; negan 678; negat 511.
 negatió 311, 803.
 negre 1389.
 negror 1391.
 negun 80-81, 90, 104, 114, 116, 232, 506,
 616, 744, 1059, 1147, 1752, 2217, 3108,
 3113, 3118, 3258, 3981, 4426; neguna 40,
 186, 205, 305, 596, 811, 855, 974, 1169,
 1816, 1817, 1937, 1953-1954, 1963, 2129,
 2248, 2502, 2609, 3011, 3013-3014, 3094,
 3163, 4636, 4639, 4815; negunes 139.
 néixer 754; neix 210, 594, 648, 733, 997,
 1011, 2906, 2938, 3728; nexeria 2964; nat
 741, 3019.
 nescessari 403, 1665, 2091; nescessària 96, 98,
 187, 217, 406, 410, 411, 577; nescessàries
 79, 86, 100, 110, 161, 1822, 1826-1827,
 1831-1832.
 nescessitat 298, 316, 414, 423, 432, 454, 495,
 795, 855, 857, 888, 916, 918, 939, 974, 1556,
 1568, 1815, 2258-2259, 2524, 2559-2560,
 2695, 2774, 2777-2778, 2998, 3101, 3148,
 3163, 3169, 3212, 3324.
 nestorí 5, 1064, 1100, 1140, 1260, 1281, 1287,
 1309, 1318, 1337, 1349, 1382, 1394, 1406,

- 1426, 1430, 1745; nesturí 1065, 1114, 1158, 1165, 1172, 1193, 1219, 1362, 1371, 1417, 1844; nestorins 178.
- nestorians 49.
- neximén 431, 480.
- ni 9, 80, 160, 203, 226, 296, 310, 400, 401, 407, 494, 504, 597, 600, 605, 651, 685, 705, 709, 765, 802, 809, 812, 816, 820, 821, 917, 919, 937, 1030, 1031, 1036, 1175, 1178, 1182, 1313, 1316, 1376, 1404, 1444, 1474, 1475, 1476, 1530, 1536, 1539, 1587, 1613, 1699, 1741, 1724, 1733, 1748, 1749, 1753, 1762, 1812, 1818, 1846, 2021, 2023, 2086, 2098, 2115, 2127, 2230, 2258, 2384, 2386, 2387, 2389, 2390, 2552, 2554, 2555, 2596, 2603, 2686, 2743, 2770, 2930, 2936, 2979, 3113, 3132, 3148, 3214, 3376, 3377, 3393, 3522, 3543, 3551, 3726, 3905, 3973, 4042, 4047, 4164, 4426, 4542, 4636, 4657, 4695, 4715, 4769.
- no 9, 22, 24, 56, 72, 80, 88, 89, 91, 114, 115, 117, 122, 150, 156, 160, 187, 202, 203, 205, 223, 226, 247, 258, 290, 296, 304, 305, 308, 309, 312, 313, 319, 322, 336, 337, 345, 346, 392, 400, 404, 406, 411, 412, 413, 431, 437, 447, 464, 467, 469, 471, 491, 492, 494, 503, 505, 509, 512, 515, 517, 518, 520, 527, 534, 535, 545, 568, 581, 582, 586, 591, 592, 594, 596, 597, 600, 603, 604, 612, 615, 616, 629, 631, 633, 637, 638, 639, 645, 651, 675, 678, 679, 680, 687, 692, 693, 696, 699, 705, 706, 707, 709, 717, 734, 736, 738, 755, 758, 761, 764, 766, 767, 772, 774, 785, 798, 799, 800, 802, 809, 812, 814, 816, 817, 818, 820, 821, 822, 837, 838, 842, 855, 856, 913, 914, 917, 918, 928, 931, 933, 934, 935, 936, 943, 945, 946, 949, 951, 953, 955, 960, 961, 967, 968, 969, 973, 982, 1002, 1006, 1008, 1009, 1013, 1016, 1029, 1031, 1032, 1035, 1040, 1042, 1054, 1067, 1095, 1126, 1127, 1142, 1143, 1145, 1155, 1156, 1162, 1163, 1179, 1173, 1175, 1178, 1181, 1184, 1187, 1190, 1198, 1202, 1204, 1206, 1211, 1225, 1253, 1273, 1275, 1284, 1287, 1291, 1299, 1305, 1307, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1320, 1321, 1324, 1329, 1330, 1332, 1335, 1345, 1436, 1347, 1348, 1350, 1352, 1353, 1354, 1360, 1364, 1365, 1367, 1369, 1372, 1373, 1377, 1383, 1404, 1405, 1407, 1409, 1416, 1434, 1440, 1443, 1452, 1454, 1473, 1475, 1481, 1482, 1483, 1485, 1487, 1490, 1491, 1494, 1503, 1522, 1530, 1531, 1535, 1537, 1538, 1539, 1556, 1558, 1561, 1563, 1573, 1583, 1587, 1590, 1593, 1599, 1611, 1612, 1613, 1615, 1621, 1622, 1625, 1627, 1628, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1642, 1643, 1644, 1646, 1648, 1651, 1661, 1666, 1672, 1678, 1686, 1694, 1695, 1697, 1698, 1701, 1714, 1715, 1717, 1721, 1723, 1728, 1736, 1739, 1743, 1746, 1748, 1752, 1760, 1762, 1763, 1765, 1768, 1779, 1784, 1791, 1793, 1795, 1796, 1797, 1815, 1817, 1818, 1823, 1848, 1855, 1913, 1917, 1929, 1935, 1937, 1948, 1952, 1956, 1958, 1969, 1971, 1983, 1989, 1995, 1996, 1998, 1999, 2002, 2011, 2018, 2020, 2022, 2024, 2029, 2082, 2083, 2085, 2086, 2089, 2094, 2098, 2110, 2114, 2115, 2118, 2122, 2126, 2128, 2131, 2137, 2139, 2147, 2217, 2223, 2225, 2226, 2228, 2229, 2244, 2247, 2253, 2254, 2255, 2258, 2265, 2278, 2279, 2291, 2379, 2380, 2382, 2383, 2385, 2414, 2418, 2432, 2463, 2468, 2526, 2536, 2547, 2551, 2553, 2554, 2561, 2594, 2597, 2602, 2609, 2622, 2658, 2659, 2661, 2678, 2679, 2690, 2681, 2685, 2710, 2713, 2716, 2719, 2721, 2723, 2725, 2740, 2742, 2749, 2752, 2757, 2767, 2768, 2795, 2806, 2807, 2829, 2838, 2856, 2871, 2872, 2877, 2879, 2884, 2896, 2899, 2900, 2902, 2908, 2926, 2927, 2929, 2939, 2955, 2956, 2960, 2977, 2978, 2982, 2984, 3035, 3036, 3037, 3038, 3081, 3108, 3113, 3118, 3132, 3139, 3147, 3149, 3151, 3162, 3169, 3170, 3205, 3214, 3231, 3233, 3235, 3244, 3260, 3269, 3310, 3314, 3316, 3317, 3331, 3337, 3374, 3375, 3376, 3377, 3379, 3381, 3386, 3387, 3390, 3393, 3395, 3399, 3413, 3427, 3438, 3447, 3454, 3522, 3540, 3542, 3550, 3566, 3570, 3572, 3575, 3585, 3662, 3664, 3680, 3699, 3726, 3737, 3743, 3745, 3746, 3747, 3858, 3859, 3893, 3897, 3904, 3906, 3914, 3935, 3939, 3954, 3972, 3980, 4023, 4025, 4032, 4033, 4039, 4041, 4046, 4087, 4088, 4090, 4096, 4104, 4107, 4125, 4132, 4135, 4145, 4152, 4162, 4171, 4174, 4196, 4204, 4228, 4229, 4244, 4254, 4255, 4259, 4278, 4285, 4286, 4287, 4309, 4311, 4312, 4315, 4337, 4338, 4340, 4345, 4350, 4379, 4383, 4393, 4395, 4398, 4420, 4426, 4455, 4459, 4464, 4485, 4515, 4522, 4528, 4541, 4543, 4578, 4579, 4587, 4631, 4635, 4637, 4638, 4657, 4679, 4681, 4694, 4696, 4714, 4729, 4731, 4736, 4751, 4754, 4757, 4768, 4808, 4811, 4814.
- noblamén 392-393.
- noblamén 392-393.
- noble 285, 290, 310, 311, 598, 985, 986, 1147, 1153, 1673, 1677, 1678, 1683, 3137, 3142, 3172, 4099, 4111, 4118, 4275, 4511; nobles 1236.
- noblea 302, 316, 338, 388, 984, 985, 985-986, 987, 3898, 4104.
- nom 263.
- nombre 203, 254, 256, 269, 280, 282, 284, 285, 292, 293, 300, 338-339, 353, 356, 357, 358, 359, 361, 387, 389, 390, 391, 393, 477, 532, 534, 576, 794, 852, 891, 1001, 1088, 1089, 1089, 1090, 1091, 1163, 1262, 1290, 1298, 1303, 1376, 1396, 1397, 1441, 1472, 1473, 1485, 1487, 1489, 1545, 1631-1632, 1639, 1738, 1773, 1777, 1914, 1962, 1995, 2081, 2106, 2252, 2282, 2291, 2562, 2585, 2715, 2726, 2728-2729, 2773, 2796, 2810-2811, 2818, 2875, 2905, 2905-2906, 2908, 2932, 2934, 2959, 2961, 2982, 3133, 3137, 3143, 3145, 3148, 3152, 3154-3155, 3160,

- 3162, 3167, 3171-3172, 3172, 3175, 3190, 3193, 3202, 3203-3204, 3208, 3210, 3213-3214, 3218, 3219, 3226, 3228, 3240, 3253, 3254, 3255, 3259, 3261, 3265, 3269, 3272, 3302, 3318-3319, 3322-3323, 3324-3325, 3337, 3362, 3622, 3751.
- nona 1711.
- nós 37, 40, 42, 117, 131, 135, 136, 137, 183, 186, 241, 275, 426, 499, 507, 527, 777, 1048, 1049, 1113, 1591, 1846, 1927, 1929, 1935, 3843, 4370, 4834; ns 302.
- nosaltres 16, 827-828, 1846, 1851.
- nostre 30, 97, 126, 4771, 4852, 4864; nostra 74, 134, 139, 362, 392, 674, 1060, 1062, 1085-1086, 1156, 1477, 1628; nostres 15, 40, 118, 776, 839, 1050.
- novela 1834.
- novelament 144; novelamén 161.
- novena 915, 1361.
- (nodrir) nudrit 324.
- nuit 169.
- o 96, 243, 273, 508, 547, 698, 1128, 1129, 1500, 1841, 3677, 3678, 4675, 4839; ó=ho (pronom) 438, 477, 770, 1030, 1120, 1121, 1414, 1443, -1588, 1679, 1701, 1747, 1830, 2128, 2537, 2685, 3215, 3334, 3936, 4313, 4767.
- obiecció 535, 3453, 3528, 4469-4470; objecció 4471-4472; obiectió 643, 1628; obieccions 136, 138, 194, 220, 1806, 1923, 1934, 3364, 3369, 3840, 3844, 3846, 4361, 4367, 4830, 4835.
- obiect 790, 799, 2147, 2798; obiects 3863, 3866.
- obiectable 253.
- obiectar 253, 645, 646-647; obiecta 235, 459; obiectan 458, 521; obiectada 1123, 3161.
- obiectatió 226, 227, 230, 237, 239, 241-242, 242, 244, 245, 252, 257, 258, 270, 451, 456-457, 472, 479, 521, 538, 570, 609, 640, 855, 1119, 1140, 3598.
- obiectatiu 253.
- obra 455, 494, 569, 1005, 1032, 1198, 1578, 1580, 1589, 1977, 1992, 2108, 2126, 2449, 2451, 2454, 2455, 2470, 2477, 2502, 2508, 2513, 2517, 2520, 2522, 2530, 2538, 2542, 2549, 2557, 2569, 2573, 2578, 2580, 2591, 2592, 2599, 2605, 2607, 2609, 2620, 2622, 2625, 2627, 2655, 2657, 2661, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2692, 3984, 4099, 4339, 4412; obres 98, 1235, 1591, 2454, 3964, 4064, 4103, 4814, 4816, 4818.
- obrabable 2623, 2685, 2693.
- obrar 446, 448, 545, 2034, 2505, 2512, 2624, 2670, 2672, 2677, 2683, 2687, 2690, 2693; obrant 2504, 2511-2512, 2584, 2623, 2682, 2692; obrat 2505, 2512.
- ocazió 4084, 4085.
- ociós 154, 699, 2596; ociosa 1083; ocioza 3954; ocioses 258, 648; ociozes 569, 3033.
- ociozitat 545, 649.
- octava 856, 1670.
- oir 1666, 1830; oyrets 134; oides 1417, 4844-4845; oydes 1046, 1845.
- oltra 4425, 4727.
- ombra 3, 4858.
- ome 1129, 1347, 1463, 1467, 1578, 1580, 1583, 1602, 1658, 3312, 4656.
- on 15, 142, 278, 429, 484, 611, 616, 622, 683, 757, 1118, 1208, 1225, 1440, 1465, 1502, 1535, 1590, 1610, 1724, 1761, 1763, 1774, 1790, 1937, 1973, 1992, 2137, 2221, 2252, 2417, 2560, 2626, 2674, 2678, 2683, 2687, 2767, 2811, 2870, 3088, 3122, 3208, 3318, 3393, 3546, 3566, 3614, 3700, 3714, 3735, 4009, 4015, 4091, 4125, 4171, 4227, 4247, 4276, 4319, 4401, 4734.
- operatió 269.
- opinió 165, 177, 1052, 1172-1173, 1176, 1177, 1318, 1424, 1426, 1431, 1477, 1592, 1596, 1598, 1635, 1792; opinió 1426; oppinions 190.
- ora 4090.
- oratió 76.
- orde 36, 655, 655-656, 957, 1024, 1235, 1248, 1429.
- ordenar 194; ordenaren 46; ordenat 147, 151, 156, 4414, 4475, 4707, 4711; ordenades 4410.
- ordre 1249.
- original 1812.
- ospicular 3963.
- òstia 1809.
- pagans 26.
- (pagar) pagat 1065, 1100, 1829, 1932-1933, 1938.
- pagès 4395-4396, 4399.
- pan 1810.
- paor 81.
- parahís 1813.
- paraula 443; paraules 21, 46, 68, 87, 93, 94, 104, 121, 122, 128, 130, 145, 174, 190, 193, 235, 322, 690, 777, 820, 823, 839, 968, 1798, 1800, 1850, 1936, 1941.
- pare 206, 211, 227, 229, 230, 264, 268, 277, 284, 287, 288, 289, 304, 308, 309, 312, 315, 325, 337, 344, 348, 351, 355, 374, 375, 386, 389, 403, 407, 408, 409, 410, 415, 419, 424, 425, 428, 431, 432, 433, 435, 436, 437, 441, 443, 450, 451, 454, 459, 461, 462, 463, 469, 472, 473, 474, 475, 478, 479, 481, 483, 496, 508, 510, 515, 517, 519, 537, 547, 559, 561, 565, 566, 567, 568, 574, 580, 582, 586, 588, 591, 596, 614, 628, 630, 631, 632, 633, 634, 646, 647, 650, 651, 663, 665, 672, 678, 687, 689, 691, 693, 694, 697, 699, 708, 717, 719, 720, 721, 723, 728, 731, 732, 733, 738, 741, 742, 745, 747, 750, 752, 753, 755, 757, 759, 762, 767, 771, 778, 781, 782, 791, 813, 814, 815, 816, 821, 831, 833, 834, 735, 836, 845, 847, 849, 868, 873, 886, 890, 892, 905, 926, 929, 931, 932, 933, 936, 941, 942, 945, 946, 948, 956, 960, 963, 969, 984, 985, 989, 991, 994, 995, 998, 999, 1000, 1005, 1010, 1011, 1012, 1014, 1018, 1019, 1020, 1025, 1026, 1034, 1038, 1043, 1194, 1201, 1362, 1446, 1582, 1586, 1915, 3001, 3017, 3019, 3025,

- 3042, 3079, 3109, 3115, 3116, 3120, 3125, 3129, 3233, 3332-3333, 3382, 3389, 3410, 3414, 3416, 3418, 3419, 3433, 3435, 3439, 3443, 3519, 3537, 3547, 3550, 3553, 3562, 3578, 3580, 3646, 3654-3655, 3666, 3672, 3674, 3675, 3676, 3712, 3722, 3746, 3978, 4808; pares 3313, 3525.
 (parèixer) par 590.
 parlar 775, 777; parle 502, 655, 684, 1020, 2589, 3419; parlà 916; parlavén 6, 11; parlàs 53, 4840; parlan 272; parlat 4842.
 part 176, 179, 596, 1054, 1055, 1418, 1421, 1801, 1886, 1907, 2132, 2137, 4739; parts 176, 1087, 1094, 1101, 1105, 1126, 1504, 1608, 1609, 1610, 1790, 1794, 1795, 1888, 1907, 3335, 3340, 3376, 3377, 3380, 4483, 4697.
 particular 3918, 3942, 3950.
 partida 1100.
 (partir) partí 123, 4857; partida 1319, 1321.
 (participar) partissipa 1150-1151, 1167, 1379, 1380, 1508, 4182, 4517; partissipen 1110; partissip 4519; partissipara 4515; partissipant 1108, 1378.
 partissipatió 1111, 1166, 1169, 1173, 1174, 1550, 1552, 1555, 4523.
 (passar) passa 1487, 3203, 3204, 3336, 3441; passen 1003, 1491; passà 1053, 1418, 1801.
 passió 390, 492, 493, 495, 641, 1024, 3717, 3719, 4540, 4545.
 passiu 597, 2505, 3716; pasiu 599; passiva 206, 405, 529, 641, 763; passives 1019, 1022, 1025, 1034, 1035, 1043.
 paternitat 206, 592, 771, 992, 3000, 3005, 3015-3016, 3090, 3092, 3102, 3236, 3241-3242, 3306, 3308, 3309, 3316, 3327, 3417, 3431, 3531-3532, 4812; paternitats 3311.
 paupablement 158
 paupertat 4539, 4544-4545.
 peqat 1812.
 peccadors 16.
 pelesgrines 1075.
 pendre 4450, 4485; près 4536; presa 4513; preza 4512, 4517-4518, 4527.
 penitència 74.
 pena 2964; penes 63, 81, 104.
 (pensar) pensats 1113.
 per 7, 8, 16, 22, 24, 32, 35, 37, 66, 69, 72, 75, 76, 79, 89, 91, 95, 96, 97, 100, 102, 109, 115, 122, 123, 126, 132, 137, 139, 144, 147, 150, 161, 182, 184, 187, 190, 192, 193, 196, 216, 218, 238, 257, 276, 279, 299, 306, 323, 326, 334, 336, 359, 384, 392, 393, 399, 401, 417, 430, 434, 441, 444, 446, 447, 454, 457, 460, 468, 470, 475, 490, 496, 527, 528, 530, 531, 532, 540, 543, 544, 545, 547, 548, 549, 550, 559, 560, 561, 563, 564, 569, 599, 600, 604, 610, 611, 623, 626, 630, 631, 634, 649, 690, 691, 692, 707, 708, 714, 720, 723, 725, 727, 729, 732, 738, 753, 759, 764, 772, 777, 780, 782, 786, 789, 796, 804, 820, 837, 847, 854, 857, 885, 907, 909, 916, 922, 924, 932, 939, 948, 956, 957, 971, 973, 976, 983, 994, 995, 996, 1026, 1027, 1034, 1035, 1036, 1040, 1050, 1052, 1067, 1074, 1077, 1078, 1079, 1080, 1983, 1098, 1104, 1106, 1108, 1123, 1130, 1132, 1138, 1142, 1145, 1148, 1155, 1168, 1170, 1182, 1189, 1200, 1206, 1210, 1226, 1231, 1237, 1243, 1244, 1245, 1247, 1249, 1251, 1253, 1255, 1261, 1275, 1283, 1285, 1290, 1295, 1299, 1306, 1310, 1329, 1332, 1334, 1343, 1350, 1353, 1354, 1360, 1363, 1365, 1367, 1369, 1376, 1378, 1379, 1380, 1391, 1398, 1400, 1403, 1419, 1432, 1433, 1435, 1447, 1452, 1453, 1454, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1470, 1479, 1488, 1490, 1512, 1514, 1519, 1527, 1528, 1531, 1546, 1547, 1554, 1567, 1571, 1577, 1580, 1581, 1583, 1584, 1586, 1591, 1598, 1601, 1602, 1604, 1605, 1618, 1627, 1636, 1649, 1657, 1667, 1668, 1669, 1672, 1673, 1674, 1675, 1616, 1677, 1679, 1681, 1687, 1688, 1693, 1701, 1704, 1713, 1715, 1717, 1718, 1719, 1721, 1723, 1728, 1729, 1740, 1741, 1742, 1743, 1745, 1746, 1748, 1749, 1752, 1768, 1770, 1777, 1784, 1819, 1826, 1828, 1831, 1832, 1849, 1851, 1852, 1853, 1854, 1856, 1929, 1932, 1938, 1965, 1968, 1975, 1977, 1979, 1981, 1982, 2009, 2015, 2016, 2021, 2023, 2024, 2026, 2029, 2031, 2076, 2077, 2091, 2111, 2116, 2117, 2122, 2130, 2135, 2145, 2239, 2251, 2253, 2255, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2281, 2284, 2286, 2287, 2295, 2296, 2299, 2394, 2397, 2413, 2450, 2453, 2460, 2465, 2471, 2474, 2477, 2509, 2514, 2533, 2557, 2579, 2586, 2588, 2593, 2594, 2595, 2600, 2603, 2613, 2617, 2619, 2655, 2670, 2671, 2672, 2690, 2693, 2700, 2703, 2704, 2705, 2709, 2713, 2726, 2731, 2737, 2739, 2741, 2745, 2755, 2765, 2766, 2769, 2770, 2778, 2780, 2785, 2790, 2791, 2796, 2797, 2799, 2801, 2811, 2815, 2818, 2820, 2822, 2825, 2833, 2834, 2835, 2837, 2838, 2844, 2846, 2849, 2850, 2852, 2854, 2865, 2866, 2868, 2874, 2878, 2886, 2897, 2913, 2917, 2922, 2923, 2924, 2925, 2936, 2938, 2941, 2948, 2971, 2991, 3021, 3042, 3044, 3046, 3048, 3049, 3089, 3090, 3092, 3094, 3097, 3116, 3120, 3174, 3194, 3233, 3267, 3309, 3320, 3337, 3339, 3371, 3392, 3410, 3415, 3417, 3420, 3425, 3428, 3433, 3434, 3448, 3453, 3518, 3520, 3550, 3566, 3572, 3575, 3577, 3578, 3579, 3595, 3599, 3601, 3602, 3614, 3616, 3657, 3660, 3667, 3669, 3679, 3712, 3717, 3725, 3745, 3749, 3752, 3857, 3888, 3899, 3910, 3912, 3917, 3935, 3938, 3939, 3940, 3941, 3942, 3947, 3949, 3950, 3953, 3958, 3976, 3983, 4019, 4050, 4057, 4065, 4066, 4077, 4079, 4095, 4100, 4101, 4131, 4136, 4137, 4144, 4158, 4159, 4161, 4173, 4175, 4177, 4181, 4191, 4217, 4218, 4219, 4232, 4238, 4250, 4250, 4256, 4268, 4274, 4276, 4292, 4294, 4324, 4327, 4352, 4358, 4359, 4373, 4375, 4380, 4386, 4412, 4415, 4416, 4429, 4468, 4477, 4515, 4521, 4530, 4540, 4546,

- 4588, 4632, 4646, 4648, 4650, 4653, 4654, 4682, 4694, 4708, 4712, 4729, 4736, 4740, 4762, 4764, 4773, 4810, 4820, 4861, 4862.
 péra 1500.
 (perdre) pert 1540; perde 116; perdria 1766;
 perduda 1284.
 perdurable 1079.
 perdurablement 4037, 4040.
 perfecció 317, 391.
 (periclitat) periclitat 155.
 peril 18, 22.
 (perpetuar) perpetuada 1037, 1037-1038.
 personificativitat 1400-1401.
 persona 204, 205, 268, 306, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 483, 484, 582, 584, 585, 615, 616, 618, 639, 698, 709, 735, 754, 755, 763, 765, 876, 894, 895, 896, 997, 1003, 1004, 1006, 1011, 1012, 1044, 1054, 1057, 1067, 1070-1071, 1073, 1076, 1105, 1106, 1107, 1108, 1125, 1127, 1134, 1135, 1138, 1148, 1154, 1159, 1161, 1162, 1163, 1164, 1167, 1185, 1186, 1194, 1195, 1196, 1204, 1212, 1213, 1215, 1217, 1250, 1250-1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1259, 1260, 1262, 1263, 1264, 1265, 1265-1266, 1272, 1274, 1274-1275, 1276, 1282, 1285, 1288, 1289, 1302, 1306, 1314, 1322, 1324, 1325, 1330, 1342, 1343, 1344, 1345, 1436, 1348, 1353, 1354, 1358, 1365, 1367, 1369, 1377, 1396, 1405, 1410, 1415-1416, 1425, 1439-1440, 1441, 1449, 1451, 1454, 1516, 1516-1517, 1517, 1520, 1526, 1527, 1528, 1532, 1558 1559, 1619, 1659, 1727, 1734, 1736, 1738, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1764, 1770, 1773, 1774, 1778, 1785, 1789, 1913-1914, 1915, 3565-3566, 3602, 3625, 3744, 3920-3921, 4455, 4459, 4478-4479, 4582, 4586, 4588, 4593, 4626, 4629-4630, 4631, 4633, 4691-4692, 4692; persones 48, 208, 210, 222, 270-271, 303, 348, 350, 360, 362, 398-399, 401, 584, 617, 625, 654, 662, 663, 753, 756, 762, 772, 823, 875, 877, 893, 897, 901, 917, 935, 1014, 1109, 1124, 1128, 1133, 1155, 1158, 1171, 1184, 1194, 1195, 1197, 1202, 1232, 1253, 1273, 1281, 1294, 1310, 1324, 1325, 1326, 1343, 1355, 1368, 1378, 1397, 1409-1410, 1517, 1520, 1913, 1974, 2145, 2768, 2779-2780, 2871, 3125, 3451, 3564, 3568-3569, 3571, 3574, 3585, 3596, 3616, 3650-3651, 3654, 3658-3659, 3661, 4806.
 personabilitat 1226, 1227, 1412.
 personable 1406, 1407-1408, 1411.
 personaficabilitat 1353; personificabilitat 1401.
 personal 246, 258, 298, 299, 343, 456, 486, 490, 491, 492, 493, 504, 569, 641, 1041, 1440, 2144, 2230-2231, 2267, 2755, 2798, 2806-2807, 2915-2916, 2942, 2944, 3244, 3441-3442, 3622, 3626, 3677-3678, 3744, 4741; personals 208, 497, 500, 540, 767 783, 1448-1449, 1973, 2239, 2521, 3080-3081, 3086, 3128-3139, 3131, 3329-3330, 3372, 3444, 3450, 3600-3601, 3704, 3706.
 personalitat 4180.
 personalmén 873, 1911.
 personar 645, 647, 648-649, 1401, 1407, 1408;
 personat 1145, 1213, 1215, 1226, 2282, 3663;
 personada 1358, 3664; personades 3670.
 personatiu 1406.
 personativitat 1408.
 personificabilitiu 1402.
 personificable 1352, 1359, 1402.
 personificar 1402.
 personificatiu 1351-1352.
 (pertanyer) pertany 205, 593, 830, 831, 832, 833; pertanyens 1951.
 petició 4860.
 peus 1762.
 philosophia 4-5, 12, 36-37, 69-70, 102, 105, 106, 1828.
 pietat 61, 128, 169, 323.
 planta 333.
 (plaire) plazia 1064-1065; playa 1839, 1925-1926; plahia 1920; plac 197, 260; plagren 46, 127-128; plàsia 61; plàssia 323; plagra 1101.
 plena 232, 520, 538, 1979-1980; plenes 544.
 (plorar) plorà 21, 167; ploran 64.
 plors 6.
 pluralitat 347, 349, 350, 352-353, 353, 355, 356, 359, 360, 361, 363, 366 368, 369, 370, 372, 1378, 1912, 1973-1974, 1985-1986, 2009, 2026, 2101, 2119, 2268, 2279-2280, 2297-2298, 2379, 2383, 2385, 2396-2397, 2431-2432, 2478, 2525, 2561, 2564, 2627-2628, 2695, 2756, 2786, 2802, 2826, 2855, 2871, 2881, 2885-2886, 2900, 2901-2902, 2911, 2917, 2926, 2942, 2944, 2948, 2955, 2967, 2971, 2977, 2986, 2991, 2997-2998, 2999, 3008, 3011, 3012, 3014, 3024, 3124, 3127-3128, 3136, 3176, 3177, 3192, 3207, 3212-3213, 3218, 3227, 3240-3241, 3266, 3361, 4100, 4102, 4116-4117; pluralitats 4118.
 plus 2411, 3203, 4150, 4154, 4159, 4163, 4204, 4223, 4225, 4532, 4840.
 poble 8, 4764.
 pobre 4529.
 poc 8, 2007, 2253.
 poder (*substantiu*) 39, 221, 283, 295, 326, 327, 396, 421, 427, 430, 439, 444, 448, 453, 486, 501, 505, 523, 548, 554, 598, 611, 627, 640, 642, 657, 664, 701, 712, 714, 793, 795, 859, 861-862, 866, 875, 883, 884, 887, 900, 904, 966, 978, 1002, 1028, 1077, 1079, 1117, 1141, 1209, 1642 1643, 1661, 1662, 1663, 1707, 1718, 2014-2015, 2016, 2017-2018, 2022-2023, 2024, 2026-2027, 2220, 2226, 2234, 2238, 2239, 2244, 2253, 2257, 2271, 2278, 2283, 2285, 2295, 2296-2297, 2380, 2390, 2392, 2397 2409, 2417-2418, 2429, 2539, 2574, 2702, 2839, 2845, 3010, 3216, 3749, 3892, 3972, 3986, 4021, 4025, 4048, 4149, 4153, 4159, 4172, 4178, 4182, 4282-4183, 4253, 4272, 4275, 4280, 4369, 4378, 4392, 4398, 4402, 4405, 4408, 4412, 4426, 4473, 4475, 4539, 4709, 4710, 4711.

- (poder) pot 80, 88, 114, 183, 185, 187, 332, 404, 406, 467, 491, 518, 592, 675, 680, 692, 696, 697, 705, 760, 764, 774, 841, 938, 944, 945, 949, 951, 967, 973, 977, 981, 982, 983, 984, 990, 993, 996, 998, 1003, 1032, 1188, 1301, 1313, 1377, 1407, 1522, 1535, 1591, 1728, 1746, 1748, 1796, 1948, 1952, 1971, 2015, 2019, 2022, 2024, 2028, 2082, 2117, 2217, 2223, 2226, 2229, 2233, 2235, 2247, 2253, 2255, 2279, 2296, 2383, 2385, 2411, 2425, 2463, 2468, 2502, 2527, 2547, 2569, 2578, 2580, 2606, 2609, 2746, 2757, 2795, 2807, 2838, 2856, 2872, 2896, 2899, 2943, 2945, 2978, 3035, 3037, 3073, 3076, 3085, 3091, 3096, 3100, 3108, 3113, 3118, 3123, 3253, 3260, 3304, 3374, 3375, 3386, 3393, 3399, 3428, 3522, 3531, 3533, 3542, 3550, 3726, 3858, 3897, 3914, 3939, 3973, 4003, 4005, 4011, 4014, 4015, 4046, 4058, 4060, 4087, 4099, 4129, 4149, 4154, 4159, 4161, 4163, 4169, 4195, 4213, 4253, 4254, 4263, 4267, 4278, 4307, 4342, 4372, 4377, 4383, 4394, 4398, 4580, 4638, 4695, 4697; podem 184, 1049, 1505; podets 98, 1047, 1048, 1630, 1674; poden 19, 503, 624, 625, 776, 936, 1024, 1517, 1518, 1564, 1631, 1678, 1718, 1795, 2277-2278, 2288, 2291, 2414, 2507, 3033, 3365, 3840-3841, 4064, 4587, 4833; podia 2418, 4279; pudia 106, 223, 706, 1074, 1204, 1353, 2219; podien 1201, 1632; póc 56, 1082, 1117, 1122, 1354, 4485, 4537; porà 127; porets 136, 137, 139-140, 1828, 1829, 1831, 1833; podrets 471; poria 1009, 1013, 3438, 4037-4038, 4041, 4282, 4831; puria 31, 42, 91, 108, 160, 309, 494, 798, 1170, 1284, 1397, 1443, 1666, 1758, 1760, 2011, 2108, 2420, 2432, 2749, 2929, 2960; porien 3149, 4041-4042; purien 25, 26, 568, 2753, 3151; pusca 60, 62, 113, 157, 189, 266, 497, 530, 531, 682, 684, 812, 955, 957, 1732, 1821, 2027, 2092-2093, 2146, 2240, 2241, 2259, 2263, 2397, 2561, 2595, 2620-2621, 2622, 2684, 2687, 2688, 2745, 2780, 2792, 2843, 2898, 2908, 2934, 3015, 3138, 3143, 3264, 3320, 3421, 3535, 3958-3959, 3962-3963, 4251-4252; pusque 3413; duscam 777; pusquen 218, 219, 566, 679, 730, 935, 1375, 1383, 2475, 2515, 2516, 4033, 4069, 4353, 4418, 4814; pogués 82, 1143, 1694, 1815, 1849; pogés 123; poguessen 29, 197, 1398; pogra 465, 469, 1126, 1142, 1316, 1317, 1364, 1481, 1612, 1686, 1779, 4091, 4449, 4455, 4473, 4542, 4705; pogren 1367, 4420-4421; poguda 1286.
- poderós 548, 565; poderosa 231, 610, 1058; poderoza 1080.
- poquea 293-294, 701, 792, 979, 1027, 1266-1267, 1277, 1404, 3901, 4175, 4180, 4274, 4276, 4280, 4462.
- (posar) posats 1521; posà 3889; pozaren 3945, posàs 54; pozàs 198, 199, 3943; posaria 1276-1277; pozaria 4033; pozant 246; posada 3451; pozada 1371; posades 3911, 3914.
- posició 212, 214, 216, 217, 223, 233, 234, 536, 803, 826, 1064, 1065, 1066, 1156, 1422, 1425, 1536-1537, 1588, 1605-1606, 1628, 1780, 1797; posició 1764; positions 138-139, 198, 199-200.
- positivamen 1823.
- possibilitat 1284, 4205, 4214, 4219-4220.
- possible 19, 1286.
- possificable 554, 2235-2236, 2245-2246, 2264-2265, 2284-2285, 2287, 2391, 2422, 2426.
- possificamen 4383.
- possificar 554, 606, 788, 801, 872, 884, 930, 2236, 2241-2242, 2246, 2254, 2255-2256, 2261, 2264, 2391, 2422, 4048, 4371, 4372-4373, 4379, 4392-4393; posificar 883; possifica 605, 875, 4380.
- possificativitat 4216, 4218-4219.
- possitivitat 4206-4207, 4214.
- possificatiu 554, 850, 2235, 2245, 2262, 2266, 2283, 2286, 2390-2391, 2419-2420, 2426.
- potència 379, 380, 790, 1239, 1240, 1465, 1663, 1665-1666, 2597, 3160-3161, 3163-3164, 3737, 3739, 3743, 4089, 4126, 4132-4133.
- potentialmén 4093.
- predestinació 1811-1812.
- predicació 1523, 1709.
- (pregar) prec 97, 125, 1098, 1820; pregats 67; pregué 86; pregå 198, 1838, 1940.
- (prendre) pren 14, 1514, 3728; prenen 15; prè 1059, 1060, 1077, 1078, 1079, 1080, 1118, 1742, 3969, 4627; prenga 1696, 4007-4008; presa 1069.
- (preposar) preposava 1839.
- prepositions 3158.
- près 3, 73, 1829.
- presens 1841.
- prevatió 147.
- primera 1115.
- primer 1489, 3264; primera 176, 179, 262, 524, 613, 635, 1244, 1246, 1257, 1942, 3443.
- primeramen 47, 53, 1890, 1910; primerament 179.
- principal 1244.
- principalmén 117, 117-118.
- prioritat 3452.
- (privar) priva 1552; privava 1622; privaria 882; privat 884; privada 2811.
- privatió 294, 885, 952, 1215, 1216, 4462; privació 1276.
- probatió 96-97, 1906; probations 186, 321.
- proceir 1114; proceir 799; proceys 260, 1838, 1840, 1940; proceís 1429; proceyt 213.
- processió 48, 508, 510-511, 817, 3098-3099, 3533; proscsció 177.
- producció 54, 3040; producció 246, 247-248.
- productible 2594, 2601-2602, 3043-3044, 3051.
- productiu 2596, 2601, 3041, 3050.
- produir 2589, 2596-2597, 2602, 3035, 3037, 3045, 4042-4043; produu 443, 458-459, 639, 2613, 2616, 3668; produex 1200, 1203; produhia 1200, 2681; produhien 1201; produga 305, 629, 2581, 2946-2947, 3028, 3030, 3031, 3034; produent 2736; producent 2582-2583,

- 2583-2584; product 2582; produït 3049.
 profeta 72.
 prolexitat 184.
 prop 858, 1152, 1153.
 propinquitat 859-860.
 proporció 4411; proporció 4466-4467, 4482, 4716.
 (proporcionar) proporcionat 4707-4708; proporcionades 4483.
 propi 243, 517, 518, 808, 809, 814, 827, 1220, 1221, 1223, 1408, 1662, 2848; pròpia 239, 242, 245, 258, 342, 343, 512-513, 513, 515, 516, 519, 526, 537, 661, 813, 879, 1226, 1296, 1299, 1511, 1662, 3164; pròpies 546, 1323, 3124-3125.
 pròpriamén 593, 3209; pròpriament 752, 775.
 propietat 204, 205, 245-246, 456, 511, 524, 525, 528, 530, 533, 536, 621, 626, 627, 629, 630, 632, 634, 635, 641, 732, 733, 738-739, 750, 751, 753, 756, 757, 758, 759, 763, 828-829, 834-835, 836, 837, 838, 874, 893, 910, 1514, 3095, 3652, 3665; propietats 206, 271, 500, 540, 663, 707, 733-734, 735, 737-738, 741, 761, 767, 783, 877, 1448, 3080, 3128, 3131, 3329, 3371, 3669.
 provable 4360.
 provar 181, 183, 183, 184, 261, 266, 862, 1054, 1067, 1068, 1070, 1073, 1815, 1830, 1832, 1834, 1839, 1857, 1905, 1909, 2999, 3130, 3876; provàs 260, 1419; provat 336, 434, 612, 635, 652, 686, 707, 805, 818, 880, 888, 1007, 1029, 1205, 1745, 1796, 1826, 2008-2009, 2199, 2434, 2682, 2997, 3007, 3127, 3211, 3305, 4267; provada 464, 1426, 2626, 2627, 3957, 4239, 4358.
 provatió 265.
 pública 4862.
 punificar 1389; punificades 1388.
 punt 1388, 1389.
 pug 74.
 (pujar) pug 3864.
 pura 3722.
 pus 23, 102, 109, 137, 142, 290, 307, 311, 324, 392, 402, 598, 693, 726, 766, 786, 857, 962, 1040, 1147, 1151, 1152, 1153, 1230, 1236, 1244, 1352, 1532, 1543, 1677, 1683, 1704, 1814, 1816, 2534, 2544, 3137, 3138, 3142, 3172, 3173, 3400, 3454, 4022, 4038, 4098, 4117, 4275, 4285, 4292, 4294, 4379, 4385, 4511; pus (*conj.* = ja que) 3203.
 quaix 20.
 qual 18, 29, 37, 44, 50, 54, 78, 91, 94, 97, 148, 151, 170, 195, 234, 268, 278, 280, 293, 295, 389, 442, 449, 455, 458, 487, 489, 503, 522, 564, 576, 581, 601, 630, 649, 679, 701, 704, 706, 716, 742, 749, 787, 799, 803, 811, 836, 838, 849, 859, 875, 879, 881, 885, 895, 955, 969, 971, 979, 1005, 1006, 1045, 1066, 1069, 1070, 1090, 1099, 1105, 1110, 1111, 1112, 1134, 1138, 1169, 1187, 1191, 1214, 1216, 1231, 1247, 1257, 1261, 1269, 1276, 1279, 1282, 1295, 1324, 1330, 1359, 1370, 1396, 1398, 1403, 1415, 1422, 1425, 1435, 1440, 1456, 1461, 1464, 1465, 1468, 1522, 1541, 1576, 1605, 1626, 1654, 1666, 1680, 1702, 1703, 1713, 1717, 1721, 1726, 1728, 1758, 1760, 1794, 1805, 1808, 1811, 1831, 1834, 1845, 1846, 1906, 1954, 1981, 2006, 2015, 2090, 2092, 2112, 2117, 2222, 2432, 2474, 2478, 2526, 2540, 2576, 2625, 2693, 2700, 2726, 2732, 2755, 2757, 2769, 2770, 2815, 2842, 2855, 2878, 2886, 2897, 2914, 2968, 2981, 3141, 3200, 3210, 3220, 3325, 3363, 3446, 3894, 3907, 3962, 4026, 4094, 4117, 4141, 4160, 4176, 4178, 4197, 4199, 4239, 4268, 4324, 4352, 4375, 4420, 4223, 4630, 4729, 4736, 4763, 4809; quals 48, 72, 79, 84, 108, 190, 546, 1016, 1087, 1094, 1504, 1563, 1786, 1795, 1849, 2849, 3129.
 qual=cal 707.
 qualitat 1297, 1299; qualitats 1300.
 quant 236, 332, 360, 361, 371, 372, 388, 415, 418, 459, 512, 517, 529, 535, 535, 733, 745, 768, 800, 840, 842, 868, 871, 893, 906, 907, 908, 928, 936, 966, 993, 995, 1023, 1063, 1202, 1274, 1303, 1304, 1311, 1318, 1332, 1333, 1335, 1345, 1346, 1379, 1380, 1425, 1427, 1449, 1451, 1492, 1493, 1508, 1509, 1514, 1520, 1529, 1560, 1566, 1567, 1574, 1576, 1579, 1582, 1589, 1593, 1602, 1603, 1620, 1659, 1682, 1772, 1730, 1792, 1793, 1816, 1968, 2088, 2137, 2142, 2290, 2450, 2464, 2552, 2553, 2556, 2591, 2718, 2721, 2743, 2847, 3427, 3515, 3538, 3577, 3583, 3665, 3672, 3674, 3715, 3718, 3720, 3917, 3937, 4370, 4402, 4406, 4453, 4472, 4520, 4578, 4579, 4651, 4653, 4710, 4711, 4807; quantes 1067.
 quantitat 1626-1627, 2595, 3521, 3545, 3977, 3988, 4698, 4731, 4733, 4740.
 quart 3148, 3162, 3170, 3202, 3203, 3331; quarta 178, 542, 644, 670, 698, 709, 1003, 1006, 1207, 1534, 1801, 1886, 2696.
 quatre 4, 11, 176, 655, 1498, 1499, 1849, 1850.
 que (*conjunció*) 11, 17, 18, 23, 31, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 50, 53, 54, 59, 70, 72, 75, 77, 78, 86, 88, 89, 90, 94, 96, 98, 109, 110, 112, 116, 126, 131, 137, 139, 147, 151, 153, 157, 159, 160, 161, 162, 171, 173, 188, 193, 196, 198, 201, 204, 208, 214, 215, 216, 217, 218, 225, 230, 234, 243, 257, 260, 261, 275, 276, 279, 281, 284, 285, 288, 291, 296, 298, 299, 302, 304, 305, 306, 307, 311, 312, 313, 318, 330, 335, 336, 338, 339, 343, 354, 358, 363, 366, 374, 375, 386, 393, 397, 398, 399, 401, 403, 404, 405, 408, 409, 414, 415, 416, 422, 426, 431, 432, 438, 441, 444, 446, 452, 455, 460, 473, 474, 481, 485, 487, 489, 495, 496, 506, 507, 509, 511, 512, 515, 519, 520, 524, 527, 528, 530, 536, 537, 543, 544, 545, 560, 561, 562, 564, 565, 566, 570, 571, 572, 573, 574, 577, 582, 583, 586, 589, 590, 595, 597, 598, 601, 602, 605, 614, 616, 618, 619, 620, 623, 628, 629,

630, 634, 637, 652, 675, 682, 686, 690, 2940, 2941, 2949, 2955, 2971, 2984, 2990,
 691, 693, 695, 703, 707, 708, 709, 728, 2991, 2999, 3001, 3007, 3008, 3011, 3013,
 737, 744, 767, 772, 773, 774, 776, 777, 3015, 3023, 3024, 3028, 3030, 3034, 3041,
 789, 796, 802, 803, 804, 806, 811, 812, 3044, 3045, 3073, 3078, 3094, 3098, 3101,
 814, 816, 817, 823, 826, 827, 829, 839, 3109, 3114, 3119, 3123, 3131, 3167, 3191,
 841, 884, 899, 901, 902, 916, 918, 939, 3194, 3201, 3211, 3212, 3227, 3230, 3232,
 943, 951, 960, 961, 962, 967, 970, 980, 3233, 3243, 3265, 3267, 3303, 3305, 3308,
 981, 982, 983, 987, 1007, 1013, 1022, 1030, 3320, 3321, 3324, 3361, 3365, 3366, 3370,
 1031, 1035, 1051, 1052, 1054, 1056, 1065, 3388, 3401, 3409, 3411, 3416, 3420, 3424,
 1067, 1068, 1070, 1083, 1086, 1095, 1098, 3434, 3447, 3448, 3450, 3513, 3515, 3517,
 1101, 1120, 1121, 1122, 1130, 1132, 1143, 3524, 3525, 3526, 3527, 3528, 3529, 3532,
 1144, 1145, 1147, 1148, 1150, 1162, 1165, 3537, 3538, 3540, 3542, 3550, 3551, 3565,
 1169, 1173, 1175, 1176, 1178, 1180, 1181, 3567, 3568, 3572, 3575, 3580, 3584, 3592,
 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1203, 1205, 3597, 3615, 3616, 3619, 3648, 3650, 3664,
 1210, 1213, 1219, 1220, 1222, 1223, 1224, 3700, 3703, 3714, 3718, 3736, 3738, 3745,
 1228, 1229, 1230, 1231, 1233, 1238, 1240, 3843, 3856, 3862, 3864, 3883, 3885, 3886,
 1241, 1243, 1245, 1250, 1251, 1253, 1254, 3899, 3903, 3910, 3914, 3916, 3918, 3919,
 1255, 1260, 1261, 1263, 1265, 1266, 1270, 3937, 3938, 3943, 3953, 3958, 3960, 3972,
 1272, 1286, 1287, 1291, 1292, 1305, 1312, 3975, 3983, 4006, 4008, 4019, 4022, 4039,
 1313, 1314, 1315, 1318, 1319, 1322, 1323, 4045, 4052, 4066, 4068, 4077, 4080, 4087,
 1324, 1328, 1329, 1344, 1348, 1351, 1352, 4092, 4093, 4095, 4102, 4110, 4112, 4118,
 1375, 1382, 1383, 1384, 1403, 1406, 1409, 4128, 4130, 4132, 4144, 4149, 4151, 4153,
 1411, 1415, 1418, 1419, 1424, 1425, 1427, 4158, 4162, 4170, 4179, 4188, 4190, 4206,
 1429, 1431, 1433, 1437, 1438, 1441, 1442, 4210, 4217, 4219, 4226, 4233, 4236, 4244,
 1443, 1445, 1465, 1466, 1467, 1469, 1473, 4250, 4256, 4264, 4266, 4270, 4273, 4276,
 1475, 1476, 1482, 1485, 1486, 1503, 1506, 4281, 4283, 4285, 4291, 4292, 4294, 4309,
 1507, 1527, 1529, 1532, 1537, 1538, 1539, 4313, 4316, 4319, 4321, 4326, 4342, 4349,
 1540, 1543, 1546, 1550, 1556, 1563, 1564, 4351, 4369, 4370, 4372, 4377, 4378, 4380,
 1565, 1568, 1573, 1576, 1577, 1579, 1580, 4385, 4386, 4391, 4392, 4393, 4397, 4399,
 1581, 1583, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 4400, 4401, 4404, 4416, 4449, 4457, 4459,
 1594, 1596, 1597, 1599, 1600, 1604, 1607, 4460, 4465, 4469, 4471, 4476, 4510, 4513,
 1611, 1613, 1614, 1617, 1620, 1621, 1623, 4517, 4526, 4535, 4537, 4546, 4575, 4576,
 1624, 1630, 1632, 1646, 1648, 1650, 1656, 4582, 4585, 4587, 4626, 4630, 4646, 4650,
 1668, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 4670, 4690, 4704, 4706, 4713, 4715, 4723,
 1684, 1687, 1689, 1692, 1693, 1694, 1696, 4724, 4750, 4759, 4760, 4764, 4805, 4813,
 1701, 1703, 1704, 1705, 1709, 1715, 1719, 4838, 4839, 4841, 4843, 4846, 4853, 4862,
 1722, 1723, 1724, 1725, 1729, 1730, 1732, qu- 84, 128, 183, 184, 199, 266, 386, 387,
 1734, 1736, 1737, 1739, 1740, 1744, 1745, 406, 413, 425, 428, 429, 434, 463, 477,
 1750, 1753, 1756, 1757, 1760, 1764, 1765, 478, 480, 612, 631, 632, 633, 635, 639,
 1766, 1769, 1770, 1774, 1775, 1777, 1778, 678, 683, 687, 694, 695, 696, 697, 708,
 1780, 1782, 1784, 1789, 1790, 1791, 1793, 710, 711, 729, 734, 740, 745, 752, 755,
 1797, 1798, 1800, 1805, 1808, 1809, 1812, 757, 763, 764, 766, 770, 778, 795, 800,
 1813, 1814, 1817, 1820, 1821, 1822, 1828, 805, 815, 818, 819, 820, 840, 845, 862, 880,
 1830, 1838, 1840, 1844, 1848, 1849, 1851, 888, 939, 945, 960, 1049, 1064, 1069, 1099,
 1901, 1910, 1912, 1915, 1923, 1924, 1925, 1140, 1159, 1235, 1270, 1295, 1328, 1372,
 1927, 1930, 1931, 1940, 1948, 1957, 1958, 1502, 1543.
 1961, 1972, 1985, 1989, 1997, 2009, 2020, que (*pronom relatiu*) 10, 19, 30, 93, 105,
 2026, 2032, 2079, 2083, 2085, 2084, 2091, 120, 122, 124, 125, 143, 163, 186, 200,
 2093, 2097, 2100, 2105, 2110, 2114, 2119, 214, 237, 239, 245, 249, 254, 255, 258,
 2120, 2139, 2144, 2146, 2148, 2218, 2221, 274, 275, 318, 321, 364, 365, 386, 390, 414,
 2225, 2239, 2249, 2252, 2257, 2259, 2262, 416, 464, 478, 488, 489, 494, 497, 498, 507,
 2279, 2286, 2293, 2297, 2384, 2395, 2396, 519, 520, 521, 560, 575, 592, 602, 621, 638,
 2397, 2410, 2422, 2423, 2429, 2430, 2431, 643, 644, 677, 689, 690, 748, 756, 804, 808,
 2433, 2434, 2461, 2473, 2503, 2513, 2515, 815, 817, 826, 827, 830, 832, 833, 835, 839,
 2516, 2518, 2524, 2536, 2537, 2545, 2549, 844, 874, 881, 905, 918, 926, 945, 959, 964,
 2550, 2563, 2577, 2581, 2583, 2585, 2587, 970, 981, 982, 983, 984, 986, 995, 1005,
 2589, 2593, 2594, 2596, 2600, 2601, 2605, 1006, 1012, 1014, 1033, 1046, 1048, 1059,
 2610, 2615, 2620, 2624, 2661, 2667, 2669, 1062, 1065, 1071, 1092, 1096, 1100, 1101,
 2671, 2674, 2676, 2682, 2687, 2689, 2691, 1103, 1117, 1122, 1128, 1129, 1198, 1220,
 2694, 2708, 2717, 2719, 2772, 2724, 2728, 1235, 1249, 1271, 1300, 1379, 1380, 1417,
 2729, 2730, 2733, 2740, 2745, 2755, 2771, 1429, 1453, 1463, 1467, 1478, 1504, 1511,
 2774, 2779, 2780, 2791, 2798, 2809, 2816, 1512, 1525, 1548, 1590, 1591, 1601, 1610, 1610,
 2830, 2841, 2874, 2877, 2884, 2900, 2907, 1637, 1639, 1640, 1641, 1652, 1682, 1717,
 2913, 2918, 2929, 2930, 2931, 2935, 2939, 1718, 1750, 1767, 1768, 1770, 1800, 1803,

- 1814, 1816, 1819, 1821, 1825, 1827, 1833, 1834, 1836, 1837, 1839, 1843, 1846, 1852, 1921, 1929, 1935, 1939, 1975, 1984, 2010, 2077, 2277, 2284, 2296, 2456, 2470, 2508, 2517, 2530, 2557, 2569, 2578, 2580, 2686, 2688, 2703, 2717, 2777, 2898, 2906, 2926, 2932, 2945, 3073, 3076, 3085, 3100, 3159, 3205, 3253, 3304, 3379, 3382, 3398, 3414, 3544, 3653, 3658, 3663, 3679, 3841, 3846, 3850, 3851, 3875, 3883, 3884, 3886, 3969, 3984, 4037, 4040, 4099, 4129, 4156, 4194, 4207, 4209, 4211, 4213, 4225, 4226, 4234, 4236, 4262, 4309, 4311, 4345, 4391, 4395, 4536, 4592, 4627, 4658, 4681, 4765, 4810, 4831, 4834, 4844, 4853; qu- 8, 108, 131, 163, 181, 193, 197, 210, 213, 233, 238, 260, 423, 470, 595, 634, 762, 777, 873, 906, 922, 928, 956, 969, 1029, 1038, 1047, 1118; què 22, 24, 66, 70, 72, 97, 122, 183, 249, 323, 340, 380, 541, 679, 714, 786, 804, 854, 857, 916, 932, 977, 991, 997, 1003, 1026, 1036, 1040, 1052, 1098, 1206, 1243, 1244, 1249, 1291, 1306, 1310, 1354, 1360, 1376, 1385, 1413, 1433, 1452, 1454, 1488, 1519, 1531, 1532, 1554, 1558, 1559, 1584, 1586, 1591, 1601, 1604, 1623, 1627, 1636, 1648, 1673, 1687, 1688, 1701, 1719, 1746, 1771, 1812, 1819, 1828, 1851, 1855, 1930, 1999, 2096, 2452, 2472, 2533, 2610, 2716, 2857, 3087, 3166, 3313, 3392, 3453, 3662, 3669, 3725, 4003, 4005, 4011, 4013, 4033, 4057, 4063, 4113, 4159, 4232, 4255, 4327, 4339, 4428, 4468, 4673, 4760, 4773, 4842.
- qüestió 540; qüestions 1074, 1825, 1827.
- qui 4, 7, 12, 29, 32, 39, 45, 58, 60, 73, 74, 85, 105, 106, 107, 114, 155, 165, 167, 172, 244, 252, 256, 278, 281, 282, 287, 317, 330, 331, 332, 333, 348, 352, 356, 367, 373, 377, 378, 379, 381, 383, 384, 387, 443, 452, 492, 497, 518, 526, 563, 587, 594, 620, 638, 660, 664, 666, 667, 670, 684, 732, 754, 771, 790, 809, 814, 836, 842, 845, 846, 895, 934, 935, 938, 957, 965, 989, 991, 992, 993, 996, 997, 999, 1003, 1011, 1019, 1020, 1032, 1164, 1178, 1194, 1221, 1222, 1224, 1229, 1235, 1237, 1239, 1252, 1324, 1339, 1340, 1360, 1388, 1390, 1395, 1398, 1463, 1472, 1501, 1583, 1619, 1638, 1640, 1641, 1646, 1664, 1698, 1713, 1752, 1753, 1762, 1785, 1788, 1818, 1824, 1829, 1841, 2002, 2016, 2079, 2082, 2125, 2130, 2133, 2227, 2235, 2226, 2240, 2246, 2262, 2265, 2283, 2285, 2295, 2298, 2381, 2382, 2427, 2531, 2611, 2612, 2614, 2654, 2658, 2734, 2742, 2752, 2796, 2799, 2821, 2838, 2879, 2969, 3082, 3096, 3123, 3145, 3151, 3157, 3160, 3173, 3190, 3197, 3226, 3228, 3231, 3256, 3257, 3258, 3262, 3302, 3336, 3372, 3387, 3396, 3413, 3423, 3546, 3624, 3660, 3668, 3578, 3723, 3751, 3850, 3853, 3866, 4243, 4244, 4288, 4352, 4363, 4418, 4577, 4586, 4657, 4674, 4677, 4755, 4757, 4765.
- quint 3202; quinta 653, 1570.
- racional 1060, 1061, 1129, 1463, 1671, 1757.
- racionativa 1241.
- Ramon 1658.
- raó 7, 66, 72, 76, 187, 262, 340, 389, 392, 394, 415, 446, 447, 448, 450, 471, 475, 482, 490, 524, 542, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 597, 609, 610, 611, 613, 635, 637, 644, 653, 713, 725, 769, 773, 784, 890, 899, 915, 918, 943, 957, 973, 975, 1040, 1041, 1077, 1078, 1079, 1104, 1115, 1155, 1157, 1179, 1207, 1242, 1306, 1336, 1361, 1393, 1454, 1497, 1519, 1534, 1570, 1584, 1591, 1629, 1636, 1746, 1755, 1777, 1852, 1854, 1942, 1990, 1992, 2010, 2021, 2122, 2213, 2266, 2570, 2655, 2660, 2696, 2861, 2935, 2939, 2940, 2943, 2946, 3027, 3028, 3029, 3031, 3116, 3679, 3883, 3885, 3886, 3889, 3894, 4036, 4173, 4522, 4762, 4861; rahó 837; rahon 913; rahons 84, 86, 100, 110, 138, 139, 161, 182, 184, 546, 551, 579, 612, 715, 743, 1046, 1047, 1048, 1053, 1068, 1073, 1417, 1827, 1831, 1845, 1908, 2289, 2292, 2294, 2298-2299, 2579, 2621, 3032-3033, 3887-3888, 3893, 3903, 4063, 4066, 4156, 4837, 4844; raons 36, 41, 79, 560, 1822, 4050, 4359.
- re 40, 340, 1816, 3453, 3680; res 652, 914, 1206, 1306, 1363, 1584, 1587, 1628, 1797, 1815, 1818, 1820, 1973, 1976, 2239, 2280, 2521, 2901, 4522.
- recrear 1334.
- recórrer 219.
- redemptió 1246-1247, 1247.
- reductibles 252, 257.
- (redundar) redundaria 310.
- reebre 706, 1728, 1733, 1749, 2414, 3973; reep 770, 1752; reebés 1699.
- regla 503.
- (reglar) reglat 4414.
- relació 395, 401, 406, 410, 416, 420, 438, 893, 3013, 3015, 3023, 3303, 3304, 3307, 3314, 3320, 3323, 3418, 3431, 3671; relació 3670.
- relativamen 412; relativament 3666-3667.
- (remandre) reman 591, 596, 686, 700, 852, 962, 969, 1163, 1299-1300, 1300, 1305, 1451, 1461, 1488, 1603, 1637, 1641, 1753, 2084, 2392, 2813, 3337, 3442, 3671-3672, 3750; roman 699, 1488, 1768, 2616; romanits 535; remanen 1447, 1448, 1490, 1504-1505, 1509, 1510, 2618, 3455, 3571, 3574; romanen 1788; remàs, 1604; remanga 487, 1769, 2597; romanga 1782; remanguen 2585-2586; remangués 1573; remandria 1768; remanen 141.
- remoure 4362.
- repòs 1002, 1005, 4137.
- reporzar 4034, 4042, 4421; reposar 4418; re-pozen 4049.
- (representar) representada 3984.
- (requerir) requer 456, 1006; requerria 1662.
- respondre 1049; respon 605, 637, 644, 754, 755, 765, 774, 3372-3373, 3416, 3517, 3528,

- 3541, 3567-3568, 3596-3596, 3616, 3651, 3702, 3717-3718, 4378, 4401, 4468, 4534-4535; repòs 17, 30, 68, 87, 215, 425, 436, 508, 613, 703, 731, 750, 903, 960, 1065, 1100, 1150, 1165, 1200, 1233, 1260, 1270, 1287, 1295, 1328, 1356, 1382, 1406, 1411, 1525, 1558, 1579, 1585, 1607, 1617, 1644, 1692, 1736, 1782, 1848, 1925; resposeren 4840; resposés 753; respost 3597.
- responció 642; respòsió 652, 4469, 4471; respòncions 1050.
- respòs (*substantiu*) 81.
- resultar 1481; resulta 1478, 1479; resultassen 1482.
- resurrecció 1811.
- (retenir) reté 630, 771.
- rey 4396, 4400.
- royal 2562; royals 551, 2280.
- royalitat 775.
- rezible 1638.
- rich 4532.
- riquea 4541.
- romana 4856.
- romanir 2688; romanen 1391; romàs, 1358; romanent 1710, 2737; remanén 2738.
- (rompre) romput 685-686.
- saber* 203, 217, 244, 249, 280, 342, 343, 345, 354, 397, 525, 658, 661, 671, 672, 1066, 1072, 1326, 1344, 1489, 1491, 1510, 1523, 1706, 1807, 1810, 1813, 1814, 1978, 2218, 2929, 3001, 3146, 3230, 3241, 3340-3341, 3625, 3706, 3941, 3961, 4114, 4124, 4127, 4128, 4129, 4133, 4404, 4407-4408, 4412, 4426-4427, 4771, 4819; *ssaber* 47, 242, 285, 303-304, 305, 312, 347, 515, 551, 593, 735, 804, 906, 937, 1500, 1709, 1786, 1790, 1923, 2019-2020, 2261, 2503, 2536, 2733, 3698, 4472, 4591; *sab* 4377; *sap* 4002, 4122, 4372, 4391, 4397; *sabets* 28, 126-127, 275, 1596, 1597, 1702, 1756, 1757, 1820, 1821; *sabé* 1706; *sàpia* 1803, 3845, 3847; *sapiats* 1850; *sabut* 2273.
- sagrada 1809.
- (saludar) *saludà* 56; *saludaren* 57.
- salut 58.
- salvatió 92.
- samblanses 4224.
- sana 913.
- sanch 1810.
- sanctedat 76.
- sant 48, 54, 84, 86, 93, 121, 177, 181, 183, 185, 203, 206, 211, 213, 228, 229, 263, 264, 266, 268, 286, 289, 298, 304, 309, 313, 314, 326, 337, 338, 344, 349, 351, 358, 361, 376, 386, 387, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 424, 426, 429, 433, 434, 437, 438, 442, 450, 452, 460, 461, 462, 463, 465, 467, 473, 475, 477, 479, 480, 484, 496, 509, 510, 513, 516, 566, 567, 569, 574, 575, 577, 580, 589, 595, 599, 600, 602, 604, 607, 608, 612, 639, 647, 649, 651, 664, 667, 673, 677, 678, 687, 690, 691, 692, 695, 696, 697, 700, 702, 708, 715, 717, 719, 721, 723, 724, 727, 728, 730, 731, 733, 734, 737, 740, 741, 743, 747, 755, 757, 760, 763, 764, 766, 768, 770, 779, 780, 791, 795, 798, 800, 802, 805, 810, 816, 818, 819, 820, 831, 836, 840, 848, 851, 853, 857, 862, 867, 870, 871, 880, 885, 886, 891, 894, 895, 927, 928, 929, 931, 932, 939, 940, 942, 945, 947, 948, 953, 976, 980, 982, 986, 987, 989, 990, 992, 994, 995, 998, 1003, 1004, 1007, 1008, 1011, 1012, 1016, 1017, 1021, 1023, 1029, 1035, 1041, 1195, 1201, 1362, 1446, 1575, 1582, 1584, 1585, 1916, 3002, 3018, 3020, 3025, 3046, 3079, 3096, 3126, 3130, 3178, 3317, 3333, 3385, 3392, 3516, 3520, 3539, 3541, 3551, 3563, 3579, 3581, 3594, 3595, 3628, 3647, 3655, 3679, 3980, 4808, 4860; *sancta* 15, 23, 27, 169, 200, 269, 273, 279, 308, 310, 684, 1062, 1086, 1446, 1456, 1846, 3326, 3842, 3847, 3868, 3871, 3873, 3876, 3957, 3964, 4429; *sans* 185; *sants* 3527.
- sarray 12, 56, 59, 64, 68, 128, 130, 1939; saray 68, 104, 145, 150, 166, 172, 638, 1801, 1804, 1830, 1855, 1857, 1919-1920; sarayns 14, 136, 178; saraiñs 26, 78, 85, 103; sarayns 18, 69, 77, 1177; saraiñs 19, 20, 71, 101.
- satisfes 2928; satisfassa 1818; satisfaria 4023-4024.
- savi 30, 35, 75, 104, 109, 131, 145, 150, 548, 1806, 1829; *savis* 2, 4, 11, 17, 21, 28, 32, 39, 46, 53, 59, 65, 66, 102, 106, 108, 125, 128, 130, 173, 1841, 1922, 4838, 4857.
- sàvia 1058.
- savica 155, 221, 476, 549, 555, 1116, 1118, 1123, 1140, 1428, 1506, 1507, 1508, 1512, 1513, 1514, 1518, 1519, 1522, 1527, 1528, 1529, 1645, 1647, 1649, 1655, 1657, 1684, 1690, 1704, 1759, 1772, 1773, 1776, 1778, 1783, 2106, 2116, 2120, 2146, 2273, 2510, 2528, 2574, 2707, 2708, 2709, 2723, 2724, 2730, 3216, 3660, 3663, 3986-3987, 4002, 4010, 4016, 4020, 4025, 4061, 4122, 4252-4253, 4310, 4316, 4320, 4324, 4372, 4377, 4392, 4397, 4403, 4453; *savies* 1511, 1521, 1531, 1533, 1572.
- sciència 12, 102, 107.
- científica 231.
- secta 716, 4848.
- secundàriament 3452.
- segle 331, 3884; segles 4396-4397, 4401.
- segon 1488; segona 177, 394, 665, 923, 1054, 1055, 1157, 1245, 1246, 1247, 1256, 1458, 1889, 2213, 3442.
- segons 28, 36, 41, 54, 57, 71, 95, 98, 124, 125, 158, 223, 261, 302, 303, 311, 325, 329, 335, 352, 354, 362, 363, 406, 411, 412, 419, 432, 442, 449, 464, 471, 499, 502, 509, 514, 521, 524, 527, 538, 539, 579, 580, 607, 635, 644, 645, 646, 648, 661-662, 674, 685, 686, 690, 703, 703, 716, 720, 724, 727, 728, 748, 829, 879, 890,

- 892, 893, 896, 899, 943, 1006, 1010, 1046, 1053, 1068, 1070, 1071, 1072, 1081, 1085, 1090, 1095, 1096, 1099, 1111, 1112, 1140, 1173, 1175, 1188, 1190, 1191, 1192, 1193, 1205, 1224, 1233, 1235, 1239, 1246, 1248, 1249, 1270, 1271, 1351, 1360, 1468, 1477, 1485, 1494, 1495, 1519, 1531, 1536, 1564, 1588, 1593, 1634-1635, 1648, 1693, 1701, 1702, 1705, 1706, 1719, 1720, 1729-1730, 1745, 1805, 1808, 1810, 1813-1814, 1831, 1904, 1984, 2109-2110, 2138, 2148, 2434, 2732, 3169, 3211, 3305, 3366, 3418, 3424, 3430-3431, 3446, 3529, 3597, 3650, 3843, 4052, 4232, 4241, 4247, 4354, 4410, 4451, 4453, 4470, 4475, 4478, 4479-4480, 4482, 4510, 4679, 4833, 4841.
- seguir 127, 177, 967, 1228, 1254, 1292, 1466, 1599, 1632, 1766, 1789, 4286; segex 961, 1372, 1729; segeix 245, 247, 316, 382, 405, 415, 423, 429, 468, 498, 506, 514, 534, 563, 595, 622-623, 633, 803, 890, 898, 943, 1027, 1148, 1160, 1163, 1262, 1265, 1329, 1354, 1383, 1395, 1459, 1499, 1503, 1536, 1542, 1543, 1545-1546, 1673, 1694, 1698, 1706-1707, 1733, 1743, 1760, 1784, 1788, 1817, 1833, 1846, 2237, 2252, 2276, 2674, 2694, 2724, 3153, 3238, 3619, 3857, 4208, 4228, 4246, 4315, 4319, 4344, 4681, 4681-4682; segueix 1021, 1433; seguim 1902; segexen 589; segeixen 952; seguí 1703-1704, 1705; seguís 1484; seguesca 445, 1208, 1650; sequesquen 4096-4097; seguira 1343, 4092; seguire 1158-1159, 3903; seguiren 1561, 1562; seguiria 1623, 1724, 1937, 1973, 2221, 4264; següent 142, 655, 3874.
- seïner 68; seïyer 115, 167; seïyner 94.
- seinor 30, 97; seynor 126, 4852, 4860; seinors 35, 43, 60; seyor 4864; seiors 38; seyors 124, 4861.
- selva 3.
- (semblar) semblan 214, 216, 1183, 1301, 1373-1374, 1449, 1505, 1604, 1667, 1674; semblan 1479; semblans 334, 4222, 4234.
- semblansa 125, 1199, 1455, 3890, 4036, 4237; samblanses 4224; semblanses 3867, 3905, 3911-3912, 4043, 4051-4052, 4108, 4354, 4423.
- sencibilitat 158.
- sencibles 3859.
- sencitiva 1240, 1465, 3852.
- sens 232, 327, 400, 401, 404, 406, 407, 463, 465, 466, 467, 493, 494, 519, 528, 537, 622, 679, 682, 683, 743, 752, 852, 880, 903, 988, 1035, 1059, 1061, 1170, 1328, 1406, 1408, 1443, 1582, 1590, 1608, 1626, 1637, 1666, 1717, 1724, 1725, 1735, 1758, 1759, 1763, 1779, 1794, 1795, 1963, 2010, 2279, 2385, 2432, 2502, 2511, 2526, 2547, 2561, 2684, 2749, 2752, 2756, 2855, 2881, 2897, 2900, 2901, 2926, 2955, 3080, 3098, 3149, 3152, 3375, 3376, 3901, 3967, 3968, 4180, 4254, 4255, 4704, 4713, 4733, 4739.
- sensuales 3863.
- sensuals 3855.
- sentir 1465; sent 1467; sentís 1467.
- sènyer 1919.
- sèptima 784.
- sercle 684, 704.
- servir 118, 4534, 4544, 4849.
- servitut 2867, 2965.
- (sessar) ses 3446, 3447.
- setena 1308, 1629.
- seu 445, 480, 715, 896, 1625, 2220, 2380, 3544, 3918, 3942, 4186.
- seynal 263.
- seïyner 267, 272, 322, 1772, 1819; seïner 1807; seynors 1850-1851.
- si 18, 24, 25, 31, 40, 99, 150, 272, 290, 308, 397, 398, 404, 405, 408, 409, 414, 415, 438, 447, 463, 469, 472, 477, 478, 491, 567, 580, 586, 589, 604, 617, 622, 691, 696, 699, 705, 717, 731, 736, 752, 811, 812, 814, 816, 858, 953, 977, 987, 1007, 1016, 1021, 1042, 1127, 1142, 1155, 1158, 1183, 1197, 1215, 1225, 1252, 1266, 1273, 1281, 1287, 1310, 1315, 1320, 1328, 1329, 1342, 1365, 1374, 1396, 1414, 1465, 1470, 1482, 1484, 1526, 1537 1548, 1550, 1558, 1561, 1598, 1610, 1621, 1632, 1635, 1650, 1660, 1663, 1664, 1679, 1685, 1701, 1729, 1731, 1747, 1763, 1799, 1802, 1820, 1822, 1830, 1841, 1920, 1933, 1953, 1955, 1960, 1982, 1993, 2000, 2017, 2102, 2128, 2217, 2224, 2228, 2244, 2379, 2417 2534, 2572, 2658, 2679, 2680, 2685, 2712, 2767, 2806, 2829, 2870, 2903, 2910, 2949, 2958, 2977, 2895, 3036, 3139, 3215, 3268, 3310, 3315, 3331, 3334, 3370, 3378, 3380, 3409, 3414, 3436, 3513, 3524, 3537, 3552, 3566, 3592, 3614, 3648, 3700, 3714, 3735, 3861, 3893, 3899, 3936, 3965, 3966, 4023, 4032, 4044, 4085, 4088, 4103, 4125, 4135, 4152, 4171, 4174, 4186, 4196, 4204, 4214, 4228, 4259, 4279, 4286, 4291, 4307, 4311, 4313, 4315, 4337, 4369, 4391, 4495, 4463, 4510, 4512, 4526, 4575, 4587, 4626, 4646, 4670, 4690, 4704, 4723, 4724, 4750, 4753, 4764, 4805, 4838, 4839.
- significacions 385.
- ssignificar 365-366, 367, 374; significar 368, 375, 777, 878, 3875-3876; singnificar 776; signifiquen 385, 820, 823, 939; signific 3738-3739, 3739-3740; significant 876-877; significat 393, 829, 1007, 1231, 1468-1469, 1577, 3975, 4269; singnificat 880, 1648; significada 364-365.
- silogisme 3157.
- simplamén 1750, 3210.
- simple 901, 1057, 1388, 1727, 2097, 3196, 3390, 3391, 3394-3395, 3399, 3723, 3727, 4693-4694, 4735; simples 898.
- simplicitat 909, 911, 1728, 1733, 3388, 3391, 3724-3725, 4736.
- *sindiralis 80.
- singlaritat 677, 4461.
- singular 512, 525-526, 533, 536, 597, 676, 836, 837, 1489, 1653, 3310, 3316, 3317, 3532, 4111, 4117; singulars 540, 663, 669-670, 877.

- singularitat 1652, 1653-1654, 1746, 3234, 4101, 4106, 4477.
 singularment 4114.
 sinó 539, 2468, 4485, 4697.
 sinquena 2861.
 sircular 704.
 sisena 713, 1280, 1595.
 sismàtics 29.
 so 8, 14, 19, 30, 37, 47, 112, 115, 124, 132, 187, 194, 196, 197, 202, 217, 218, 242, 243, 244, 249, 257, 260, 274, 280, 284, 285, 286, 288, 299, 305, 306, 312, 339, 342, 343, 344, 354, 358, 396, 399, 401, 413, 430, 438, 444, 446, 452, 455, 457, 460, 496, 499, 506, 507, 515, 518, 519, 525, 528, 530, 543, 544, 551, 560, 561, 564, 566, 592, 593, 630, 634, 644, 657, 660, 671, 672, 677, 689, 690, 691, 695, 708, 710, 714, 729, 735, 748, 753, 770, 772, 777, 789, 796, 804, 806, 808, 809, 815, 817, 827, 857, 901, 904, 906, 916, 937, 939, 944, 948, 976, 988, 995, 1002, 1072, 1083, 1121, 1132, 1133, 1140, 1145, 1160, 1162, 1165, 1173, 1182, 1186, 1189, 1200, 1210, 1243, 1245, 1251, 1253, 1255, 1261, 1270, 1285, 1293, 1312, 1325, 1340, 1344, 1363, 1403, 1419, 1438, 1452, 1467, 1489, 1491, 1500, 1510, 1511, 1523, 1525, 1554, 1580, 1588, 1598, 1649, 1657, 1668, 1672, 1675, 1676, 1677, 1704, 1709, 1717, 1718, 1723, 1741, 1750, 1760, 1770, 1784, 1785, 1790, 1803, 1814, 1820, 1830, 1836, 1849, 1922, 1939, 1948, 1977, 1984, 2019, 2026, 2031, 2091, 2145, 2218, 2239, 2253, 2255, 2261, 2397, 2413, 2461, 2471, 2503, 2514, 2533, 2536, 2545, 2594, 2654, 2658, 2686, 2687, 2688, 2717, 2733, 2745, 2771, 2780, 2791, 2898, 2918, 2929, 2938, 2949, 2971, 2991, 3001, 3042, 3044, 3046, 3048, 3050, 3146, 3194, 3229, 3233, 3241, 3267, 3337, 3339, 3340, 3366, 3371, 3379, 3381, 3410, 3420, 3433, 3434, 3448, 3572, 3575, 3595, 3625, 3697, 3706, 3738, 3841, 3850, 3899, 3910, 3917, 3941, 3942, 3953, 3958, 3861, 3983, 4011, 4013, 4019, 4066, 4077, 4080, 4095, 4110, 4114, 4128, 4131, 4144, 4149, 4153, 4158, 4217, 4250, 4256, 4274, 4292, 4326, 4391, 4413, 4416, 4422, 4472, 4481, 4517, 4546, 4589, 4591, 4646, 4681, 4709, 4813, 4819, 4853, 4862.
 sobiect 1153, 1771, 4352, 4417, 4761-4762.
 sobre 148, 151, 211-212, 1234, 1235, 1271, 3852, 3865, 3951, 3970, 4471, 4680.
 sol (*adjectiu*) 593, 630, 631, 666, 667, 892, 1000; sola 997.
 solamén 327, 435, 687, 739, 742, 821, 917, 1056-1057, 1212-1213, 1369, 1405, 1602; solament 594, 702, 719, 833, 1010, 1071, 1218, 1259, 1284, 1285, 1548, 1664-1665, 4486, 4811-4812.
 (solre) solva 1931; solvéssets 1924; solta 535; soltes 3843.
 solutió 3529; solutions 3369, 4367.
 son 8, 142, 1220, 1221, 1223, 1662, 1704, 1799, 2033, 2131, 2136, 2848, 3854, 3865, 4138, 4539, 4731, 4764; sa 57, 263, 297, 1200, 1203, 1226, 1424, 1426, 1441, 1511, 1513, 1696, 1699, 2263, 2264, 3109, 3111, 3164, 3169, 3548, 3724, 3889, 4036, 4739; sua 24, 63, 83, 129, 205, 223, 367, 432, 639, 641, 746, 775, 778, 790, 903, 1144, 1145, 1229, 1238, 1262, 1707, 1727, 1773, 1946, 2126, 2224, 2227, 2232, 2237, 2247, 2381, 2416, 2451, 2454, 2701, 2703, 2868, 2923, 2927, 2956, 2972, 2992, 3171, 3383, 3397, 3736, 3908, 3978, 4237, 4732, 4734; sos 1818; ses 1608, 4224, 4837; sues 543, 546, 1032, 1125, 1126.
 sopiect 934, 935, 946, 950-951, 955, 956, 962, 1398, 1439, 2005, 2092, 2116, 2240, 2474, 2716, 2968, 3082, 3387, 3413, 3544, 3961, 3965, 4197, 4213, 4255, 4288, 4419, 4421; sopiects 497.
 (subjectar) sopiectada 2521.
 sostenir 3973.
 sots 448, 450, 487, 488, 769, 1127, 1128, 1129, 1298, 1990, 2005, 2125, 2143, 2266, 2621, 3436.
 sotsposar 225; sotsposòs 273; sotsposes 817; sotsposava 4855; sotspozem 483; sotspozat 217, 1384; sotspozada 245.
 soure 1074, 3364, 3846, 4360-4361, 4835; sourem 138; soltes 4833.
 spècia 3205, 3312, 3338, 3339; spècies 1501.
 speransa 168.
 speriensa 4655.
 spirit 409, 413, 649, 725, 734, 895-986, 945, 998, 1008, 1041, 1201, 3179, 4808.
 speritual 1714, 1716, 4521; sperituals 3859.
 spirable 851, 853.
 spiració 871, 3000, 3016, 4813; spiració 3006.
 spirar 267, 461, 467, 513, 515, 517, 519, 528, 537, 586, 596, 617, 618, 634, 672, 689, 698, 736, 762-763, 849, 870, 957, 970, 971, 1042, 3049; spira 425, 437, 450, 473, 516, 597, 779, 816, 987, 992, 1007, 1023, 1582, 3539; spiren 459, 709, 710, 747, 768, 848, 945, 3384, 3391; spirava 463, 1586; spir 441, 496, 1583; spirara 1575; spiran 986; spirant 1576; spirans 407, 408, 835, 870, 3979; spirat 461, 464, 781, 853, 1576, 3019, 3553; spirada 698, 764.
 spiratió 206, 226, 404, 405, 426, 440, 469, 600, 620, 1000, 1035, 1039, 3098, 3103, 3239, 3242, 3306-3307, 3328; spiració 529.
 spiratiu 849-850; spirativa 751, 756, 870, 874, 879, 893-894, 910, 954.
 Spirit 48, 55, 181, 183, 185, 203, 206, 211, 213, 228, 229, 264, 266-267, 268, 286, 289, 298, 304, 309, 313, 314, 326, 337, 338, 344, 349, 351, 359, 361, 376, 386, 387, 407, 408, 409, 410, 412, 415, 416, 417, 419, 420, 424, 426, 429, 433, 434, 437, 438, 442, 450, 452, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 467, 473, 475, 477, 479, 480, 484, 496, 509, 510, 513, 516, 566, 567, 569, 574, 575, 577, 580, 590, 595, 599, 600, 603, 604, 607, 608, 612, 639, 647,

- 648, 651, 664, 667, 673, 677, 678, 687, 690, 691, 692, 695, 696, 697-698, 700, 702, 708, 715, 717, 719, 721, 723, 727, 728, 730, 731, 733, 737, 740, 741, 743, 747, 755, 757, 760-761, 763, 764, 766, 767, 768, 770, 779, 781, 791, 796, 798, 800, 802, 806, 810, 816, 818, 819, 820, 831, 836, 840, 848, 851, 853, 857, 862, 867, 870, 871, 880, 885, 886, 891, 895, 927, 928, 929, 931, 932, 939, 940, 942, 947, 948, 953, 976, 980, 982, 986, 987, 989, 990, 992, 994, 995 998-999, 1003, 1004, 1007, 1011, 1012, 1017, 1021, 1029, 1035, 1195, 1363, 1446, 1575, 1582, 1584, 1916, 3002, 3019, 3020, 3025, 3046, 3079, 3126, 3130, 3318, 3333, 3386, 3392, 3516-3517, 3520, 3539, 3541, 3551, 3563, 3579, 3581, 3594, 3596, 3628, 3647-3648, 3656, 3679, 3980; spirits 3527.
- spiritual 1712, 1714, 1725; spirituals 114, 383, 1088.
- star 497; stant 1389.
(subjectar) subjectada 4479.
- subirà 315; subiran 317; subirana 624-625, 844, 1237.
- subiugar 26-27.
- subpòsit 1646-1647, 3231, 3255-3256; subpòsits 270, 623, 2817.
- substància 382, 421, 1190, 1363, 1500, 1656, 1658, 1660, 1662, 3154, 3230, 3235, 4732; substàncies 1661.
- substancial 4458; substancials 500, 4818-4819.
- substancialmén 413, 418, 504.
- successió 1061.
- superfícies 1626.
- (suspirar) suspiran 64.
- sustentamén 1153.
- (sustentar) sustentat 1149, 1214, 1216, 1775, 3546; sustentats 1331; sustentada 1103, 1125, 1274, 1275, 1305, 1771, 3449; sustentades 1090, 1102, 1105, 1324.
- sustentatió 1276, 1332, sutze 4657.
- tal 1476, 1695, 1821, 1931; tals 138.
- (tallar) tailla 590; tallat 684-685.
- tan 7, 8, 22, 44, 66, 88, 268, 310, 435, 594, 687, 702, 719, 739, 742, 821, 833, 917, 1009, 1056, 1071, 1212, 1217, 1259, 1284, 1285, 1405, 1442, 1548, 1602, 1664, 3260, 3310, 3314, 3913, 3918, 3919, 3971, 4087, 4486, 4811.
- tant 43, 77, 310, 480, 571, 619, 1465, 1573, 1620, 1621, 1765, 1791, 1989, 1997, 2085, 2550, 2615, 2740, 2874, 2984, 3565, 4161, 4178, 4326, 4458, 4542; tanta 2415.
- tartres 18, 26.
- taula 143, 1825, 1904.
- temor 234.
- temps 1329, 1631, 2603, 3375, 3376, 3378, 3410, 3428, 3546, 3976, 3980, 4699.
- (temptar) temptava 1799.
- tenebres 61, 147, 155, 171-172.
- tenir 1829, 1839, 1921, 1932; tenen 15, 1736, 1737, 1739, 1740; tenia 216, 1839; tenc 1938; tengués 1429; tenriets 35; tengut 1429; tenguda 1072, 1922, 3875, 4834.
- termen 358; térmens 4728.
- (terminar) terminat 359-360; terminats 2603; termenats 3576; termenades 3573.
- ternal 280, 358, 532, 534, 852, 3133, 3168, 3172, 3175, 3193, 3211, 3240, 3254, 3255, 3261, 3264, 3269, 3325, 3362.
- terra 15, 75, 112, 622; terres 15.
- ters 1160, 1163, 1463, 1472, 1485, 1487, 1491, 3149, 3213, 3258, 3336, 4672, 4674, 4677; terça 1421; tersa 178, 399, 401, 482, 637, 668, 924, 957, 1159, 1179, 1418, 1474, 1491, 1497, 3441.
- tersioritat 3452-3453.
- theologia 1828.
- tolre 112; tols 815.
- ta 169; tua 1, 4522; tes 690, 820, 823.
- (torbar) torbat 7.
- tort 1455.
- tot 1, 19, 44, 232, 243, 273, 533, 593, 596, 629, 631, 633, 665, 666, 667, 768, 804, 827, 924, 958, 1024, 1219, 1329, 1466, 1467, 1554, 1607, 1608, 1609, 1613, 1614, 1624, 1693, 1777, 1784, 2133, 2583, 2611, 2654, 2658, 2709, 2711, 2712, 2731, 2732, 2734, 2735, 2736, 2750, 2898, 3020, 3111, 3116, 4182, 4229, 4326, 4391, 4539, 4681, 4706, 4725, 4742, 4863; tota 75, 201, 209, 711, 768, 846, 973, 1617, 1618, 3111, 3153, 3383, 3384, 3390, 3548, 3552, 3724, 4090, 4183, 4715; tots 20, 22, 25, 45, 135, 257, 270, 487, 488, 529, 809, 830, 848, 854, 988, 1001, 1059, 1202, 1499, 1849, 1850, 1958, 1960, 2453, 2455, 2514, 2889, 2958, 3656, 3704, 3707, 3951, 4533, 4754; totes 118, 209, 252, 361, 559, 564, 566, 576, 611, 1018, 1019, 1020, 1086-1087, 1104, 1195, 1545, 2277, 2943, 3162, 3443, 3447, 3564, 3570, 3584, 3654, 3658, 3661, 3846, 4112, 4118, 4465-4466, 4476, 4482, 4516, 4519, 4706, 4832-4833.
- totalitat 4739.
- tractar 119, 188; tractem 178.
- tractat 188, 274, 1419, 4851.
- (trametre) trametria 1198; trametrien 4107-4108.
- transsubstanciació 1809-1810.
- trebail 4138.
- (trençar) trencat 685.
- tres 51, 270, 280, 361, 487, 488, 530, 672, 809, 823, 830, 897, 901, 917, 919, 921, 988, 1001, 1128, 1195, 1202, 1841, 1911, 1916, 1917, 1958, 1960, 2453, 2455, 2514, 2889, 2958, 3080, 3132, 3144, 3146, 3329, 3371, 3444, 3450, 3451, 3564, 3567, 3570, 3585, 3615, 3649, 3656, 3697, 3701, 3702, 3703, 3704, 3705, 3707.
- (trespassar) trespassa 3338-3339.
- (treure) treya 1713.
- triangle 499, 502, 533.
- triangulat 318.
- *tribulació 129.

- trinitat 23, 200, 202, 279, 308, 310, 350-351, 353, 393, 395, 418, 440, 478, 505, 532, 638, 671, 675, 676, 684, 704, 787, 804, 808, 809, 818, 827, 838, 840, 845, 852, 891, 926, 937, 943, 946, 951, 1446, 1456, 1804, 1806, 1808, 1830, 1832, 1839-1840, 1857, 1888-1889, 1890, 1900, 1902, 1905, 1909, 1927-1928, 3229, 3266, 3326, 3327, 3363, 3365-3366, 3842, 3848, 3849-3850, 3861, 3868, 3871, 3876, 3957-3958, 3964, 3978, 4429, 4820, 4854; trinitad 269.
- trist 123.
- tristícia 6-7, 168-169.
- tro 44.
- trobar 123.
- tu 169, 264, 267, 327, 602, 815, 819, 826, 905, 3409, 3513, 3524, 3537, 3567, 3592, 3614, 3648, 3700, 3714, 3736, 4369, 4391, 4449, 4510, 4526, 3575, 4646, 4670, 4704, 4723, 4750, 4805; -t 697, 3597; -t 323.
- tu (=ho) 447, 858, 1266, 1587, 1651, 1704, 1821, 2572, 3139, 4025, 4104, 4152, 4286.
- uman 1334, 3962.
- un 3, 5, 12, 21, 28, 35, 66, 101, 108, 111, 112, 130, 145, 201, 279, 280, 281, 284, 286, 288, 291, 300, 301, 330, 331, 332, 333, 335, 336, 340, 343, 345, 354, 355, 356, 367, 368, 371, 372, 373, 389, 404, 478, 510, 521, 587, 591, 604, 618, 621, 624, 625 631, 660, 665, 670, 686, 759, 780, 808, 813, 849, 851, 852, 892, 912, 1090, 1106, 1109, 1132, 1138, 1164, 1175, 1195, 1197, 1204, 1217, 1284, 1296, 1298, 1357, 1363, 1365, 1367, 1369, 1389, 1395, 1396, 1397, 1402, 1447, 1489, 1493, 1499, 1503, 1612, 1646, 1661, 1777, 1843, 1946, 1957, 1962, 1969, 1989, 1991, 1997, 2017, 2018, 2019, 2030, 2031, 2079, 2082, 2089, 2093, 2097, 2110, 2139, 2427, 2536, 2587, 2616, 2738, 2740, 2740, 2782, 2783, 2814, 2822, 2849, 2890, 2912, 2913, 2987, 3178, 3181, 3182, 3194, 3233, 3257, 3317, 3318, 3330, 3332, 3333, 3372, 3516, 3526, 3527, 3574, 3585, 3649, 3699, 3704, 3708, 4395, 4396, 4454, 4457, 4486, 4674, 4767; una 3, 95, 202, 209, 217, 256, 346, 370, 397, 398 400, 476, 509, 510, 530, 580, 581, 582, 583, 586, 615, 616, 618, 619, 620, 624, 626, 731, 732, 735, 738, 747, 760, 761, 763, 765, 780, 794 828, 830, 869, 876, 893, 894, 910, 911, 912, 921, 922, 923, 992, 1067, 1070, 1073, 1076, 1091, 1105, 1107, 1127, 1129, 1138, 1154, 1162, 1164, 1184, 1185, 1186, 1196, 1204, 1212, 1213, 1250, 1259, 1262, 1285, 1287, 1290, 1292, 1302, 1305, 1339, 1341, 1348, 1354, 1363, 1365, 1369, 1372, 1373, 1375, 1376, 1377, 1378, 1384, 1390, 1396, 1405, 1415, 1427, 1434, 1442, 1447, 1448, 1449, 1452, 1461, 1471, 1480, 1482, 1492, 1506, 1507, 1508, 1512, 1517, 1518, 1522, 1537, 1539, 1540, 1546, 1548, 1553, 1556, 1557, 1564, 1566, 1568, 1578, 1580, 1589, 1593, 1612, 1615, 1636, 1637, 1639, 1644, 1647, 1649, 1652, 1656, 1659, 1660, 1667, 1679, 1695, 1713, 1724, 1725, 1766, 1769, 1785, 1786, 1788, 1791, 1853, 1913, 1914, 1959, 1961, 1965, 1975, 1994, 2001, 2078, 2080, 2105, 2121, 2226, 2251, 2281, 2467, 2584, 2612, 2715, 2725, 2728, 2772, 2777, 2810, 2959, 2982, 3125, 3236, 3238, 3239, 3241, 3242, 3243, 3308, 3309, 3315, 3327, 3328, 3446, 3455, 3533, 3565, 3571, 3577, 3583, 3599, 3601, 3618, 3621, 3750, 4111, 4459, 4464, 4476, 4484, 4584, 4586, 4588, 4593, 4629, 4634, 4691, 4706, 4847, 4848; uns 34, 191, 271, 583, 626, 782, 1051, 1502, 1853, 1854, 1967, 2465, 2586; unes 254, 1089, 1095, 1102, 1505, 1976, 2289, 2290, 2292, 2293, 2299, 2469, 4198.
- unible 2080, 2085, 2086, 2103, 2105.
- unificable 1956-1957, 1967, 1994, 2020-2021.
- unificar 1957, 1967, 1994, 2021.
- unificatiu 1956, 1966-1967, 1993-1994, 2020.
- unió 45, 1126, 1136, 1174, 1460, 1478, 1552, 1695, 1767, 1770, 1779.
- unir 865, 866, 875, 884, 930, 935, 971, 1988, 1997, 2010, 2023, 2027, 2030, 2031, 2080, 2087, 2103, 2104, 2983, 2986, 2987, 2992, 4180; oneixen 869; unien 25; unit 1660, 2104, 3920; units 34, 1499, 1502; unides 1620.
- unitat 22-23, 49, 133, 200, 201, 254, 285, 299, 314, 341, 342, 343, 344, 345, 352, 353, 355, 357, 359, 360, 363, 366, 367, 370, 575, 577, 745, 762, 773, 861, 865, 896, 870, 873, 876, 878, 878-879, 879, 887, 900, 904, 954, 956, 970, 1039, 1289, 1300, 1301-1302, 1302, 1377, 1425, 1439, 1441, 1451, 1453, 1460, 1519-1520, 1521, 1526, 1527, 1528, 1532, 1541, 1544, 1549, 1555, 1558, 1619, 1631, 1651, 1653, 1746, 1764, 1787, 1946, 1955, 1959, 1961, 1963, 1964, 1970, 1971-1972, 1980, 1982, 1987, 1988, 1993, 1996, 2006, 2010, 2014 2015, 2017, 2023, 2024, 2027, 2033, 2075, 2077, 2082, 2084, 2088, 2092, 2102, 2108, 2110, 2114, 2117, 2142-2143, 2147, 2796, 2875, 2905, 2907, 2932, 2961, 2980, 2986, 2992, 3227, 3229, 3234, 3237, 3244, 4100, 4101, 4106, 4107, 4181, 4454, 4460, 4478, 4741.
- unitiu 2080, 2085, 2086, 2102, 2104.
- univers 4706-4707.
- universal 4523.
- us 97, 1098.
- (usar) uzar 4248; uza 4172, 4174, 4178, 4215; uzén 4339; uzava 4649.
- utilitat 1817, 1937-1938, 4862.
- vacuables* 2604.
- vacuytat 1954; vacuítat 1971, 4259-4260, 4265.
- van 1816; vana 33.
- (valdre) val 340, 471, 652, 772, 837, 914, 1040, 1155, 1307, 1360 1584, 1628, 1797, 3454, 3680, 4522; vall 1205.
- (veure) veeren 11; veésem 37.
- vegades 774-775.
- vegetable 381.

- vegetar 380.
 vegetatiu 381; vegetativa 380.
 veil 4656.
 venir 12, 63, 170, 4042; ve 417; vénen 135, 4049; venc 56, 1806, 4735, 4738; vinc 73, 77; vengut 1837-1838, 1845, 1849; vengudes 144.
 vensre 25; vens 3976; vensudes 84.
 ventre 1062.
 ver 58, 85, 386, 715, 716, 758, 904, 976, 977, 1063, 1110, 1138, 1139, 1432, 1525, 1719, 2275, 4402, 4452, 4577, 4709; vera 62, 71, 109, 187, 231, 392, 838, 1042, 1058, 1060, 1061, 1156, 1190, 1454, 1455, 1599, 1627, 1764, 1780, 1852, 3719; veres 968.
 verge 1062, 1107.
 verificable 557.
 verificar 557, 4195.
 verificatiu 557.
 veritat 17, 34, 60, 67, 101, 114, 116, 124, 126, 145, 146, 147-148, 149, 149-150, 151, 152, 153, 154, 162, 171, 197, 219, 222, 273, 323, 550, 556-557, 644, 826, 980, 1031, 1117, 1175, 1233, 1269, 1270, 1279, 1585, 1617, 1718, 1799, 1802, 1850, 2275, 2575, 3217, 3987, 4195, 4381, 4846-4847.
 vermela 1390, 1392.
 vertader 76, 549-550.
 vertederamén 105.
 vertuificable 556.
 vertuificar 556.
 vertuificatiu 556.
 vertuós 549, 2274; vertuosa 231, 1058.
 vertut 1, 221, 549, 556, 694, 1117, 1268, 1278, 2275, 2575, 3217, 3987, 4381.
 veser 379, 1047, 1222, 1838; veets 1843; veyá 1051.
 vesitivitat 1665.
 vesiva 379, 1664.
 visible 1223.
 vestimén 1754.
 (vestir) vestit 1107, 1751-1752; vestida 1750; vestides 1094.
 (visitar) vezitat 168.
 via 58, 92, 109, 479, 1308.
 viares 42, 4838.
 vici 1268, 1278.
 vida 1816.
 vin 1810.
 vint 4359.
 visible 379-380.
 visitiu 379.
 volentat 221, 378, 555, 116, 1119, 1123, 1141, 1428, 1462, 1463, 1466, 1469, 1471, 1474, 1480, 1482, 1483, 1490, 1491, 1492, 1494, 1645, 1647, 1649, 1651, 1652, 1653, 1655, 1656-1657, 1657, 1659, 1663, 1667, 1668, 1669, 1690, 1696, 1697, 1699, 1700, 1703, 1759, 1772, 1774, 1775, 1778, 1783, 1802, 1999, 2028, 2032, 2274, 2389, 2452, 2511, 2574-2575, 2895, 2907, 2911, 2914, 2918, 3166, 3216-3217, 3987, 4012, 4017, 4022, 4026, 4062, 4123, 4139, 4188, 4189, 4191, 4193, 4252, 4277, 4281-4282, 4294, 4312, 4320, 4321, 4325, 4326, 4374-4375, 4384-4385, 4393-4394, 4398, 4452; voluntat 2003, 2004; volentats 1469, 1470-1471, 1482, 1572; volentás 1493.
 voler 1704, 1706, 2896, 2896-2897, 2898, 2902, 4412; vul 238, 1830; vol 120, 1467, 2899, 3850, 4190, 4326; volem 860, 862, 919, 1832, 1905, 3364, 3872, 4360; volets 473, 1831; vullia 1066, 1073, 1805; vulien 4839; volc 56, 181, 199, 579, 1140, 1703, 1704, 1804, 4248; volem 132; vulria 1807, 1810, 1813, 1920; vulrfets 35; volgués 235, 1467; volgra 1844.
 vós 28, 35, 36, 66, 97, 98, 115, 124, 134, 135, 138, 139, 140, 156, 161, 164, 215, 244, 275, 471, 506, 539, 1050, 1098, 1172, 1197, 1351, 1519, 1525, 1592, 1596, 1604, 1701, 1730, 1756, 1789, 1793, 1802, 1825, 1827, 1828, 1829, 1843, 1920, 1921, 1924, 1926, 1932, 1933; -vos 125, 214; us 115, 1803, 1923; -us 61.
 vosaltres 38, 60, 270, 535, 1048, 1856, 1926.
 vostre 141, 162, 914, 1206; vostra 116, 140, 165, 340, 393, 471, 535, 652, 772, 837, 854, 890, 899, 943, 973, 1040, 1041, 1155, 1306, 1360, 1422, 1454, 1519, 1536, 1584, 1588, 1598, 1628, 1635, 1764, 1781, 1797; vostres 98, 138, 968.
 vuitena 1336.
 Xrist 16, 49, 51, 57, 384, 1054, 1071, 1073, 1110, 1134, 1138, 1150, 1158, 1167, 1175, 1183, 1203, 1204, 1212, 1217, 1231, 1250, 1252, 1258, 1281, 1284, 1285, 1287, 1288, 1291, 1294, 1310, 1314, 1318, 1320, 1325, 1329, 1348, 1415, 1419, 1427, 1432, 1435, 1438, 1440, 1469, 1479, 1481, 1483, 1489, 1493, 1495, 1542, 1546, 1548, 1556, 1563, 1577, 1579, 1590, 1597, 1600, 1610, 1614, 1615, 1617, 1624, 1646, 1648, 1654, 1667, 1668, 1744, 1756, 1758, 1761, 1763, 1767, 1776, 1796, 4113, 4411, 4416, 4454, 4528, 4576, 4583, 4586, 4647, 4672, 4765; Xrists 1282.
 xristiana 1177.
 y=hi 1539, 1573, 2463, 3393.
 ymagenables 3855-3856, 3860, 3864.
 yo 1098, 1587, 1807.
 ypóstazis 246.